

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2563

Volume 14 No.2 May – August 2020

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Humanities & Social Sciences

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2563

Volume 14 No.2 May – August 2020

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความทั่วไป บทความวิจารณ์หนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ ของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตศึกษา โดยมีขอบเขตเนื้อหา ในสาขาภาษาศาสตร์ ศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน
ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม
ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์สมพร โพธิ์นาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลย ภูมิพันธุ์
อาจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยงค์ พรหมวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มารีเคน
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร
รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ
รองศาสตราจารย์ ดร.สืบชาติ อันทะไชย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย
Professor Dr. William R. Barratt
Professor Dr. Leslie B. Barratt

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Indiana State University
Indiana State University

สถานที่จัดพิมพ์

โรงพิมพ์ตักสิลาการพิมพ์ โทรศัพท์ 088 560 8139

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ขาปัญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณธร วรวิวัฒน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.มงคล เอกพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดถา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์วิรัตน์ พงษ์ศิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิกร ยาสมร	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุรงค์ ธนสีลังกูร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีรัตน์ ปานศุภวัชร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำภาศรี พอคำ	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ฝาระนัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน เอกพิมพ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย อินตะไชยวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์	มหาวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดาวรรุวรรณ ถวิลการ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.ภัทรพร วีระนาคนินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริรัตน์ นาคิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.พนารัตน์ มาศมมาตล	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ประยงค์ หัตถพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ ภูมิพันธุ์	วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.สุสมบัติ กอมณี	มหาวิทยาลัยบูรพา

หมายเหตุ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน
หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (ชั้น 7)
เลขที่ 113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120
โทรศัพท์ 043 556 231 หรือ 043 556 001-8 ต่อ 1027
โทรสาร 043 556 231 หรือ 043 556 009
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru> Email: reru.journal101@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ฉบับปีที่ 14 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2563 จัดทำขึ้นโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อเผยแพร่บทความจากวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ ของนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งถือเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด ประสบการณ์และสร้างเครือข่ายเชิงวิชาการ และงานวิจัยสาขาต่าง ๆ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดฉบับนี้ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถผ่านการประเมินเป็นวารสารที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ ตามเกณฑ์คุณภาพของ TCI กลุ่ม 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีความยินดีรับบทความวิจัย (Research article) บทความทางวิชาการ (Academic article) บทความปริทัศน์ (Review article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ที่ยังไม่เคยเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณ คณะผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ช่วยเสนอแนะแนวคิดให้กับผู้เขียนและกองบรรณาธิการอย่างดียิ่ง ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัย และงานวิชาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ	หน้า
บทความวิจัย.....	1
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิผลของสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปนัดดา จันทูย และ สิริธร สิ้นจินดาวงศ์.....	3
การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จิราภรณ์ ขำถน และ มนต์รี วงษ์สะพาน.....	13
การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ยุวดี หัสดี.....	24
คุณภาพการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ในมุมมองของผู้จำหน่ายสินค้าออนไลน์ วรพล ไรจน์จึงประเสริฐ และ ชินโสณ วิสิฐนิกิจา.....	35
การศึกษาปัจจัยการดูแลสุขภาพที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ดลฤดี จันทรแก้ว, ชนัญตรา ว่องไว, กิตพร คำภา, นาริรัตน์ พงษ์ทอง.....	45
คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหัวลาก บริษัทสยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด ทิพวรรณ ฤทธิ์เย็น และ ชินโสณ วิสิฐนิกิจา.....	52
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประมวล อุทัยแสง.....	63
การพัฒนาบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานเรื่องคอมพิวเตอร์ สร้างชิ้นงานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จิรพันธ์ สีสา และ เหมมิณช์ ธนปัทม์มีมณี.....	76
การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา พาชุดา เบญจพิชญ์ และ ปรีญา ปรีพุฒ.....	87
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มเหศักดิ์ ทองสลับ และ กชกร อิปัตติ.....	96

สารบัญ (ต่อ)

บทความ	หน้า
บทความวิจัย.....	
การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปาริฉัตร พินิจวิญญูภาพ และ กชกร ธิบัติดี.....	105
การพัฒนาชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้ แบบร่วมมือ ที่ส่งผลต่อทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สกุลรัตน์ แก้วสมบัติ, พิศร ทองชั้น และ สมเกียรติ พละจิตต์.....	114
บทบาทของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว กรณีศึกษาอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น กานุพงษ์ ชูรัตน์ และ ศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม.....	126
การศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหาร กรณีศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โอชัยญา บัวธรรม.....	137
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ชนันธร อุ่นจันทิ, วาโร เฟื่องสวัสดิ์ และ พรเทพ เสถียรพแก้ว.....	147
การพัฒนาระบบสารสนเทศผู้ให้บริการศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชัชวาล ชันติเคนชาติ และ พรภรณ์ย์ สมขาว.....	153
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ยงยุทธ ไชยชนะ และ ลักขณา สรวิวัฒน์.....	165
ผลการใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียเพื่อสร้างจิตลักษณะด้านความสำนึกการอนุรักษ์ความหลากหลาย ของพืชพรรณธรรมชาติของชุมชนบ้านแม่กา จังหวัดพะเยา โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยพะเยา วิลาวัลย์ สมยาโรน	176
สมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ณัฐิกา ราชบุตร, สมหมาย กุ่มผั่น และ พรรวินท์ ธนินธิพิพศ	182
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังในชุมชน กิรณนันทน์ สนธิธรรม, ทองมี ผลาผล, โชติระวี อินจำปา, ชนิตาวดี สายีน, นิชพันธุ์ระวี เฟื่องพล และ วิภาพร จันทนาม.....	192

สารบัญ (ต่อ)

บทความ

หน้า

บทความวิจัย.....	
การยกระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ สังกัดโรงเรียนในเขตตำบลท่าม่วงและตำบลเกาะแก้ว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พูนสุข จันทศิลป์ และ ธนาภรณ์ พันทวี.....	205
บทความวิชาการ.....	215
ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พระมหาทิพย์ โอษฐ์งาม และ วาโร เพ็งสวัสดิ์.....	217
ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชนในกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาของไทย สุทธิชัย หล่อตระกูล, ฤชญา นารินทร์รักษ์, นัธวพัฒน์ พรหมภักดี, กรณ์ณเศรษฐ์ ชินมทวงศ์ และ รุณชิตา เคยสนิท.....	227
ภาคผนวก.....	237
หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.....	239

บทความวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
เครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2
The Relationship between Conflict Management and Schools Effectiveness in
Sunthorn Phu Education Network under Rayong Primary Educational Service Area office 2

ปนัดดา จันทย์¹และ สิรินธร สินจินดาวงศ์²
Panudda Chuntuy¹and Sirinthorn Sinjindawong²

Received : 20 ส.ค. 2562
Revised : 18 พ.ย. 2562
Accepted : 24 พ.ย. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการบริหารความขัดแย้งของสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ 2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 131 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า 1) การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.38$, $\sigma = 0.88$) 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.52$) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การบริหารความขัดแย้ง, ประสิทธิภาพ, เครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่

Abstract

The research aimed to study 1) level of conflict management, 2) level of effectiveness, and 3) relationship between conflict management and effectiveness of schools in Sunthorn Phu Education Network under Rayong Primary Educational Service Area office 2. The population in this study included 131 primary schools administrators and teachers in Sunthorn Phu Education Network under Rayong Primary Educational Service Area office 2 in 2018 academic year. The research instrument was a questionnaire developed by the researcher. Statistic for data-analysis were percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation.

The results showed that 1) conflict management of schools in Sunthorn Phu Education Network under Rayong Primary Educational Service Area office 2 was at the moderate level ($\mu = 3.38$, $\sigma = 0.88$) as a whole, 2) effectiveness of schools in Sunthorn Phu Education Network under Rayong Primary Educational Service Area office 2 was at the high level ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.52$), as a whole and in each aspect

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองทุเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 อีเมล: panudda.ff@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹ Director of Banklongturien School Rayong Educational Area Office 2, Email: panudda.ff@hotmail.com

² Assistant Professor Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Sripatum University

and 3) relationship between the conflict management and effectiveness of schools in Sunthorn Phu Education Network under Rayong Primary Educational Service Area office 2 had the correlation at the moderate level with significantly different at the statistical level of .01.

Keywords : Conflict Management, Effectiveness, Sunthorn Phu Education Network

บทนำ

มนุษย์ในโลกนี้มีความต้องการอยู่ร่วมกันดูแลใส่ใจซึ่งพหาวาอาศัยซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการพึ่งพาติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา อาจส่งผลให้เกิดการกระทบกระทั่งความไม่ลงรอยกัน ความคิดเห็นที่แตกต่างกันทำให้เกิดความไม่พอใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดปัญหาตามมาซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นถ้าไม่ได้รับการแก้ไขทันท่วงที ปัญหาความขัดแย้งจะส่งผลให้การอยู่ร่วมกันของคนกลุ่มนี้ มีปัญหาซึ่งถ้าเกิดในองค์กรก็จะส่งผลต่อการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความล้มเหลวในการบริหารในทุก ๆ ส่วนขององค์กรได้ (อัจฉรา ลิ้มวงษ์ทอง, 2557 : 1) การบังคับ การครอบงำ ความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทฤษฎีความขัดแย้งตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าสังคมประกอบไปด้วยกลุ่มหลาย ๆ กลุ่ม ที่พยายามดิ้นรนเพื่อให้ได้เข้าถึงทรัพยากรอันมีอยู่อย่างจำกัดที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ เงิน อำนาจ หรือเกียรติยศต่าง ๆ ในสังคม (คาร์ล มาร์กซ์ และ เฟรดริก เองเงิลส์, 2517 : 49-50) ความขัดแย้งจะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อต้านออกมา เมื่อบุคคลมีเป้าหมายไม่ตรงกัน เกิดการรวมใจเป็นหนึ่งเดียวกับกลุ่มตน (เพื่อต้านกลุ่มอื่น) การเคลื่อนไหวทางสังคม เกิดความไม่เป็นมิตรและการแย่งชิงทรัพยากร (Bartos & Wehr, 2002 : 37-41) ความขัดแย้งก่อให้เกิดผลทั้งด้านบวกและด้านลบ ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ไม่มีกลุ่มทางสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความสมานสามัคคีอย่างสมบูรณ์ เพราะความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะหนึ่งของมนุษย์ ทั้งในความเกลียดและความรักต่างก็มีความขัดแย้งทั้งสิ้น ความขัดแย้งสามารถแก้ปัญหาความแตกแยกและทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มได้ เพราะในกลุ่มมีทั้งความเป็นมิตรและความเป็นศัตรูอยู่ด้วยกัน ความขัดแย้งเป็นตัวสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถทำให้สังคมเปลี่ยนชีวิตความเป็นอยู่จากด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่งได้ เพราะหากสมาชิกในสังคมเกิดความไม่พึงพอใจต่อสังคมที่เขาอยู่ เขาจะพยายามทำการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์นั้น ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของเขาได้ ความขัดแย้งยังสามารถทำให้เกิดการแบ่งกลุ่ม ลดความเป็นปรปักษ์ พัฒนาความซับซ้อนของโครงสร้างกลุ่มในด้านความขัดแย้งและร่วมมือ และสร้างความแปลกแยกกับกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น (Lewis, 1956 : 49) หากพิจารณาอย่างแท้จริงองค์กรมีระดับความขัดแย้งที่เหมาะสม ผลงานจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากระดับความขัดแย้งต่ำเกินไป นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในองค์กรต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้ยาก การอยู่รอดขององค์กรอาจถูกคุกคามหากความขัดแย้งในระดับต่ำนี้ยังคงอยู่ต่อไป ตรงกันข้ามถ้าระดับความขัดแย้งสูงเกินไปจะก่อให้เกิดความวุ่นวายที่อาจคุกคามการอยู่รอดขององค์กรได้ (Rum, Troena, Hadiwidjoyo & Surachman, 2013 : 112) แต่ละคนมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันซึ่งอาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งซึ่งเป็นพฤติกรรมไม่ลงรอยกัน กลุ่มประเพณีนิยมมีแนวคิดว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งเลวร้าย รุนแรง การทำลายล้าง ขาดเหตุผล อันตรายต่อองค์กร เป็นความผิดพลาดเสียหาย ไม่เกิดประโยชน์กับองค์กรเลย ส่วนแนวคิดของกลุ่มมนุษย์สัมพันธ์เกี่ยวกับความขัดแย้งมีความเห็นว่า ความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติ เกิดขึ้นได้กับทุกกลุ่ม ทุกองค์กร หลีกเลี่ยงได้ยาก

สถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งทางสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาหรือความขัดแย้งได้ (Robbins, 2001 : 340-342) สถานศึกษามีภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งการศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาชาติ จำเป็นต้องกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญามีคุณภาพมีชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับเวทีโลก เป้าหมายยุทธศาสตร์และตัวบ่งชี้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552-2561) เพื่อสร้างคนไทยและการปฏิรูปการศึกษาไทยมีคุณภาพได้มาตรฐานระดับสากล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉพาะการใช้องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ในการบริหารงานที่ส่งผลถึงความสำเร็จของความสำเร็จของผลและคุณภาพของสถานศึกษาเป็นสำคัญ ได้ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพทำให้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไรที่มีคุณภาพ และคุณครูสำคัญที่เข้าไปสู่การเป็นโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพนั้น คือ คุณภาพของการบริหารโรงเรียน (Thomas, 1991 : 76) บทบาทของการบริหารโรงเรียนมีผลต่อการสร้างคุณภาพของโรงเรียน (Baskett & Miklos, 1992 : 76) การบริหารความขัดแย้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของสถานศึกษามาก เพราะปัญหาความขัดแย้งมักเกิดขึ้นอยู่เสมอในการบริหารงานระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเผชิญกับสถานการณ์อยู่เป็นประจำ

นับแต่ความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับครู หรือความขัดแย้งระหว่างครูกับครูอันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะใช้การบริหารความขัดแย้งโดยใช้วิธีการเอาชนะ การร่วมมือ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง และการยอมให้มาใช้ในการแก้ปัญหา (มยุรี สนิทกุล, 2557 : 17)

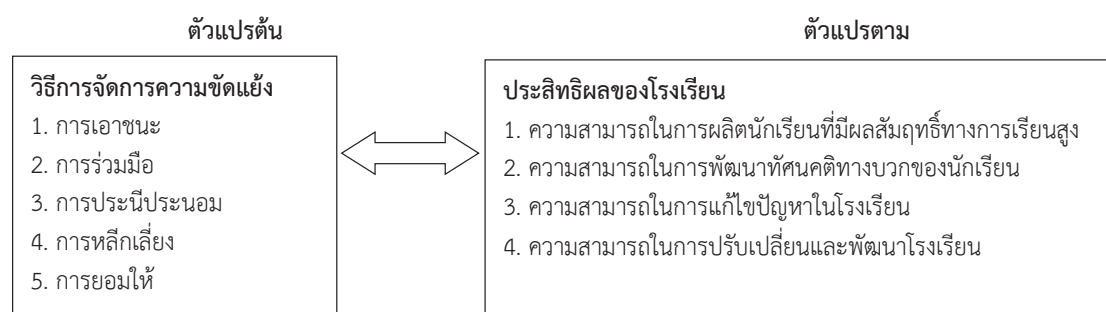
ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2 เพื่อจะนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาองค์การอันจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารและคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารความขัดแย้งของสถานศึกษา ในเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดความขัดแย้งกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา วิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารในสถานศึกษา เปรียบเทียบระดับความคิดเห็น และหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้ง โดยใช้แนวคิดของโทมัสและคิลแมน (Thomas & Kilman, 1987) คือ การเอาชนะ (Competing) การร่วมมือ (Collaborating) การประนีประนอม (Compromising) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) การยอมให้ (Accommodating) กับประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดของมอทท์ (Mott, 1972) ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถ 4 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวกของนักเรียน ความสามารถในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน และความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ดังปรากฏในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐาน

1. การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2 อยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิผลของสถานศึกษาในเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2 อยู่ในระดับมาก
3. การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2 มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาซึ่งเป็นข้อคำถามในประเด็นระดับการบริหารความขัดแย้งและระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารความขัดแย้งและระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

1. ประชากร

ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 131 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2, 2561 : 37)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 5 รูปแบบ คือ 1) การเอาชนะ 2) การร่วมมือ 3) การประนีประนอม 4) การหลีกเลี่ยง 5) การยอมให้ แบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ 5 ระดับ โดยแบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ภูมิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) สอบถามเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของสถานศึกษาในเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยกำหนดค่าน้ำหนักการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ระดับการปฏิบัติมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
ระดับการปฏิบัติมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับการปฏิบัติปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัย ไปทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (try-out) กับผู้บริหารและครูในโรงเรียนบ้านคลองทุเรียน โรงเรียนวัดคลองซากพง โรงเรียนบ้านสองพี่น้อง และโรงเรียนวัดพลองไสว จำนวน 30 ราย แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาคโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อเท่ากับ 0.69-0.91 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.9882

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 มีองค์ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวกของนักเรียน ความสามารถในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนักการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ระดับการปฏิบัติมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
ระดับการปฏิบัติมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับการปฏิบัติปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือจากโรงเรียนบ้านคลองทุเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์นำแบบสอบถามการวิจัย เก็บข้อมูล กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา เครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 131 คน ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 131 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบแบบสอบถามทุกฉบับ เพื่อดูความถูกต้อง สมบูรณ์ ให้ครบถ้วน และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สรุปผล

1. ระดับการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.38$, $\sigma = 0.88$)
2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.52$)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวมค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้ง มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของสถานศึกษาในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553 : 316) แปลความหมาย ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71–1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31–0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01–0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าเป็น (+) หมายถึง คล้ายตามกัน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าเป็น (-) หมายถึง ตรงกันข้าม

ระดับการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบว่าการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.38$, $\sigma = 0.88$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการบริหารความขัดแย้งที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการประนีประนอม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.77$) รองลงมา คือ ด้านการยอมให้ ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.74$) และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำสุด คือ ด้านการเอาชนะ ($\mu = 2.50$, $\sigma = 1.24$) ตามลำดับดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ระยอง เขต 2

การบริหารความขัดแย้งเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2	(μ)	σ	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการประนีประนอม	3.79	0.77	มาก
ด้านการยอมให้	3.70	0.74	มาก
ด้านการร่วมมือ	3.69	0.76	มาก
ด้านการหลีกเลี่ยง	3.24	0.91	ปานกลาง
ด้านการเอาชนะ	2.50	1.24	ปานกลาง
รวม	3.38	0.88	ปานกลาง

ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ระยอง เขต 2 พบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษา
ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\mu = 4.18$, $\sigma = 0.53$)
รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาในสถานศึกษา ($\mu = 4.13$, $\sigma = 0.52$) และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำสุด
คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\mu = 4.06$, $\sigma = 0.52$) ตามลำดับดังตาราง 2

ตาราง 2 ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาระยอง เขต 2

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	(μ)	σ	ระดับการปฏิบัติ
ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.18	0.53	มาก
ความสามารถในการแก้ไขปัญหาในสถานศึกษา	4.13	0.52	มาก
ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน	4.11	0.51	มาก
ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.06	0.52	มาก
รวม	4.12	0.52	มาก

ความสัมพันธ์ภาพรวมระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา
ในเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด
ด้านการประนีประนอม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง ($p = .331$) อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ การยอมให้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง
($p = .328$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการร่วมมือ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
ในระดับปานกลาง ($p = .291$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านที่สัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ ด้านการหลีกเลี่ยง
ความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับต่ำ ($p = .215$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
และด้านการเอาชนะมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกัน กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับตรงข้ามกัน ($p = -.012$)
ดังตาราง 3

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา
ในเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา	ประสิทธิผลของสถานศึกษา
ด้านการเอาชนะ	-.012
ด้านการร่วมมือ	.291**
ด้านการประนีประนอม	.41**
ด้านการหลีกเลี่ยง	.215*
ด้านการยอมให้	.328**
รวม	.331**

อภิปรายผล

1. การบริหารความขัดแย้งของสถานศึกษาในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ได้เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ได้สร้างกลไก ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ กำกับดูแลสถานศึกษาที่มีสภาพและบริบทที่แตกต่างกัน ให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นการสร้างขีดสมรรถนะการบริหารจัดการให้มีศักยภาพ ปรับปรุงบทบาทวิธีการทำงานให้เชื่อมประสานกัน การพัฒนาบุคลากร และการสร้างทีมงานคุณภาพ ตลอดจน การสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วม จัดการศึกษาให้บูรณาการทำงานร่วมกันทุกด้าน บนแนวคิดการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ : จัดตั้งศูนย์โรงเรียนคุณภาพ (Rayong 2 Area Based School) นอกจากนั้นยังจัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของรังสิวุฒิ ปาโสม (2556 : 99) ได้ศึกษาระดับการบริหารความขัดแย้งของสถานศึกษาในอำเภอองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก พบว่า การบริหารความขัดแย้งของสถานศึกษาในอำเภอองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 หมวด 5 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ มาตรา 80 ให้มีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ที่เหมาะสม ทำให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้ง และเข้าใจสภาพบริบทของบุคลากรและสถานศึกษา และเป้าหมายในการทำงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้การควบคุมและบริหารความขัดแย้งในลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้อย่างเหมาะสม และนำไปสู่ความเชื่อมั่น แรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร ผลการวิจัยของ ญัฐยุทธ เต็นปักชี (2554 : 93) ได้ศึกษาระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบาย สภาพแวดล้อม สภาพสังคม ของผู้บริหารสถานศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 31 มีลักษณะ คล้ายคลึงกัน กล่าวคือมีเป้าหมายร่วมกันชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา นอกจากนั้นยังจัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทำให้ผู้บริหารได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปัญหา ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อนำไปใช้ในการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาของตน

2. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2560 ที่มีวิสัยทัศน์ที่ว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีคุณภาพ และมาตรฐาน ระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย และกำหนดพันธกิจ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษา อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และพัฒนาระบบ บริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรังสิวุฒิ ปาโสม (2556 : 104) ที่ศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในอำเภอองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 84

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอภาคและเที่ยงธรรม มีความวิริยะอุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ และปฏิบัติตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด และนโยบายแต่ละระดับมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันจึงทำให้บุคลากร ในสถานศึกษาปฏิบัติงานเพื่อสนองต่อเป้าหมายและนโยบายได้เป็นอย่างดี อีกทั้งตัวบุคลากรก็ได้มีการประชุม อบรมสัมมนา ตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับขวัญใจ สอนศิริ (2550 : 97) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และดังที่อลิษา สุคนธ์ (2555 : 86) ได้วิจัยเรื่องการบริหารแบบมุ่งคุณภาพ ทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงามตา ฮานีวรรณ (2553 : 100) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาโยธธา พบว่าระดับประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโยธธา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ แนวคิดของมอทท์ (Mott, 1972 : 373) ที่ได้ผานแนวความคิดทั้งแง่เป้าหมายและระบบทรัพยากร มาเป็นเกณฑ์หลายอย่าง ในการพิจารณาประสิทธิผลของสถานศึกษา

3. การบริหารความขัดแย้งมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ไม่ได้เป็นไปตามสมมติฐาน โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ การบริหารความขัดแย้งด้านการยอมให้ กับความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน โดยมีความสัมพันธ์ปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ การบริหารความขัดแย้ง ด้านการประนีประนอมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ การบริหารความขัดแย้งด้านการเอาชนะกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับรังสิวุฒิ ปาโสม (2556 : 104) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิผล ของสถานศึกษาในอำเภอองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในอำเภอองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสัมพันธ์ระหว่างการ บริหารความขัดแย้งกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในอำเภอองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ การบริหารความขัดแย้งของสถานศึกษาด้านการหลีกเลี่ยง กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันต่ำ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ วีรณัฐ สุทธิพันธ์ (2550 : 44) ได้ศึกษาการบริหารความขัดแย้งในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 วิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้อำนาจในการแก้ไขปัญหาตามบทบาทหน้าที่ มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้เหตุผลและหลักการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหา อีกทั้งส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ให้ตระหนักถึงบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง เพื่อนำมาใช้ในพัฒนางานและการบริหารสถานศึกษาให้เกิดผลดี ลดความ ขัดแย้งของสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารข้าราชการครูต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนานักเรียนซึ่งเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือ ร่วมใจในการปฏิบัติจึงจะประสบความสำเร็จ

1.3 ผู้บริหารไม่ควรหลีกเลี่ยงปัญหาเพราะปัญหาหรือความขัดแย้งจะเกิดขึ้นและเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกด้านผู้บริหารต้องไม่มาทุกเรื่องมาเป็นปัญหาและต้องควบคุมปัญหาหรือความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับบริบท ของสถานศึกษาของตัวเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสถานศึกษาเครือข่ายการศึกษาสุนทรภู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาความขัดแย้ง และวิธีการบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสถานศึกษากับประชากร/กลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น

2.3 ควรพัฒนารูปแบบการบริหารความขัดแย้งที่มีประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญใจ สอนศิริ. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหาร สถานศึกษา กับประสิทธิผลของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑล จันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสถานศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คาร์ล มาร์กซ์ และ เฟรดริก เองเงิลส์. (2517). *คำประกาศแห่งความเสมอภาค*. แปลโดย องค์กรนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: เจริญวิทยการพิมพ์.
- งามตา ธาณวรรณ. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร*. วิทยานิพนธ์ ปริญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารสถานศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ณัฐยุทธ เต็นปักชี. (2554). *ระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- มยุรี สนิทกุล. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเทคโนโลยีการบริหารสถานศึกษา. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รังสิวุฒิ ปาโสม. (2556). *การบริหารความขัดแย้งกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในอำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเทคโนโลยีการบริหารสถานศึกษา. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วีรณัฐ สุทธิพันธ์. (2550). *การบริหารความขัดแย้งในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2559). *ชาติพันธุ์และการจัดการความขัดแย้งทางชาติพันธุ์*. *วารสารพัฒนาสังคม*, 1(18), 172
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. (2561). *ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2561, จาก <http://www.rayong2.go.th>
- อลิษา สุขณพันธ์. (2555). *การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- อัจฉรา ลีม่วงทอง. (2557). *การบริหารความขัดแย้งในองค์กร*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตศึกษา.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2551). *ความแตกต่างทางวัฒนธรรม: ผลกระทบและข้อคิดในการจัดการข้ามวัฒนธรรม*. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 1(1), 1-4.
- Bartos, J. and Wehr, P. (2002). *Using Conflict Theory*. New York: Cambridge University Press.
- Rum, J., Troena, E., Hadiwidjoyo, D. and Surachman, E. (2013). Role Conflict toward Performance (Studies in Government Budgeting Team at Kendari). *International Journal of Business and Management Invention*, 2013(11), 112.
- Lewis, A. C. (1956). *The Functions of Social Conflict*, Glencoe, London: Routledge and Kegan Paul.
- Mott, P. E. (1972). *The characteristic of effective organization*. New York: Harper and Row.

Robbins, S. P. (2001). *Organizational Behavior*. (9th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

Baskett, S. and Miklos, E. (1992). *Perspectives of Effective Principals*. Saskatchewan Canada: The Canadian Administrator.

Thomas, J. S. (1991). *The Principalship: A reflective practice perspective* (2nd ed.). Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.

Thomas, K. W. and Kilmann R. H. (1987). *Thomas – Kilmann Conflict Model Interest*. New York: X/COM Incorporated.

การพัฒนาความสามารถอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

Developing the Abilities in Reading for Main Ideas and Summary Writing of Fourth Grade Students by Using Learning Activities SQ4R

จิราภรณ์ ขำณมี¹ และ มนต์รี วงษ์สะพาน²

Jeeraporn Khummanee¹ and Montree Wongsaphan²

Received : 20 ส.ค. 2562
Revised : 23 พ.ย. 2562
Accepted : 24 พ.ย. 2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความ และเปรียบเทียบความสามารถอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 23 คน โรงเรียนบ้านเบงท่าลาด ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัยมี 3 ชนิด ได้แก่ เครื่องมือในการปฏิบัติ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน เครื่องมือในการสะท้อนผล คือ แบบประเมินการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ และเครื่องมือในการประเมินผล คือ แบบทดสอบการอ่านจับใจความ ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก และแบบทดสอบความสามารถเขียนสรุปความ ชนิดอัตนัย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R แต่ละวงจรใช้เกณฑ์ประเมิน ร้อยละ 80 คะแนน วงจรที่ 1 การอ่านจับใจความ ผ่าน 6 คน การเขียนสรุปความ ผ่าน 8 คน วงจรที่ 2 การอ่านจับใจความ ผ่าน 8 คน การเขียนสรุปความ ผ่าน 9 คน วงจรที่ 3 การอ่านจับใจความ ผ่าน 14 คน การเขียนสรุปความ ผ่าน 13 คน และวงจรที่ 4 การอ่านจับใจความ ผ่าน 18 คน การเขียนสรุปความ ผ่าน 19 คน
2. การเปรียบเทียบความสามารถอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ หลังเรียน ($\bar{X}$ =16.43, S.D. = 1.24) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =11.35, S.D. = 3.08) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การอ่านจับใจความสำคัญ, การเขียนสรุปความ, กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R

Abstract

The objectives of this research were to develop the abilities in reading for main ideas and summary writing, and to compare the abilities in reading for main ideas and summary writing before and after teaching by SQ4R. The target group used in this study consisted of 23 people in Grade 4 students of Ban Beng Thalad School, using the purposive sampling technique. The instrument in practice was 12 lesson plans, and the instrument in reflection was Reading Comprehension test and Summary Writing test. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation and percentage. The results are as follows

1. The abilities in Reading for Main Ideas and Summary Writing using SQ4R learning activities., Assessment criteria for each cycle was at 80 percent. The students improved their reading for main ideas and summary writing. The first cycle, the scores of 6 students in Reading for main idea test were higher than 80 percent, and 17 students were required to improve their reading comprehension skills while

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: bambeejee@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student Program in Educational Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University, Email: bambeejee@gmail.com

² Assistant Professor Faculty of Education, Mahasarakham University

the scores of 8 students in Summary Writing test were higher than 80 percent and 15 students were required to improved their summary writing skills. In the reading comprehension test and summary writing test of other cycles; the second cycle, 8 and 9 students, the third cycle 14 and 13 students, and the fourth cycle 18 and 19 students, respectively, those their scores were at higher than 80 percent. According to learning activities in the second, third and fourth cycle, the students' abilities in reading for main ideas and summary were improved. The students, understandingly and responsively, could learn and practice reading for main ideas and writing the summary and also apply knowledge in other situations.

2. The results of comparison of abilities in reading for main idea and summary writing before and after teaching by SQ4R found that after teaching by SQ4R, the students had the abilities in reading for main idea and summary writing ($\bar{X}$ =16.43, S.D. =1.24) significantly higher than before teaching ($\bar{X}$ =11.35, S.D. =3.08) by SQ4R at .01 level.

Keywords : Reading for Main Idea, Summary Writing, SQ4R Learning Activity Model

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่สำคัญสำหรับคนไทย แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านประเพณี วัฒนธรรม โลกทัศน์และสุนทรียภาพ โดยถ่ายทอดผ่านวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์ และสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เราคนไทยจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจ ศึกษาหลักเกณฑ์การใช้ภาษาให้ถูกต้อง เพื่ออนุรักษ์สืบสานให้คงอยู่คู่ชาติตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 6) ซึ่งการเรียนการสอนภาษานั้นจำเป็นต้องฝึกฝนทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรมควบคู่กันไป โดยเฉพาะการอ่านและการเขียน เพราะการอ่านและการเขียนเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ส่วนการเขียนเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความคิดและความต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์หรือตัวอักษร ซึ่งทักษะดังกล่าวล้วนเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาที่จะทำให้เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น (อัจฉรา ประดิษฐ์, 2552 : 19)

มนีรัตน์ กันหาวรรณะ (2557 : 2) กล่าวว่า ปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร ทักษะการอ่านจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิต เพราะทำให้เราสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าต่าง ๆ ของโลกได้อย่างเท่าทัน นอกจากนี้การอ่านยังช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิด และวิจรรย์ญาณ ส่วนการเขียนนับว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญแทนคำพูด นอกเหนือไปจากประโยชน์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว ในการเรียนการสอนเกือบทุกกลุ่มสาระฯ ก็จำเป็นต้องอาศัยการเขียนเพื่อบันทึกความรู้ และถ่ายทอดความคิด จะเห็นได้ว่าการอ่านและการเขียนมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การประกอบอาชีพ ตลอดจนการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้ หรือความเพลิดเพลิน ก็ต้องอาศัยทักษะด้านการอ่านและการเขียนควบคู่กันไปทั้งสิ้น

กล่าวได้ว่าการอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมปัจจุบัน แม้ว่าการอ่านและการเขียนจะมีอยู่หลายประเภทแต่ที่สำคัญมากที่สุด คือ การอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ เพราะสามารถช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง สำหรับการเรียนในวิชาต่าง ๆ ทุกสาขาผู้เรียนจะใช้ทักษะการอ่านจับใจความเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งยังใช้เป็นทักษะพื้นฐานในการต่อยอดไปสู่การอ่านในระดับที่ยากขึ้น สอดคล้องกับชุดิมา ยอดตา (2561 : 2) ที่กล่าวว่า การอ่านจับใจความสำคัญเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับการอ่านในระดับขั้นที่สูงขึ้น เพราะถ้าหากนักเรียนไม่สามารถจับใจความสำคัญได้ ก็จะทำให้ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ เพราะการอ่านจับใจความสามารถช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงแก่นเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง และสำหรับผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ ทุกสาขาวิชาจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ทักษะการอ่านจับใจความ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นผู้เรียนที่ขาดทักษะในการอ่านจับใจความก็จะไม่สามารถสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

จากการรายงานผลการสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาภาษาไทย โรงเรียนบ้านเบงท่าลาด อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ เขต 2 พบว่ามีค่าเฉลี่ย 62.38 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยในระดับของโรงเรียนที่ต่ำกว่าระดับประเทศชาติ และอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน), 2559 : 1) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาบริบท

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย พบว่ากระบวนการสอนภาษาไทยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและความสามารถน้อยมาก ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการกระตุ้นความคิดเท่าที่ควร แม้นักเรียนจะสามารถอ่านออกเขียนได้ แต่นักเรียนส่วนมากยังไม่สามารถลำดับความคิด และไม่สามารถอ่านจับใจความสำคัญเพื่อเขียนคติวิเคราะห์เนื้อหาที่อ่านได้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาความสามารถอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ ผู้วิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะช่วยในการพัฒนาการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมขลา ลือโสภ (2555 : 9) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นวิธีการสอนหนึ่งที่เหมาะสมกับการพัฒนาความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และทักษะทางภาษาในด้านต่าง ๆ ทั้งการอ่าน การฟัง การพูด และการเขียนของผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นการใช้ทักษะการอ่านสร้างความรู้ความเข้าใจ เป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการอ่านได้ดี ทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว และจดจำเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการสอนมี 6 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 กิจกรรมสำรวจ ขั้น S (Survey) นักเรียนสำรวจเรื่องเพื่อให้รู้เนื้อหามากคร่าว ๆ ขั้นที่ 2 กิจกรรมตั้งคำถาม ขั้น Q (Question) นักเรียนต้องการรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ 3 กิจกรรมอ่านละเอียด ขั้น R (Read) นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องนั้นทานอย่างละเอียดอีกครั้ง ขั้นที่ 4 กิจกรรมบันทึกคำตอบ ขั้น R (Record) นักเรียนเขียนบันทึกคำตอบ ขั้นที่ 5 กิจกรรมสรุปใจความสำคัญ ขั้น R (Recite) นักเรียนเขียนคำตอบของคำถามที่ตั้งไว้ โดยสรุปเป็นสำนวนภาษาของตนเอง และ ขั้นที่ 6 กิจกรรมทบทวนความเข้าใจ ขั้น R (Reflect) นักเรียนตรวจสอบความเข้าใจ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2554 : 190)

เมขลา ลือโสภ (2555 : 9) กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นรูปแบบกิจกรรมที่สร้างความท้าทายให้กับนักเรียน การใช้คำถามกระตุ้นความคิดจะทำให้ให้นักเรียนกระตือรือร้นในการค้นหาคำตอบจากเรื่องที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล ตลอดจนสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับ กรรณา ปางวิภาศ (2556 : 80) ซึ่งทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชาภาษาไทย ระหว่างการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค CIRC และเทคนิค SQ4R พบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน หลังเรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด อภิปรายและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

จากแนวคิดและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ซึ่งจะเป็นการวางรากฐานที่เข้มแข็งด้านความสามารถในการอ่านและการเขียน เพื่อให้สามารถต่อยอดพัฒนาไปสู่การเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและการเขียน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาการเรียนรู้อาษาไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

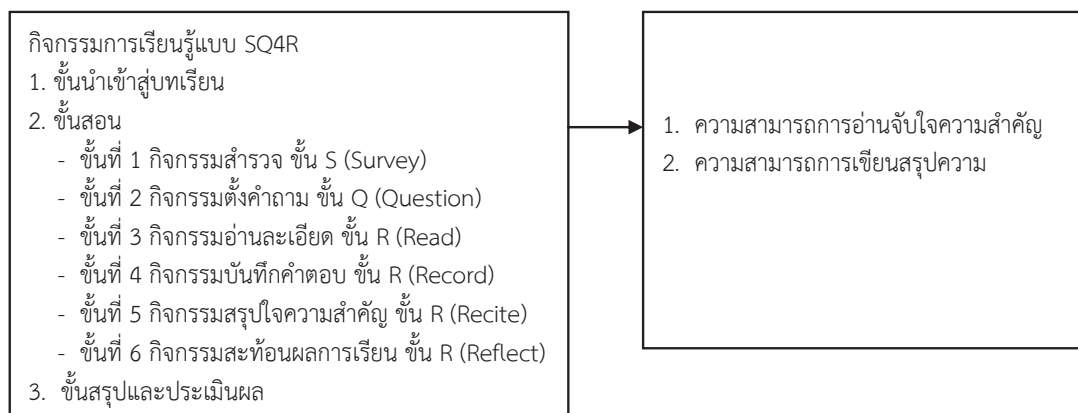
วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาความสามารถอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของ ฟรานซิส พี. โรบินสัน (Francis P. Robinson) อ้างถึงใน สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2554 : 11) ซึ่งแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน และขั้นสรุปประเมินผล โดยในขั้นสอนจะประกอบด้วยกิจกรรม 6 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 23 คน โรงเรียนบ้านเบงท่าลาด อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามลักษณะของการใช้มี 3 ชนิด ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R จำนวน 4 หน่วย 12 แผน รวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ และการเขียนสรุปความ

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลปฏิบัติการวิจัย ได้แก่

2.3.1 แบบทดสอบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยให้อ่านจับใจความจากสถานการณ์ที่กำหนด

2.3.2 แบบทดสอบความสามารถการเขียนสรุปความ เป็นแบบทดสอบชนิดอัตนัย จำนวน 5 ข้อ 15 คะแนน โดยการเขียนตอบคำถามจากเรื่องและการเขียนแผนภาพจากเรื่อง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบ้านเบงท่าลาด เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขอบข่ายของเนื้อหา การวัดผลและประเมินผล

1.2 วิเคราะห์เนื้อหาวิชาภาษาไทยพื้นฐาน เรื่อง ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความ ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 แล้วเลือกเนื้อหาที่จะสอนให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด

1.3 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R โดยแบ่งแผนการสอนออกเป็น 4 หน่วย 12 แผน ใช้เวลาสอนแผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง และให้ครอบคลุมเนื้อหาเรื่อง การอ่าน และการเขียนจับใจความสำคัญจากนิทาน, บทความ, สารคดี และเรื่องสั้น

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อขอคำแนะนำและประเมินความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม

1.6 วิเคราะห์หาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เกณฑ์ของประสาธน์ เถลิง (2554 : 108) ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีความเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.78 หมายความว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย ตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

2. แบบประเมินการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ และการเขียนสรุปความ เพื่อเป็นแนวทางในการคิดวิเคราะห์ผลงานหรือกระบวนการที่เกิดจากความพยายามของนักเรียน และพฤติกรรมขณะทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

2.2 สร้างแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คะแนนเต็ม 20 คะแนน แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบและเสนอแนะ

2.3 นำแบบประเมินที่ได้ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ชุดเดิม) เพื่อพิจารณาตรวจสอบและเสนอแนะ

2.4 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับจริง เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ

เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก โดยให้อ่านจับใจความสำคัญจากสถานการณ์ที่กำหนด

3.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อให้ทราบสาระการเรียนรู้ มาตรฐานตัวชี้วัด และตัวชี้วัด สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เน้นการอ่านที่ชัดเจน ใช้ถ้อยคำถูกต้องตามระดับของภาษา การอ่าน การอ่านจับใจความ การอ่านย่อหน้า การอ่านจากภาพ การอ่านโฆษณา การอ่านเรื่องสั้น และการอ่านสารคดี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ

3.2 วิเคราะห์ เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวนข้อสอบ และนำไปสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถของขวลิต ชูกำแพง (2551 : 119) โดยใช้ตามระดับจุดมุ่งหมายด้านพุทธิพิสัยของบลูม (ทิตินา แคมมณี, 2553 : 57) แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก สร้างทั้งหมด 30 ข้อ

3.3 นำแบบทดสอบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสม ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3.4 นำแบบทดสอบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินดังนี้ (ประสาธน์ เถลิง, 2554 : 108)

ให้ +1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้ 0 เมื่อไม่แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้ -1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อสอบนั้นไม่ได้วัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

3.5 นำผลการทดสอบที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.50–1.00 ซึ่งจากการหาค่าความสอดคล้องพบว่ามีความเฉลี่ยระหว่าง 0.60-1.00 จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ตัดออก 2 ข้อ เหลือ 28 ข้อ

3.6 จัดพิมพ์ข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วนำไป Try Out กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเบงท่าลาด จำนวน 30 คน หลังการทดลองให้นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (B-Index)

ความยากง่าย อำนาจจำแนก โดยใช้วิธีของ เบนแนน (Brennan) เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.80 และค่าความยาก (P) มีค่าความยากตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ค่าความยาก (p) ตั้งแต่ 0.14-0.76 ค่าอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ 0.38-0.78 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ rcc เท่ากับ 0.78 ผลปรากฏว่า จากจำนวน 28 ข้อ ตัดออก 8 ข้อ คงเหลือ 20 ข้อ

3.7 นำแบบทดสอบที่มีค่า IOC ตามเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 20 ข้อ มาจัดพิมพ์เป็นฉบับจริงเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

4. แบบทดสอบความสามารถการเขียนสรุปความ

4.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อให้ทราบสาระการเรียนรู้ มาตรฐานตัวชี้วัด และตัวชี้วัด สาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เน้นการเขียนสื่อสารด้วยลายมือที่อ่านง่าย ชัดเจน ใช้ถ้อยคำถูกต้องตามระดับของภาษา และการเขียน การเขียนสรุปความ เขียนคำขวัญ คำคม คำอวยพรในโอกาสต่าง ๆ โฆษณา คติพจน์ สุนทรพจน์ ชีวประวัติ อัตชีวประวัติ และประสบการณ์ต่าง ๆ เขียนย่อความ จดหมายกิจธุระ แบบกรอกสมศกรงาน เขียนวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และแสดงความรู้ ความคิดหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าและเขียนโครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความสามารถการเขียนสรุปความ

4.2 วิเคราะห์ เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวนข้อสอบ และนำไปสร้างแบบทดสอบวัดการประเมินความสามารถ โดยใช้ตามระดับจุดมุ่งหมายทางด้านพุทธิพิสัยของบลูม (ทิตินา แชมมณี, 2553 : 115-116)

4.3 สร้างแบบทดสอบความสามารถการเขียนสรุปความ ชนิดอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ๆ ละ 3 คะแนน รวมทั้งสิ้น 15 คะแนน โดยการเขียนตอบคำถามจากเรื่องและการเขียนแผนภาพจากเรื่อง

4.4 นำแบบทดสอบความสามารถการเขียนสรุปความที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมด้านภาษาที่ใช้

4.5 นำแบบทดสอบความสามารถการเขียนสรุปความ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้

4.6 นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินดังนี้ (ประสาธน์ เองเฉลิม, 2554 : 184-186)

- ให้ +1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้
- ให้ 0 เมื่อไม่แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้
- ให้ -1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อสอบนั้นไม่ได้วัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

4.7 จากการหาค่าความสอดคล้องพบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.60-1.00 จึงนำแบบทดสอบที่มีค่า IOC ตามเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 20 ข้อ มาจัดพิมพ์เป็นฉบับจริง เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียน 2 ปีการศึกษา 2561 ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดความสามารถด้านอ่านจับใจความสำคัญ และแบบวัดความสามารถด้านการเขียน ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก ฉบับละ 20 ข้อ รวมทั้งสิ้น 40 ข้อ

3.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกหน่วยการเรียนรู้ตามการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ที่ผู้วิจัยสร้างจำนวนทั้งหมด 4 หน่วย 12 แผน ใช้เวลาสอนแผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง โดยระหว่างการจัดกิจกรรมผู้วิจัยจะสังเกตการณ์การเรียนการสอนพร้อมทั้งบันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน เมื่อสิ้นสุดแต่ละวงจรรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ซึ่งอาศัยหลักการวิเคราะห์วิพากษ์ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการต่อไป

3.3 เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกหน่วยการเรียนรู้แล้ว นักเรียนทุกคนทำแบบวัดความสามารถด้านอ่านจับใจความสำคัญ และแบบวัดความสามารถด้านการเขียน ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน แล้วนำกระดาษคำตอบนักเรียนไปตรวจและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ และการเขียนสรุปความ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการดังนี้

4.1 นำคะแนนจากแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 นำข้อมูลที่เก็บระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มาประเมินพฤติกรรมการอ่านจับใจความสำคัญ และพฤติกรรมการเขียนสรุปความโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 นำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เปรียบเทียบผลต่างระหว่างคะแนนของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ประเสริฐ เรือนนระการ, 2558 : 45)

สรุปผล

ผลการวิจัยการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ และการเขียนสรุปความด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ และการเขียนสรุปความด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า

วงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยรวมมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ ร้อยละ 80 จำนวน 8 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 17 คน มีนักเรียนมีคะแนนการเขียนสรุปความ โดยรวมมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ ร้อยละ 80 จำนวน 6 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 15 คน จากวงจรที่ 1 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถอ่านเรื่องสั้นได้ตามเวลาที่กำหนด อีกทั้งนักเรียนยังไม่กล้าถามครูเมื่อตนเองไม่เข้าใจ และพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่ม ทำให้ไม่สามารถทำงานได้เสร็จตามเวลา แม้จะมีนักเรียนบางคนเข้าใจแต่ก็ไม่สามารถระบุใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ดังนั้นจึงมีการปรับวิธีการสอนโดยการหากิจกรรมให้นักเรียนได้ทำร่วมกัน เพื่อเป็นการกระตุ้นกระบวนการทำงานกลุ่มและเตรียมพร้อมในการทำแบบฝึกทักษะ ซึ่งจากปัญหาในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ผู้สอนได้ทำการนำเอาปัญหาที่พบไปปรับเปลี่ยนวิธีการสอน โดยก่อนการทำกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีกิจกรรมก่อนเรียนให้นักเรียนได้ร่วมกันทำ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย และสามารถปรับตัวเข้ากับการเรียนการสอน อีกทั้งยังเป็นการปรับตัวเข้ากับเพื่อนในกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน

วงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยรวมมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ ร้อยละ 80 จำนวน 8 คนและไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 15 คน มีนักเรียนมีคะแนนการเขียนสรุปความ โดยรวมมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ ร้อยละ 80 จำนวน 9 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 14 คน จากวงจรที่ 2 พบว่านักเรียนเริ่มเข้าใจกระบวนการเรียนรู้แบบ SQ4R มากขึ้น และสามารถอ่านเรื่องสั้นได้ตามเวลาที่กำหนด แม้ว่าจะยังระบุใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านไม่ได้ แต่นักเรียนก็มี ความกระตือรือร้นที่จะทำงานของตนเองให้เสร็จตามเวลา และพยายามเขียนสรุปความด้วยภาษาของตนเองด้วยวรรคตอนที่ถูกต้อง รวมทั้งพยายามจัดเรียงลำดับความคิดให้เป็นระบบมากขึ้น ทำให้มีความคล่องแคล่วของการเขียนสรุปความมากขึ้น ซึ่งจากปัญหาในวงจรปฏิบัติการที่ 2 ผู้สอนได้ทำการนำเอาปัญหาที่พบไปปรับเปลี่ยนวิธีการสอนโดยการเน้นไปที่กระบวนการสอน โดยเน้นไปที่การจัดลำดับความคิด และการเรียบเรียงเหตุการณ์ และยังคงเน้นกิจกรรมกลุ่มให้มากขึ้นเนื่องจากนักเรียนสามารถทำแบบฝึกทักษะได้ดีเมื่อทำร่วมกับเพื่อนในกลุ่มของตนเอง

วงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนมีคะแนนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยรวมมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ ร้อยละ 80 จำนวน 14 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 9 คน มีนักเรียนมีคะแนน

การเขียนสรุปความ โดยรวมมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความ ร้อยละ 80 จำนวน 13 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 10 คน จากวงจรที่ 3 พบว่านักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ในวงจรปฏิบัติการที่ 3 มีความกระตือรือร้น ตั้งใจและให้ความสนใจในการทำกิจกรรม โดยตั้งใจศึกษาใบความรู้ บทเรียนที่ได้ทำและสนุกกับการทำงานกลุ่ม จัดลำดับความสำคัญ และสรุปความรู้ร่วมกัน ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการอ่านจับใจความ และเขียนสรุปความมากขึ้น ซึ่งจากปัญหาในวงจรปฏิบัติการที่ 3 ผู้สอนได้ทำการนำเอาปัญหาที่พบไปปรับเปลี่ยนแบบฝึกทักษะที่เน้นการทำงานกลุ่ม เพื่อให้ นักเรียนได้สามารถปรึกษา และใช้ความคิดร่วมกันในการจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและสรุปความให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

วงจรปฏิบัติการที่ 4 นักเรียนมีคะแนนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยรวมมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ ร้อยละ 80 จำนวน 18 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 5 คน มีนักเรียนมีคะแนนการเขียนสรุปความ โดยรวมมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความ ร้อยละ 80 จำนวน 19 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 4 คน จากวงจรที่ 4 ปรากฏว่า นักเรียนทุกคนมีความกระตือรือร้น ตั้งใจ และให้ความสนใจในการทำกิจกรรม โดยตั้งใจศึกษาใบความรู้ เริ่มต้นกับแบบฝึกทักษะ และเกมก่อนเข้าบทเรียนที่ได้ทำและสนุกกับการทำงานกลุ่ม จัดลำดับความสำคัญ และสรุปความรู้ร่วมกัน ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นอย่างดีซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการอ่านจับใจความและเขียนสรุปความสูงขึ้นทุกคน

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นภาพรวมของกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R จะเน้นการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยผู้สอนใช้เกมเป็นสิ่งที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และหลังจากนักเรียนได้ศึกษาความรู้พร้อมทั้งทำแบบฝึกหัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับ พร้อมทั้งให้ผู้เรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรม

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลลัพธ์	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความ	11.35	3.08	16.43	1.24	8.886**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่าผลเปรียบเทียบคะแนนการประเมินความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนการประเมินความสามารถหลังเรียน ($\bar{X}$ =16.43, S.D. = 1.24) ซึ่งสูงกว่าคะแนนการประเมินความสามารถก่อนเรียนของนักเรียน ($\bar{X}$ =11.35, S.D. = 3.08) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญสำคัญที่ค้นพบมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R

วงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนการอ่านจับใจความสำคัญโดยรวมที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ ร้อยละ 80 จำนวน 8 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 17 คน และมีนักเรียนมีคะแนนการเขียนสรุปความ โดยรวม มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความ ร้อยละ 80 จำนวน 6 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 15 คน เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ไม่สามารถอ่านเรื่องสั้นได้ตามเวลาที่กำหนด อีกทั้งนักเรียนยังไม่สามารถเรียบเรียงส่วนประกอบหรือระบุใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งต่อมาในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น มีคะแนนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความ ร้อยละ 80 จำนวน 8 คนและไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 15 คน และมีนักเรียนมีคะแนนการเขียนสรุปความ มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความ ร้อยละ 80 จำนวน 9 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 14 คน ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสามารถการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 สูงขึ้นจาก วงจรปฏิบัติการที่ 1 ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนเริ่มเข้าใจกระบวนการเรียนรู้แบบ SQ4R มากขึ้น แม้ว่าส่วนใหญ่ยังระบุใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านไม่ได้ แต่นักเรียนก็มีความกระตือรือร้นที่จะจัดเรียงลำดับความคิดให้เป็นระบบและพยายามเขียนสรุปใจความออกมาให้เข้าใจมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ นงเยาว์ ทองกำเนิด (2560 : 53-55) พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง มีการจัดกิจกรรม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการจัดกิจกรรมในวงจรปฏิบัติการที่ 1 และ 2 ส่งผลให้ในวงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนมีคะแนนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยรวมมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความ ร้อยละ 80 จำนวน 14 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 9 คน และมีนักเรียนมีคะแนนการเขียนสรุปความ โดยรวมมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความ ร้อยละ 80 จำนวน 13 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 10 คน จากวงจรที่ 3 พบว่านักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความ ในวงจรปฏิบัติการที่ 3 สูงขึ้น จากวงจรปฏิบัติการที่ 2 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้นั้น เป็นเพราะว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้น ตั้งใจ และมีความสนใจในการทำกิจกรรม โดยตั้งใจศึกษาไปความรู้ แบบฝึกทักษะ และการจัดลำดับความสำคัญ และสรุปความรู้ร่วมกัน ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการอ่านจับใจความและเขียนสรุปความมากขึ้น ส่งผลให้ในวงจรปฏิบัติการที่ 4 นักเรียนมีคะแนนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยรวมมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความ ร้อยละ 80 จำนวน 18 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 5 คน และมีนักเรียนมีคะแนนการเขียนสรุปความ โดยรวม มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ ร้อยละ 80 จำนวน 19 คน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 4 คน ซึ่งผลในวงจรปฏิบัติการที่ 4 สูงขึ้นจากวงจรปฏิบัติการที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรณา ปางวิภาศ (2556 : 80) ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รายวิชาภาษาไทย ระหว่างการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค CIRC กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R พบว่าความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค SQ4R สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการสอนแบบ SQ4R เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด อภิปรายและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและรายบุคคลได้ นักเรียนจึงมีโอกาสดูแลเรียนรู้และได้ฝึกจากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง โดยผ่านขั้นตอนกระบวนการทางความคิด การทำกิจกรรม และแบบฝึกทักษะต่าง ๆ

2. การเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปความระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยนักเรียนมีคะแนนการประเมินความสามารถหลังเรียนสูงกว่าคะแนนการประเมินความสามารถก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งก่อนเรียนนั้น นักเรียนยังไม่เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมแบบ SQ4R ทำให้ไม่สามารถอ่านจับใจความสำคัญ และการเขียนสรุปความ ซึ่งเมื่อนักเรียนได้รับการฝึกทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ พบว่านักเรียนมีคะแนนการประเมินความสามารถโดยรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 17.70 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.48 นักเรียนผ่านเกณฑ์วัดการประเมินความสามารถ ร้อยละ 80 ทุกคน ซึ่งเห็นได้ชัดว่านักเรียนมีการประเมินความสามารถทางการเรียน หลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมแบบ SQ4R สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะรูปแบบการจัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ ความคิด และความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ อีกทั้งยังเป็นการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจและความท้าทายด้วยคำถาม

ด้วยเกม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ผู้เรียนได้ทำร่วมกับเพื่อน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และความเพลิดเพลินไปพร้อมกันด้วย ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับ ชูติมา ยอดตา (2561 : 61) ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เพื่อเสริมสร้างความสามารถอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความ คิดเป็นร้อยละ 88.06 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องในการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ทุกครั้งจะสอนครบทั้ง 6 ขั้นตอน จะใช้เวลาในการสอนค่อนข้างนาน ซึ่งบางครั้งทำให้นักเรียนเกิดความเหนื่อยล้า และต้องทำงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด ดังนั้นครูผู้สอนควรยืดหยุ่นเวลาในการเรียน และควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สนุกสนานไม่เครียด ทำให้นักเรียนฝึกอ่านและจับใจความจากเรื่องง่ายไปหายาก และเสริมแรงให้กำลังใจนักเรียนในการทำงานเสมอซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและตั้งใจเรียนยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวางแผนในการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้หรือการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความหลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของผู้เรียนและห้องเรียน ในแต่ละพื้นที่

2.2 แบบทดสอบการอ่านจับใจความสำคัญที่ใช้ควรมีหลากหลายรูปแบบ เช่น คำถามแบบเลือกตอบ แบบเขียนตอบแบบฝึกหัด และแบบอื่น ๆ เพื่อที่จะตรวจสอบว่าได้ผลลัพธ์เช่นเดียวกับการทดลองครั้งนี้หรือไม่ อีกทั้งเพื่อยืนยันประสิทธิภาพของแผนการจัดด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรุณา ปางวิภาศ. (2556). *การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รายวิชาภาษาไทย ระหว่างการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค CIRC กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). *การประเมินการเรียนรู้*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูติมา ยอดตา. (2561). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เพื่อเสริมสร้างความสามารถอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทศนา เขมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงเยาว์ ทองกำเนิด. (2560). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะ. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประสาธน์ เนืองเฉลิม. (2554). *หลักสูตรการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประเสริฐ เรือนชนะการ. (2558). *การวัดและประเมินผลการศึกษา*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- มนิรัตน์ กันหาวรรณ. (2557). *การพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อ่านและเขียนไม่คล่อง โดยใช้ชุดฝึกแจกลูกและสะกดคำ โรงเรียนบ้านโคกใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1*. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 9(28), 48-58.
- เมขลา ลือโสภ. (2555). *การพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2559). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.niets.or.th>
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2554). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ : เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2554). *วิธีการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชน*. กรุงเทพฯ: เทคนิคพรินติ้ง.
- โรงเรียนบ้านเบงท่าลาด. (2556). *รายงานผลการประเมินการอ่านและการเขียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2556*. โรงเรียนบ้านเบงท่าลาด: 2/2556. จังหวัดสุรินทร์: ชุมพลการพิมพ์.
- อัจฉรา ประดิษฐ์. (2552). *ชวนเด็กไทยให้เป็นนักอ่าน(1)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.

การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่

The Development of Participation Based on the Concept of Creative Economy In Cultural Road Tourism Management, Muen San Community, Chiang Mai Province

ยุวดี หัสดี¹

Yuwadee Hussadee¹

Received : 13 พ.ย. 2562

Revised : 26 พ.ย. 2562

Accepted : 28 พ.ย. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิจัยและพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3) เพื่อประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยออกแบบการวิจัยแบบ R&D เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบการสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การสนทนากลุ่มและการประชุม โดยศึกษากับกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 52 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ในพื้นที่ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิจัยและพัฒนาทำให้ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนหมื่นสารในการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขปัญหา และสนองต่อความต้องการตามศักยภาพของชุมชนได้อย่างแท้จริง 2) การจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการร่วมกันวางแผน การดำเนินงาน การกำกับติดตามและการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3) ชุมชนได้รับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเต็มกำลังตามศักยภาพของตนเอง

คำสำคัญ : การพัฒนาการมีส่วนร่วม, แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์, การจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม

Abstract

The purpose of this research is 1) To research and develop the participation in tourism management of cultural roads in Muen San community, Chiang Mai province based on the concept of creative economy. 2) To manage tourism on cultural roads in Muen San community, Chiang Mai province by promoting community participation based on the concept of creative economy. 3) To assess the development of participation according to the concept of creative economy in tourism road culture management in Muen San community, Chiang Mai province. This study is R&D qualitative research using survey, interview, observation form, group discussions and meetings as research instruments. The study involved selected 52 participants which divided into 3 groups, the knowledgeable people, the practitioners and the general information providers. The researcher collected data from documents and fieldwork in Muen San community area, Chiang Mai province, then analyzed by using descriptive analysis.

The research found that: The community has a participation pattern in tourism management that can solve problems and truly meet the needs of the community's potential from this research.

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Doctoral Student Program in Cultural Science, Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University

1) The community participates in all processes of cultural road tourism management, planning, operations, supervision and monitoring based on the concept of creative economy. People in the community has been developed their knowledge on culture road tourism management based on creative economy concept to the full of their potential.

Keywords : development of participation, Creative economy concepts, Tourism Management of Cultural Roads

บทนำ

วัฒนธรรม เป็นวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สัมผัส ปฏิบัติ สืบทอดเรียนรู้ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามด้านจิตใจและวัตถุ อย่างสันติสุข และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2553 : 1-2) ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นผลผลิตที่เกิดจากการสังสรรค์ของชนในสังคม นำไปสู่วิถีการปฏิบัติ พัฒนาเป็นคุณค่าของชนบทร่วมกัน จารีตประเพณีเพื่อเป็นบรรทัดฐานของสังคม โดยประเทศไทยเป็นชนชาติที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์ผ่านการรังสรรค์จากภูมิปัญญาที่มีระเบียบปฏิบัติผ่านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ในรูปแบบของวิถีไทยให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาของอารยประเทศ (ดำรงค์ ฐานดี, 2541 : 41-45)

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวมีวิวัฒนาการเข้าสู่ยุคแห่งโลกาภิวัตน์และสารสนเทศขั้นสูง ซึ่งกลายเป็นอุตสาหกรรมด้านการบริการที่สร้างรายได้และเกิดการจ้างงานให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานานในระดับโลก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุด โดยมีการจ้างงานสูงถึง 192.3 ล้านคน (กาญจนา แสงลัมสุวรรณ และศรีนยา แสงลัมสุวรรณ, 2555 : 139-146) ในประเทศไทยนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ โดยมีการจ้างงานประมาณ 1.94 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 5.3 ของอัตราการจ้างงานทั้งหมดของประเทศ นอกจากนี้ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม สามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชน ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นความภูมิใจของคนในท้องถิ่น

หัวใจสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืน คือการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะสำเร็จลุล่วงไปได้จะต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรอิสระ และชุมชน ขั้นตอนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น ประกอบด้วย การตลาดที่ตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว การวางแผนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การวางแผนการใช้พื้นที่การขนส่ง การประเมินผลกระทบและศักยภาพ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงการจัดโครงสร้างองค์กรและการจัดการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพร้อมกับอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมให้ยั่งยืนในระยะยาวต่อไป (กระทรวงวัฒนธรรม, 2555 : ออนไลน์)

ในปัจจุบันสังคมมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม เทศกาล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้การตื่นตัวต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อีกทั้งประเทศต่าง ๆ ได้พยายามพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง (กาญจนา แสงลัมสุวรรณ และศรีนยา แสงลัมสุวรรณ, 2555 : 45) นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

ทั้งนี้ ถนนคนเดินวชิราลัย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ อันแสดงผลงานหัตถกรรมเครื่องเงิน โดยตลอดเส้นทางของช่วงกิจกรรมถนนคนเดินทุกวันเสาร์ของสัปดาห์ตลอดเส้นทางบนถนน ทั้ง 2 ข้าง ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ที่เศรษฐกิจที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เข้ามาจับจ่ายใช้สอย

นานาชาติ ทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภค รวมถึง มีการจัดแสดงและสาธิตผลงานหัตถกรรมเครื่องเงิน มีการแสดงดนตรีนาฏศิลป์ พื้นบ้านล้านนา (จิราวรรณ กาวิละ โอภาโมะโตะ, 2553 : 52) และในระหว่างเส้นทางของถนนคนเดิน จะมีเส้นทางเบี่ยงที่เข้าสู่ วัดศรีสุพรรณ ซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับรูปปั้นวัวลายด้านหน้าทางเข้าวัดหมื่นสาร โดยเส้นทางเข้าวัดศรีสุพรรณมี 2 เส้นทางที่เชื่อมกับ ถนนวัวลาย จะมีการจำหน่ายสินค้าและการสาธิตงานหัตถกรรมเครื่องเงิน โดยภายในวัดศรีสุพรรณจะมีจำหน่ายอาหารและสินค้า ของชุมชนรวมถึงการเปิดศาสนสถานให้นักท่องเที่ยวได้ชมอุโบสถเงินและกราบสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จนถึงช่วงเวลาเสร็จสิ้นกิจกรรม (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ม.ป.ป. : ออนไลน์) ในส่วนของเส้นทางเข้าวัดหมื่นสาร ไม่ปรากฏกิจกรรมหรือการจำหน่ายสินค้า ในช่วงกิจกรรมดังกล่าว ทางวัดมิได้เปิดศาสนสถานให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชม จึงทำให้เส้นทางดังกล่าวไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็น ถนนคนเดินวัวลายเท่าที่ควร ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่ถนนคนเดินวัวลาย จึงเกี่ยวเนื่องกับหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง ในการร่วมกันแก้ไขและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหมื่นสาร ในการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนครอบคลุม ทุกพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับชวชาติ สุนทรปัญญา อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลล้านนา ที่ได้ให้สัมภาษณ์กับสื่อประชาชาติธุรกิจ เกี่ยวกับการยกระดับเสริมสร้างความเข้มแข็ง 3 ชุมชนในย่านวัวลาย เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อยู่ในขั้นวิกฤตและน่าเป็นห่วง เนื่องจากปัจจัยสำคัญหลายประการ เช่น ราคาเม็ดเงิน ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผนวกกับการบริโภคในตลาดลดลง เนื่องจากกระแสการบริโภคสมัยใหม่มีสินค้าอื่น ๆ เข้ามาทดแทน รวมถึงช่างเครื่องเงินชั้นครูที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 60 ปี เหลืออยู่เพียงไม่ถึง 20 คน และมีร้านเครื่องเงินเหลืออยู่เพียง 20 ร้าน ทำให้ความโดดเด่นและเอกลักษณ์ของสินค้าเครื่องเงิน เครื่องเงินก็ลดน้อยลง ดังนั้นการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญา เป็นสิ่งสำคัญ ควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้ง 3 ชุมชน คือ ชุมชนศรีสุพรรณ ชุมชนหมื่นสาร และชุมชน นันทาราม เพราะปรากฏการณ์มีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย จึงควรส่งเสริมและสนับสนุน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตนเองให้มากยิ่งขึ้น (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2556 : ออนไลน์)

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายในการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเอกลักษณ์ ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการ ท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ที่ควรค่าแก่การรักษาและพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวไว้ เพื่อประโยชน์ แก่ชุมชนและส่วนรวม ให้คงไว้ซึ่งคุณค่าทางด้านศิลปหัตถกรรม ในการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาสร้างคุณค่าทางสังคม และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคม พร้อมทั้งสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในชุมชน และในระดับประเทศให้มีการเติบโต ภายใต้การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว บนถนนสายวัฒนธรรมของชุมชน ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

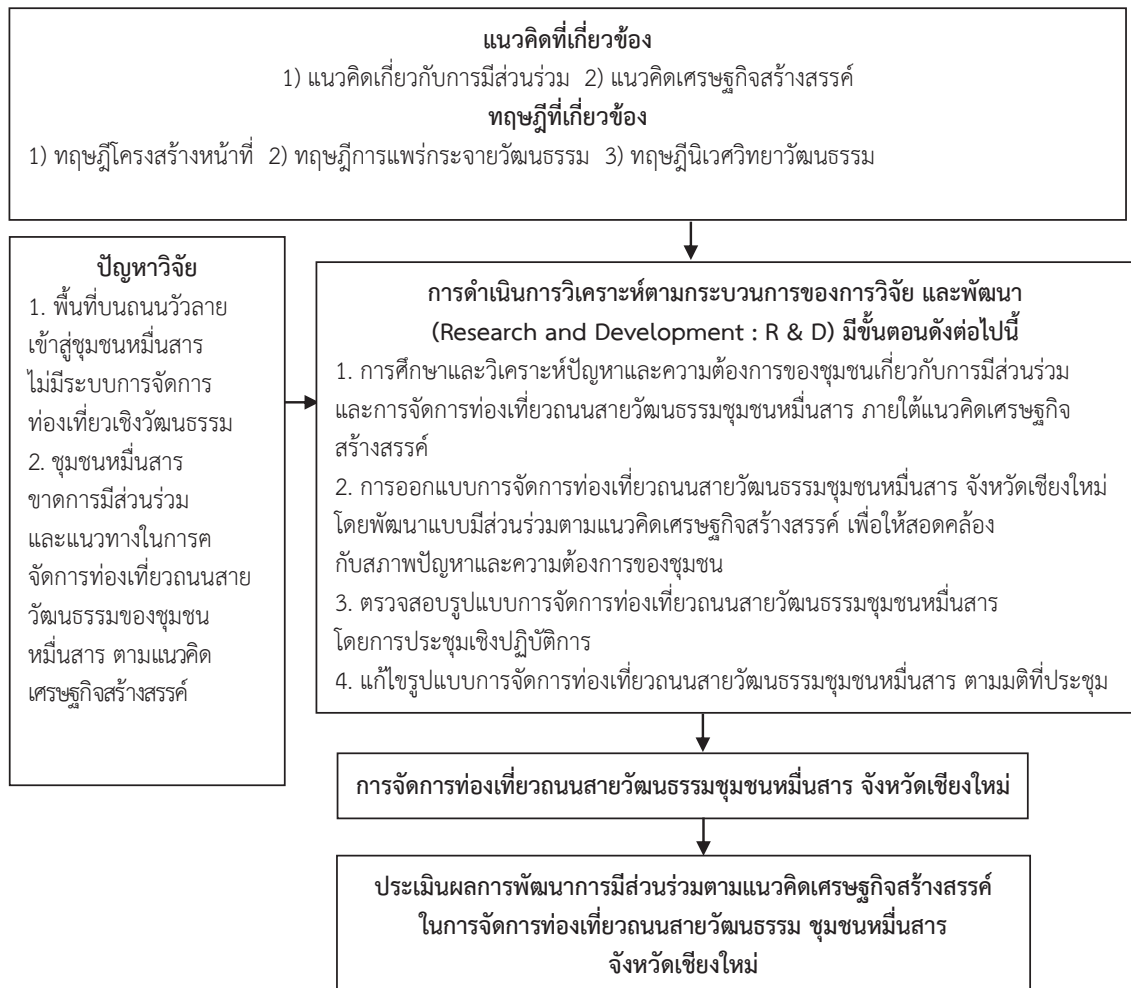
วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิจัยและพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ จึงเป็นการใช้ทรัพยากรสินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญากับเทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแนวคิดในการพัฒนาบนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ที่ชุมชนได้ใช้องค์ความรู้ และภูมิปัญญามาสร้างสรรค์ผลงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน โดยนำเสนอสินค้าและวัฒนธรรมของชุมชนให้เป็นທີ່ประจักษ์ ต่อนักท่องเที่ยว ภายใต้การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและสังคม ดังนั้นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยอาศัยพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะสามารถกระตุ้นความรู้ความเข้าใจ และการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนตระหนักถึงการประสานความร่วมมือ ในการร่วมกันสืบสานและสืบทอดเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชน และขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน

โดยการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิด (Conceptual framework) ในการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) และทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ในพื้นที่ของชุมชนวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุมชนหมื่นสาร เทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากประชากรในชุมชนหมื่นสาร จำนวน 52 คน มีดังนี้

1.2.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) จำนวน 9 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1.2.1.1 เจ้าอาวาส จำนวน 1 คน
- 1.2.1.2 ไวยาวัจกร จำนวน 1 คน
- 1.2.1.3 ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน
- 1.2.1.4 นายช่างสิบหมู่ จำนวน 3 คน
- 1.2.1.5 ประธานชุมชน จำนวน 1 คน

1.2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 25 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1.2.2.1 คณะกรรมการชุมชนหมื่นสาร จำนวน 12 คน
- 1.2.2.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหมื่นสาร จำนวน 6 คน
- 1.2.2.3 ประชาชนในชุมชน รวมทั้งสิ้น 7 คน

1.2.3 ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) จำนวน 18 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1.2.3.1 ประชาชนและผู้ประกอบการในชุมชนหมื่นสาร จำนวน 3 คน
- 1.2.3.2 นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ จำนวน 9 คน
- 1.2.3.3 นักเรียน และนักศึกษา จำนวน 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษา การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ มีเครื่องมือ 5 ชนิด คือ

2.1 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จำแนกออกเป็น 2 ชุดคือ 1) แบบสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบปัญหาและความต้องการของชุมชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ 2) แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในด้านการตัดสินใจการดำเนินการรับผลประโยชน์ การประเมินผล และข้อเสนอแนะ ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เพื่อการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ใช้สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยที่เป็นกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป

2.2 การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการจัดการสนทนากลุ่มในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติ เพื่อออกแบบการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

2.3 การประชุม

การประชุม เป็นการจัดการประชุมปฏิบัติการระหว่างผู้วิจัย และกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม เกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร ให้ได้ข้อสรุปตามมติของที่ประชุมปฏิบัติการ แล้วนำรูปแบบมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

2.4 แบบสังเกต

แบบสังเกต เป็นการสังเกตเพื่อการประเมินการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ใช้สำหรับการสังเกตกลุ่มตัวอย่าง ในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว ในการวางแผน การดำเนินงาน การกำกับติดตาม และการประเมินผล โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้สังเกต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ดังต่อไปนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของกลุ่มผู้ปฏิบัติเพื่อออกแบบการจัดการท่องเที่ยว ตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุม จากกลุ่มผู้ปฏิบัติเพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแล้วดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.4 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ของชุมชน

3.5 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับการประเมินผล การพัฒนาการมีส่วนร่วม ในด้านการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ การประเมินผล และข้อเสนอแนะ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยดำเนินการดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ใช้การวิเคราะห์แบบเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยดำเนินการวิเคราะห์ตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1.1 ขั้นตอนที่ 1 (R1) ศึกษาและวิเคราะห์ สภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมของชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่

4.1.2 ขั้นตอนที่ 2 (D1) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรคและความต้องการ

4.1.3 ขั้นตอนที่ 3 (R2) การประชุมปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ในการร่วมกันพิจารณาและตรวจสอบโดยวิเคราะห์ถึงข้อดีและข้อบกพร่องของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว

4.1.4 ขั้นตอนที่ 4 (D2) ปรับปรุงและแก้ไขรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมของชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จากการประชุมปฏิบัติการ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ใน 4 มิติ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุปผล

จากการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. วิจัยและพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนที่ 1 (R1) ศึกษาและวิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรมของชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของชุมชนในเรื่องของการขาดงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว ตลอดจน

การขาดความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชนในการร่วมกันดำเนินงานหรือจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ดังนั้นชุมชนจึงมีความต้องการข้อเสนอแนะ หรือแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงานอย่างแท้จริง 2) ขั้นตอนที่ 2 (D1) การกำหนดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ได้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดจากการร่วมกันระดมความคิดร่วมกันวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยว และเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนโดยส่วนรวม 3) ขั้นตอนที่ 3 (R2) การประชุมปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร ทำให้ทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวภายใต้การร่วมกันพิจารณาและตรวจสอบร่วมกันของชุมชน และ 4) ขั้นตอนที่ 4 (D2) การปรับปรุงและแก้ไขรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมของชุมชนหมื่นสาร ที่ได้จากการประชุมปฏิบัติการโดยการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ จึงก่อให้เกิดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย การปรับปรุงทัศนียภาพและการจัดตกแต่งสถานที่ กิจกรรมการแสดงที่มีความหลากหลายมีการประชาสัมพันธ์โดยการนำเสนอเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน ที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างมีระบบ เพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม ให้สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน

2. การจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่าการจัดการท่องเที่ยวตามรูปแบบที่ได้กำหนดไว้ตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร โดยดำเนินการร่วมกันของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ทรัพยากรทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม ภายใต้ความร่วมมือของประชาชนในชุมชนหมื่นสาร คือ 1) การปรับปรุงทัศนียภาพและการจัดตกแต่งสถานที่ ประกอบด้วย การปรับปรุงทัศนียภาพการจัดสถานที่ การตกแต่งสถานที่ การจัดแสง สี เสียง 2) การประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย การติดป้าย เสียงตามสาย การจําบราวน์ และการจัดให้มีมีคทุเทศชุมชน และ 3) กิจกรรมและการแสดง ประกอบด้วย การสาธิตงานหัตถกรรมและงานฝีมือ การจำหน่ายสินค้าและอาหาร การแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมประเพณีอื่นๆ ทั้งนี้ การจัดการท่องเที่ยวตามรูปแบบดังกล่าว ได้มีการวางแผน มีการดำเนินงาน การกำกับติดตาม และประเมินผล การจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของชุมชน สอดคล้องกับรูปแบบที่กำหนดไว้ และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างสูงสุด

3. การประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในภาพรวมเป็นอย่างดี ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงสิ้นสุดการดำเนินงาน โดยมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในประเด็นต่าง ๆ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ร่วมกันคิด วิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นต่าง ๆ และสอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนอย่างแท้จริง 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ ร่วมกันจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ออกแบบไว้ในทุกรายการ โดยการประสานความร่วมมือกันกับคนในชุมชน ตลอดจนชุมชนในย่านวิลาศ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผนวกกับเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างสูงสุด 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ชุมชนหมื่นสารได้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการร่วมกันจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน และเป็นแบบปฏิบัติสำหรับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในครั้งต่อไป ให้ดียิ่งขึ้น และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ในขั้นตอนของการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์เพื่อประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวในครั้งนี้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงข้อดี ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะของการจัดการท่องเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการนำไปปฏิบัติในอนาคต

อภิปรายผล

การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ได้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนหมื่นสารในการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขปัญหา

และสนองต่อความต้องการตามศักยภาพของชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยสามารถอธิบายผลได้ว่า การวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) อย่างครบถ้วน ด้วยความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในชุมชนหมื่นสาร ที่ร่วมกันระดมความคิด ร่วมกันคิดวิเคราะห์ ร่วมแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาและสภาพพื้นที่ ทรัพยากรและความเหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนหมื่นสารในด้านต่าง ๆ ผนวกกับการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวที่ต้องการนำเสนอเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของชุมชน ผ่านรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว ให้สามารถนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ในการปฏิบัติและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน โดยผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดของ วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2552 : 2) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อตรวจสอบและพัฒนาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากลุ่มคน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับแนวคิดของราณี อิลิซยกุล (2546 : 48-75) ได้กล่าวว่า การออกแบบสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสาธารณชนมีวิธีการที่เหมาะสม มีการส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ ผ่านการศึกษา การประชุมด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อชี้แจงและสร้างความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ของการพัฒนาและการมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดเป้าหมาย และสร้างแนวทาง แก่ไขต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับพจนา ชัชวาล (2551) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่อำเภอคำม่วง มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยกำหนดนโยบายและแผนงานอย่างเป็นระบบ โดยจัดสรรงบประมาณ ในการเตรียมความพร้อม การทำนุบำรุงและพัฒนาพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความสะอาด สวยงาม ผนวกกับการส่งเสริมและสนับสนุน การมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานการปรับปรุง หรือพัฒนาการท่องเที่ยว ให้ดีขึ้น รวมถึงสอดคล้องกับการวิจัยของสมภาพ สายมา (2552) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับชุมชน บ้านศรีน่าน ตำบลเรือง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน พบว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับชุมชน ชุมชนต้องร่วมกัน วิเคราะห์พื้นที่และได้นำทรัพยากรและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นมาใช้เป็นจุดเด่น และพัฒนาเป็นกิจกรรมทำให้เกิดความสำเร็จ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ทำให้ชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาศักยภาพของตนเอง และบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใต้การนำความรู้มากำหนดแนวทางปฏิบัติ เพื่อบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ให้มีความยั่งยืน เหมาะสมกับชุมชน

2. การจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้ดำเนินการตามรูปแบบที่กำหนดไว้ คือ การปรับปรุงทัศน การจัดตกแต่งสถานที่ การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมและการแสดง ด้วยการวางแผน การดำเนินงาน การกำกับติดตามและการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว ตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สามารถอธิบายผลได้ว่าจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินงาน การกำกับติดตาม และการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว โดยทุกขั้นตอนได้อาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมื่นสาร และภายใต้กรอบแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่นำองค์ความรู้ ทรัพยากร ภูมิปัญญามาผนวกกับแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าในด้านศิลปวัฒนธรรม นำเสนอในรูปแบบ ของการจัดการท่องเที่ยว อีกทั้งการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าว ได้ผ่านกระบวนการวิจัยที่มีการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการ ของชุมชน จึงทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญในการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน จากผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้อง กับแนวคิดของจอนณเจิม ยวรี และคณะ (2551 : 107-108) กล่าวว่า ชุมชนที่สามารถแก้ปัญหาในชุมชนและมีความตระหนักรู้ ถึงการพัฒนาโดยอาศัยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ที่จะร่วมมือกันกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายด้วยการพึ่งพาตนเอง ด้วยการบริหารจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเข้มแข็งอย่างมีศักยภาพ เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีความมั่นคง ในการดำเนินชีวิตบนฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงสอดคล้องกับวีระพล ทองมา (2558 : 2) กล่าวว่า การท่องเที่ยว โดยชุมชนเป็นการกำหนดทิศทางเพื่อให้ชุมชนมีบทบาทในการร่วมกันรักษาและส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน ให้เกิดการขับเคลื่อน ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ และผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดชีวัน นันทวัน ณ ออยุธยา (2551) ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน เป็นศูนย์กลางกรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประชาชนควรมีการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี โบราณสถาน สินค้า หัตถกรรม พิพิธภัณฑสถาน ดนตรีพื้นบ้าน และวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ ผ่านการจัดการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในสังคม โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามความต้องการของชุมชน เพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยว ภายใต้หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพันทิพา มาลา และลำยอง ปลั่งกลาง (2553) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว กรณีศึกษา

ชุมชนอำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าชุมชนอำเภอบ้านแพรงมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีวิถีชีวิต มีโบราณวัตถุ โบราณสถาน สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน โดยอาศัยการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกฝ่าย ด้วยความร่วมมืออันเป็นแนวทางสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน

3. ประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นประชาชนในชุมชนหมื่นสารมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรมเป็นอย่างดี และการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสารสำเร็จลงได้ดีด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือ ประสานงานในด้านต่าง ๆ ของประชาชนอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพของตนเอง สามารถอภิปรายผลได้ว่า การจัดการท่องเที่ยว ในชุมชนหมื่นสารสำเร็จตามเป้าหมายของการวิจัยและพัฒนา เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน ไปจนถึงการประเมินผล ล้วนแล้วแต่ใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ ภายใต้กรอบการจัดการท่องเที่ยวตามแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่นำคุณค่าเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม องค์ความรู้และภูมิปัญญาต่าง ๆ ของชุมชนมานำเสนอในรูปแบบ ของการจัดการท่องเที่ยว จึงเป็นการดำเนินกิจกรรมด้วยชุมชนเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิด ของศักดิ์ชัย เกียรติณคินทร์ (2553 : 22) กล่าวว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ สามารถก่อให้เกิดการสร้างสรรคผลงาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม สามารถสร้างกลไก ของความร่วมมือ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของสรยุทธ จันสุข (2552 : 31) กล่าวว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมเป็นกระบวนการวางแผนการพัฒนาชุมชน เพื่อกำหนด วัตถุประสงค์และวางแผนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุม การประเมินของชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนได้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัย ของกนกวรรณพร ภูคมา (2551) วิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์ และฟื้นฟูงานพหุวัฒนธรรมเก่าชุมชนเมือง ฉะเชิงเทรา บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่มีการเข้าอาคารโดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สิน ผู้เช่าโดยตรง คือผู้เช่าที่อยู่อาศัยมาเป็นเวลานานการโยกย้ายถิ่นฐานจึงไม่มี ดังนั้นจึงเห็นความสำคัญของพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ ทำให้ประชาชนในชุมชนมีศักยภาพสูงในการอนุรักษ์ แต่ขาดความเข้มแข็งของชุมชน เพราะชุมชนไม่มีผู้นำ ประชาชนในพื้นที่ ไม่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะเข้าร่วมประชุม เมื่อมีการประชุมให้มี รายได้ที่เพิ่มขึ้น และต้องการให้นักวิชาการเข้ามาให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ จึงเสนอแนะให้นำกระบวนการที่ดีที่ทำให้ชุมชน เข้มแข็งมาใช้ เช่น กระบวนการกลุ่ม (Group Dynamic) เพื่อที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง และนำหลักการการมีส่วนร่วม โดยการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มมาใช้เช่นกัน เพื่อทำให้ชุมชนมีศักยภาพ มีรายได้ ในการอนุรักษ์ต่อไป และสอดคล้อง กับผลการวิจัยของกิตติศักดิ์ กลยาณมิตร (2559) ศึกษาการพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าทุนทางสังคมที่สำคัญสามารถช่วยให้ชุมชนได้เกิดการพัฒนาตนเอง คือ การสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพาอาศัยกัน การสร้างและการพัฒนาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม และความร่วมมือกัน ผลักกำลังกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนโดยนำศักยภาพของชุมชนที่มีมาปรับและสร้างคุณค่าให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถตอบสนอง ความต้องการของตนเองของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรมชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การนำงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยควรมีการศึกษาสภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน ในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมใดสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งอาจคำนึงถึงความพร้อมของชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่ลดข้อจำกัดหรือปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายหลังการดำเนินกิจกรรม โดยอาจใช้วิธีการสำรวจจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แห่ง หรือจากหลาย ๆ บุคคลในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในแง่มุมต่าง ๆ

1.2 การจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชน อาจเกิดข้อจำกัดในหลายประการ เช่น วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดผู้ที่มีความรู้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยที่นำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ควรมีการศึกษา ศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงทำการสำรวจ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการจัดกิจกรรมในการจัดการท่องเที่ยว

ในชุมชนอย่างละเอียด โดยอาจจัดทำเป็นข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับทรัพยากร หรือในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ไม่มีในชุมชน ควรมีการจัดตัวแทนหรือบุคลากรที่สามารถประสานความร่วมมือในการทำหนังสือเพื่อยืมวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าว หรือขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่น ๆ อันเป็นการขอความร่วมมือจากส่วนงานหรือชุมชนอื่น ทำให้ชุมชนสามารถลดค่าใช้จ่าย และสามารถดำเนินกิจกรรม หรืองานใด ๆ ได้อย่างมีระบบแบบแผน มากยิ่งขึ้น

1.3 ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ผู้วิจัยและผู้นำชุมชนควรมีการปลูกจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชนในชุมชน ในการร่วมกันดูแลรักษาคุณค่าด้านองค์ความรู้ และภูมิปัญญา ตลอดจนสถานที่สำคัญทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถาน ให้ดำรงอยู่เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้ยาวนานและยั่งยืน โดยการปลูกจิตสำนึกผ่านกิจกรรม ประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน หรือจัดสร้างสื่อประเภทต่าง ๆ ในช่องทางที่หลากหลาย และให้เกิดการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชนทุกช่วงวัย ตั้งแต่วัยเด็ก จนถึงผู้สูงอายุ ซึ่งการสร้างการรับรู้ในหลาย ๆ รูปแบบ สามารถเป็นการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนในชุมชนหันมาให้ความสนใจ และเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมหรือพัฒนากิจการงานต่าง ๆ ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน
- 2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เกิดความยั่งยืน
- 2.3 ควรศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณพร ภัคมาน. (2551). *การศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทรา บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน*. การค้นคว้าอิสระ การวางแผนชุมชนเมืองและสิ่งแวดล้อมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสิ่งแวดล้อม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2555). *อนุสัญญามรดกโลก*. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2559, จาก <http://www.thaiwhic.go.th/convention.aspx>
- กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลิ้มสุวรรณ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. *วารสารนักบริหาร*, 32(4), 139-146.
- จิราวรรณ กาวิละ โอภาโมะโตะ. (2553). *วัดหมื่นสารบ้านวัวลาย สายธารวัฒนธรรมชุมชนที่ระลึกเนื่องในงานฉลองสมโภชหอศิลปพุทธจิตโต วัดหมื่นสาร*. เชียงใหม่: ทริโอแอดเวอร์ไทซิ่งแอนดิมิเดีย.
- จณณเจิม ยური และคณะ. (2551). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ดำรงศ ฐานดี. (2541). *มานุษยวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2556). *ก๊วกฤต “เครื่องเงิน-เครื่องเงินวัวลาย” พื้นที่ 3 ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์*. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2561, จาก https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1384924632
- พจนา ชีवाल. (2551). *การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พันทิพา มาลา และลายอง ปลั่งกลาง. (2553). *แนวทางการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนอำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. รายงานวิจัย สถาบันอยุธยาศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ภิกคิณี กัลยาณมิตร. (2559). การพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิจัยและพัฒนาวิทยาลัยเกษตรกรรม* ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(3), 350-317.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). *หมู่บ้านท่ามาคำขายชุมชนวัวลาย*. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2561, จาก <http://cmtradingvillage.com/Wat-Muensan>
- ราณี อิลิชัยกุล. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว*. เอกสารการสอนชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- วาโร เฟิงส์วส์ดี. (2552). การวิจัยและพัฒนา (Research and Development). *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 1(2), 2-12.
- วีระพล ทองมา. (2558). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism :CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2558, จาก www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc
- ศักดิ์ชัย เกียรติดิณินทร์. (2553). *ทุนความคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ไวลาย.
- สมภพ สายมา. (2555). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านศรีนาป่า ตำบลเรือง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สรยุทธ จันสุข. (2552). *การศึกษาตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา. (2551). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางกรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). *พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553*. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127/ตอนที่ 69 ก/หน้า 29/12 พฤศจิกายน 2553.

คุณภาพการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ในมุมมองของผู้จำหน่ายสินค้าออนไลน์ Service Quality of Kerry Express Parcel Service Company in the View of Online Retailers

วรพล โรจน์จิ่งประเสริฐ¹ และ ชินโสณ วิสิษฐนิธิกัจา²
Woraphon Rodjeungprasert¹ and Chinnaso Visitnitikija²

Received : 30 ก.ค. 2562

Revised : 28 พ.ย. 2562

Accepted : 29 พ.ย. 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) คุณภาพการให้บริการ 2) ระดับความพึงพอใจการให้บริการ 3) เปรียบเทียบความพึงพอใจการให้บริการจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจประชากร คือ ผู้จำหน่ายสินค้าทางออนไลน์ เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ข้อมูลที่รวบรวมได้ประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย t-test, F-test, One-way ANOVA การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก 2) ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 3) ข้อมูลผู้ใช้บริการที่มีข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส แตกต่างกัน 4) คุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการให้บริการด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ($r = 0.610$) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ($r = 0.531$) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ($r = 0.502$) ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ($r = 0.499$) และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ($r = 0.464$) ตามลำดับ และพบว่าคุณภาพการให้บริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ($\beta = 0.380$) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ($\beta = 0.234$) ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ($\beta = 0.226$) และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ($\beta = 0.126$) ส่งผลต่อความพึงพอใจการให้บริการขนส่ง เคอรี่เอ็กซ์เพรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, ผู้จำหน่ายสินค้าทางออนไลน์, เคอรี่ เอ็กซ์เพรส

Abstract

The purposes of this study were to determine the service quality, the level of consumer service satisfaction, comparison of consumer service satisfaction classified by personal information, and to study the relationship between service quality and service satisfaction. The population of this study was online retailers. The sample was 400 subjects of online products retailers. A questionnaire was employed for data collection and analyzed data in statistic application of percentage, mean, t-test, F-test, One-way ANOVA, multiple correlation, and multiple regression analysis. Findings indicated that overall pictures of the opinions on service quality and service satisfaction of Kerry Express Parcel Service Company were at a high level. The different personal of ages and levels of education affected consumer service satisfaction differently. Service quality correlated with consumer service satisfaction in service equity ($r=0.610$), adequate service ($r=0.531$), continuous service ($r=0.502$), on time service ($r = 0.499$), and progressive service ($r = 0.464$), respectively. The service quality of parcel service in consumer trust ($\beta = 0.380$), consumer responsiveness ($\beta = 0.234$), knowing and understanding your consumers ($\beta = 0.226$), and tangible service ($\beta = 0.126$) influenced consumer service satisfaction statistically significant at .01 level.

Keywords : Service quality, Online product retailers, Kerry Company

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต อีเมล: nita.shio15@gmail.com

² ดร. อาจารย์มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹ Master student of Business Administration Major, KasemBundit University, Email: nita.shio15@gmail.com

² Dr., Lecturer in KasemBundit University

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) ของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องจาก การที่ผู้ประกอบการจำนวนมากขยายธุรกิจเข้าสู่ตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การขยายตัวที่เพิ่มขึ้นของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้ความต้องการใช้บริการขนส่งเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำพาผลิตภัณฑ์สู่ผู้บริโภคได้เร็วที่สุด ดังนั้นการแข่งขันของผู้ให้บริการขนส่ง จึงทวีความรุนแรงมากขึ้น เพื่อการรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดและการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ให้บริการขนส่งเอกชนแนวหน้าของประเทศ จะต้องเผชิญกับความท้าทายรูปแบบใหม่ ดังนั้นบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำเป็นจะต้อง ทราบถึงมุมมองความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีต่อคุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส เพื่อการรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดและการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ

คุณภาพการให้บริการ ถือเป็นหัวใจของการดำเนินงานที่บริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จะต้องให้ความสำคัญ เพื่อการรักษา ส่วนแบ่งทางการตลาด และการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ เนื่องด้วยจำนวนคู่แข่งทางการตลาดที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ตัวเลือก ของผู้ให้บริการเพิ่มมากขึ้น เพื่อการรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดและการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ และสร้างความสามารถ ในการแข่งขัน บริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำเป็นจะต้องทราบถึงคุณภาพการให้บริการ ก่อให้เกิดความพึงพอใจในมุมมอง ของผู้ให้บริการในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยคุณภาพของการให้บริการที่จะต้องมุ่งเน้น ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรม ของบริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ การตอบสนองต่อลูกค้า การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า การรู้จักและเข้าใจลูกค้า (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1988 : 12-40) รวมทั้งความพึงพอใจที่ผู้ใช้บริการได้รับ ประกอบด้วย การให้บริการ อย่างเท่าเทียม การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการ อย่างก้าวหน้า (นิชาภัทร บัวแก้ว และกฤษดา เขียววัฒนสุข, 2562 : 1784-1785)

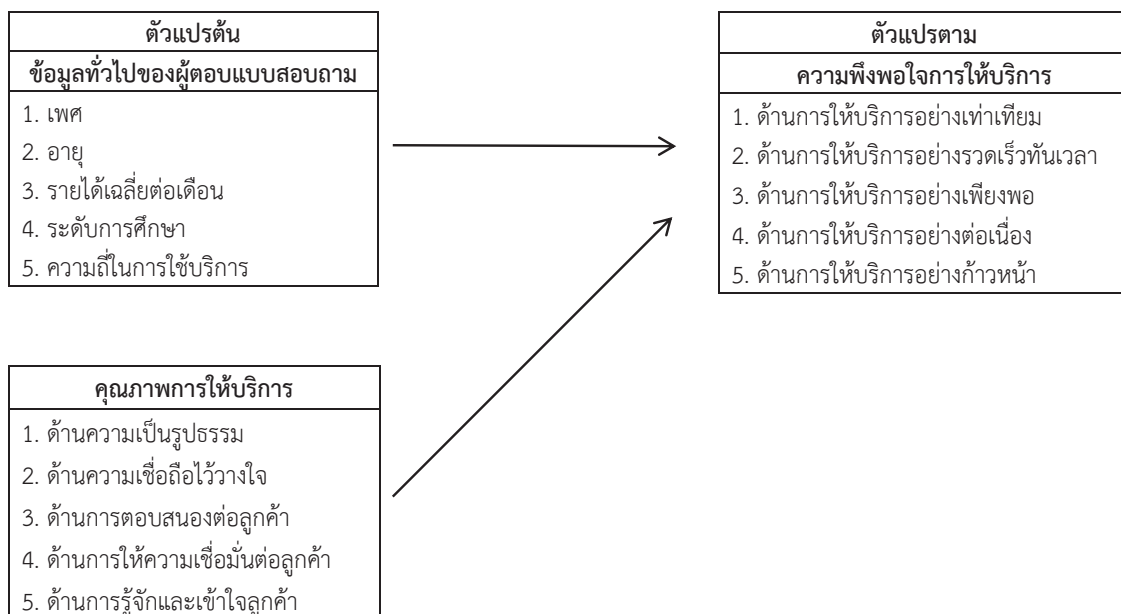
จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา คุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ที่ผู้ใช้บริการในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่ใช้บริการขนส่งผ่านบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จึงเป็นเหตุที่ผู้วิจัยสนใจ ในการทำวิจัย เพื่อวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการ และความพึงพอใจในการใช้บริการที่มีต่อบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างคุณภาพการให้บริการขนส่งกับความพึงพอใจการให้บริการขนส่ง บริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีคุณภาพการให้บริการของ Parasuraman, Zeithaml and Berry (1988 : 12-40) มาประยุกต์ใช้เป็นคุณภาพการให้บริการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นรูปธรรม 2) ด้านความเชื่อถือ ไว้วางใจ 3) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า 4) ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า 5) ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้าของบริการขนส่ง บริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส และความพึงพอใจในการให้บริการโดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Millet (1954 : 397) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม 2) ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา 3) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ 4) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐาน

1. ผู้ใช้บริการที่มีข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกันมีความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ที่แตกต่างกัน
2. คุณภาพการให้บริการขนส่งมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส
3. คุณภาพการให้บริการ ส่งผลต่อความพึงพอใจการให้บริการ ของบริษัทเคอรี่เอ็กซ์เพรส

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้จำหน่ายสินค้าทางออนไลน์ที่เคยใช้บริการขนส่งของบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2561 – เดือน กุมภาพันธ์ 2562 ทำการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ของ W.G. Cochran (Cochran, 1953 : 96) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 384 คน ทำการเก็บเพิ่มเติมอีก 16 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูล และการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ จึงมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามตามหลักทฤษฎี และแนวคิดต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา ความถี่ในการใช้บริการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส 5 มิติ ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ การตอบสนองต่อลูกค้า การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า การรู้จักและเข้าใจลูกค้า (Likert Scale)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส 5 มิติ ได้แก่ การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างก้าวหน้า (Likert Scale)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในสำนวนการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับข้อความ และพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยจะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความ (Index of Item Objective Congruence) มากกว่า .50 ซึ่งค่าสถิติที่ได้จากการทดสอบในทุกข้อความ คือ 0.667-1.000 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมากกว่า .80 จึงจะนำไปใช้เก็บข้อมูล

ตาราง 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามแต่ละด้าน

ประเด็น	จำนวนข้อ	Cornbrash's Alpha
คุณภาพการให้บริการ		
1. ด้านความเป็นรูปธรรม	4	1
2. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	4	1
3. ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	4	1
4. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	4	1
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	4	.833
ความพึงพอใจในการให้บริการ		
1. ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม	4	1
2. ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา	4	1
ความพึงพอใจในการให้บริการ		
1. ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ	4	.917
2. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	4	1
3. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า	4	1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling) โดยเลือกส่งแบบสอบถามออนไลน์กับผู้อำนวยการสินค้าทางออนไลน์ที่เคยใช้บริการขนส่งของบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำกัด จำนวน 400 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงจำนวนความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้สถิติทดสอบ t-test และสถิติทดสอบ F-test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลผู้ใช้บริการที่มีข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกัน ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการขนส่งของผู้จำหน่ายสินค้าทางออนไลน์ และใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับระดับความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส และใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์สรุปผลได้ตามตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	อายุ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระดับการศึกษา	ความถี่การใช้บริการ
หญิง 318 คน (ร้อยละ 80)	21-25 ปี 283 คน (ร้อยละ 71)	15,001-20,000 บาท 98 คน (ร้อยละ 25)	ปริญญาตรี 310 คน (ร้อยละ 78)	1-2 ครั้งสัปดาห์ 221 คน (ร้อยละ 55)

จากการวิจัย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง อายุ 21-25 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท และมีความถี่ในการใช้บริการ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. คุณภาพการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ผลจากวิจัยคุณภาพการให้บริการของผู้ใช้บริการขนส่งของบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส สรุปผลได้ตามตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณภาพการให้บริการ	$\bar{X}$	S.D.
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	3.995	0.704
ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ	4.143	0.735
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	4.228	0.769
ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	4.010	0.768
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	3.990	0.735
ภาพรวมเฉลี่ย	4.073	0.742

จากการศึกษาเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.073, S.D. = 0.742) ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.995, S.D. = 0.704) ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.143, S.D. = 0.735) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.228, S.D. = 0.769) ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.010, S.D. = 0.768) ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.990, S.D. = 0.735)

2. ระดับความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ผลจากวิจัยระดับความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส สรุปผลได้ตามตาราง 4

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับความพึงพอใจการให้บริการของบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความพึงพอใจการให้บริการ	$\bar{X}$	S.D.
ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม	3.850	0.794
ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา	4.080	0.794
ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ	3.923	0.759
ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	3.983	0.782
ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า	3.943	0.746
ภาพรวมเฉลี่ย	3.955	0.775

จากการศึกษาเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นความพึงพอใจการให้บริการภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.955, S.D. = 0.775) ประกอบด้วยด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.850, S.D. = 0.794) ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลาค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.080, S.D. = 0.794) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.923, S.D. = 0.759) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.983, S.D. = 0.782) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.943, S.D. = 0.746)

3. เปรียบเทียบความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลผู้ใช้บริการที่มีข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ที่แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ตามตาราง 5 และ 6

ตาราง 5 แสดงผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความพึงพอใจในการให้บริการ
เพศ	t = 0.047 Sig. = 0.949

(ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05*, .01**)

จากการวิจัยพบว่า ข้อมูลผู้ใช้บริการด้านเพศ พบว่าความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส มีค่า Sig. เท่ากับ 0.949 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าเพศที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรสที่ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 6 แสดงผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความพึงพอใจในการให้บริการ
อายุ	F = 2.853 Sig. = 0.024*
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F = 0.759 Sig. = 0.553
ระดับการศึกษา	F = 5.236 Sig. = 0.000**
ความถี่ในการใช้บริการ	F = 1.309 Sig. = 0.271

(ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05*, .01**)

จากการวิจัยพบว่า ข้อมูลผู้ใช้บริการด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรสไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะส่วนบุคคลด้านอายุ และด้านระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ที่แตกต่างกัน

4. ศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างคุณภาพการให้บริการขนส่ง กับความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส สรุปผลการศึกษาตามตาราง 7

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส

ตาราง 7 แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจ

คุณภาพการให้บริการ	ความพึงพอใจในการให้บริการ		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	0.499	0.000	ปานกลาง
ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ	0.601	0.000	สูง
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	0.678	0.000	สูง
ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	0.725	0.000	สูง
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	0.635	0.000	สูง
ภาพรวมเฉลี่ย	0.628		
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	0.499	0.000	ปานกลาง

(ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05*, .01**)

จากการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ภาพรวมมีความสัมพันธ์ความพึงพอใจในการให้บริการ ระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงทิศทางเดียวกัน

สมมติฐานที่ 3 คุณภาพการให้บริการ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการ ของบริษัทเคอรี่เอ็กซ์เพรส

ตาราง 8 แสดงผลการคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ

คุณภาพการให้บริการ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-Value
	B	Std. Error	Beta		
Constant	0.542	0.138		3.937	0.000***
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	0.120	0.035	0.126	3.405	0.001***
ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ	0.017	0.039	0.020	0.443	0.658
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	0.193	0.037	0.234	5.15	0.000***
ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	0.318	0.038	0.380	8.470	0.000***
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	0.193	0.033	0.226	5.817	0.000***

ตาราง 8 (ต่อ)

คุณภาพการให้บริการ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-Value
	B	Std. Error	Beta		

R = 0.846; R Square = 0.715; Adjust R Square = 0.700;

S.E.E. = 0.274; F = 47.; Sig. 0.000

(ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05*, .01**, .001***)

จากการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคุณภาพการให้บริการด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส

สรุปผล

จากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ตาราง 2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-25 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท และมีความถี่ในการใช้บริการ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์

1. คุณภาพการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส พบว่าระดับความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.073, S.D. = 0.742) ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.995, S.D. = 0.704) ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.143, S.D. = 0.735) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.228, S.D. = 0.769) ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.010, S.D. = 0.768) ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.990, S.D. = 0.735)

2. ระดับความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ระดับความคิดเห็นความพึงพอใจการให้บริการ ภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.955, S.D. = 0.775) ประกอบด้วย ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.850, S.D. = 0.794) ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลาค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.080, S.D. = 0.794) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.923, S.D. = 0.759) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.983, S.D. = 0.782) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.943, S.D. = 0.746)

3. เปรียบเทียบความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะส่วนบุคคลด้านอายุ และด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ที่แตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส พบว่าคุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เป็นผลให้ยอมรับสมมติฐานที่ 2 คุณภาพการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส และคุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เป็นผลให้ยอมรับสมมติฐานที่ 3 คุณภาพการให้บริการ ส่งผลต่อความพึงพอใจการให้บริการของบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส

อภิปรายผล

คุณภาพการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับความมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนะ พุทธรักษา (2560 : 129-132) พบว่าคุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพิน ใจมีสุขทุกเพล่า และศักดิ์สินี กลิ่นสุนทร (2560 : 497-499) พบว่าด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ระดับความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ประกอบด้วย ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับความมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรวิทย์ สิริวิทยาวาณิช (2559 : 68-69) พบว่าระดับความพึงพอใจในการให้บริการ ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรนรา เสาวลักษณ์สกุล (2560 : 89-97) พบว่าระดับความพึงพอใจในการให้บริการ ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียม ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับความมาก

เปรียบเทียบความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล โดยลักษณะ ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งของบริษัทขนส่ง เคอรี่ เอ็กซ์เพรส ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิติพล ภูตะโชติ (2561 : 86-96) พบว่าอายุ และวุฒิการศึกษา ที่แตกต่างกันของลูกค้าผู้ใช้บริการ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของบริษัทไปรษณีย์ไทยจำกัด สาขามหาวิทยาลัยขอนแก่น แตกต่างกันไป

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการคุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรม ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า กับความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรเจริญ แรงฤทธิ์ (2559 : 107-108) พบว่าปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งสินค้าทางบก ของบริษัทเวิลด์ ฮาพิบิ๊ง แอน ทรานสปอร์ต จำกัด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเปรียบเทียบ ลูกค้าที่มีปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการให้บริการขนส่งสินค้าทางบกของบริษัทเวิลด์ ฮาพิบิ๊ง แอน ทรานสปอร์ต จำกัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ควรพัฒนารูปแบบการให้บริการที่เป็นรูปธรรม เฉพาะกลุ่มผู้ที่ขายสินค้าทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีความต้องการการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เช่น การรับพัสดุที่จะส่งถึงที่อยู่ด้วยรถที่ส่งพัสดุอยู่แล้วจะทำให้ผู้ใช้บริการสะดวกมากขึ้นและพัสดุได้รับการจัดส่งรวดเร็วยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการตอบสนองต่อลูกค้าบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ควรมีการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าที่รวดเร็ว แต่เนื่องจากผู้ที่ใช้บริการมีความต้องการที่หลากหลาย แยกกลุ่มความต้องการของผู้ใช้บริการออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ ผู้ที่ใช้บริการเพื่อหารายได้และไม่หารายได้ เพื่อบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ควรจะแยกความต้องการระหว่างผู้ใช้บริการทั่วไป และผู้ที่จำหน่ายสินค้าออนไลน์ จะทำให้เห็นความต้องการของผู้ใช้บริการชัดเจนขึ้น การตอบสนองจะทำให้ตรงจุดและเห็นผลมากยิ่งขึ้น

1.3 ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้าบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ได้รับความเชื่อมั่นจากลูกค้าที่ใช้บริการเป็นอย่างดี โดยความเชื่อมั่นที่ผู้ใช้บริการ จะทำให้เกิดความภักดีต่อธุรกิจ ดังนั้น บริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ควรสร้างมาตรฐานในการให้บริการ ที่ไม่ว่าจะเข้าไปใช้บริการที่สาขาไหน ก็จะได้รับบริการให้บริการในลักษณะเดียวกัน เช่น พนักงานมีจิตบริการ มีทักษะความรู้ และเพื่อความเป็นมาตรฐานควรมีการทดสอบเป็นระยะ ๆ เพื่อสร้างมาตรฐานให้พนักงาน เมื่อพนักงานมีมาตรฐานการให้บริการ จะทำให้ผู้ใช้บริการรู้สึกเชื่อมั่น ส่งผลต่อความยั่งยืนของธุรกิจ

1.4 ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า บริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส มีการตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีความเข้าใจและรู้ถึงความต้องการของผู้ที่มาใช้บริการ แต่ความต้องการของผู้ใช้บริการมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ควรเก็บข้อมูลพฤติกรรมผู้ใช้บริการผ่านระบบสมาชิก จะทำให้บริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรสสามารถนำข้อมูลพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ มาวิเคราะห์แนวโน้มความต้องการในอนาคตเพื่อพัฒนารูปแบบการให้บริการของบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรสต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ เพื่อใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการในส่วนต่าง ๆ เพื่อนำไปพัฒนากลยุทธ์ และสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจทางการขนส่ง

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการขนส่งเอกชน เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญ ที่ทำให้ผู้ใช้บริการเลือกใช้บริการ เนื่องจากมีปัจจัยหลายด้านที่ทำให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจเลือกใช้บริการ นอกจากปัจจัยด้านคุณภาพ

2.3 ควรมีการศึกษากการพัฒนาคุณภาพการให้บริการขนส่ง เพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการขนส่งเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

นิชาภัทร บัวแก้ว และกฤษฎา เขียววัฒนสุข. (2562). การเปรียบเทียบลักษณะผู้ใช้บริการ คุณภาพบริการที่ได้รับ และประสิทธิภาพที่ได้รับ ที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของบริษัทขนส่งเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำกัด และบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด.

วารสารมหาจุฬานาครธรรมศร, 6(4), 1783-1796.

นิติพล ภูตะโชติ. (2561). ความพึงพอใจของลูกค้าต่อบริการของบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด สาขามหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 12(27), 86-96.

นิรวิทย์ สิริวิทยาวาณิช. (2559). ความพึงพอใจการใช้บริการบริษัทขนส่งภายในประเทศเคอรี่ เอ็กซ์เพรส ในเขตหนองแขม.

วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.

พรนรา เสาวลักษณ์สกุล. (2560). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด และบริษัทเคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำกัด ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

พรเจริญ แรงฤทธิ์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการขนส่งสินค้าทางบก ของบริษัท เวลด์ฮาซิปบิง แอน

ทรานสปอร์ต จำกัด. วารสารบัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 9(2), 102-111.

ยุพิน ใจมีสุขทุกเพล และศักดิ์สินี กลิ่นสุนทร. (2560). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพการให้บริการขนส่ง

ของบริษัท บี.เอช. ไทยเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.

รัตนะ พุทธิรักษา. (2560). คุณภาพการบริการด้านการนำจ่ายที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด

กรณีศึกษา ที่ทำการไปรษณีย์รามอินทรา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 6(2), 124-134.

Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques* (3rd ed.). New York: John Wiley and Sons Inc.

Millet, D. J. (1954). *Management in the Public Service. The quest for effective performance*. New York: McGraw-Hill Book.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L. (1988). SERVQUAL : A Multi-item Scale for Measuring Consumer Perception of Service Quality. *Journal of Retailing*, 64 (1), 12-40.

การศึกษาปัจจัยการดูแลสุขภาพที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ เขตอำเภอเมือง และอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

The Study of Health Care Factors Affecting Elderly Welfare Promotion Muang District and Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani Province

ดลฤดี จันทร์แก้ว¹, ชนัญตรา ว่องไว², กิตพร คำภา³ และ นารีรัตน์ พงษ์ทอง⁴

Dolrudee jankaew¹, Chanattra wongwai², Kitapon khampha³ and Nareerat phongthong⁴

Received : 7 ส.ค. 2562

Revised : 2 ธ.ค. 2562

Accepted : 4 ธ.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการดูแลสุขภาพที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ เขตอำเภอเมือง และอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการ ในอำเภอเมืองอุบลราชธานี และอำเภวารินชำราบ เขตจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 346 คน จาก 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบความแปรปรวน การทดสอบค่าการยอมรับได้ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า การได้รับการดูแล และการอุปโภคและบริโภคมีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพฤติกรรมของผู้สูงอายุมีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การดูแลสุขภาพ, การส่งเสริมสวัสดิการ, ผู้สูงอายุ

Abstract

This research aimed to study health care factors affecting elderly welfare promotion in Muang District and Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani Province. The samples were 346 elderly people who are served welfare in Muang District and Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani Province, using quota random sampling. The tool used in this research is was the questionnaire. Statistics used for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The results were found that getting good care and consumables affected elderly welfare promotion at statistical significance level of .01. Moreover, elderly behaviors affected elderly welfare promotion at statistical significance level of .05.

Keywords : Health care, Welfare promotion, Elderly people

¹ อาจารย์คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อีเมล: Dollyc0517@hotmail.com

² นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจและการจัดการ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี chanattra27@gmail.com

³ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจและการจัดการ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

⁴ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจและการจัดการ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Lecturer, Faculty of Business Administration and General Management, UbonRatchathaniRajabhat University
Email: khampha6987@hotmail.com

² Students of the Faculty of Business Administration and Management General Management,
UbonRatchathaniRajabhat University

³ Students of the Faculty of Business Administration and Management General Management,
UbonRatchathaniRajabhat University

⁴ Students of the Faculty of Business Administration and Management General Management,
UbonRatchathaniRajabhat University

บทนำ

จากนโยบายประชากรและการวางแผนครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในอดีต รวมถึงความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีมีอายุยืนยาวขึ้นมีการศึกษา ทักษะและความรู้ดีขึ้น ผลสำเร็จดังกล่าวมีผลทำให้ภาวะเจริญพันธุ์และอัตราประชากรวัยเด็กและวัยแรงงาน มีแนวโน้มลดลง ขณะที่ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การคาดประมาณประชากรของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2573 แสดงให้เห็นว่าในปี พ.ศ. 2503 ประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีเพียง 1.5 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 5.4 ของประชากรทั้งหมดเท่านั้น แต่ขนาดของประชากรตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มเป็น 7 เท่าตัว คือ ประมาณ 7.6 ล้านคนในปีพ.ศ. 2552 หรือคิดเป็นร้อยละ 11.5 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้ปี พ.ศ. 2552 เป็นปีที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) (สมศักดิ์ ชุมหรีศรี, 2553 : 8-9) จนถึงปี 2573 คนไทยเกือบ 1 ใน 4 จะเป็นประชากรผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่สำคัญ คือ กำลังแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานมีแนวโน้มลดลง ซึ่งปัญหาการขาดแคลนแรงงานและกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต ขณะเดียวกันภาระการพึ่งพิงของประชากรวัยแรงงานในการดูแลเด็กและผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้น ผู้สูงอายุมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย และสุขภาพมากขึ้น ทั้งในด้านที่อยู่อาศัย การบริการด้านสุขภาพ และการดูแล การประกันสุขภาพ ประกันชีวิต ตลอดจนการออมเพื่อคุณภาพชีวิตในช่วงชราภาพ ฯลฯ สวัสดิการสังคม (Social Welfare) เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคม ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งกลายเป็นวัฏจักรชีวิต (Life cycle) ของคนในสังคม ซึ่งแต่ละคนต้องได้รับการขึ้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ทั่วถึง เหมาะสมเป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษาสุขภาพอนามัยที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิ ที่ประชาชนจะต้องได้รับและมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ (กฎหมายการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561 : ออนไลน์)

การดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของประเทศไทย เริ่มในปี พ.ศ. 2496 เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและประชาสงเคราะห์ ได้กำหนดนโยบายที่สำคัญหลายประการในการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีคุณภาพ และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุข ได้มอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์จัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ขึ้นเป็นครั้งแรก วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง คือเพื่อให้การสงเคราะห์คนชราที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หรือประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนยากจนไม่มีที่อยู่อาศัย หรือไม่สามารถอาศัยอยู่กับครอบครัวได้ ต้องการบริการสงเคราะห์บางอย่าง เช่น การรักษาพยาบาล กายภาพบำบัด นันทนาการ เพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัวที่มีรายได้น้อยหรือยากจน ที่ไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุไว้ในครอบครัวได้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม 2545 อันเกี่ยวกับผู้สูงอายุไม่ให้เร่ร่อนทำความเดือดร้อนแก่สังคม และให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างผาสุกเหมาะสมกับอัตภาพ พ.ศ.2545 (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2559 : 5-6)

มีการประกาศใช้แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งได้กำหนดให้แผนฉบับนี้เป็นแผนยุทธศาสตร์ 5 หมวด ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากร เพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ 2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ 3) ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ 4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ เพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และ 5) ยุทธศาสตร์ การประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 งานด้านผู้สูงอายุประสบความสำเร็จอีกครั้ง เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักร ปรากฏการณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ เป็นผลให้มีการออกกฎหมาย ประกาศระเบียบในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ของกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง (วรารักษ์ ภูมิสวัสดิ์ และคณะ, 2559 : 30)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจเกี่ยวกับปัจจัยการดูแลสุขภาพที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบจังหวัดอุบลราชธานี เรื่องสวัสดิการผู้สูงอายุที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการใช้อุปโภคบริโภคในแต่ละเดือน

วัตถุประสงค์

ศึกษาปัจจัยการดูแลสุขภาพที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ เขตอำเภอเมือง และอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์การศึกษาปัจจัยการดูแลสุขภาพที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ เขตอำเภอเมือง และอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีมาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ปัจจัยการดูแลสุขภาพ

1. การได้รับการดูแล
2. พฤติกรรมของผู้สูงอายุ
3. สุขภาพและจิตใจ
4. อุปโภคและบริโภค

ตัวแปรตาม

การส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ

1. ด้านสวัสดิการ
2. ด้านการเงิน
3. ด้านบริการ
4. ด้านกิจกรรมสนับสนุนผู้สูงอายุ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการ ในอำเภอเมืองอุบลราชธานี และอำเภวารินชำราบ เขตจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 22,582 คน (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2561)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการ ในอำเภอเมืองอุบลราชธานี และอำเภวารินชำราบ เขตจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 400 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ (Yamane, 1973: 248)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} = \frac{22,582}{1 + 22,582(0.05)^2} = 393 \text{ คน}$$

1.3 ผู้วิจัยเลือกศึกษาผู้สูงอายุอำเภอเมืองอุบลราชธานีและอำเภวารินชำราบ ซึ่งเป็นอำเภอขนาดใหญ่ อยู่เขตพื้นที่เมืองที่สะดวกในการเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุข และสาธารณสุขมีความคล่องตัวในการเข้าให้บริการ

1.4 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 5 เดือน ตั้งแต่ เดือนธันวาคม 2561 ถึง เดือนเดือนเมษายน 2562

1.5 การสุ่มตัวอย่างใช้แบบโควต้าแบ่งอำเภอละเท่ากัน มี 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภวารินชำราบ ได้อำเภอ 200 คนรวมทั้งหมด 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ ก1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ โดยกำหนดให้แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ ก2 ปัจจัยการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) การได้รับการดูแล 2) พฤติกรรมของผู้สูงอายุ 3) สุขภาพและจิตใจ และ 4) การอุปโภคและบริโภคโดยลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 103)

ตอนที่ ก3 การส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุโดยได้แบ่งออกเป็น 5 ระดับ กำหนดน้ำหนักคะแนนดังนี้มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 103)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

3.1 กำหนดหมายเลขแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบการเก็บแบบสอบถาม

3.2 การดำเนินการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามมีเพียง 346 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.50

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแบบสอบถาม โดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และได้ทำการปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทำการ try out กับประชากรกลุ่มใกล้เคียง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเขตอำเภอเชียง ในการประเมินแบบสอบถามเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งพบว่าค่าความเที่ยงตรงซึ่งดูจากค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) มีค่าตั้งแต่ 0.4 ขึ้นไป คือ อยู่ระหว่าง 0.412 ถึง 0.817 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งดูจากค่าความน่าเชื่อถือนั้นจะหาได้จากค่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าจะต้องมากกว่า 0.7 และในการวิจัยครั้งนี้อยู่ระหว่าง 0.716 ถึง 0.865 หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 346 ชุด ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาทำการประมวลผลข้อมูล ลงรหัสทำการป้อนข้อมูลของคำตอบในแบบสอบถาม โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (ฮานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557 : 102) นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553 : 314)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณสมบัติของตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ค่าองค์ประกอบความแปรปรวน (VIF) และค่าการยอมรับได้ (Tolerance) จากตาราง 1 ค่า VIF อยู่ในช่วง 1.01 – 1.03 (ไม่เกิน 10) ไม่พบปัญหา Collinearity ค่า Tolerance มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.96 ถึง 0.98 ถ้าค่า Tolerance เข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรอิสระจากกัน แต่ถ้า Tolerance เข้าใกล้ 0 แสดงว่าเกิดปัญหา Multicollinearity (ฉัตรศิริ ปิยะพิมพ์สิทธิ์, 2562 : ออนไลน์)

ตาราง 1 การวิเคราะห์พหุคูณปัจจัยการดูแลสุขภาพส่งผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ เขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

การดูแลสุขภาพ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p	Tolerance	VIF
	B	Std. Error	Beta				
1. การได้รับการดูแล	0.17	0.05	0.16	3.43**	0.00	0.98	1.02
2. พฤติกรรมของผู้สูงอายุ	-0.04	0.02	-0.10	-2.17*	0.03	0.98	1.02
3. สุขภาพและจิตใจ	0.11	0.06	0.10	1.80	0.07	0.98	1.01
4. การอุปโภคและบริโภค	0.20	0.03	0.26	5.82**	0.00	0.96	1.03

n =346, Constant = 0.485, R²adj = 0.493, F = 30.989, Sig. = 0.000^B

การศึกษาปัจจัยการดูแลสุขภาพส่งผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ เขตอำเภอเมือง และอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรต้นทุกตัวสามารถร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตามได้ร้อยละ 49.30 (R²adj = 0.493) ผลการศึกษาพบว่า การได้รับการดูแล และการอุปโภคบริโภคมีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการ

ผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ส่วนพฤติกรรมของผู้สูงอายุไม่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยการดูแลสุขภาพที่มีผลต่อการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ เขตอำเภอเมือง และอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการได้รับการดูแล ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับการดูแลจากบุตรหลาน หรือญาติมากที่สุด รองลงมา คือ การได้รับการดูแลจากคนใกล้ชิดหรือเพื่อนบ้าน ผู้สูงอายุที่อยู่บ้านตามลำพัง จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันที่มาจากรครอบครัว และได้รับสวัสดิการจากหน่วยงานภาครัฐผ่านเงินส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุได้รับการดูแลในเรื่องที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล อาหารและของใช้ส่วนตัว ในปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้นลูกหลานเริ่มไปทำงานต่างถิ่นเพิ่มขึ้นจึงอยู่บ้านเพียงลำพัง ผู้สูงอายุจึงต้องการสวัสดิการในทุก ๆ ด้านเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Ivancevich and Michael (2002 : 1) ได้ให้ความหมายของการได้รับการดูแล ซึ่งได้เสนอแนะกับผู้สูงอายุว่า การได้รับการดูแลควรได้รับจากคนใกล้ชิด ลูกหลาน เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุเผชิญกับภาวะเครียด และได้รับการช่วยเหลือ หรือรักษาพยาบาลในยามเจ็บป่วยได้ทันที ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิเชษฐ์ สมในใจ (2560 : 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองแขง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าประชาชนมีความต้องการสวัสดิการด้านสังคมในทุก ๆ ด้าน โดยมีความต้องการด้านที่อยู่อาศัย มีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ต้องใช้ชีวิตบนเปลี่ยวอย่างยากลำบากไม่มีลูกหลานเลี้ยงดู หรือแม้แต่ไม่มีที่อยู่อาศัย ลักษณะของที่อยู่อาศัยไม่ได้เตรียมการรองรับสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ไม่มีราวจับสำหรับผู้สูงอายุ ไม่มีทางเดินทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่ายสอดคล้องกับ Garrett (1988 : 1) ได้ให้ความหมายของการดูแลว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ต้องการพึ่งพาในลักษณะการอยู่ด้วยกันหรือการอาศัยอยู่คนละบ้าน ผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลเรื่องการนอนการจัดเตรียมที่นอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกาญจนา ปัญญาร (2557: 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการดูแลที่ได้รับ พบว่าผู้ดูแลปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดูแลผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย การดูแลการดำเนินชีวิตประจำวันและเมื่อเจ็บป่วยได้อย่างครบถ้วน มีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุอย่างมาก

2. ด้านพฤติกรรมผู้สูงอายุ ผลวิจัยพบว่าผู้สูงอายุใส่ใจเรื่องกิจกรรมที่เกิดขึ้นตลอดทั้งวัน เริ่มตั้งแต่การตื่นนอนแต่เช้า ออกกำลังกายโดยการเดินและแกว่งแขน เลือกรับประทานอาหารที่ดีเพื่อสุขภาพของตนเอง ใส่ใจหาความรู้เพิ่มเรื่องการดูแลสุขภาพ หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคแทรกซ้อนหรืออุบัติเหตุ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิภาวดี มุทะสินธุ์ (2552 : 358) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการเพิ่มความสามารถในพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุ ยิ่งในช่วงวัยชะลอความชรา มีความต้องการพลังงานโดยทั่วไป ประมาณ 1,500-2,300 แคลอรีต่อวันขึ้นอยู่กับความเคลื่อนไหวของร่างกาย และควรได้รับโปรตีนเพื่อสุขภาพ ผู้สูงอายุดื่มชากาแฟเครื่องดื่มชูกำลัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิเชษฐ์ สมในใจ (2560 : 94) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ตาบลดไขมัน อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าพฤติกรรม การรับประทานอาหารที่มีคุณค่าอย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาวะวัยและร่างกาย หลีกเลี่ยงอาหาร เครื่องดื่มที่ไม่มีประโยชน์ และทำลายสุขภาพ เช่น การดื่มชา กาแฟ เป็นต้น เครื่องดื่มชูกำลัง ผู้สูงอายุดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (เหล้า, เบียร์, ไวน์)

3. ด้านสุขภาพและจิตใจ ผลการวิจัยพบว่าด้วยวัยที่สูงขึ้น ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ ส่วนใหญ่มักมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ และโรคประจำตัวรวมกันหลายโรค ความสามารถในการทำหน้าที่ร่างกาย และสมรรถภาพสมองลดลงส่งผลกระทบต่อจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย พนมมาศ สุกีคำ (2551 : 24) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ตาบลดไขมัน อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าการเปลี่ยนแปลงของร่างกายจิตใจ อารมณ์และสังคมในทางเสื่อมของผู้สูงอายุมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตเสี่ยงต่อภาวะเจ็บป่วยพิการได้ตลอดเวลา การทำกิจกรรมเพื่อดูแลส่งเสริมสุขภาพจึงจำเป็นและสำคัญในผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับ Levin (1976 : 15) ได้ให้ความหมายการดูแลสุขภาพตนเองและญาติพี่น้องควรดูแลสุขภาพด้วยการตรวจสุขภาพเป็นประจำ ได้รับการป้องกันโรคในระดับพื้นฐาน ผู้สูงอายุคลายเครียดด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิภาวดี มุทะสินธุ์ (2552 : 360) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเพิ่มความสามารถในพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่าการที่ผู้สูงอายุมีจิตใจที่ดีเป็นเรื่องสำคัญที่จะนำไปสู่สุขภาพที่ดีและความสุขบนปลายของชีวิต แต่บางครั้งผู้สูงอายุบางคนจะพบกับความเครียด ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ และ Derogatis (1986 : 23) ได้ศึกษาการประเมินการปรับจิตสังคม ด้วยการตรวจสอบคุณภาพของผู้สูงอายุ ที่เข้าร่วมกิจกรรมให้ผ่อนคลาย คลายเครียด และผู้สูงอายุได้รับกำลังใจจากครอบครัวเวลามีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรณี สมเทศน์ (2550 : 24) ได้ศึกษาวิจัย

เรื่องการดูแลผู้สูงอายุในระดับครอบครัว กรณีศึกษาบ้านนาศรีคงเค็ง ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่าการช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อผู้สูงอายุทำไม่ได้ เช่น การป้อนอาหารการช่วยอุ้มยกพุงเคลื่อนย้ายการทำความสะอาดร่างกายและการสวมใส่เสื้อผ้า

4. ด้านการอุปโภคและบริโภค ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุส่วนมากให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เริ่มต้นจากการเลือกซื้ออาหารการเตรียมอาหารที่สด สะอาด และการรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีผลดีต่อโรคที่เป็นและเสริมสร้างสุขภาพที่แข็งแรง หลีกเลี่ยงอาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิภาวดี มุทะสินธุ์ (2552 : 359) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเพิ่มความสามารถในพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่าการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับสารอาหารที่เหมาะสม ควรรับประทานโปรตีนที่มีคุณค่าสูงจากพืชหรือสัตว์ก็ได้ เช่น ปลา เนื้อหมู เนื้อวัว นม ไข่ ถ้าผู้สูงอายุได้สารอาหารโปรตีนมากเกินไป อาจจะเป็นผลเสียต่อไตและตับที่ต้องทำงานหนักมากขึ้น ผู้สูงอายุควรรับประทานผลไม้สด เช่น ส้ม กล้วย สับปะรด และผู้สูงอายุควรได้รับประทานผักที่มีสีเหลือง สีส้ม สีแดง เช่น แครอท มะเขือเทศฟักทอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนวนินิตย์ จันทระชุม (2550 : 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของผู้สูงอายุ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติบ่อยครั้งในประเด็นที่มากที่สุด คือ ต้มเครื่องต้มธัญญาหารสำเร็จรูป รับประทานอาหารว่างในตอนสายหรือตอนบ่าย เช่น โยเกิร์ต ผลไม้ และน้ำผลไม้ ผู้สูงอายุที่นิยมเสริมแคลเซียม นมไขมันต่ำ รับประทานถั่วหรือผลิตภัณฑ์จากถั่ว เช่น น้ำเต้าหู้ นมถั่วเหลือง และชอบดื่มผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เช่น รังนก ชุปไก่สกัด และสอดคล้องกับ Mette and Havard (2014 : 1) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกบริโภคกับช่วงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ต้องให้ความสำคัญกับการเลือกบริโภคเพื่อดูแลสุขภาพให้ได้อยู่เสมอ และการบริโภคอาหารที่ดีจะช่วยฟื้นฟูสุขภาพให้สามารถกลับมาดีและแข็งแรงได้ดังเดิม

ข้อเสนอแนะ

1.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1.1 จากผลการศึกษา ด้านการได้รับการดูแล เห็นว่าผู้สูงอายุได้รับการดูแลเรื่องการนอน การจัดเตรียมที่นอนน้อยที่สุด เนื่องจากผู้สูงอายุไม่มีแรงหรือกำลังที่จะทำการจัดการเกี่ยวกับที่หลับที่นอนมากเท่าที่ควร ผู้ที่ดูแลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัวให้ละเอียดในส่วนของที่นอน และการจัดเตรียมที่นอนให้ผู้สูงอายุ เพื่อจะทำให้การนอนของผู้สูงอายุมีความสบายและเกิดความสุขในการนอนได้

1.1.2 จากผลการศึกษา ด้านพฤติกรรมผู้สูงอายุ เห็นว่าผู้สูงอายุมีการต้มเครื่องต้มที่มีแอลกอฮอล์ (เหล้า/เบียร์/ไวน์) น้อยที่สุด เนื่องจากเครื่องต้มที่มีแอลกอฮอล์เป็นเครื่องต้มที่ให้โทษกับร่างกายของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ผู้ที่ดูแลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการแนะนำโทษหรือหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้สูงอายุต้มเครื่องต้มที่มีแอลกอฮอล์ (เหล้า/เบียร์/ไวน์) เพราะจะส่งผลต่อสุขภาพร่างกายเป็นอย่างมากนั่นเอง

1.1.3 จากผลการศึกษา ด้านสุขภาพและจิตใจ เห็นว่าผู้สูงอายุมีความกล้าเผชิญกับปัญหา และการตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้น้อยที่สุด เนื่องจากในสภาวะการตัดสินใจและการลงมือทำของผู้สูงอายุ จะมีการเสื่อมถอยลงมากกว่าวัยรุ่นหรือวัยกลางคน ผู้ที่ดูแลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับความต้องการเผชิญกับปัญหาที่มีความรุนแรงเมื่อหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจะทำให้สุขภาพและจิตใจของผู้สูงอายุ มีการลดความกลัวกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดได้

1.1.4 จากผลการศึกษา ด้านการอุปโภคและบริโภค เห็นว่าผู้สูงอายุมีการดื่มนมเสริมแคลเซียมที่มีไขมันต่ำ น้อยที่สุด เนื่องจากรสชาติของนมทำให้ผู้สูงอายุบางรายไม่ชอบ ผู้ที่ดูแลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการแนะนำข้อดีของการดื่มนมและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในการดื่มนมด้วย

1.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.2.1 ผู้วิจัยควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุให้เหมาะสมตามช่วงวัย และมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งผลต่อการสร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุภายในชุมชนให้ดีขึ้นต่อไป

1.2.2 เนื่องจากในทางปฏิบัติการที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุในระดับครอบครัว ระดับชุมชน และส่วนราชการในระดับท้องถิ่น ผู้วิจัยควรมีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติดูแลผู้สูงอายุให้เหมาะสม เพื่อที่จะได้มีข้อมูลที่หลากหลายในการวิเคราะห์ผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฎหมายการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2562, จาก law.m-society.go.th/law2016/law/view/652
- กาญจนา ปัญญาธร. (2557). พฤติกรรมการดูแลผู้สูงอายุของผู้ดูแล และความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการดูแลที่ได้รับ: กรณีศึกษาร้านหนองตะไกร อำเภอมะนัง จังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.
- ฉัตรศิริ ปิยะพินิลสิทธิ์. (2562). การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2562, จาก <https://home.kku.ac.th/somphu/236402/spss/spss.htm>
- ชูศรี วงศ์ธนะ. (2553). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: ทริเมตริก อินเทอร์เน็ต โปรเกรสซิฟ.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นวนิตย์ จันทร์ชุ่ม. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของผู้สูงอายุเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พนมมาศ สุภีคำ. (2551). การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอมะนัง จังหวัดหนองบัวลำภู. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พรรณิ สมเทศน์. (2550). การดูแลผู้สูงอายุในระดับครอบครัว กรณีศึกษาร้านนาครีดิ้งเค็ง ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. เลย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พิเชษฐ์ สมในใจ. (2560). ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วรารณ ภูมิสวัสดิ์ และคณะ. (2549). การสำรวจและศึกษาภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ 4 ภาคของไทย. นนทบุรี: สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ.
- วิภาวดี มุทะสินธุ์. (2552). การเพิ่มความสามารถในพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลตำรวจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2559). ตัวแปรทางสังคมจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุไทย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย. (2561). จำนวนประชากรแบ่งตามเขตจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2561, จาก <http://ubonratchathani.kapook.com>
- สมศักดิ์ ชุมศรี. (2553). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: บริษัท ทีคิวพี จำกัด.
- Derogatis, L. R. (1986). The Psychosocial Adjustment to Illness Scale (PAIS). *Journal of Psychosomatic Research*, 30(1), 77-91.
- Garrett, G. (1989). *Caring in the UK today. In Health Aging: Some Nursing Perspective*. London: Wolf.
- Ivancevich, J. M. and Michael, T.M. (2002). *Organization Behavior and Management* (6th ed.). Houston: McGraw-Hill Inc.
- Levin, L. (1976). The Layperson as the Primary Care Practitioner. *Public Health Reports*, 10(3), 206-210.
- Mette, V. and Havard, H. (2014). The Relationship between Food Preference and Choice: A Theoretical Discussion. *International Journal of Business and Social Science*, 5(7), 145-157.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row Publication.

คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหauled บริษัทสยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด

Quality of Work Life Relating to Organizational Commitment of Trailer Puller Truck Drivers at Siam Shoreside Services LTD.

ทิพย์วรรณ ฤทธิเย็น¹ และ ชินโสณ วิสิทนิติกิจา²

Thippayawan Rityen¹ and Chinnaso Visitnitikija²

Received : 26 ก.ค. 2562

Revised : 2 ธ.ค. 2562

Accepted : 6 ธ.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานขับรถหauledบริษัทสยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่พนักงานขับรถหauled จำนวน 90 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว, สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงาน คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานอยู่ในระดับสูง คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว และความเกี่ยวข้องกับสังคม มีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรกำหนดค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรมกับสถานะการดำรงชีพ จัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับพนักงาน สนับสนุนการทำกิจกรรม กำหนดเวลาการทำงานให้เกิดความสมดุลระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิตส่วนตัว

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตในการทำงาน, พนักงานขับรถหauled, ความผูกพันต่อองค์กร

Abstract

The purposes of this study were to determine quality of work life, organizational commitment, and comparison of organizational commitment at Siam Shoreside Services Ltd. classified by personal information and to study the relationship between quality of work life and organizational commitment. This study was a quantitative research. The sample was 90 trailer puller trucks drivers. A questionnaire was employed for data collection and analyzed data in statistic application of percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, correlation, and multiple regression analysis. Findings indicated that trailer puller truck drivers' quality of work life and organization commitment were at a high level. Quality of work life was related to employee organization commitment at a high level. Quality of work life in relation to coworkers, the balance between work life and personal life, and social involvement influenced employee commitment with statistical significance at .05 level. Recommendations from this study were the administrators should determine adequate and fair compensation for living conditions, provide appropriate welfare for employees, support teamwork activities, and assign a work schedule that allow a balance between work and personal life.

Keywords : Quality of Work Life, Trailer puller trucks Drivers, Organizational Commitment

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต อีเมล: Thippayawan.kik@gmail.com

² ดร. อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹ Master Student Program in Business Administration, KasemBundit University, Email: Thippayawan.kik@gmail.com

² Dr., Lecturer of Master of Business Administration KasemBundit University

บทนำ

เศรษฐกิจของประเทศไทยได้มีการพัฒนาจากการเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ มาเป็นผู้ผลิตและส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสินค้ายานยนต์ ชิ้นส่วนอะไหล่ หรือสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ที่ได้เข้ามาดำเนินธุรกิจและตั้งโรงงานผลิต ซึ่งการขนส่งสินค้าระหว่างโรงงานผลิตและซัพพลายเออร์ รวมถึงลูกค้าปลายทางหลายแห่ง ต่างจำเป็นต้องพึ่งพาการขนส่งทางบก ในขณะที่การค้าและเศรษฐกิจของประเทศไทยยังมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ภาคอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ที่ทำหน้าที่รองรับความต้องการในการเคลื่อนย้ายสินค้า กลับกำลังเผชิญกับแรงกดดันทางด้านขีดความสามารถในการให้บริการ โดยเฉพาะบริการขนส่งด้วยรถหัวลาก ในการขนส่งผู้สินค้าต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการทั้งในด้านความปลอดภัยบนท้องถนน สภาพพื้นผิวการจราจร หรือแม้กระทั่งการขาดแคลนพนักงานขับรถหัวลาก ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไข เพื่อให้สามารถรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคต (Logistics Manager, 2559 : ออนไลน์)

กลุ่มพนักงานขับรถเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการทำหน้าที่ขนส่งสินค้า จากจุดหนึ่งที่เราจะกล่าวถึงสินค้าไปส่งยังจุดลงสินค้าให้ตรงตามวัน เวลา และสถานที่ที่ระบุไว้ ทำให้มีวัฏจักรชีวิตในการทำงานที่ค่อนข้างแตกต่างจากพนักงานปกติ มีตารางเวลาในการทำงานหมุนเวียนสลับเปลี่ยนไปตลอด และต้องทำงานด้วยการขับรถติดต่อกันเป็นเวลานาน ดังนั้นจึงเป็นอาชีพที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงทางด้านสุขภาพจากการปฏิบัติงานประจำวัน รวมถึงถึงอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ (สมาพันธ์โลจิสติกส์ไทย, 2555 : 1-2) คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life) หมายถึงสภาพความเป็นอยู่ของพนักงานที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในการทำงาน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและเศรษฐกิจ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นที่ยอมรับของสังคม การมีความสมดุลระหว่างงานและชีวิต ซึ่งมีผลให้งานที่ทำบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพ (นาวิ อุดร, 2561 : 218) การดูแลคุณภาพชีวิตในการทำงาน จึงเป็นสิ่งที่ทุกองค์การให้ความสำคัญ เพราะคุณภาพชีวิตในการทำงานนั้นจะส่งผลต่อองค์การสามประการ คือ ช่วยเพิ่มผลผลิตขององค์การ ช่วยเพิ่มพูนขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานตลอดจนเป็นแรงจูงใจในการทำงาน และช่วยปรับปรุงศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน (สมาพันธ์โลจิสติกส์ไทย, 2555 : 1-2)

การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงานขับรถหัวลาก เพื่อที่จะทราบคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การ เพื่อให้สามารถนำผลที่ได้ไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานขับรถหัวลาก เข้าถึงความต้องการของพนักงาน เกิดความพึงพอใจและผูกพันต่อองค์การ รวมถึงเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อลดปัญหาการลาออกของพนักงาน และทำให้พนักงานเกิดความจงรักภักดีต่อองค์การ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จขององค์การต่อไป

วัตถุประสงค์

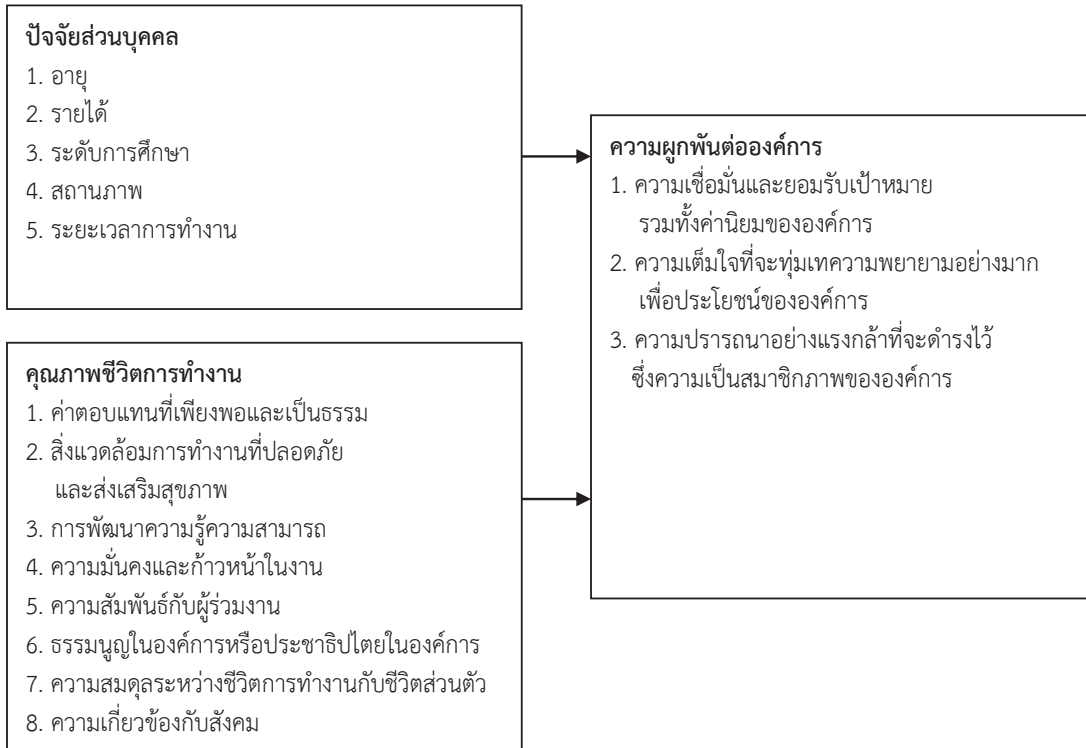
1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานขับรถหัวลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานขับรถหัวลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด
3. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของพนักงานขับรถหัวลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพ ระยะเวลาการทำงาน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานขับรถหัวลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวความคิด ในการวิจัยคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานขับรถหัวลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด ได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีคุณภาพชีวิตการทำงานของ Richard E. Walton ประกอบด้วยคำตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ การพัฒนาความรู้ความสามารถ ความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ธรรมเนียมในองค์การหรือประชาธิปไตยในองค์การ ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว และความเกี่ยวข้องกับสังคม (เอกลักษณ์ ชุมภูชัย, 2561 : 12) และแนวคิดทฤษฎีความผูกพันต่อองค์การของ Richard M. Steer ประกอบด้วย ความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายรวมทั้งค่านิยมขององค์การ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมาก เพื่อประโยชน์ขององค์การ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์การ (ประดิษฐ์พงษ์ สร้อยเพชร, 2557 : 6) ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

สมมติฐาน

- ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัทสยามชอร์ไซด์ เซอร์วิส จำกัด ที่แตกต่างกัน
- ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลาก บริษัทสยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด
- ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลาก บริษัทสยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ พนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด จำนวนทั้งหมด 112 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยได้ศึกษากับกลุ่มประชากรเนื่องจากจำนวนประชากรมีจำนวนน้อยเพียง 112 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลกับประชากรทั้งหมด 90 ชุด จากกลุ่มตัวอย่างพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด จำนวน 90 คน

การศึกษาในครั้งนี้ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1967 : 56) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้

$$n = N / (1 + Ne^2)$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้(โดยในที่นี้กำหนดเท่ากับ 0.05)

$$n = (112) / (1 + 112(0.05)^2)$$

$$= 87.5 \text{ ตัวอย่าง}$$

ได้กลุ่มตัวอย่างที่ 87.5 คน แต่ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาก่อน 90 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหาลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด มีดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาการทำงาน มีจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานประกอบด้วยคำถาม จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ ค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ การพัฒนาความรู้ความสามารถ ความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ธรรมเนียมในองค์กรหรือประชาธิปไตยในองค์กร ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ความเกี่ยวข้องกับสังคม โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ มีจำนวน 45 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมาย รวมทั้งค่านิยมขององค์กร ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ มีจำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นข้อมูลข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence) ผลการตรวจสอบได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .900

2.2.2 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการคำนวณค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .967

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย โดยมีวิธีการรายละเอียดและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ส่งหนังสือถึงบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

3.2 ดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองครบตามจำนวนได้ทั้งหมด 90 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับสร้างแผนภูมิวงกลม (Pie Chart) และแผนภูมิแท่ง (Bar Chart) พร้อมคำอธิบายผล และนำผลที่ได้จากแผนภูมิมานำเสนอเพื่อวิเคราะห์ตามลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ

4.1 การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

4.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์ เซอร์วิส จำกัด

4.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์ เซอร์วิส จำกัด

4.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์ เซอร์วิส จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

4.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์ เซอร์วิส จำกัด

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

4.2.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

4.2.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test, (One-way ANOVA), Pearson Product Moment Correlation และ Multiple Regression Analysis

4.2.3 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสำคัญของคุณภาพชีวิตกับความผูกพันต่อองค์กร โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะมีค่าระหว่าง $-1 < r < 1$ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546 : 351)

ค่า r เป็นลบ แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม

ค่า r เป็นบวก แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน

ค่า r มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันมาก

ค่า r มีค่าเข้าใกล้ -1 แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม และไม่มีความสัมพันธ์กันมาก

ค่า $r = 0$ แสดงว่า x และ y ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ค่า r เข้าใกล้ 0 แสดงว่า x และ y ไม่มีความสัมพันธ์เลย

เกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2544 : 316)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.60–0.79 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.40–0.59 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.20–0.39 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.01–0.19 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับน้อยมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0 แสดงว่า ไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรง

สรุปผล

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 74 สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 71 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001–25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 65 และระยะเวลาการทำงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 37

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์ เซอร์วิส จำกัด พบว่าพนักงานมีความคิดเห็นด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม ด้านสิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ด้านธรรมาภิบาลในองค์กร หรือประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านความเกี่ยวข้องกับสังคม และโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม พบว่าพนักงานมีระดับความคิดเห็นมาก 4 รายการ ประกอบด้วย มีประกันชีวิต มีประกันสุขภาพ มีการให้ชุดยูนิฟอร์มรวมรองเท้าหัวเหล็ก มีการให้เบี้ยขยัน ไม่ขาด ลา มาสาย ใบเตือน

และระดับความสำคัญปานกลาง 4 รายการ ประกอบด้วย มีการให้คำโทรศัพท์ เงินเดือนมีความเหมาะสม มีการให้รางวัลความปลอดภัย ไม่เกิดอุบัติเหตุ มีการให้รางวัลข้อดีที่ประหยัดน้ำมัน

1.2 ด้านสิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ พบว่าพนักงานมีระดับความคิดเห็นมาก 10 รายการ ประกอบด้วย มีระบบการควบคุมความเร็วเพื่อความปลอดภัย มีการกำหนดผู้ที่รับการอนุญาตใช้รถต้องได้รับการตรวจวัดแอลกอฮอล์ ผลเป็น 0 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์เท่านั้น มีมาตรการก่อนเริ่มต้นทำงานรอบใหม่จะต้องหยุดพักมาแล้ว 10 ชั่วโมง มีการตรวจสภาพความพร้อมของรถทุกครั้งก่อนที่จะนำรถออกไปปฏิบัติหน้าที่ องค์กรมีการเตรียมความพร้อมและมีมาตรการเพื่อป้องกันอุบัติเหตุหรือวินาศภัยต่าง ๆ มีมาตรการหาความเสี่ยงในการทำงานและระบุแนวทางป้องกันความเสี่ยง มีการกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยไว้ชัดเจน มีการปรับปรุงสภาพการทำงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความปลอดภัย รถที่ขับมีระบบการซ่อมบำรุงที่ได้มาตรฐาน มีพื้นที่พักผ่อนที่เป็นสัดส่วนเหมาะสมสำหรับพนักงาน

1.3 ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ พบว่าพนักงานมีระดับความคิดเห็นมาก 4 รายการ ประกอบด้วย มีการจัดฝึกอบรม การขับขีรถทั่วกลาอย่างปลอดภัย มีการจัดอบรมด้านการประกันภัย มีการให้ความรู้เรื่องกฎหมายจราจร สนับสนุนให้บุคลากรไปอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และระดับความสำคัญปานกลาง 1 รายการ คือ มีการจัดฝึกอบรมการซ่อมบำรุงเครื่องยนต์เบื้องต้น

1.4 ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน พบว่าพนักงานมีระดับความคิดเห็นปานกลาง 4 รายการ ประกอบด้วย การโยกย้ายหรือเปลี่ยนหน้าที่รับผิดชอบโดยยุติธรรม ผู้บริหารมีหลักเกณฑ์การพิจารณาปรับเงินเดือนที่ยุติธรรม ระบบการให้รางวัลเป็นไปอย่างเหมาะสม การพิจารณาเลื่อนเงินเดือนยึดถือความสามารถในการทำงานเป็นเกณฑ์

1.5 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน พบว่าพนักงานมีระดับความคิดเห็นมาก 5 รายการ ประกอบด้วย มีความสัมพันธ์อันดี และสบายใจที่ทำงานกับเพื่อนร่วมงาน เมื่อมีปัญหาสามารถขอคำปรึกษาจากหัวหน้างาน หรือผู้จัดการได้เสมอ มีการจัดประชุมพนักงาน Morning Talk เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันแก้ไขปัญหาในการทำงานและหาแนวทางในการป้องกันปัญหา ผู้บังคับบัญชาได้กำกับดูแลการปฏิบัติงานในระดับที่เหมาะสมไม่เข้มงวดเกินไป ผู้บังคับบัญชามีความสนิทสนมเป็นกันเองทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว

1.6 ธรรมเนียมในองค์กรหรือประเพณีไทยในองค์กร พบว่าพนักงานมีระดับความคิดเห็นมาก 4 รายการ ประกอบด้วย มีความพึงพอใจในนโยบายขององค์กร มาตรการลงโทษกรณีกระทำผิดกฎระเบียบมีความเหมาะสม โครงสร้างขององค์กรเอื้ออำนวยต่อการทำงาน การติดต่อประสานงานรวดเร็ว ระเบียบ ข้อบังคับ กฎและแนวทางการปฏิบัติขององค์กรมีความเหมาะสมต่องานที่ทำ

1.7 ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว พบว่าพนักงานมีระดับความคิดเห็นมาก 5 รายการ ประกอบด้วย มีการให้สิทธิลาพักร้อนได้ตามอายุงาน มีเวลาพักผ่อนที่เพียงพอและดูแลสุขภาพตนเองได้ สามารถแบ่งเวลาในการทำงานและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม การจัดตารางเวลาในการทำงานมีความเหมาะสม ระยะเวลาการปฏิบัติงานโดยเฉลี่ยต่อวันมีความเหมาะสม

1.8 ความเกี่ยวข้องกับสังคม พบว่าพนักงานมีระดับความคิดเห็นมาก 4 รายการ ประกอบด้วย องค์กรมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้กับสังคม มีการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประพฤติดนเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม มีการรณรงค์ให้บุคลากรปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม มีการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

2. ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถทั่วกลาบริษัท สยามเซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด พบว่าพนักงานมีความคิดเห็นด้านความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายรวมทั้งค่านิยมขององค์กร ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร และโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายรวมทั้งค่านิยมขององค์กร พบว่ามีความคิดเห็นมาก 4 รายการ ประกอบด้วย มีความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายขององค์กร เป้าหมายในการทำงานขององค์กรและพนักงานมีความสอดคล้องกัน การบริหารองค์การมีความเหมาะสม ค่านิยมขององค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกับค่านิยมของพนักงาน

2.2 ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร พบว่ามีความคิดเห็นมาก 4 รายการ ประกอบด้วย มีการทำงานด้วยความตั้งใจและพยายามอย่างเต็มที่เต็มความสามารถของตนเอง มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อชื่อเสียงที่ดีขององค์กร เต็มใจที่จะทำงานให้แล้วเสร็จ แม้จะต้องทำต่อหลังเวลาเลิกงานแล้วก็ตาม เมื่องานมีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้น พนักงานจะพยายามช่วยกันแก้ปัญหา

2.3 ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร พบมีระดับความคิดเห็นมาก 4 รายการ ประกอบด้วย มีความรู้สึกยินดีและภาคภูมิใจที่ได้เข้ามาทำงานในองค์กร มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะเป็นบุคลากรปฏิบัติงานขององค์กรจนกว่าจะเกษียณอายุ ยินดีที่จะร่วมงานกับองค์กรแห่งนี้ แม้องค์กรอื่นจะจ่ายค่าตอบแทนที่สูงกว่า การตัดสินใจเข้าทำงานที่องค์กรแห่งนี้เป็นการตัดสินใจที่ไม่ผิดพลาด

3. เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าสมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุ ด้านสถานภาพ ด้านระดับการศึกษา ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ด้านระยะเวลาการทำงานที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด

4.1 สมมติฐาน ที่ 2 ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานในด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ด้านความเกี่ยวข้องกับสังคม ด้านธรรมณูญในองค์กรหรือประชาธิปไตยในองค์กร ด้านสิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง

ตาราง 1 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด

คุณภาพชีวิตการทำงาน	ความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน			
	r	ค่า Sig	ระดับความสัมพันธ์	ลำดับ
ค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม	.511**	.000	มีความสัมพันธ์ปานกลาง	7
สิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	.679**	.000	มีความสัมพันธ์สูง	5
การพัฒนาความรู้ความสามารถ	.568**	.000	มีความสัมพันธ์ปานกลาง	6
ความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน	.500**	.000	มีความสัมพันธ์ปานกลาง	8
ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน	.752**	.000	มีความสัมพันธ์สูง	2
ธรรมณูญในองค์กรหรือประชาธิปไตยในองค์กร	.694**	.000	มีความสัมพันธ์สูง	4
ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว	.795**	.000	มีความสัมพันธ์สูง	1
ความเกี่ยวข้องกับสังคม	.748**	.000	มีความสัมพันธ์สูง	3
ภาพรวมเฉลี่ย	.782**	.000	มีความสัมพันธ์สูง	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2-tailed)

จากตาราง 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด พบว่าปัจจัยคุณภาพชีวิตด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ด้านความเกี่ยวข้องกับสังคม ธรรมณูญในองค์กรหรือประชาธิปไตยในองค์กร และด้านสิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด อยู่ในระดับสูง ทิศทางเดียวกัน ปัจจัยคุณภาพชีวิตด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม และด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กร

ของพนักงานขับรถหาลากบริษัท สยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด อยู่ในระดับปานกลาง ทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

4.2 สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว และความเกี่ยวข้องกับสังคมมีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานขับรถหาลากบริษัท สยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 2 ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานขับรถหาลากบริษัท สยามชอร์ไซด์ เซอร์วิส จำกัด

คุณภาพชีวิตการทำงาน	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	.746	.269		2.773	.007	
ค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม	-.021	.071	-.026	-.295	.769	ไม่มี
สิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	.055	.122	.054	.450	.654	ไม่มี
การพัฒนาความรู้ความสามารถ	.079	.086	.098	.921	.360	ไม่มี
ความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน	-.101	.077	-.146	-1.311	.194	ไม่มี
ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน	.318	.132	.355	2.416	.018**	มี
ธรรมเนียมในองค์กรหรือประชาธิปไตยในองค์กร	.015	.109	.017	.137	.892	ไม่มี
ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว	.280	.127	.300	2.207	.030**	มี
ความเกี่ยวข้องกับสังคม	.212	.102	.241	2.074	.041**	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2-tailed)

จากตาราง 2 ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานขับรถหาลากบริษัท สยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด พบว่าปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว และความเกี่ยวข้องกับสังคมมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานขับรถหาลากบริษัท สยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานขับรถหาลากบริษัท สยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม ด้านสิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ด้านธรรมเนียมในองค์กรหรือประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านความเกี่ยวข้องกับสังคม พบว่าภาพรวมบริษัท สยามชอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด อยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชำนาญ เกษประทุม (2558 : 83) ศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันของพนักงานบริษัท ดีเอสแอล ซัพพลายเชน (ประเทศไทย) จำกัด พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรพล เจริญเวช และชินโสณ วิสิษฐนิธิกิจจา (2561 : 63-64) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคนประจำเรือขนส่งน้ำมันในประเทศไทย พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานคนประจำเรือขนส่งน้ำมันในประเทศไทย ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและสุขภาพอนามัย ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ด้านการบูรณาการทางสังคมของพนักงาน ด้านธรรมเนียมในองค์กรหรือประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยรวม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคมค่าเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนพิศุทธิ์ บุญโต (2554 : 65) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตและปัญหา

ในการทำงานที่มีผลต่อแนวโน้มการลาออกจากการงานของพนักงานขับรถบรรทุกในธุรกิจขนส่ง เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน ความคิดเห็นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณภิษา กลักโพธิ์ และชินโสณ วิสิฐนิธิจิรา (2561 : 61) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานในเขตโกดังรวมอินทราแพคทอรี่ พบว่าด้านโอกาสความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน ความคิดเห็นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวช โชติกิจนุสรณ์ และชินโสณ วิสิฐนิธิจิรา (2558 : 40-45) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานหน้าร้านบริษัท ซิงเกอร์ประเทศไทย จำกัด (มหาชน) พบว่าด้านความก้าวหน้าอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความผูกพันต่อการบริการของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด จำแนกตามด้านความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายรวมทั้งค่านิยมขององค์กร ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมาก เพื่อประโยชน์ขององค์กร ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร พบว่าภาพรวมของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัฒน์ แพนลา (2560 : 80) ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อการบริการของพนักงานขับรถในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความผูกพันต่อการบริการ ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรินทร์ ศรีหาตา (2559 : 66) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจ ของผู้บริหาร กับความผูกพันต่อการบริการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าครูผู้สอนมีความผูกพันต่อการบริการในระดับมาก

3. ปัจจัยด้านอายุ ด้านรายได้ ด้านระดับการศึกษา ด้านสถานภาพ ด้านระยะเวลาการทำงานที่แตกต่างกันไม่ผลต่อความผูกพันต่อการบริการของพนักงานขับรถหั่วลาก บริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าปัจจัยด้านอายุ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพ ระยะเวลาการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อการบริการของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์เทพ เกษะด่วน (2555 : 81) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อการบริการของพนักงานบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ดอนเมือง พบว่าผลการทดสอบความแตกต่างของความสัมพันธระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงาน กับความผูกพันต่อการบริการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ การศึกษา สถานภาพสมรส ระดับเงินเดือน อายุงาน ไม่แตกต่างกัน

4. ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อการบริการของพนักงานขับรถหั่วลาก บริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด พบว่าปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว และความสัมพันธ์กับสังคมมีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 องค์การให้ความสำคัญกับพนักงานในเรื่องสภาพแวดล้อมการทำงานของพนักงาน ความเสมอภาค ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับเพื่อนร่วมงานในแผนกและหัวหน้างาน เปิดโอกาสให้พนักงานในองค์กรได้สื่อสารและแสดงความคิดเห็น และนำข้อเสนอแนะมาปรับใช้กับองค์กร โดยมีการทำแบบสอบถามกับพนักงานเป็นประจำทุกปี มีการประเมินหัวหน้างาน ในด้านการช่วยเหลือสนับสนุน แก้ปัญหา รับฟังความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชา สอบถามความคิดเห็นด้านรายได้ ความสุข ชั่วโมงการทำงาน เวลาพักผ่อน การมีเวลาให้ครอบครัว แล้วนำผลการประเมินมาทำแผนปรับใช้กับองค์กรต่อไป มีกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมโดยให้พนักงานมีส่วนร่วม เช่น การนำรถหั่วลากไปช่วยขนส่งสิ่งของไปให้ผู้ประสบภัยพิบัติ การบริจาคสิ่งของให้สถานเลี้ยงเด็ก ผู้พิการ ผู้ยากไร้ด้อยโอกาส

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึง คุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อการบริการของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้พนักงานขับรถหั่วลากมีความผูกพันต่อการบริการได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อการบริการของพนักงานขับรถหั่วลากบริษัท สยามซอร์ไซด์เซอร์วิส จำกัด พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อการบริการเป็นประเด็นด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว และด้านความเกี่ยวข้องกับสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน องค์กรควรจัดให้มีกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับพนักงาน พนักงานกับหัวหน้างาน หรือพนักงานกับผู้บริหาร เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ในการทำงานหรือในการประสานงาน

เนื่องจากลักษณะงานพนักงานบางส่วนต้องอยู่ภายนอกองค์กร พนักงานส่วนหนึ่งอยู่ในองค์กร จะได้ทำให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น

1.2 ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว องค์กรควรให้สิทธิพิเศษสำหรับพนักงานขับรถที่ต้องออกไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ติดต่อกัน โดยให้สิทธิในการเลือกวันหยุดซึ่งสามารถหยุดต่อเนื่องเป็นเวลาหลายวันได้ เพื่อจะได้มีเวลาอยู่กับครอบครัว หรือกำหนดให้พนักงานขับรถมีวันหยุดมากกว่าพนักงานปกติ หรือองค์การจัดโปรแกรมให้พนักงานได้ไปเที่ยวกับครอบครัวเพื่อสร้างความสุขในการทำงานให้กับพนักงานขับรถหัวลาก

1.3 ด้านความเกี่ยวข้องกับสังคม องค์กรควรมีกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม เช่น สมทบทุนช่วยเหลือมูลนิธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุทางท้องถนน เข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นผู้สนับสนุนภาครัฐในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับขี่ยานพาหนะ ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ให้พนักงานขับรถได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว กำหนดให้มีกิจกรรมเพื่อสังคมตามความเหมาะสม โดยให้พนักงานมีส่วนร่วมเพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับพนักงาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องความปลอดภัยในการขับรถหัวลาก แผนการจัดการความเสี่ยงในการขับรถหัวลาก และการนำวิธีการควบคุมที่เหมาะสมมาใช้กับพนักงานขับรถหัวลาก

2.2 การศึกษาเรื่องมาตรฐานแรงงานพนักงานขับรถบรรทุกสินค้า และการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานที่จะส่งผลให้อัตราค่าจ้างสูงขึ้น สร้างความมั่นคงในอาชีพของพนักงานขับรถหัวลาก

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานการณ์แรงงาน และทิศทางการอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในประเทศไทย และในระดับโลก เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ที่อาจส่งผลกระทบต่อความผูกพันของพนักงานขับรถหัวลากในประเทศไทยในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2544). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เทพเนรมิต.
- ชำนาญ เกษประทุม. (2558). *การศึกษาคูณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันของพนักงานบริษัท ดีเอสแอล ซัพพลายเชน (ประเทศไทย) จำกัด*. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณภิษา กลักโพธิ์ และชินโสณ วิสิฐนิจิจา. (2561). *คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานในเขตโกดังรวมอินทราแพคทอรี่*. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- นาวิ อุดร. (2561). *คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 12(1), 218-225.
- ประดิษฐ์พงษ์ สร้อยเพชร. (2557). *ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งหนึ่ง ส่วนงานวิศวกรรมที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- พงษ์เทพ เสงฆ์วัน. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ดอนเมือง*. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มนพิสุทธิ์ บุญโต. (2554). *คุณภาพชีวิตและปัญหาในการทำงานที่มีผลต่อแนวโน้มการลาออกจากงานของพนักงานขับรถบรรทุกในธุรกิจขนส่ง เขตกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชรพล เจริญเวช และชินโสณ วิสิฐนิจิจา. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของคนประจำเรือขนส่งน้ำมันในประเทศไทย*. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

- ศิริช โขติกิจนุสรณ์ และชินโสณ วิสิฐนิจิโก. (2558). *คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานหน้าร้านบริษัท ชิงเกอร์ประเทศไทย จำกัด (มหาชน)*. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- สมาพันธ์โลจิสติกส์ไทย. (2555). *คุณภาพชีวิตบุคลากรด้านโลจิสติกส์ กรณีศึกษาพนักงานขนส่งสินค้า (พชร.)*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://www.happy8workplace.com>
- สุรินทร์ ศรีหาตา. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สุวัฒน์ แพนลา. (2560). *ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานขับรถในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี*. สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสังคม สังคมสงเคราะห์ศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกลักษณ์ ชุมภูชัย. (2561). *การศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษาพนักงานที่ทำงานอยู่ภายในการดูแลของ บริษัท สกินพาวเวอร์ เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด (แมนพาวเวอร์ สาขาอำพูน)*. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- Logistics Manager. (2559). *Road Haulage: ความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของธุรกิจห้วงรถลาก*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://www.thai.logistics-manager.com>
- Yamane, T. (1967). *Statistic : and introductory analysis*. New York: Harper and Row.

การพัฒนาแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Development of an Instructional Model to Promote the Ability to Solve Mathematical Problems for Ninth Grade Students

ประมวล อุทัยแสง¹

Pramual U-thaisaeng¹

Received : 15 ส.ค. 2562

Revised : 4 ธ.ค. 2562

Accepted : 6 ธ.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาแบบการเรียนการสอน 2) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 3) ทดลองใช้และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และ 4) ประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน จากการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แบบแผนดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนจุมจังพลังราษฎร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอน คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนการสอน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่แบบไม่อิสระและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการเรียนการสอน 4) หลักการตอบสนอง 5) ระบบสังคม 6) สิ่งสนับสนุน 7) สารความรู้ และ 8) สิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนมี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นเผชิญสถานการณ์ปัญหา 3) ขั้นระดมสมอง 4) ขั้นตรวจสอบความรู้ 5) ขั้นสรุป 6) ขั้นฝึกทักษะ 7) ขั้นประเมินผล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนเห็นด้วยในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนการสอน, ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์, การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the basic information and needs for the development of an instructional model 2) to develop the model 3) to experiment and study the effectiveness of the instructional model by comparing the mathematics learning achievement before and after using the instructional model and compare the ability to solve mathematical problems before and after using the instructional model and 4) to evaluate and improve the instructional model based on the study of students' opinions on the use of the instructional model by using the research and development. The sample group was the Grade 9 students in academic year of 2017, Joomjang Palangraj School. The used tools were; the model, instructional manual, teaching plans, the achievement test, solve mathematical problem ability test, and questionnaire of students' opinions. The data was analyzed by finding mean, standard deviation, independent values and content analysis. The research found that

¹ ครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนจุมจังพลังราษฎร์ อำเภอกุฉินารายณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์
อีเมล: mualjpr@gmail.com

¹ Teacher of Senior Professional Level, Chumchang Palangraj School, Kuchinarai istrict, Kalasin Province
The office of Kalasin Provincial Administrative Organization, Email: mualjpr@gmail.com

the developed model consisted of followings: 1) principles, 2) objectives, 3) instructional processes, 4) principles of response, 5) society system, 6) support, 7) knowledge and 8) promoted learns. There were 7 processes: 1) introduction, 2) problem confrontation, 3) brainstorming, 4) knowledge monitoring, 5) summary, 6) skills training and 7) evaluation. The achievement test result and the ability to solve the problems after learning was significantly higher than before learning at .05 levels. The students agreed to use the model at the highest level.

Keywords : The Development of Instructional Model, Mathematical Problems Solving abilities, Mathematical Solutions

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดว่า การจัดการเรียนรู้นั้น ต้องให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ ความถนัด จัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะกระบวนการ การจัดการการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้เพื่อแก้ปัญหา จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนรู้จักประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมและมีสื่อการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งผสมผสานความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล และประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญสมรรถนะหนึ่ง ที่เป็นเป้าหมายสำคัญที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 8-9) สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 13)

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผล กระบวนการคิด และการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์จึงเป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นเครื่องมือที่แสดงออกทางความคิด มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นระบบ เป็นวิชาที่ช่วยเสริมสร้างให้มนุษย์เป็นคนมีเหตุผล ตลอดจนมีทักษะการแก้ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถ่องแท้ รอบคอบ สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี เป็นต้น ทำให้มีการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมากมายในทุกวันนี้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555 : 1) สำหรับทักษะที่มีบทบาทสำคัญในวิชาคณิตศาสตร์ และควรมุ่งเน้นที่สำคัญในการเรียนการสอน ตลอดจนการศึกษาของนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้แก่ ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ (National Council of Mathematics (NCTM), 2010 : Online) โดยการแก้ปัญหาคือกระบวนการที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาให้เกิดทักษะขึ้นในตัวนักเรียนเอง การแก้ปัญหาคณิตศาสตร์จะช่วยให้เด็กนักเรียนมีแนวทางการคิดที่หลากหลาย นิัยกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อ สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาด้วยความมั่นใจทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ทั้งเป็นทักษะพื้นฐานที่สามารถนำติดตัวไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ตลอดชีวิต (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555 : 6) ถ้านักเรียนได้รับการฝึกฝนการแก้ปัญหาที่ดีและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้เด็กนักเรียนสามารถพัฒนากระบวนการคิดความสามารถในการเชื่อมโยงและใช้ความรู้ที่เรียนมาในการแก้ปัญหามาจริง ช่วยในการเลือกและใช้กลวิธีแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (อัมพร ม้าคนอง, 2554 : 39) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรจะต้องเน้นทักษะการแก้ปัญหาให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน

จากการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่ 2 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) โรงเรียนจุมจังพลึงราษฎร์ ปีการศึกษา 2557-2559 วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ซึ่งพบว่ามีความจำเป็น

ระดับโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 24.49, 26.54, 20.80 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ สารการเรียนรู้ที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศหนึ่งในสาระอื่น ๆ คือ สาระที่ 2 การวัดได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 28.18, 27.08, 26.79 ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารอบที่สาม ปีการศึกษา 2554 พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เท่าที่ควร และเมื่อพิจารณาจากรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจุมจังพลึงราษฎร์ ย้อนหลัง 3 ปี คือ ปี พ.ศ. 2557-2559 ได้คะแนนเฉลี่ยตามลำดับดังนี้คือ ร้อยละ 52.10, 50.00, 47.35 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60 ซึ่งเป็นนโยบายของทางโรงเรียน (โรงเรียนจุมจังพลึงราษฎร์, 2559 : 12) และมีแนวโน้มว่าจะลดลงเรื่อย ๆ สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่นักเรียนขาดความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์นั่นเองจากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหารายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ตามหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนจุมจังพลึงราษฎร์ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหา ดังต่อไปนี้ 1) รูปเรขาคณิตสามมิติ 2) ปริมาตรของปริซึม 3) ปริมาตรของทรงกระบอก 4) ปริมาตรของพีระมิด 5) ปริมาตรของกรวย 6) ปริมาตรของทรงกลม 7) พื้นที่ผิวของปริซึม 8) พื้นที่ผิวของทรงกระบอก 9) พื้นที่ผิวของพีระมิด 10) พื้นที่ผิวของกรวย 11) พื้นที่ผิวของทรงกลม

แนวคิด หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นจำเป็นต้องนำหลักการแนวคิดเชิงระบบและทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ ดังนี้

1. แบบจำลองการออกแบบระบบการเรียนการสอน The ADDIE Model ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) 2) ขั้นตอนการออกแบบ (Design) 3) ขั้นตอนพัฒนา (Development) 4) ขั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation) 5) ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation)
2. แบบจำลองการออกแบบระบบการเรียนการสอนของดิกค์ แครีย์และแคร์รี่ (Dick Carey & Carey, 2005 : 1-8) ได้เสนอรูปแบบระบบการออกแบบระบบการเรียนการสอน สรุปรวมได้ 3 องค์ประกอบ คือ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน 2. การพัฒนาการสอน 3. การประเมินการเรียนการสอน สามารถจัดแบ่งกิจกรรมการออกแบบระบบการสอนออกเป็น 10 ขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายการเรียนการสอน (Identify Instructional Goals) 2) วิเคราะห์การเรียนการสอน (Analyze Instructional) 3) วิเคราะห์ผู้เรียนและบริบท (Analyze Learners and Contexts) 4) เขียนวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติการ (Write Performance Objective) 5) พัฒนาเครื่องมือประเมินผล (Develop Assessment Instruments) 6) พัฒนากลยุทธ์การสอน (Develop Instructional Strategies) 7) พัฒนาและเลือกสื่อการเรียนการสอน (Develop and Select Instructional Materials) 8) ออกแบบและประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน (Design and Conduct Formative Evaluation of Instruction) 9) ออกแบบและการประเมินผลภายหลังการเรียนการสอน (Design and Conduct Summative Evaluation) 10) ทบทวนการจัดการเรียนการสอน (Revise Instruction)
3. แบบจำลองการออกแบบระบบการเรียนการสอนของเคมพ์ (Kemp, 1985 : 18) ได้แบ่งขั้นตอนในการพิจารณาการจัดระบบการสอน 10 ประการ ดังนี้ 1) ความต้องการในการเรียน จุดมุ่งหมายในการสอน สิ่งสำคัญ/ข้อจำกัด (Learner Needs, Goals, Priorities, Constraints) 2) หัวข้อเรื่อง การกิจ และจุดประสงค์ทั่วไป (Topics-Job Tasks Purposes) 3) ลักษณะของผู้เรียน (Learner Characteristics) 4) เนื้อหาวิชาและการวิเคราะห์ภารกิจ (Subject Content, Task Analysis) 5) วัตถุประสงค์ของการเรียน (Learning Objectives) 6) กิจกรรมการเรียนการสอน (Teaching / Learning Activities) 7) ทรัพยากรในการสอน (Instructional Resources) 8) บริการสนับสนุน (Support Services) 9) การประเมินผลการเรียน (Learning Evaluation) 10) การทดสอบก่อนเรียน (Pretesting) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนได้ก็ตามจะกลายเป็นรูปแบบการสอนได้ก็ต่อเมื่อการจัดการเรียนการสอนนั้นได้ผ่านกระบวนการจัดอย่างเป็นระบบเสียก่อน ซึ่งทิสนา แคมมณี (2552 : 201-203) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างระบบหรือรูปแบบการสอน ดังนี้ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนาหรือการสร้างระบบหรือรูปแบบการเรียนการสอนให้ชัดเจน 2) ศึกษาหลักการ/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบและเห็นแนวทางในการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบได้รอบคอบขึ้น 3) การศึกษาสภาพการณ์และปัญหาที่เกี่ยวข้อง 4) การกำหนดองค์ประกอบของระบบ 5) การจัดกลุ่มองค์ประกอบ 6) การจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 7) การจัดผังระบบ 8) การทดลองใช้ระบบเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้น 9) การประเมินผล 10) การปรับปรุงระบบ จอยซ์ และเวลล์ (Joyce & Weil, 2009 : 24) ได้นำเสนอหลักการที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้ 1) รูปแบบการเรียนการสอนต้องมีทฤษฎีรองรับ 2) เมื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแล้ว ก่อนไปใช้อย่างแพร่หลายต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพ

ในเชิงการใช้สถานการณ์จริงและนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข 3) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน อาจออกแบบให้ใช้ได้ อย่างกว้างขวางหรือวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ 4) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็น ตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้

ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีดังนี้ 1) แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครูผู้สอนต้องมีความเชื่อว่า ผู้เรียนทุกคนมีความแตกต่างกัน เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องจัดบรรยากาศ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดสื่อการเรียนรู้ จัดสถานการณ์ ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ 2) ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thomdike's Connectionism Theory) แนวคิด ที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลองผิดลองถูก สำรวจและสร้าง ความพร้อม การเรียนรู้ต้องเริ่มจากความเข้าใจแล้วฝึกฝนให้เกิดทักษะความชำนาญแนวคิด 3) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning) ของเดวิดออสเบล เชื่อว่าการเรียนรู้จะมีความหมายแก่ผู้เรียนหากการเรียนรู้นั้นสามารถ เชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รู้มาก่อน แนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการเรียนรู้ คือ สิ่งที่ผู้เรียนรู้อยู่แล้ว ซึ่งผู้สอนต้องค้นหาวาผู้เรียนรู้อะไรมาบ้าง แล้วสอนเขาให้สอดคล้องกับสิ่งนั้น กระบวนการสร้างความคิด รวบยอดเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในการคิดรวบยอดซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการเรียนรู้ ความคิดรวบยอดจะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดที่เป็นระบบ สามารถจัดหมวดหมู่ของความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับ ช่วยในการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้และนำไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ครูต้องทบทวนความรู้และทักษะ เพื่อการเรียนรู้เรื่องใหม่ต่อไป 4) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน พัฒนาการ ทางสติปัญญาของผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาด้วยเหตุผลกับสิ่งที่ป็นนามธรรม (Formal Operational Stage) ดังนั้นครูควรจัด ประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระและเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active) บทบาทของครูจะต้องเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้เปลี่ยนไปเป็นการให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด กล้าแสดงความคิดเห็นและสะท้อนความคิดเห็น ในบทเรียนนำไปสู่การสร้างความคิดรวบยอด การประเมินผลควรมีลักษณะยืดหยุ่นตามบริบทกิจกรรมและงานที่เป็นจริงโดยใช้วิธี การประเมินที่หลากหลาย และ 5) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) แนวคิด ที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการโดยใช้ปัญหา เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐานหาสาเหตุและกลไกของการเกิดปัญหานั้นแล้วศึกษา ค้นคว้าความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหา โดยใช้ความรู้เดิมหรือเคยเรียนมา ทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก (Deep Approach) ส่งผลให้ผู้เรียนเรียนอย่างเข้าใจและสามารถ จดจำได้นาน เกิดเป็นการเรียนรู้อย่างแท้จริง (มันตรา ธรรมบุษย์, 2545 : 11-17)

จากการศึกษาแนวคิด หลักการ เหตุผลและความสำคัญดังกล่าว รวมทั้งเหตุผลที่ว่าทุกรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น หรือวิธีสอนแบบต่าง ๆ ไม่สามารถใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้านทุกสถานการณ์และทุกเวลา สอดคล้องกับวัชร วาเรียนดี (2554 : 44) ที่ได้เสนอแนวคิดตัวรูปแบบการสอนและวิธีจัดการเรียนรู้มีมากมายหลายรูปแบบและหลายวิธี การเลือกใช้ควรให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ลักษณะเนื้อหาวิชา ความพร้อมของผู้เรียนและสื่อการเรียนรู้ ดังนั้น การที่จะ พัฒนาผู้เรียนให้มีผลการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ดำเนินการ อย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการ แนวคิดการจัดการเรียนการสอนและผลการวิจัย วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้น โดยมีเป้าหมายหลัก เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนานักเรียน ให้มีความสามารถตามเจตนารมณ์ที่หลักสูตรกำหนด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. เพื่อทดลองใช้และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

3.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

4. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบแผนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : Research₁ (R₁)) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ดังตาราง 1

ตาราง 1 วิธีการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : Research₁ (R₁))

แหล่งข้อมูล/ กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ ที่ใช้ในการ ทำวิจัย	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล/สถิติที่ใช้	ผลที่ได้รับ
1. หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน 2. เอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง 3. อาจารย์ผู้สอน รายวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 14 ท่าน ซึ่งได้มาโดยการ เลือกแบบเจาะจง	1. แบบ วิเคราะห์ เอกสาร 2. แบบ สัมภาษณ์ อย่างไม่เป็น ทางการ	1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ มาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร 2. วิเคราะห์สภาพที่คาดหวังกับสภาพ ที่เป็นจริงของการจัดการศึกษา 3. วิเคราะห์เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 4. วิเคราะห์ผู้เรียน สรรวจข้อมูล พื้นฐานวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน วิเคราะห์สถานการณ์การสอน และกำหนดสาระสำคัญเบื้องต้น ในการสังเคราะห์ร่างรูปแบบ	การวิเคราะห์ เนื้อหา (content analysis) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	1. ข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบาย การจัดการศึกษา ข้อมูล พื้นฐานและตัวชี้วัดของ หลักสูตรสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ได้ช่องว่าง ระหว่างสิ่งที่คาดหวัง กับสิ่งที่เป็นอย่าง 2. ข้อมูลพื้นฐาน วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน 3. ข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development : Development₁ (D₁)) เป็นการออกแบบและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน โดยดำเนินการดังตาราง 2

ตาราง 2 วิธีการดำเนินขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and development : Development₁ (D₁))

แหล่งข้อมูล/ กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ ในการทำวิจัย	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล/สถิติที่ ใช้	ผลที่ได้รับ
1. เอกสารข้อมูล พื้นฐานที่ได้วิเคราะห์ ในขั้นตอนที่ 1 2. ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน 3. เอกสาร ตำรา เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี หลักการ ในการวัด ความสามารถ ในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์	1. แบบประเมิน ความเหมาะสม/ สอดคล้อง เชิงโครงสร้าง 2. แบบวิเคราะห์ เอกสาร	1. ร่างรูปแบบการเรียนการสอนต้นแบบ 2. ตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3. สร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล 4. ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวม ข้อมูลและนำไปทดลองใช้กับนักเรียน เพื่อหาประสิทธิภาพ	1. การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content analysis) 2. หาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานไม่เกิน 1.00	1. โครงร่างรูปแบบการเรียน การสอนและเครื่องมือที่ผ่าน การตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 2. ข้อมูล แนวคิดทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้อง และประเภทของเครื่องมือ ในการวัดความสามารถ ในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์
4. นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรายวิชานี้ มาแล้ว 30 คน	3. แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน และแบบทดสอบ วัดความสามารถ ในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์		ส่วนที่เป็น ข้อเสนอแนะนำมา วิเคราะห์เนื้อหา 3. ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น	

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ (Implementation : Research₂ (R₂)) เป็นการทดลอง
ใช้รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ดำเนินการดังนี้

ตาราง 3 วิธีการดำเนินขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ (Implementation : Research₂ R₂)

แหล่งข้อมูล/ กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ ในการทำวิจัย	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล/สถิติ ที่ใช้	ผลที่ได้รับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน จุมจังพลิงราษฎร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ซึ่งได้ จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ ห้องเรียน เป็นหน่วย ในการสุ่ม	1. รูปแบบ การเรียน การสอน 2. เครื่องมือ ที่ใช้ในการ รวบรวมข้อมูล	1. ชี้แจงหลักการ วิธีการจัดการ เรียนรู้ตามรูปแบบกับกลุ่มตัวอย่าง 2. จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ การเรียนการสอนและวิเคราะห์ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเปรียบเทียบความสามารถ ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน 3. วิเคราะห์ความคิดเห็น ของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบ การเรียนการสอน	ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน, t-test (Dependent Samples)	ได้รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผ่านการนำไปใช้จริง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation : Development₂ (D₂)) เป็นการตรวจสอบความเป็นไปได้จากการนำรูปแบบไปใช้ และให้ผู้เชี่ยวชาญรับรองรูปแบบอีกครั้งหนึ่งก่อนการจัดทำรูปแบบการเรียนการสอนฉบับสมบูรณ์

ตาราง 4 วิธีการดำเนินขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation : Development₂ (D₂))

แหล่งข้อมูล/ กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ ในการทำวิจัย	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล/สถิติที่ใช้	ผลที่ได้รับ
นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจุฬ พลราษฎร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งได้จาก การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียน เป็นหน่วย ในการสุ่ม	1. แบบทดสอบวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. แบบทดสอบ วัดความสามารถ ในการแก้ปัญหา 3. แบบสอบถาม ความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการใช้รูปแบบ	1. ตรวจให้คะแนน ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน และผลการวัด ความสามารถในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ 2. ตรวจให้คะแนน ผลการสอบถามความคิดเห็น ของนักเรียน	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.) t-test dependent 2. การวิเคราะห์ เนื้อหา Content Analysis	รูปแบบการเรียน การสอน เพื่อส่งเสริม ความสามารถ ในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 (WPBKCE Model) ที่สมบูรณ์

สรุปผล

1. ผลการศึกษาศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

1.1 ผลการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ พบว่าสภาพที่คาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ มุ่งปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ร่วมกันการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมกันแก้สถานการณ์ปัญหา การฝึกปฏิบัติจริง สภาพปัจจุบันและปัญหาพบว่านักเรียนขาดความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ครูผู้สอนยังไม่มีสื่อหรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ การจัดสภาพแวดล้อมยังไม่สร้างความสนใจให้ผู้เรียนอยากเรียนคณิตศาสตร์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามสภาพที่คาดหวัง นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งในภาพระดับประเทศ และระดับโรงเรียน สารที่ควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ได้แก่ สารที่ 2 การวัด

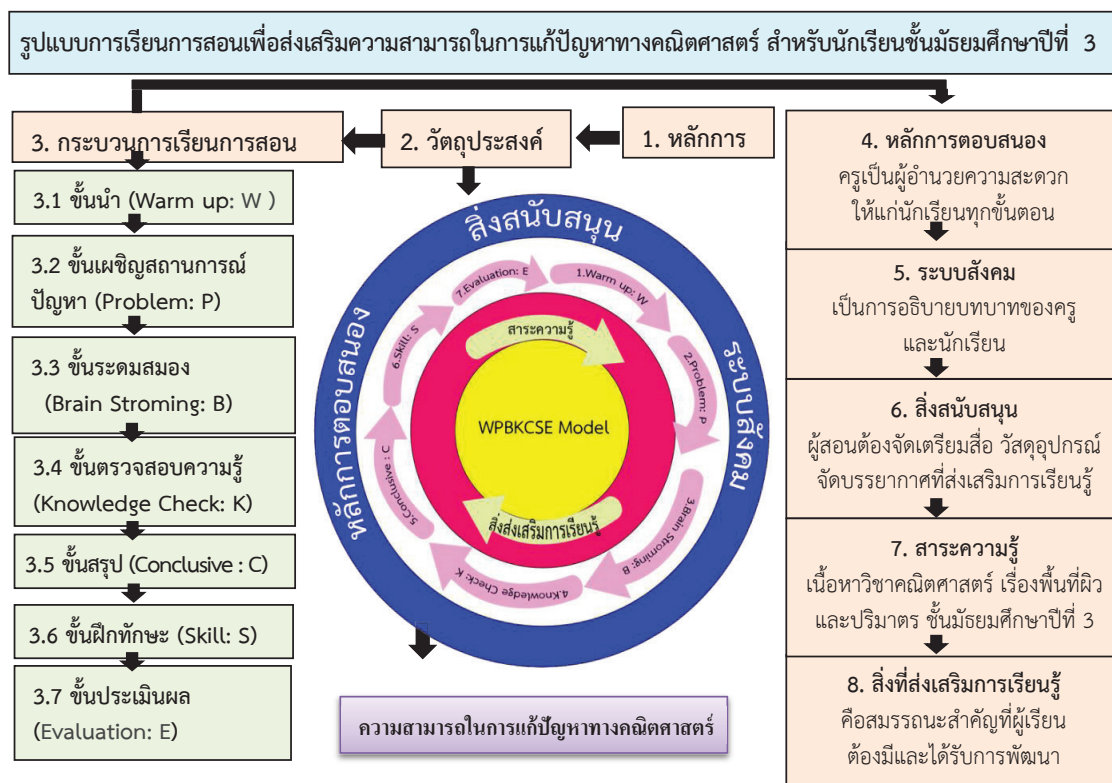
1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผู้เรียนต้องการให้ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ ตีความโจทย์ และปัญหาในเรื่องของความแม่นยำในการคิดคำนวณ รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ควรเป็นรูปแบบที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือการทำงานกลุ่มร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยได้ลงมือแก้ปัญหาและปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ จนบรรลุวัตถุประสงค์ รวมทั้งการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ควรจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดทำสื่อที่สามารถ

สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนอยากรู้และส่งเสริมการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การวัดผลประเมินผล ควรจัดให้มีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย มีประสิทธิภาพ

1.3 ผลการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี สำคัญ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) แบบจำลองการออกแบบระบบการเรียนการสอน The ADDIE Model 2) แบบจำลองการออกแบบระบบการเรียนการสอนของดิกค์ แคร์รี่และแคร์รี่ (Dick & Carey, 2005 : 1-8) และ 3) แบบจำลองการออกแบบระบบการเรียนการสอนของเคมพ์ (Kemp, 1985 : 18)

1.4 ผลการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ 1) ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism Theory) 2) ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning) เดวิดอชเชล 3) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) 4) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) การเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 5) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Base Instruction)

2. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า “WPBKSE Model” โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการเรียนการสอน 4) หลักการตอบสนอง 5) ระบบสังคม 6) สิ่งสนับสนุน 7) สารความรู้ และ 8) สิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (WPBKSE Model)

ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมรูปแบบมีค่าความสอดคล้องเชิงโครงสร้างด้านความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.77 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.25 ค่าความสอดคล้องเชิงโครงสร้างด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.82

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.24 และความสอดคล้องเชิงโครงสร้างด้านความสอดคล้องของรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.81 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.21 ซึ่งแสดงว่ารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (WPBKCE Model) ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้ได้

3. ผลการทดลองใช้และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สรุปผลได้ดังนี้

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงมาก และสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ในภาพรวม นักเรียนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.78)

อภิปรายผล

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนได้จริง เพราะเป็นรูปแบบที่มีฐานมาจากการศึกษาสภาพปัญหาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงนโยบายการจัดการศึกษา วิเคราะห์เป้าหมาย มาตรฐาน ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับชาติ (การทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET)) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบที่ 3 รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียน สืบหาข้อมูลพื้นฐานวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์นักเรียนและครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์เพื่อนำผลที่ได้มาสรุปเป็นปัญหาการเรียนคณิตศาสตร์ และศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่สามารถช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นได้แก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังจะเห็นได้ว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบมี 7 ขั้นตอนที่ชัดเจน ประกอบด้วย 1) ขั้นนำ (Warm up: W) 2) ขั้นเผชิญสถานการณ์ปัญหา (Problem : P) 3) ขั้นระดมสมอง (Brain Storming : B) ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ 5) ขั้นสรุป (Conclusive: C) 6) ขั้นฝึกทักษะ (Skill : S) 7) ขั้นประเมินผล (Evaluation : E) ขั้นตอนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่สนับสนุนขั้นตอนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning) ของเดวิดออสเชล หลักการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based Instruction) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-Operative Learning) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคท์

2. รูปแบบการเรียนการสอน (WPBKCE Model) ที่พัฒนาขึ้นผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่าในภาพรวมรูปแบบมีความสอดคล้องเชิงโครงสร้างด้านความเหมาะสมผลเชิงทฤษฎีอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.77 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.25 ความสอดคล้องเชิงโครงสร้างด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.24 และความสอดคล้องเชิงโครงสร้างด้านความสอดคล้องของรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.81 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.21 ซึ่งแสดงว่ารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (WPBKCE Model) ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงและทำให้รูปแบบการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวัชรวิภา เล่าเรียนดี (2554: 197) ได้กล่าวไว้ว่าการออกแบบระบบการสอน (Instructional System Design: ISE) เป็นกระบวนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน โดยนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ทุกขั้นตอนอย่างเหมาะสม เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของ จอยซ์ และเวลล์ (Joyce & Weil, 2004 : 25) กล่าวว่า รูปแบบการสอน (Model of Teaching) คือ รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Model) เพราะเป็นการพรรณนาถึงสภาพแวดล้อมในการเรียน ซึ่งรวมทั้งพฤติกรรมของผู้สอนเมื่อนำรูปแบบไปใช้

ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะนำไปสู่การจัดระบบของความสามารถในการศึกษาเพื่อทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ให้การศึกษาแก่ตนเอง และสอดคล้องกับ
กาญจนา คุณารักษ์ (2552: 7) ที่กล่าวว่า การออกแบบการเรียนการสอนเป็นกระบวนการแก้ปัญหาการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์
สถานการณ์ หรือเงื่อนไขการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แล้วจึงวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน
บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยอาศัยความรู้จากหลาย ๆ ทฤษฎี และได้ให้แนวคิดว่าการจัดการเรียนการสอนคือการแก้ปัญหาคุณภาพ
คือ การแก้ปัญหาคุณภาพการเรียนการสอนในสถานการณ์ที่หลากหลายเพื่อให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอน
(WPBKCE Model) ที่พัฒนาขึ้นจึงมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกัน
ทุกองค์ประกอบ สามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
ทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงขึ้น และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนทั้ง 7 ขั้นตอนได้นำแนวคิด ทฤษฎีที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้ ดังนี้ 1) หลักการ
จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญครูผู้สอนต้องมีความเชื่อว่า ผู้เรียนทุกคนมีความแตกต่างกัน เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่
ทุกเวลา 2) ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคด์ (Thomdike's Connectionism Theory) แนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบ
การเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทดลองดู สำรวจและสร้างความพร้อม การเรียนรู้ต้องเริ่ม
จากความเข้าใจแล้วฝึกฝนให้เกิดทักษะความชำนาญแนวคิดและหลักการเหล่านี้นำมาใช้ในขั้นที่ 6 ขั้นฝึกทักษะ (Skill : S)
3) ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning) แนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียน
การสอน ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการเรียนรู้ คือ สิ่งที่อยู่รอบตัวแล้ว ซึ่งผู้สอนต้องค้นหาว่าผู้เรียนรู้อะไรมาบ้าง แล้วสอน
เขาให้สอดคล้องกับสิ่งนั้นหลักการเหล่านี้นำมาใช้ในขั้นที่ 1 ขั้นนำ (Warm up : W) 4) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง
(Constructivism) แนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนสามารถแก้ปัญหา
ด้วยเหตุผลกับสิ่งที่ป็นนามธรรม (Formal Operational Stage) ดังนั้นครูควรจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้
ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระและเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active) สอดคล้องกับผลการวิจัย
ของกมลฉัตร กล่อมอิม (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
ด้วยการช่วยเสริมศักยภาพเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์การแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ผลการวิจัย พบว่านักเรียนมีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านการแก้ปัญหาลงเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและหลักการเหล่านี้นำมาใช้ในขั้นที่ 3 ขั้นระดมสมอง (Brain Storming : B)
ขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบความรู้ (Knowledge Check : K) ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (Conclusive : C) ขั้นที่ 7 ขั้นประเมินผล (Evaluation : E)
5) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) แนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนา
รูปแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมุ่งเน้นไปที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อย ๆ
ฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงานกับคนที่มีความหลากหลาย ฝึกให้ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล พึ่งพาเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
สอดคล้องกับผลการวิจัยของปณณัฏฐ์นิสา สืบสายลา (2556 : 192) พบว่านักศึกษาได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย
คิดเป็นร้อยละ 78.13 และมีนักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 84.00 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับอรุณี โสภา (2556 : 161-162) และสิริพรรณ สีดาบุญมา (2556 :
159-162) พบว่านักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิด
และหลักการเหล่านี้นำมาใช้ในขั้นที่ 3 ขั้นระดมสมอง (Brain Storming: B) 6) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก
(Problem-Base Instruction) แนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้
ปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการโดยใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐานหาสาเหตุและกลไกของการเกิดปัญหานั้น
แล้วศึกษาค้นคว้าความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาโดยใช้ความรู้เดิมหรือเคยเรียนมา ทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก
(Deep Approach) ส่งผลให้ผู้เรียนเรียนอย่างเข้าใจและสามารถจดจำได้นาน เกิดเป็นการเรียนรู้ที่แท้จริงสอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของเพชรภรณ์ หอมสร้อย (2556 : บทคัดย่อ) และวิไล โพธิ์ชื่น (2555 : 134) มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน
พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรทิพา เมืองโคตร (2559 : 72-73) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยได้นำหลักการแนวคิดเหล่านี้นำมาใช้ในขั้นที่ 2 ขั้นเผชิญสถานการณ์ปัญหา (Problem : P) จากการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 7 ขั้น พบว่าขั้นที่ 3 ขั้นระดมสมอง (Brain Stroming : B) มีจุดเด่นมากกว่าขั้นอื่นเพราะว่านักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน ได้เรียนรู้ร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ของตน นักเรียนที่เก่งเข้าใจคำสอนของครูได้ดี จะเปลี่ยนคำสอนของครูเป็นภาษาพูดของนักเรียน อธิบายให้เพื่อนฟังได้และทำให้เพื่อนเข้าใจได้ดีขึ้น นักเรียนที่ทำหน้าที่อธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟัง จะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น การตอบคำถามในห้องเรียน หากตอบผิดเพื่อนจะหัวเราะ แต่เมื่อทำงานเป็นกลุ่มนักเรียนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าหากตอบผิดก็ถือว่าผิดทั้งกลุ่ม คนอื่น ๆ อาจจะให้ความช่วยเหลือบ้างทำให้นักเรียนในกลุ่มมีความผูกพันกันมากขึ้น ทำให้บรรยากาศการเรียนไม่ตึงเครียด ทุกคนมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบและได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน ไม่ใช่ต่างคนต่างเรียน ต่างคิด ต่างทำ

4. จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ในภาพรวม นักเรียนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนเห็นด้วยในระดับสูงสุด เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ทุกคนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มกำลังความสามารถของนักเรียน ได้ฝึกแก้สถานการณ์ปัญหาเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มพร้อมทั้งได้แสดงแนวคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้และได้นำเสนอผลงานของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดทางการศึกษาของ John Dewey ที่เป็นผู้เสนอแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ หรือ “Learning By Doing” ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง และสอดคล้องกับกฎการฝึกหัด (Law of Exercise) ตามกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดท์ (ทิตินา แชมมณี, 2554 : 50-52) ที่ว่าการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน ส่วนด้านที่นักเรียนเห็นด้วยน้อยที่สุดคือด้านประโยชน์ที่ได้รับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบการเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนไม่คุ้นเคยมาก่อนและดำเนินการภายในระยะเวลาเพียง 20 คาบ ด้วยแผนการเรียนการสอนเพียง 20 แผน ไม่มากพอที่จะสร้างคุณค่าให้มองเห็นประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งการสร้างจิตพิสัยต้องใช้เวลา ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เห็นประโยชน์น้อยกว่าด้านอื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครูผู้สอนควรควบคุมเวลา และยืดหยุ่นกิจกรรมตามความเหมาะสมเพื่อเป็นการกระตุ้นและให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

1.2 จากการวิจัย พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ปัญหา อยู่ในระดับสูง เป็นด้านที่มีการพัฒนามากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกและเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ดังนั้นการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ผู้สอนจึงควรแนะนำให้นักเรียนได้ฝึกการวิเคราะห์ปัญหาอย่างต่อเนื่อง

1.3 จากบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องของนักเรียนไม่เพียงพอและไม่ชัดเจนพอที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่จากความรู้เดิม ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นอาจจะต้องพัฒนากิจกรรมในการเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่ององค์ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และประโยชน์ต่อตนเองในการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ ที่ชัดเจนก่อนดำเนินการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านอื่น ๆ

2.3 ควรนำรูปแบบหรือวิธีการสอนที่พัฒนาทักษะอื่นมาใช้กับนักเรียนและนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.4 ควรศึกษาวิจัยโดยกำหนดเวลาในการทำวิจัยระยะเวลาและมีการติดตามผลการวิจัยเป็นระยะ และต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการของการมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ด้วยการช่วยเสริมศักยภาพเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 16(2), 129–139.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษามหาศตวรรษที่ 21 พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2552). *การออกแบบการเรียนการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิตินา แคมมณี. (2552). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณณัญญิณีสา สืบสายลา. (2556). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องอัตราส่วนและร้อยละ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดศูนย์การศึกษาอนุรักษนิยมและการศึกษาตามอัธยาศัย*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรทิพา เมืองโคตร. (2559). *ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพชรภรณ์ หอมร้อย. (2556). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เรื่องสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem-Based Learning). *วารสารวิชาการ*, 5(2), 11–17.
- โรงเรียนจุมจังพลังราษฎร์. (2559). *รายงานการประเมินตนเอง (SELF ASSESSMENT REPORT : SAR)*.
- วัชราน เล่าเรียนดี. (2554). *การนิเทศการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- วิไล โพธิ์ชื่น. (2555). *การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: 3-คิดมีเดีย.
- สิริพรรณ สีดามบุญมา. (2556). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง การบวก การลบ การคูณ และการหารเศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรุณี โสภา. (2556). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องความน่าจะเป็น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัมพร ม้าคนอง. (2554). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Dick, W., Carey L. and Carey, J.O. (2005). *The Systematic Design of Instruction* (5th ed.). New York: Addison-Wesley, Longman.
- Joyce, B. and Weil, M. (2004). *Models of teaching* (3rd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall International Editions.
- Joyce, B., and Weil, M. (2009). *Models of teaching* (8th ed.). Boston, Ma. : Pearson.
- Kemp, J. E. (1985). *The Instructional Design Process*. New York: Harper & Row Publishers.

National Council of Teachers of Mathematics (NCTM). (2010). *Why is teaching with Problem solving importance to student learning? Problem solving research brief*. Retrieved April 25, 2016, from: http://www.nctm.org/uploadedFiles/Research_and_Advocacy/research_brief_and_clips/Research_brief_14_-_Problem_Solving.pdf?%20Target

การพัฒนาบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องคอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The development of web-based lessons incorporating infographic media based
on problem-based concepts in Computer-Assisted Workpieces for Sixth Grade Students

จิรพันธ์ ลิสา¹ และ เหมมณีนธ์ ธนปัทมมีณีน²

Jirapon Leesat¹ and Hemmin Thanapatmeemamee²

Received : 8 ส.ค. 2562

Revised : 19 ธ.ค. 2562

Accepted : 24 ธ.ค. 2562

บทคัดย่อ

การพัฒนาบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน ความมุ่งหมายของการวิจัย 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนบนเว็บ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียน และหลังเรียนจากบทเรียน 3) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจากบทเรียน 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง หนองดงหนองหิน ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เป็นจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ของบทเรียน 2) บทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ ตามแนวคิดการใช้ปัญหา เป็นฐาน 3) แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการพัฒนาบทเรียน การใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) การพัฒนาบทเรียนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ กำหนดไว้ $E1/E2 = 80/80$ มีค่าประสิทธิภาพ 89.07/81.50 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 7.67 และหลังเรียน 12.93 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนเรียน 1.82 หลังเรียน 2.19 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ผลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 7.90 ค่าเฉลี่ยหลังเรียน 16.30 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียน 2.42 หลังเรียน 1.46 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ทักษะการแก้ปัญหา, การเรียนการสอนแบบผสมผสาน, สื่อการสอนแบบอินโฟกราฟิกส์

Abstract

The purposes of the research were 1) to develop web-based lessons to meet the specified efficiency of 80/80, 2) to compare problem solving skills before and after studying the developed web-based lessons, 3) to compare the test scores before and after studying the developed web-based lessons, and 4) to study students' satisfaction of the developed web-based lessons. The samples were 30 Grade 6 students at Ban Nong Song Hong Nong Dong Nong Hin School who were selected from cluster random sampling. The research instruments included 1) lesson learning management plans, 2) web-based lessons incorporating infographic media based on problem-based concepts, 3) problem-solving skills tests, 4) learning achievement tests, and 5) a satisfaction questionnaire. The results of the research were as follows: 1) the developed web-based lessons had an efficiency of 89.07/81.50, which was higher than 80/80, (2) the problem solving skills before learning had an average score of 7.67 (S.D. = 1.82) and after learning of 12.93 (S.D. = 2.19),

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อีเมล: jirapon22pilaiporn@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student Program in Education Technology and Computer Education, Faculty of Education,
Mahasarakham University, Email: jirapon22pilaiporn@gmail.com

² Advisor, Mahasarakham University

which was higher than before learning at a statistical significance level of .01, 3) the learning achievement test score before learning had an average score of 7.90 (S.D. = 2.42) and after learning of 16.30 (S.D. = 1.46), which was higher than before learning at a statistical significance level of .01, and (4) the students had the whole satisfaction of the developed web-based lessons at the highest level.

Keywords : problem solving skills, blended learning, infographic teaching media

บทนำ

จากการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมา คุณภาพของการศึกษาในประเทศได้มีการพัฒนาที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยจากผลการศึกษา พัฒนาการของเด็กแรกเกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่น้อยลง ทักษะการเรียนรู้และการใฝ่หาความรู้ที่เพิ่มขึ้นแต่ยังขาดความสามารถในการจัดการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน สัดส่วนจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จำนวนนักเรียนต่อคุณครูต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก คุณครูเกินและขาดแคลนบางสาขาวิชา จากปัญหาข้างต้นบางส่วนจึงทำให้เกิดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น การดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ การยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนฯ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษาสถานการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดด ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 ที่ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศ ไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยุค 4.0 ซึ่งครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวกับบริบทการจัดการศึกษา โอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการใช้จ่ายงบประมาณ รวมทั้งการพัฒนาการศึกษากับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษา ทั้งที่เกิดจากปัญหาของระบบการศึกษา และจากสถานการณ์ของโลกที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อนำมากำหนดแนวคิดของการจัดการศึกษา วิสัยทัศน์วิถุประสงค์ เป้าหมายการพัฒนาการศึกษา บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ เป้าหมายตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนา รวมทั้งโครงการเร่งด่วนที่สำคัญ และการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ในส่วนของโครงการสำคัญเร่งด่วนของปีงบประมาณ 2560–2561 ทางกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการดำเนินการในระยะเร่งด่วน ว่าด้วยเรื่องของการจัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลที่สามารถเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน และใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่น การขยายการบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และการใช้ประโยชน์จาก DLIT, DLTV การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา การปรับระบบการสอบ O-Net ให้เป็นที่ยอมรับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 90)

สภาพปัญหาปัจจุบันของนักเรียนโรงเรียนบ้านสองห้องหนองดงหนองหิน จากข้อมูลประจำปีการศึกษา 2560 การวัดและประเมินผลของผู้เรียนและผลการทดสอบระดับชาติ O-Net ของปีการศึกษา 2560 ลดต่ำลง 2% จากค่าเฉลี่ยจากการศึกษา 2559 ทำให้โรงเรียนต้องการนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาและแก้ไขจุดบกพร่องให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะการใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูลความรู้ และการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ที่โรงเรียนขาดแคลน (โรงเรียนบ้านสองห้องหนองดงหนองหิน, 2560 : 10)

บทเรียนบนเว็บเป็นการผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยีปัจจุบัน กับกระบวนการออกแบบระบบการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้ และแก้ปัญหาในด้านข้อจำกัดของสถานที่และเวลา ชัยยศ เรืองสุวรรณ (2546 : 65) สำหรับบทเรียนบนระบบเครือข่าย (Web-based Instruction : WBI) เป็นการเรียนการสอนที่ประยุกต์ใช้โปรแกรมสื่อหลายมิติ ที่อาศัยประโยชน์จากคุณลักษณะของอินเทอร์เน็ต โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในเว็ลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) มาออกแบบเป็นเว็บเพื่อการเรียนการสอนสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพเชื่อมโยง เป็นเครือข่ายที่สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา โดยผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยง ซึ่งกันและกัน สุรเดช มูลจันทิ (2550 : 90-91) กล่าวว่าบทเรียนบนเว็บแบบเว็บเควสท์ เป็นนวัตกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในลักษณะที่นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่ หรือทั้งหมดจากแหล่งเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

ที่ช่วยให้นักเรียนใช้เวลาในการสืบค้นและเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ทำให้นักเรียนได้ใช้แหล่งข้อมูล ใช้การคิดวิเคราะห์ ใช้การจัดการกับข้อมูล ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ จากการศึกษาวิจัยของนักการศึกษาหลายท่าน ล้วนสนับสนุนว่าบทเรียนบนเว็บสามารถนำไปใช้เป็นการเรียนของนักเรียนได้

จากการศึกษาการเรียนบนเว็บที่ใช้แนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตื่นตัวในเรื่องการคิดวิเคราะห์ ทักษะในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น เพราะในชีวิตประจำวันนักเรียนจะต้องเผชิญกับอุปสรรคและจะต้องใช้องค์ความรู้ไม่เฉพาะแต่วิชาชีพของตัวเองเท่านั้น ยังต้องรวมศาสตร์อื่น ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายของชีวิตอีกด้วย นับว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งมีการแข่งขันกันสูงมาก ไม่เฉพาะแต่เรื่องการเรียนรู้เท่านั้น ตลอดจนการทำงานในทุกสาขาอาชีพ เมื่อนักศึกษาผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐานแล้ว ผู้วิจัยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่านักศึกษาจะสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างสมเหตุสมผล อย่างที่ตัวเองได้ฝึกฝนมาและสามารถนำไปพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องอื่น ๆ สำหรับผู้ที่สนใจต่อไป ไพศาล สุวรรณน้อย (2558 : 138) ได้อธิบายว่าการเรียนโดยใช้แนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้เรียนจะมีทักษะในการตั้งสมมติฐาน และการให้เหตุผลที่ดีขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำงานเป็นกลุ่มและสื่อสารกับผู้อื่นได้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพ ความคงอยู่ของความรู้มากกว่าการเรียนแบบบรรยาย นอกจากนั้น บรรยากาศการเรียนรู้นี้มีชีวิตชีวา จูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้อย่างมากขึ้น และยังส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน

การใช้รูปภาพเพื่อนำเสนอข้อมูลอินโฟกราฟิกมีต้นกำเนิดมาจากการใช้รูปภาพเพื่อการสื่อสาร ในอดีตมีวิวัฒนาการและเปลี่ยนคำนิยามจนเป็นคำว่า “อินโฟกราฟิก” ที่หมายถึงรูปแบบการเรียนรู้จากการมอง ช่วยเพิ่มความสนใจของผู้รับสาร และลดระยะเวลาในการทำความเข้าใจเนื้อหา หลักการจัดทำอินโฟกราฟิกประกอบด้วยทักษะ 3 ประการ คือ วิเคราะห์ เรียบเรียง และออกแบบ การจัดทำจะเริ่มจากการแปลงใจความสำคัญของเนื้อหาเป็นรูปภาพ โดยรูปภาพนั้นต้องอธิบายเนื้อหาได้ครบถ้วนเข้าใจง่าย มีสถิติและเอกสารอ้างอิงประกอบ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและน่าเชื่อถือ การจัดทำสื่ออินโฟกราฟิกจะใช้เครื่องมือในการพัฒนารูปภาพ เนื่องจากความต้องการเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ความง่ายในการเผยแพร่ผลงาน ได้หลายช่องทาง และความสามารถของวิธีสื่อสารที่ช่วยเพิ่มความตั้งใจ เปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือพฤติกรรมของผู้รับสาร ซึ่งเป็นประโยชน์ที่สำคัญและจำเป็น หากต้องการสร้างอินโฟกราฟิกที่ดีและมีประสิทธิภาพ ควรยึดตามหลักการจัดทำสื่อ ดังที่เสนอไปข้างต้น นอกจากนี้ควรประเมินปัจจัยที่มีผลกระทบด้วย (จกกลณี จงพรชัย, กฤตติกา ตัญญาแสนสุข, ลาวัลย์ ศรีตราพุทธ, 2559 : 98)

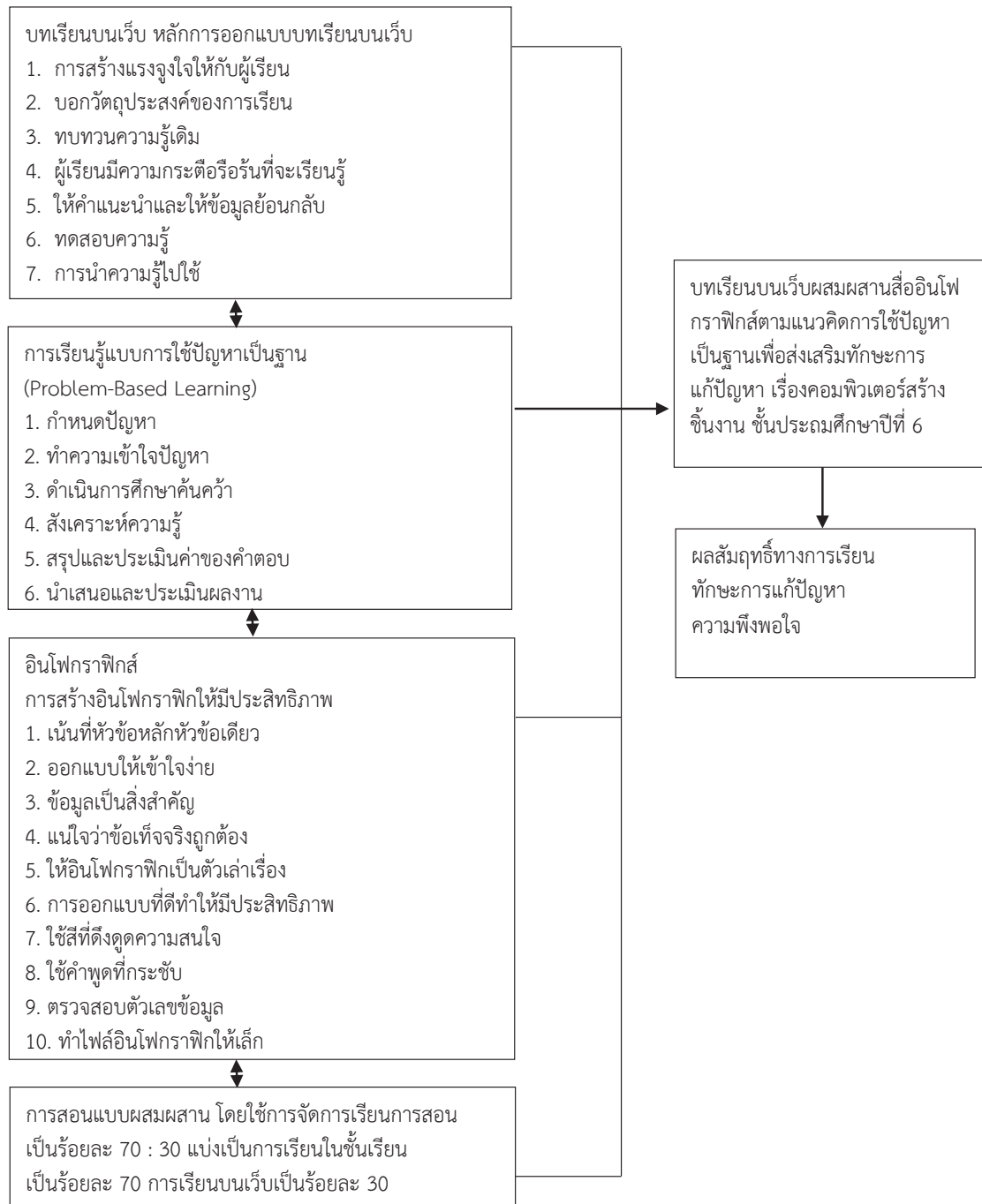
จากประเด็นความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนารูปแบบการสอนและการถ่ายทอดความรู้ โดยใช้การพัฒนาบทเรียนบนเว็บ ซึ่งเป็นสื่อที่เน้นการเรียนรู้แบบเอกัตบุคคล เพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนที่เรียนซ้ำสามารถเรียนไปตามความสามารถของตน โดยผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์แก่ผู้เรียน เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนผ่านโปรแกรมบทเรียนบนเว็บ โดยผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกที่มีประสิทธิภาพ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน ซึ่งสามารถเรียนซ้ำหรือทบทวนได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา เรื่องคอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนจากบทเรียนบนเว็บ ผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา เรื่องคอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จากบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา เรื่องคอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนบนเว็บ ผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง คอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี การใช้ปัญหาเป็นฐานของมณฑล ธรรมนุสย (2545 : 5) มาประยุกต์ใช้เป็นข้อต้นตัวแปรต้น 1 ด้าน คือ ด้านการบบเรียนบนเว็บที่ผสมผสานอินโฟกราฟิกส์ ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน และข้อต้นตัวแปรตาม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ด้านทักษะการแก้ปัญหา 3) ด้านความพึงพอใจ โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐาน

1. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา มีทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง หนองดงหนองหิน จำนวนทั้งหมดเป็น 65 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง หนองดงหนองหิน ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เป็นจำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 5 ชนิด ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ของบทเรียน 16 ชั่วโมง

2.2 บทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.3 แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.5 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนา แบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ของบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน

3.1.1 ศึกษาโครงสร้างเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3.1.2 ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน

3.1.3 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยนำเนื้อหาที่วิเคราะห์ได้มาเขียนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้

3.1.4 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยมีวิธีการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด 6 ขั้นตอน

3.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ประธาน คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม

3.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทำการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินผลตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

3.1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนบนเว็บ รวมทั้งสื่อและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมิน และแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปใช้

3.2 บทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน

3.2.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องคอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงาน แล้วรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องเนื้อหา

3.2.2 กำหนดรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 จำนวนหน่วย

3.2.3 วิเคราะห์เนื้อหาวิชาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาความถูกต้อง โดยมีผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี มีค่าเท่ากับ 3.94

3.2.4 นำไปทดลองใช้ การทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Evaluation) ได้ค่าเท่ากับ 87.20/80.67

3.2.5 นำบทเรียนบนเว็บไปทดลองใช้และนำไปประเมินโดยการขอคำแนะนำจากประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้มีประสบการณ์ โดยแต่ละชุดจะมีการกำหนดสถานการณ์และมีคำตอบให้ผู้เรียนเลือกตอบตามลำดับการแก้ไขสถานการณ์จำนวน 20 ข้อ

3.3 แบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหา

3.3.1 ศึกษาเนื้อหาและวิเคราะห์รายละเอียด เรื่องคอมพิวเตอร์ในการสร้างชิ้นงาน วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ ของกระทรวงศึกษาธิการ

3.3.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบวัดทักษะการแก้ปัญหา

3.3.3 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการแก้ปัญหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3.4 สร้างแบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหาเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแนวคิดกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ร่วมกัน โดยแต่ละชุดจะมีการกำหนดสถานการณ์และมีคำตอบให้ผู้เรียนเลือกตอบ 4 ข้อตามลำดับ โดยสร้างไว้ 30 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนดตามคำแนะนำที่ให้ออกข้อสอบเกินจำนวนที่ต้องการจริงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 75-76) ซึ่งข้อสอบที่ต้องการจริงในการเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์ครั้งนี้คือ 20 ข้อ

3.3.5 นำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อหาข้อดีข้อเสียความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ค่าที่ผู้วิจัยได้เท่ากับ 0.67-1 มาใช้เป็นแบบทดสอบ

3.3.6 นำแบบทดสอบที่ได้รับการปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและมีค่า (IOC) ทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.3.7 นำแบบทดสอบที่นักเรียนทำแล้วมาตรวจให้คะแนนโดยให้คะแนนข้อที่ถูกต้องข้อละ 1 คะแนนแล้วนำไปวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาระดับความยากง่าย (P) มีค่าความยากระหว่าง 0.53-0.8 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.67

3.3.8 การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของข้อสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าเท่ากับ 0.79

3.3.9 นำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาลบแบบสมบูรณ จำนวน 20 ข้อ ใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.4.1 วิเคราะห์และศึกษาหลักกา สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ

3.4.2 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ เพื่อเป็นแนวการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระ ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์ ชนิดปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อคัดเลือกไว้ 20 ข้อ

3.4.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์ข้อสอบแล้วนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม

3.4.5 นำข้อมูลที่ได้นำมาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าเท่ากับ 0.67-1 ผลการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทำการเลือกข้อสอบจำนวน 20 ข้อเพื่อใช้ในการทดลอง

3.4.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองแบบกลุ่มใหญ่ จำนวน 30 คน ที่ใกล้เคียงกันกับกลุ่มทดลองจริง

3.4.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องแล้วมาวิเคราะห์รายข้อ ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตร B-Index ค่าที่ได้เท่ากับ 0.2–0.6 และหาค่าความยาก (P) ครมมีค่าความยากระหว่าง 0.2-0.8 ค่าที่ได้เท่ากับ 0.5–0.7 (สมบัติ ห้วยเรือคำ, 2553 : 92-93) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องแล้วนำไปจัดพิมพ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

3.4.8 การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของข้อสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ใช้นักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าเท่ากับ 0.79 จากนั้นคัดเลือกข้อสอบให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดแก้ไขข้อบกพร่อง

3.4.9 นำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาฉบับสมบูรณ์ จำนวน 20 ข้อใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.5 แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียน

3.5.1 ศึกษาตารางและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจแนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจการวัดประเมินผลความพึงพอใจ

3.5.2 สร้างแบบวัดความพึงพอใจจำนวน 25 ข้อต้องการใช้จริงจำนวน 20 ข้อเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาวิธีสร้างแบบวัดความพึงพอใจจากหนังสือการวัดผลการศึกษาของ (สมนึก ภัททิยธิน, 2546 : 200) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และกำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนน 5 ระดับ

3.5.3 นำแบบวัดความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความชัดเจนทางภาษา และความถูกต้องตามเนื้อหา โดยอาจารย์ที่ปรึกษาให้ปรับการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับนักเรียน

3.5.4 นำแบบวัดความพึงพอใจที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และการวัดผลการประเมินแบบวัดความพึงพอใจกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และกำหนดเกณฑ์การให้ คะแนน 5 ระดับ ผลจากการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และการวัดผลแบบวัดความพึงพอใจที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3.5.5 นำแบบวัดความพึงพอใจให้ผู้เชี่ยวชาญหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างบทเรียนที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ค่าที่ได้เท่ากับ 0.67–1 และข้อที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วคัดเลือกให้เหลือจำนวน 20 ข้อ

3.5.6 ปรับปรุงแบบวัดความพึงพอใจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยวิธี Item Total Correlation ค่าที่ได้เท่ากับ 0.2-0.47

3.5.7 หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าเท่ากับ 0.77 และพิมพ์แบบวัดความพึงพอใจฉบับจริง เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปขั้นตอนแบบแผนที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากึ่งทดลอง (Quasi-Experiment) แบบ One Group Pre-test Post-Design (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 109)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการดำเนินการ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยโปรแกรมบทเรียน หาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $E1/E2 = 80/80$ โดยใช้สูตรในการคำนวณ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2551 : 139)

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน

4.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียน ตามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าความยากของแบบทดสอบ

1.3 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ

1.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

1.5 การหาค่าคุณภาพของโปรแกรมบทเรียนวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนใช้วิธีการหาประสิทธิภาพ

1.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

1.7 ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบโดยใช้ดัชนีบี (B-index)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ

2.2 ค่าเฉลี่ย

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test (dependent Samples)

สรุปผล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) การพัฒนาบทเรียน ประสิทธิภาพ 80/80

ผลวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามเกณฑ์ 80/80 รายหน่วยการเรียนรู้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน

ผลการเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	50	44.53	2.06	89.07
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	20	16.30	1.47	81.50

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจากบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตาราง 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	7.90	2.42	16.510	.000**
หลังเรียน	30	16.30	1.46		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา เรื่องคอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนจากบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา เรื่องคอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 3 ทักษะการแก้ปัญหา

แบบวัดทักษะการแก้ปัญหา	จำนวนนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	7.67	1.82	12.28	.000**
หลังเรียน	30	12.93	2.19		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 4 ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.64) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 1.60) อยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจด้านความสวยงาม ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 1.69) อยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจด้านโปรแกรม ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 1.68) อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. การพัฒนาบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น พบว่าบทเรียนบนเว็บมีประสิทธิภาพ 89.07/81.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสร้อยระย้า เขตต์ศิริ (2557 : 68) ศึกษาผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนบนเว็บ เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยพบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.75/85.67 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ได้ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาบทเรียน ได้ผ่านขั้นตอนจากการจัดทำอย่างมีระบบ และมีวิธีการเขียนแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยศึกษาจากหลักสูตรคู่มือครู เนื้อหา เทคนิค วิธีการจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการสอน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้ศึกษาค้นคว้ายังได้วิเคราะห์เนื้อหาอย่างละเอียด โดยแบ่งเนื้อหา เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา และได้ผ่านการตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผ่านการตรวจสอบและประเมินความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการทดลองปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาโดยยึดแบบสร้างแผนการจัดการจัดการเรียนการสอน ตามองค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนจากการใช้บทเรียนที่พัฒนาขึ้น พบว่าจากคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ทักษะการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 7.67 ค่าเฉลี่ยหลังเรียน 12.93 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าและพัฒนาการทางการเรียน จึงทำให้ประสบผลสำเร็จทางการเรียนจากบทเรียนบนเว็บผสมผสานสื่ออินโฟกราฟิกส์ ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สอดคล้องกับผลการศึกษา พรหมพร นามโนรินทร์ (2555 : 87) เรื่องการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร้อยละ 81.25 ของกลุ่มเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร้อยละ 87.50 ของกลุ่มเป้าหมาย แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าและพัฒนาการทางการเรียนจึงทำให้ประสบผลสำเร็จทางการเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียน มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ปัญหาเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้และคำตอบด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาที่ช่วยให้นักเรียนคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น มีการตัดสินใจที่ดีและสามารถเรียนรู้การทำงานเป็นทีม รวมทั้งการนำทักษะที่ได้ในการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีครูเป็นผู้ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน จากบทเรียนทำให้ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 7.90 ค่าเฉลี่ยหลังเรียน 16.30 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียน 2.42 หลังเรียน 1.46 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลของภาวิตา สายโสภาส (2557 : 5) ผลของการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียน กับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่านักเรียนที่เรียนจากบทเรียนบนเว็บ เรื่องการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ ตามโปรแกรมประเมินผลนักเรียนนานาชาติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการเรียนจากบทเรียนบนเว็บทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้นกว่าเดิม

และบทเรียนบนเว็บที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์จากสถานการณ์ตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ซึ่งแต่ละสถานการณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้จากเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่คัดเลือกมาให้ ซึ่งแต่ละเว็บไซต์มีการแสดงเนื้อหาหลากหลาย ทั้งข้อความ ภาพนิ่งและไฟล์วิดีโอ ช่วยกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความสนใจ มีแรงจูงใจในการเรียน คุณสมบัติของการเรียนแบบผสมผสานเป็นการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติได้ดีขึ้น ช่วยลดการเรียนรู้ลง และรองรับต่อความหลากหลายของผู้เรียน รวมไปถึงคุณประโยชน์ของเว็บที่เข้ามาช่วยปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างหลากหลาย ขยายการเรียนรู้ได้กว้างขึ้น และเพิ่มโอกาสเข้าถึงสื่อและเนื้อหาบนเว็บได้ตลอดเวลา

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ในเรื่องเนื้อหาบทเรียนบนเว็บและกิจกรรมเรียนรู้ในห้องเรียน ทำให้รู้ถึงความพึงพอใจของนักเรียนของการเรียนการสอน ความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็นในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตานันท์ มลิทอง (2543 : 198) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมคอมพิวเตอร์ช่วยเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นประสบการณ์ที่แปลกและใหม่ เปิดโอกาสให้เรียนรู้บทเรียนกิจกรรมได้ด้วยตนเอง และผู้ที่ศึกษาเนื้อหาไม่เข้าใจสามารถทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลา ด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นอันดับที่ 2 คือ ด้านรูปแบบ/ลักษณะของสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโดยด้านรูปแบบ/ลักษณะของสื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วยตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจน รูปแบบสวยงาม ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุรงค์ ศรีรัตน (2554 : 108-110) ศึกษาความคิดเห็นต่อการศึกษาด้วยบทเรียน บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างมากกับการใช้บทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยสามารถเรียนรู้โดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่ เพราะหากมีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ก็สามารถศึกษาบทเรียนได้ ด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นอันดับสุดท้ายคือ ด้านเนื้อหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคำอธิบายเนื้อหาแต่ละหน่วยมีความชัดเจน การจัดลำดับเนื้อหาในแต่ละบทเรียนมีความเหมาะสม ความง่ายของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม เนื้อหาในบทเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ แบบทดสอบมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา ปริมาณเนื้อหาในแต่ละหน่วยเหมาะสมกับเวลาเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนการสอน พบว่าครูควรมีการจัดการระยะเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่เหมาะสม กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียน สามารถนำทักษะการแก้ปัญหาที่ได้จากการเรียนรู้ไปปรับใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคของผู้เรียนในชีวิตประจำวัน

1.2 การจัดการเรียนการสอน ครูควรเน้นในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ละขั้นตอน การสร้างสถานการณ์ เพื่อจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหา มีสื่อและกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่อยากจะเรียนรู้ เข้าใจง่าย ช่วยกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความสนใจ มีแรงจูงใจในการเรียน คุณสมบัติของการเรียนแบบผสมผสานไว้ว่าเป็นการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ และการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ช่วยลดการเรียนรู้ลง

1.3 โรงเรียนควรสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนในด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตที่พร้อมใช้งาน สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมได้อย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบสื่ออินโฟกราฟิกส์ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ควรมีการวิจัยปัญหาและผลกระทบจากการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บของผู้เรียน เพื่อการแก้ไขปัญหและพัฒนาบทเรียน การปรับตัวของผู้เรียนกับสถานการณ์การแก้ปัญหาในแต่ละครั้ง ความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการนำผลการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบสื่ออินโฟกราฟิกส์ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สามารถศึกษาตัวแปรตามเพิ่มเติม เช่น ทักษะปฏิบัติ ความคงทนในการเรียนรู้

2.3 สามารถนำการใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบสื่ออินโฟกราฟิกส์ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น สื่อที่สามารถใช้ได้ในโทรศัพท์ในรูปแบบแอปพลิเคชัน ที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่หนักได้ เวลาใดก็ได้ ทำให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ได้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- จตุรงค์ ตรีรัตน์. (2554). *การพัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภัทรภูมโนวิทยา. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- จกกลณี จงพรชัย, กฤตติกา ตัญญาแสนสุข และลาวัลย์ ศรีธธาพุท. (2559). *อินโฟกราฟิกและการประยุกต์ในงานสุขภาพและเภสัชกรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2551). *ชุดการเรียนรู้การสอน ในประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตร และสื่อการเรียนรู้การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2546). *เทคโนโลยีการศึกษา: ทฤษฎีและการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- พรรณพร นามโนรินทร์. (2555). *การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PROBLEM-BASED LEARNING) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองโก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น*
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2558). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการแก้ปัญหา เรื่องสมมูลเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- มันตรา ธรรมบุญ. (2545). *การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem Based Learning). วารสารวิชาการ. 5(1), 11-17*
- ภาวิดา สายโสภาส. (2557). *การพัฒนาบทเรียนบนเว็บ เรื่องการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ตามโปรแกรม ประเมินผลนักเรียนนานาชาติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- โรงเรียนบ้านสองห้องหนองดงหนองหิน. (2560). *รายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนบ้านสองห้องหนองดงหนองหิน อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด. ร้อยเอ็ด: โรงเรียนบ้านสองห้องหนองดงหนองหิน.*
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กาฬสินธุ์: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553). *สถิติขั้นสูง สำหรับการวิจัยทางการศึกษา. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- สุรเดช มูลจันทิ. (2550). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องคอมพิวเตอร์กับบทบาทสารสนเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายกับวิธีสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- สร้อยระย้า เขตต์ศิริ. (2557). *การพัฒนาบทเรียนบนเว็บ เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560- 2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา*

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา

The Development of Early Childhood Children's Problem Solving Ability through Learning Activity Package Based on STEAM Education

พาชุดา เบญจพิชญ์¹ และ ปรีญา ปรีพุด²

Pachuda Benchapich¹ and Pariya Pariput²

Received : 22 ก.ย. 2562

Revised : 25 ธ.ค. 2562

Accepted : 26 ธ.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 3-4 ปี ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำ จำนวน 40 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา จำนวน 12 ชุด รวมใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 12 ชั่วโมง และสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาใช้เกณฑ์ประเมินแบบรูบริค จำนวน 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ผลการวิจัย พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมตามแนวคิดสเต็มศึกษา อยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ยคิดเป็น 81.06 และมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น

คำสำคัญ : ความสามารถในการแก้ปัญหา, เด็กปฐมวัย, สเต็มศึกษา

Abstract

This research aimed to study and compare the problem-solving ability of the early childhood children learning through the activity package based on the concept of the STEAM Education. The samples were 3-4-year-old children studying in the first semester of the academic year 2019 of the Child Development Center under the Local Administrative Organizations in Nakham Sub-District, Si Mueang Mai District, Ubon Ratchathani Province. They were 40 samples in the cluster random sampling. The instruments were 12 learning activity packages based on the STEAM Education with 12 hours learning. The 5 aspects rubric assessment was used to observe behavior, problem solving ability. The data was analyzed by using basic statistics such as mean and percentage. The results showed that the problem solving ability of the early childhood children learned by the activity package based on the concept of the STEAM Education at a high level with an average score of 81.06 and a higher ability to solve problems.

Keywords : Problem Solving Ability, Early Childhood Children, STEAM Education

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิฐานและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัทธิฐานราชธานี
อีเมล: Std.60751940115@ubru.ac.th

² อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Master Student Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, UbonRatchatani Rajabhat University,
Email: Std.60751940115@ubru.ac.th

² Ph.D., Lecturer in Faculty of Education, UbonRatchatani Rajabhat University

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดจุดหมายให้เด็กได้มีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป ดังนี้ 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี 2) สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม 3) มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ 4) มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 26) โดยเฉพาะความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่บุคคลจะใช้ประสบการณ์ ทักษะ ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาก่อนหน้ามาใช้เพื่อหาข้อสรุปเพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ โดยกระบวนการเริ่มต้นตั้งแต่ การมองเห็นปัญหาไปจนถึงการลงข้อสรุป ได้มาจากการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน และเด็กจะต้องวิเคราะห์ได้ว่าจะนำความรู้ ที่ได้เรียนมาไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้อย่างไร (Krulik & Rudnick, 1993 : 6) จากการศึกษาข้อมูลผลการจัด ประสบการณ์ในระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัด อุบลราชธานี ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ใช้แนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2560 พบว่าในช่วง 1 ปีการศึกษาที่ผ่านมา เด็กมีพัฒนาการด้านความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น ประกอบกับผลรายงาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (สมศ.) รอบ 3 ได้เข้าประเมินคุณภาพการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าควรได้รับการพัฒนาในด้านการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย ตามมาตรฐานของสำนักงานกรมส่งเสริม การปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อพิจารณาโดยรวมผลการประเมิน นับเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องยกระดับคุณภาพในระดับปฐมวัย ให้สูงขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2555 : 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึง มีความตระหนักในด้านนี้เพื่อจะพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหายังต่อเนื่อง และประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในระดับปฐมวัย ต้องยึดหลักการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่ เมอร์ริสัน (Morrison, 2005 : 621) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นการสอนแบบให้เด็กได้คิด และลงมือปฏิบัติ ได้แก่ การจัด ประสบการณ์ ด้วยการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้คิด ได้แก้ปัญหา ได้ศึกษาหาคำตอบด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนสามารถ สร้างความรู้ขึ้นมาได้จากประสบการณ์ จากการกระทำ จากการได้สัมผัส การได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับเพื่อน กับครู และกับผู้ที่มีประสบการณ์ตรง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิธีการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ และพบว่าการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดสตีมศึกษา เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใหม่และน่าสนใจ และเหมาะแก่การนำมาพัฒนาความสามารถในการ แก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสตีมศึกษา (STEAM Education) ได้พัฒนามาจากการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบสตีมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาบูรณาการความรู้ 5 ด้าน คือ วิทยาศาสตร์ (S: Science) เทคโนโลยี (T: Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (E: Engineering) ศิลปะ (A: Art) ทั้งหมดอยู่ในองค์ประกอบทางคณิตศาสตร์ (M: Mathematics) โดยเน้นจุดเด่นของธรรมชาติตลอดจนวิธีการสอนของแต่ละสาขาวิชาผสมผสานกัน ซึ่งแนวคิดนี้ สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดของเด็กได้สอดคล้องกับงานวิจัยของหทัยภัทร ไกรวรรณ (2558 : 103-105) ได้ศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสตีมศึกษาที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยจัด ประสบการณ์ 10 สัปดาห์ ๆ ละ 4 วัน ๆ ละ 40 นาที พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสตีมศึกษา 5 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 การระบุปัญหา ชั้นที่ 2 การค้นหาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ชั้นที่ 3 การวางแผนและพัฒนา ชั้นที่ 4 การทดสอบ และการประเมินผล และชั้นที่ 5 การนำเสนอผลลัพธ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์ สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของเกตุเมณี เหมรา (2558 : 84-86) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรม สะเต็มศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรม พบว่าเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น หลังได้รับการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษา และมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น โดยเด็กสามารถระบุได้ว่าปัญหาคืออะไร และบอกวิธีการขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริยุตต์ดาณ์ เกียรติทวี (2560 : 75-81) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้จากงานของพ่อเพื่อพัฒนา ทักษะการแก้ปัญหาและประสบการณ์การเรียนรู้วิศวกรรมศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยสะเต็มศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 จำนวน 17 คน พบว่า ทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้ โดยสะเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.41 สูงกว่าเกณฑ์โรงเรียนที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 70.00 และเด็กปฐมวัยได้คะแนน จากการทำ แบบวัดประสบการณ์ การเรียนรู้วิศวกรรมศาสตร์ เฉลี่ยร้อยละ 94.51 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์โรงเรียนที่กำหนดไว้

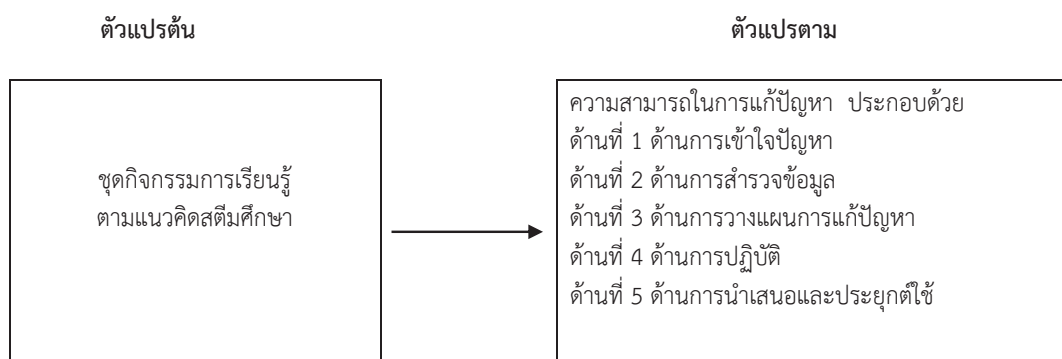
จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา และเป็นแนวทางให้กับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุดกิจกรรมของบุญชม ศรีสะอาด (2541 : 95-96) และแนวคิดสเต็มศึกษาของ Yakman (2010 : 1-2) มาประยุกต์ใช้เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการทั้ง 5 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม ศิลปะ และคณิตศาสตร์ไว้ในกิจกรรม 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 เคารพปัญหา ขั้นที่ 2 การสำรวจ และค้นหา ขั้นที่ 3 การออกแบบสร้างสรรค์ ขั้นที่ 4 ปฏิบัติ และขั้นที่ 5 นำเสนอ และประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 5 ด้าน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของหทัยภัทร ไกรวรรณ (2558 : 18-19) ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการเข้าใจปัญหา ด้านที่ 2 ด้านการสำรวจข้อมูล ด้านที่ 3 ด้านการวางแผนการแก้ปัญหา ด้านที่ 4 ด้านการปฏิบัติ ด้านที่ 5 ด้านการนำเสนอและประยุกต์ใช้ โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3-4 ปี ที่ศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 1,332 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3-4 ปี ที่ศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย มีจำนวน 12 ชุด

2.2 แบบสังเกตวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย แบบรูบริค (รายด้าน) จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการเข้าใจปัญหา คือ ความสามารถในการแสดงความคิดเห็นเพื่อบอกสิ่งที่ปัญหาว่ามีสาเหตุมาจากสิ่งใด

ด้านที่ 2 ด้านการสำรวจข้อมูล คือ ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า มาใช้ในการสืบค้นข้อมูล เพื่อหาคำตอบหรือแนวทางแก้ปัญหา

ด้านที่ 3 ด้านการวางแผนการแก้ปัญหา คือ ความสามารถในการเลือกแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาของตนเอง และอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นขั้นตอน

ด้านที่ 4 ด้านการปฏิบัติ คือ ความสามารถในการปฏิบัติตามแผนงานหรือวิธีการหรือขั้นตอนที่กำหนดไว้

ด้านที่ 5 ด้านการนำเสนอและประยุกต์ใช้ คือ ความสามารถในการนำเสนอและสรุปผลการแก้ปัญหา และการนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

3. วิธีสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2560

3.2 ศึกษาตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของชุดกิจกรรม แนวคิดของชุดกิจกรรม ประเภทของชุดกิจกรรม องค์ประกอบของชุดกิจกรรม ประโยชน์ของชุดกิจกรรม

3.3 ศึกษาตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดสเต็มศึกษา

3.4 สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้จัดทำชุดกิจกรรมทั้งหมด 5 ชุดกิจกรรม โดยแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบ คือ 1) คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) คู่มือครูสำหรับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) แผนการจัดการเรียนรู้ 4) สื่อการเรียนรู้ 5) การวัดผลประเมินผล

3.5 สร้างแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3.6 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยแนวคิดสเต็มศึกษาทั้ง 12 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่อง และนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.7 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 12 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบหาคุณภาพและความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3.8 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา ที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม มหาค่าเฉลี่ย เพื่อพิจารณาระดับความเหมาะสมเป็นรายชุด ตั้งแต่ระดับ 3.51 ขึ้นไปจะถือเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 112)

3.9 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา มาปรับปรุงในส่วนที่บกพร่อง ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน จากนั้นนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง รายบุคคล 1:1 และกลุ่มเล็ก 1:10 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและข้อบกพร่องของชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไข

3.10 ปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา พิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อที่ปรึกษา เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3-4 ปี ที่ศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

3.11 สร้างแบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จำนวน 5 ข้อ ตามพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการแก้ปัญหา 5 ด้าน

3.12 สร้างเกณฑ์แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เป็นแบบรูบริค (Rubrics) ซึ่งมีระดับคุณภาพของพฤติกรรมจำนวน 4 ระดับ

3.13 นำแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนของเด็กปฐมวัย และเกณฑ์การประเมินที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำแก้ไขปรับปรุง โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าร้อยละของคะแนน ความสามารถในการแก้ปัญหา

3.14 นำแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมพิจารณาประเมินความสอดคล้อง ของพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการแก้ปัญหาแต่ละขั้นกับเกณฑ์การประเมิน

3.15 จัดพิมพ์แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหา ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุด กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมทั้ง 12 ชุด ไปเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกผล หลังจากนั้นได้นำแบบสังเกตพฤติกรรม ของเด็กมาตรวจวิเคราะห์และรายงานผลโดยใช้ สถิติขั้นพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

สรุปผล

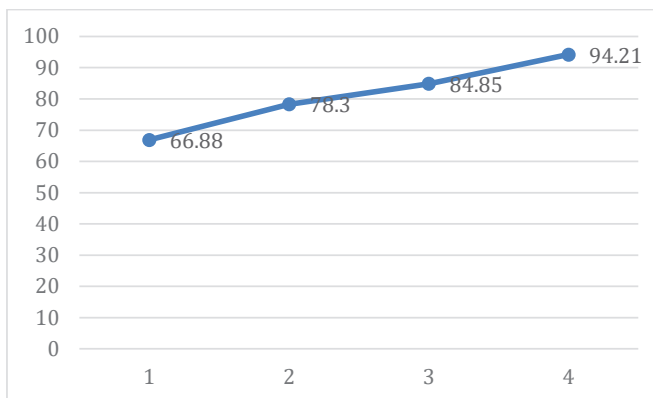
1. ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดสเต็มศึกษา ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา

ครั้งที่	ด้าน 1 การเข้าใจ ปัญหา	ด้าน 2 การสำรวจ ข้อมูล	ด้าน 3 การวางแผน แก้ปัญหา	ด้าน 4 การปฏิบัติ	ด้าน 5 การนำเสนอ และประยุกต์ใช้	รวมร้อยละ
1	52.22	52.08	50.28	49.58	43.75	66.88
2	65.83	57.92	55.83	57.50	53.33	78.30
3	73.61	66.25	60.83	59.17	52.08	84.85
4	84.44	70.83	64.44	65.00	63.75	94.21
รวมเฉลี่ย	69.03	61.77	57.85	57.81	53.23	81.06

จากตาราง 1 พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 81.06 เมื่อเรียงลำดับเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 การเข้าใจ ปัญหา มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 69.03 ด้านที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 61.77 ด้านที่ 3 การวางแผนแก้ปัญหา มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 57.85 ด้านที่ 4 การปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 57.81 และด้านที่ 5 การนำเสนอ และประยุกต์ใช้ มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 53.23

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด สเต็มศึกษา ผู้วิจัยจึงได้นำคะแนนเฉลี่ยรายด้านมาเขียนเป็นกราฟได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหารายครั้งของเด็กปฐมวัย

จากภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 81.06 เมื่อเรียงลำดับเป็นรายครั้ง พบว่าการประเมินครั้งที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 66.88 การประเมินครั้งที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 78.30 การประเมินครั้งที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 84.85 และการประเมินครั้งที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 94.21

อภิปรายผล

จากการทำวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย ที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา พบว่า

1. ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กหลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา พบว่าเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 81.06 ซึ่งแสดงว่าชุดกิจกรรมนี้สามารถพัฒนาการคิดแก้ปัญหของเด็กปฐมวัยได้ เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหายุ่งยากในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษาเพราะเด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านการจัดประสบการณ์ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เผชิญปัญหา เป็นการนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการเล่านิทาน ชาว หรือกำหนดสถานการณ์ เพื่อกระตุ้นให้เด็กร่วมกันระดมความคิดเพื่อระบุปัญหา พบว่าเด็กมีความสามารถด้านเข้าใจปัญหาสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสเต็มศึกษาทำให้เด็กได้ฝึกการหาปัญหาและหาข้อสรุปของปัญหานั้นคืออะไร มีสาเหตุเกิดจากสิ่งใด จากการที่ครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิดและร่วมกันแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับทฤษฎีของ Bruner (1966 : 233) ที่กล่าวว่า การรับรู้ของเด็ก และความคิดของเด็กจะได้รับการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นเรื่องสำคัญ กว่าความรู้ที่ผู้อื่นหยิบยื่นให้ และกระบวนการแก้ปัญหานั้นต้องมาจากสถานการณ์ที่เด็กสามารถนำเอาความรู้และประสบการณ์เดิมของตนมาค้นหาความรู้ จึงทำให้เกิดการคิดและจดจำประเด็นสำคัญต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ขั้นที่ 2 การสำรวจ และค้นหา เป็นการสำรวจโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ศึกษาค้นหา หาวิธีการแก้ปัญห พบว่าเด็กมีความสามารถด้านสำรวจข้อมูลสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์ทำให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการศึกษาและแสวงหาคำตอบของปัญหา สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget (1952 : 236-246) ที่กล่าวว่า เด็กอายุ 3-7 ปี อยู่ในพัฒนาการขั้น Preoperational Stage เป็นขั้นที่เด็กจะได้เรียนรู้จากการสัมผัส โดยอาศัยสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จับต้องได้ที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นการที่เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าถือได้ว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ขั้นที่ 3 การออกแบบสร้างสรรค์ เป็นการออกแบบวิธี หรือแนวทางการแก้ปัญห ด้วยการอธิบายวิธีการแก้ปัญหที่ผู้เรียนเลือก พบว่าเด็กมีความสามารถด้านการวางแผนการแก้ปัญหสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์ครูให้เด็กได้ร่วมกันระดมความคิดเพื่อวางแผนในการแก้ปัญห โดยเด็กจะเรียนรู้จากการที่เด็กได้สังเกต และจากประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อออกแบบวิธีหรือแนวทางการแก้ปัญห สอดคล้องกับทฤษฎีของ Vygotsky (1995 : 79) ที่กล่าวว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหานั้นได้ ก็ต่อเมื่อได้รับการช่วยเหลือหรือแนะนำจากบุคคลอื่น เช่น ครู เพื่อน หรือผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า บุคคลเหล่านี้จะสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์

และทำงานร่วมกับผู้อื่นเพราะเด็กรวยนี้ยังไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพังได้ ขั้นที่ 4 ปฏิบัติ เป็นการลงมือปฏิบัติ การแก้ปัญหาตามวิธีการและขั้นตอนที่ได้ออกแบบไว้ตามความคิดของผู้เรียน พบว่าเด็กมีความสามารถด้านการปฏิบัติสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดประสบการณ์ทำให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยอาศัยสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จับต้องได้ สอดคล้องกับปรัชญาของ Dewey (1976 : 130) ที่กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำ และจากประสบการณ์ตรง ได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กสามารถเรียนรู้จากการลองผิดลองถูกด้วยตนเองและจากคำแนะนำของผู้อื่นเพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหานั้นได้ ขั้นที่ 5 นำเสนอและประยุกต์ใช้ เป็นการนำเสนอชิ้นงาน และการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน พบว่าเด็กมีความสามารถด้านการนำเสนอและประยุกต์ใช้สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการได้เลือกวิธีหรือแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้สามารถนำเสนอชิ้นงานและการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสติศึกษา ทำให้เด็กเกิดความสนใจ สนุกสนาน มีความอยากรู้อยากเห็น และมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน เด็กได้ใช้ความคิดมาใช้ในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสติศึกษานั้น ทำให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทางต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ในขณะที่กิจกรรมต่าง ๆ เด็กต้องใช้ความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความสนใจ อยากรู้อยากเห็น อยากร้อง ขบถลงมือปฏิบัติ เป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาสูง สอดคล้องกับทฤษฎีทางสติปัญญาของเพียเจต์ ที่กล่าวว่าเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 2-7 ปี เด็กจะพยายามแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก แสดงพฤติกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมายและสามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของหทัยภัทร ไกรวรรณ (2558 : 103) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสติศึกษาที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสติศึกษา 5 ชั้น คือ ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา ขั้นที่ 2 การค้นหาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 3 การวางแผนและพัฒนา ขั้นที่ 4 การทดสอบและการประเมินผล และขั้นที่ 5 การนำเสนอผลลัพธ์ เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพย์ ศรีสิงห์ (2560 : 101) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาลูกของเด็กรวยโดยใช้เกมการศึกษา พบว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาลูกหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาลูกสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาลูกในภาพรวมอยู่ในระดับดี

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาลูกของเด็กรวยที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสติศึกษา พบว่าเด็กมีพัฒนาการสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้เป็นกิจกรรมที่บูรณาการทั้ง 5 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม ศิลปะ และคณิตศาสตร์ ไว้ในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาลูก ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 เฝ้ายานสถานการณ์ คือ การนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการเล่านิทาน ข่าว หรือกำหนดสถานการณ์ เพื่อกระตุ้นให้เด็กร่วมกันระดมความคิดเพื่อระบุปัญหา ขั้นที่ 2 การสำรวจ และค้นหา คือการสำรวจโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ศึกษาค้นคว้า หาวิธีการแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 การออกแบบสร้างสรรค์ คือการออกแบบวิธีการแนวทางการแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ปฏิบัติ คือการลงมือปฏิบัติ การแก้ปัญหา ตามวิธีการและขั้นตอนที่ได้ออกแบบไว้ ขั้นที่ 5 นำเสนอและประยุกต์ใช้ คือการนำเสนอชิ้นงาน และการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ดังเช่นที่จิราพร ศรีพรหม (2559 : 2-3) กล่าวว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นสื่อการเรียนรู้หลายอย่าง ที่มาประกอบเข้าด้วยกัน มีความสัมพันธ์กันและมีคุณค่าเสริมซึ่งกันและกันอย่างมีระบบ สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจสอนเพื่อสร้างความสนใจ ในขณะที่สื่ออีกอย่างหนึ่งเพื่ออธิบายข้อเท็จจริงทุกอย่างจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ ซึ่งจัดไว้ด้วยกันอย่างเป็นชุด เป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้แก่เด็กเรียนได้ดำเนินอย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย ตามความสามารถของแต่ละบุคคลในทุก ๆ ด้าน มีอิสระในการเรียนรู้ สามารถแก้ปัญหาลูกในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่พบด้วยตนเองและฝึกทักษะกระบวนการคิดต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ ไม่เกิดความเบื่อหน่าย สามารถเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ศิริภา ชื่นทอง, 2560 : 8-18) สอดคล้องกับงานวิจัยของเกตุมณี เหมรา (2558 : 84-86) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาลูกของเด็กรวย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรม พบว่าเด็กรวยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาลูกสูงขึ้น หลังได้รับการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษา และมีความสามารถในการแก้ปัญหาลูกสูงขึ้น โดยเด็กสามารถระบุได้ว่าปัญหาคืออะไร และบอกวิธีการขั้นตอนในการแก้ปัญหาลูกได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริยุลดาณ์ เกียรติทวี (2560 : 75-81) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้จากงานของพ่อ

เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและประสบการณ์การเรียนรู้วิศวกรรมศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยสะสมเต็มศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 จำนวน 17 คน พบว่าทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้โดยสะสมเต็มศึกษามีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.41 สูงกว่าเกณฑ์โรงเรียนที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70.00 และเด็กปฐมวัยได้คะแนน จากการทำแบบวัดประสบการณ์ การเรียนรู้วิศวกรรมศาสตร์ เฉลี่ยร้อยละ 94.51 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์โรงเรียนที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูปฐมวัย ควรนำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา ไปใช้ในการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ โดยอาจเลือกเนื้อหาอื่น ๆ ที่เหมาะสมในการจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 จัดทำคู่มือครูเพิ่มเติมจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับครู

1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษามีหลายขั้นตอน ครูผู้สอนควรศึกษาทำความเข้าใจก่อนนำไปใช้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาที่พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในด้านที่ 5 การนำเสนอและประยุกต์ใช้ ของเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำสุด ดังนั้นจึงควรหาแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหาของเด็กต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว.
- เกตุเมณี เหมรา. (2558). *การจัดกิจกรรมสะสมเต็มศึกษาเรื่องของดีเมืองร้อยเอ็ดที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิราพร ศรีพรหม. (2559). *การพัฒนาชุดฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ด้านการเรียนรู้ตัวเลข 0-10 สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้ขั้นตอนคำกลอน*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- หทัยภัทร ไกรวรรณ. (2558). *การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสเต็มศึกษาที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รุ่งทิพย์ ศรีสิงห์. (2558). *การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้เกมการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สิริญลดาณ์ เกียรติทวี. (2560). *การจัดการเรียนรู้จากงานของพ่อเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและประสบการณ์การเรียนรู้วิศวกรรมศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยสะสมเต็มศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2555). *รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2555-2558)*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศิริณา ชื่นทอง. (2560). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เรื่องปฏิกิริยาเคมี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bruner, J. S. (1966). *Toward a Theory of Instruction*. United States of America: Public Health Service.
- Dewey, J. (1976). *The Middle Works 1899-1924*. London and Amsterdam: Feffer & Simons, Inc.
- Krulik, S. and Rudnick, J. A. (1993). *Psychology* (1st ed.). New York: Rinehart and Winston.

- Morrison, A. (2005). Credit Derivatives, Disintermediation and Investment Decisions. *The Journal of Business*, 78(2), 621-648.
- Piaget. J. (1952). *The Original of intelligence in Children*. New York: International University Press.
- Vygotsky, L. S. (1995). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. London: Haward University Press.
- Yakman, G. (2018). *STEAM Education Program Description*. Retrived July 1, 2018, from <http://www.steamedu.com>

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of English Reading Achievement by Using Computer Assisted Instruction for Sixth Grade Students

มหศักดิ์ ทองสลับ¹ และ กชกร ธิปัตดี²

Mahesak Thongsalab¹ and Goachagorn Thipatdee²

Received : 13 พ.ย. 2562

Revised : 3 ม.ค. 2563

Accepted : 7 ม.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแก่ง อำเภอดงเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจำนวน 12 บทเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน จำนวน 40 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.06/80.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษ, บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน, การอ่านภาษาอังกฤษ

Abstract

The purposes of this study were to develop the Computer Assisted Instruction (CAI) to improve English reading achievement for grade 6 students based on the efficiency criterion of 80/80 and to compare the students' English reading achievement before and after learning by using the CAI. The sample was randomized by cluster sampling to select 30 students who were studying in grade 6 at Ban Keang School, Det Udom district, Ubon Ratchathani province under the Primary Educational Service Area Office 5. The research instruments were the CAI with 12 lessons and a multiple choice achievement test consisting of 40 items. The statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were as follows. 1) The efficiency of the CAI for enhancing English reading achievement grade 6 students was at 81.06/80.42 which met the efficiency criterion of 80/80, and 2) The students' English reading achievement after learning by using the CAI was statistically significantly higher than before learning at .01 level.

Keywords : English Reading Achievement, Computer Assisted Instruction, English Reading

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อีเมล: kangsookisad@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Master Student Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University,
Email: kangsookisad@gmail.com

² Associate Professor Dr. Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายไปทั่วโลก และเป็นภาษาที่คนหลากหลายชาติหลากหลายภาษานิยมใช้เพื่อติดต่อสื่อสารทั้งในด้านธุรกิจ ด้านวัฒนธรรม และการศึกษา จะเห็นได้ว่าการให้ข้อมูลในกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ของแต่ละประเทศ นอกจากให้ข้อมูลเป็นภาษาประจำชาติแล้ว ยังให้ข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษอีกด้วย บ่ายบอกทางในประเทศต่าง ๆ ก็ก็จะเห็นว่านอกจากจะแสดงด้วยภาษาประจำชาติแล้ว ก็ยังมีภาษาอังกฤษเช่นเดียวกัน ยิ่งในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสาร ก็มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญมาก และทักษะที่จำเป็นก็คือ ฟัง พูด อ่านและเขียน และทักษะที่ง่ายและใช้มากที่สุดในประเทศไทย คือ ทักษะการอ่าน

การอ่านเป็นเครื่องมือในการศึกษาแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ รวมไปถึงการสร้าง ความเข้าใจและความตระหนักในวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างและหลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1) ทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับคนไทยคือทักษะการอ่านเพราะในชีวิตประจำวันนั้น คนไทยต้องอ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษ สื่อที่ว่านี้เป็นสื่อที่มีในรูปแบบของข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ หนังสือวารสาร ตำรา จดหมายและแบบฟอร์มต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีสื่อที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวันด้วย เช่น ฉลากผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ถือได้ว่าทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนั้น มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนสำหรับประเทศไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และไม่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาพูดนั้น ความสามารถในการอ่านมีความจำเป็นสำหรับการเรียนภาษาอังกฤษอย่างยิ่ง (จิตรลดา ขาปัญญา, 2554 : 23) นอกจากนี้ สายใจ ฉิมฉวี (2555 : 14) กล่าวว่า ทักษะการอ่านมีความจำเป็นต่อผู้เรียนในปัจจุบัน ซึ่งทำให้ผู้อ่านศึกษาหาความรู้ได้รวดเร็วและมีแนวโน้มในการประกอบอาชีพในอนาคตที่ดีกว่า เนื่องจากผู้อ่านจะได้รับผลประโยชน์อย่างมากมาจากการอ่านภาษาอังกฤษซึ่งอรพิน คำพันธ์ (2555 : 12) กล่าวว่าประเทศไทยจัดการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ซึ่งผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการพูด สิ่งที่สำคัญสำหรับการเรียนภาษาอังกฤษ คือ ความสามารถในการอ่าน เพราะการอ่านจะช่วยพัฒนาบุคคลและสังคมให้เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ และก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน ในการศึกษาหาความรู้ การติดต่อสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่งล้วนแต่มีภาษาอังกฤษเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น ดังนั้นนโยบายการศึกษาเพื่อคนไทย จึงกำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง สำหรับคนส่วนใหญ่แล้วทักษะที่สำคัญที่สุดที่จะต้องเรียนให้ลึกซึ้ง คือ ทักษะการอ่าน ผู้ที่มีทักษะในการอ่านที่ดีจะช่วยให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น และมีพัฒนาการสูงในการเรียนวิชาต่าง ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญไว้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมือในการศึกษาแสวงหาความรู้ รวมไปถึงการสร้าง ความเข้าใจและความตระหนักในวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างและหลากหลาย

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการอ่านภาษาอังกฤษ สรุปปัญหาไว้ในสรุปปัญหาวิชาการดังนี้ นักเรียนส่วนมากอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษ จึงทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ นอกจากจะได้ฝึกในชั้นเรียนเท่านั้น นักเรียนส่วนมากมีพื้นฐานด้านคำศัพท์ที่ต่ำมาก การมีพื้นฐานด้านคำศัพท์ไม่เพียงพอเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทักษะด้านการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวนนักเรียนในห้องเรียนมีจำนวนมากกว่า 50 คน หากจัดการเรียนการสอนแบบสอบอ่านทีละคน ก็จะทำให้ไม่เพียงพอกับเวลาที่เรียน นอกจากนี้จากงานวิจัยของธนาวุฒิ สุพรรณ (2556 : 2-3) สรุปปัญหาได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอ่านภาษาอังกฤษด้วยตนเอง ทำได้เพียงออกเสียงคำศัพท์หรือประโยคนั้น ๆ ตามครูผู้สอน แต่ไม่สามารถบอกถึงความหมายของคำศัพท์หรือข้อความในประโยคนั้น ๆ นอกจากนี้ อีกหนึ่งสาเหตุที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อาจเนื่องมาจากนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งทางร่างกายและจิตใจ อารมณ์และสติปัญญา รวมทั้งปัญหาการขาดการสื่อสารการเรียนการสอน จึงทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ยากที่จะให้ทุกคนบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ นักเรียนที่มีปัญหาผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ มีการรับรู้ช้ากว่านักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูง จึงทำให้เกิดปัญหาทางการเรียนรู้ สำหรับการเรียนการสอนแต่ละครั้งนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีการพัฒนาวิธีถ่ายทอดความรู้ซึ่งมีหลายวิธีการ เช่น การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบสาธิต การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบกลุ่ม ตลอดจนการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้าช่วย เช่น การใช้ชุดการเรียนการสอน บทเรียนโปรแกรม และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

ด้วยเหตุดังกล่าวสื่อการเรียนการสอนจึงมีความจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนจะสามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และเพิ่มความน่าสนใจของบทเรียน ทำให้นักเรียน

ไม่รู้สึกรู้สึกับบทเรียนในแบบเรียน การเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ ที่แปลกใหม่นอกเหนือจากการเรียนตามหนังสือทั่วไปนั้น จะเป็นตัวกระตุ้นความอยากเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งในยุคปัจจุบันสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ มีมากมายที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางความคิด เรียนรู้ฝึกฝน และทำให้เกิดทักษะที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการคัดเลือกสื่อการเรียนรู๋มาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นก็ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด เข้าใจได้ง่าย รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ เข้าใจบทเรียนได้ถ่องแท้ และช่วยสอนนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันให้บรรลุจุดประสงค์ในการเรียน ช่วยประหยัดเวลาในการสอน ช่วยให้นักเรียนรู้จากสิ่งที่เรียนรู้ไปสู่นามธรรม ทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ และจดจำได้นาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 6)

ปัจจุบัน คอมพิวเตอร์มีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ ทำให้ผู้เรียนให้ความสนใจในบทเรียนและมีความกระตือรือร้นในการเรียน การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นสื่อทางการสอนทำให้มีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้สื่อการสอนธรรมดา และสามารถนำเสนอเนื้อหาได้ลึกซึ้งกว่าการสอนตามปกติ เช่น การเตรียมการนำเสนอไว้อย่างเป็นขั้นตอน ใช้สื่อประเภทภาพประกอบ การบรรยายและใช้ข้อความนำเสนอ พร้อมภาพเคลื่อนไหว หรือการใช้วีดิทัศน์ เช่นนี้สามารถช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้นด้วย (ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง, 2547 : 5) สื่อการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีมัลติมีเดียระดับสูง ทำให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูลที่ผู้เรียนป้อนเข้าไปได้ทันที ซึ่งบทเรียนจะมีทั้งตัวอักษร กราฟิก ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงประกอบ ทำให้ผู้เรียนสนุกสนานไปกับการเรียน ไม่รู้สึกรู้สึกับเนื้อหา ในส่วนนี้เองวงการศึกษาก็ได้ประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์มาใช้ในการออกแบบและพัฒนาคอมพิวเตอร์ในสถาบันการศึกษา ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (เนาวรัตน์ กองตัน, 2551 : 3)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของบทเรียน จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาอังกฤษ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ เช่น ผลการวิจัยของสายใจ ฉิมมณี (2555 : 80) สรุปว่าความสามารถทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับขัยกร สุตะโคตร (2556 : 140) ได้สรุปผลการวิจัยไว้ว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมัลติมีเดีย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมธาวี ยวงยิ้ม (2556 : 86) ที่ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาการอ่านออกเสียงคำศัพท์ในภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการสอนสมัยใหม่และแปลกใหม่ ต่างจากบทเรียนในหนังสือเรียน โดยช่วยสร้างแรงกระตุ้นในการเรียนให้กับนักเรียนให้สนใจในบทเรียนได้อย่างดี และสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนจดจำเนื้อหาบทเรียนได้ดีขึ้น ดังนั้นการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและเพิ่มทักษะต่าง ๆ ในการเรียนมากยิ่งขึ้น

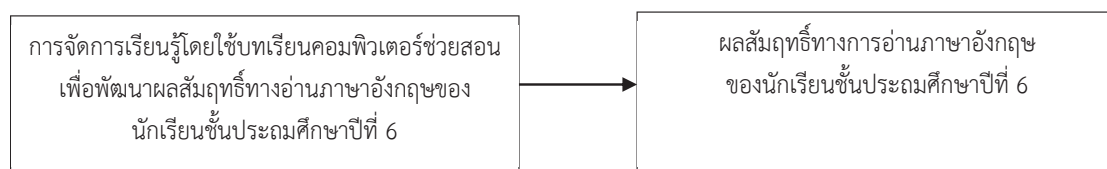
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนน่าจะเป็นสื่อที่สามารถกระตุ้นความสนใจในบทเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน และเพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทางการอ่านภาษาอังกฤษซึ่งน่าจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้นไปด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้วิจัยนำเสนอแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนโดยใช้บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านหลังใช้บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน เพื่อให้มีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน เนื้อหามีความสอดคล้องกับมาตรฐานรายวิชา ตัวชี้วัด และจุดประสงค์รายวิชา เรียงลำดับจากง่ายไปยาก นอกจากนี้ก่อนที่ผู้วิจัยจะนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยยังดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน โดยนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบ ความสอดคล้องของเนื้อหาของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับแบบทดสอบ มีการนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของ แบบทดสอบทั้งฉบับ ก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มเครือข่าย แก่งโนนกาเร็น อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่

- 1.1.1 โรงเรียนบ้านแก้ง จำนวน 53 คน
 - 1.1.2 โรงเรียนบ้านสองคอน จำนวน 10 คน
 - 1.1.3 โรงเรียนบ้านยาง จำนวน 23 คน
- รวมนักเรียนทั้งสิ้น 86 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแก้ง อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้หน่วยสุ่มเป็นห้องเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยมีดังนี้

- 2.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 จำนวน 12 ชุด
- 2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre-test, Post-test) 40 ข้อ 40 คะแนน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแก้ง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ดังนี้

3.1 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียน (Pre-test) ก่อนที่จะสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง 30 คน

3.2 ดำเนินการสอนตามขั้นตอนของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษทุกเรื่อง จำนวน 12 เรื่อง ใช้เวลาในการสอนเรื่องละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

3.3 ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษชุดเดิม ตรวจให้คะแนนแล้วบันทึกผล

3.4 นำผลการตรวจให้คะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนเรียนและหลังเรียน ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556 : 12) โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

4.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียน ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการทดสอบค่า t-test แบบ Dependent Samples (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 109)

สรุปผล

การวิจัย เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปผลได้ดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.06/80.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ดังข้อมูลใน ตาราง 1

ตาราง 1 แสดงประสิทธิภาพของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

จำนวน นักเรียน (n)	กระบวนการ			ผลลัพธ์ทดสอบหลังเรียน		
	คะแนนเต็ม (A)	คะแนนรวม ($\sum x$)	ประสิทธิภาพ กระบวนการ (E ₁)	คะแนนเต็ม (B)	คะแนนรวม ($\sum f$)	ประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ (E ₂)
30	120	2918	81.06	40	965	80.42

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังข้อมูลใน ตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การเปรียบเทียบคะแนน	n	$\bar{X}$ (40)	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	30	16.87	1.25	58.116**	.000
หลังเรียน	30	32.17	1.56		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแก้ง อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.06/80.42 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 หมายความว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้เฉลี่ยร้อยละ 81.06 และสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เฉลี่ยร้อยละ 80.42 แสดงให้เห็นว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกประการ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยพัฒนาตามแนวคิดด้านคุณลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของถนอมพร เลหาจรัสแสง (2541 : 8-10) ที่กล่าวว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะดังนี้ 1) การจัดรูปแบบที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มี 4 ประการ ได้แก่ 1) สารสนเทศ 2) ความแตกต่างระหว่างบุคคล 3) การโต้ตอบ และ 4) การให้ผลตอบกลับ โดยทันที โดยมีรายละเอียด คือ 1) สารสนเทศ ในการนำเสนอเนื้อหา มีการจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน มีการเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก ทำให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ไม่สับสน 2) ความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผู้วิจัยได้จัดวางเนื้อหา แบบฝึกหัด และแบบทดสอบให้มีความยืดหยุ่น ให้นักเรียนมีอิสระในการควบคุมการเรียนด้วยตนเอง ทั้งการควบคุมลำดับของการเรียนเนื้อหา การควบคุมการทดสอบ ในการเรียนไม่จำเป็นต้องเรียนตามลำดับเนื้อหา และสามารถทบทวนบทเรียนซ้ำได้จนกว่าจะเข้าใจในเนื้อหา นักเรียนแต่ละคนศึกษาเนื้อหาจนเข้าใจแล้วจึงทำแบบฝึกหัด และแบบทดสอบหลังเรียน ทำให้คะแนนของแบบฝึกหัดและแบบทดสอบหลังเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 3) การโต้ตอบ การวางรูปแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน โดยการโต้ตอบขณะศึกษาเนื้อหา ทำกิจกรรมระหว่างเรียน ทำแบบฝึกหัด หรือแบบทดสอบ ทำให้นักเรียนต้องสนใจบทเรียนอยู่ตลอดเวลา จึงสามารถเรียนรู้เนื้อหาได้อย่างเข้าใจยิ่งขึ้น 4) การให้ผลย้อนกลับโดยทันที ผู้วิจัยได้กำหนดให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีการแจ้งผลย้อนกลับให้กับนักเรียนที่ทำกิจกรรมระหว่างเรียน โดยการสรุปผลคะแนนให้นักเรียนได้ทราบ หรือให้คำเฉลยแบบฝึกหัดเพื่อให้นักเรียนสามารถตรวจสอบ และประเมินผลงานของตนเองได้ในทันที เพื่อเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนเกิดกำลังใจหรือเกิดความพยายามในการเรียนเพิ่มมากขึ้น 2) การออกแบบหน้าจอของบทเรียน ในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้วิจัยได้จัดแบ่งหน้าจอออกเป็น 3 ส่วนประกอบด้วย ส่วนหัวของบทเรียนซึ่งเป็นส่วนที่ระบุรายละเอียดต่าง ๆ ของบทเรียน ส่วนเมนูหลักประกอบด้วยปุ่มสำหรับการเชื่อมโยงไปยังตำแหน่งต่าง ๆ ในบทเรียน ขนาดและสีของปุ่มและตัวอักษรมีความชัดเจน จัดเรียงลำดับของการเรียนไว้อย่างเป็นระเบียบ นักเรียนสามารถเชื่อมโยงได้อย่างสะดวก เข้าใจง่าย ประกอบกับการให้คำอธิบายขั้นตอนในการใช้งานบทเรียนไว้อย่างชัดเจน ทั้งในโปรแกรมบทเรียนและในเอกสารคู่มือการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ส่วนพื้นที่สำหรับนำเสนอเนื้อหาหรือกิจกรรม มีพื้นที่มากพอที่จะแสดงทั้งข้อความและรูปภาพได้อย่างชัดเจน มีเสียงบรรยายเพื่ออธิบายขั้นตอนและเนื้อหาสาระสำคัญ จากองค์ประกอบทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ การจัดรูปแบบที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และการออกแบบหน้าจอของบทเรียน ทำให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน

ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องกับงานวิจัยของลีลาธน์ จาตุรพล (2555 : 112-113) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านและสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการเชื่อมโยงตัวอักษรกับหน่วยเสียง (Phonics) ร่วมกับกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.25/81.33 ส่วนนิศารณ แสงสว่าง (2557 : 172-173) นำเสนอผลการใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษาอังกฤษที่เน้นนิทานคุณธรรม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ และความตระหนักรู้ด้านคุณธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลปรากฏว่าสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษาอังกฤษที่เน้นนิทานคุณธรรม มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 78.45/80.86 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแก้ง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของผู้เรียน ผู้วิจัยใช้แนวคิดของบุญเกื้อ ครอบหาเวช (2542 : 68-69) ที่กล่าวว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ดังนี้ 1) ใช้ในการฝึกฝนทักษะและเพิ่มเติมความรู้ กล่าวคือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเกิดจากความพยายามในการที่จะช่วยให้นักเรียนที่เรียนอ่อนสามารถใช้เวลานอกเวลาเรียนในการฝึกฝนทักษะและเพิ่มเติมความรู้ เพื่อที่จะปรับปรุงการเรียนของตนให้ทันนักเรียนอื่นได้ ดังนั้นผู้สอนจึงสามารถนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปช่วยในการสอนเสริม หรือทบทวนการสอนปกติในชั้นเรียนได้ โดยที่ผู้สอนไม่จำเป็นต้องเสียเวลาในการสอนซ้ำกับนักเรียนที่ตามไม่ทันหรือจัดการสอนเพิ่มเติม 2) ใช้ในการทบทวนความรู้ กล่าวคือ นักเรียนมีโอกาสเรียนได้หลายครั้งเท่าที่ต้องการ 3) ใช้ในการเรียนที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ ตัวนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ความแตกต่างของนักเรียนไม่มีผลต่อการเรียนรู้ดังเช่นวิธีการอื่น ๆ 4) ช่วยฝึกนักเรียนให้คิดอย่างมีเหตุผล กล่าวคือ นักเรียนต้องตอบโต้กับบทเรียนตลอดเวลาเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบคำถาม 5) ช่วยให้ผู้สอนควบคุมนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด กล่าวคือ นักเรียนสามารถใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการเรียนรู้ ทำให้ผู้สอนมีเวลาเพียงพอในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ซึ่งผลจากการใช้แนวคิดดังกล่าวทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและเกิดแรงกระตุ้นในการเรียน ทำให้คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าทดสอบก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสายใจ ฉิมมณี (2555 : 80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียการอ่านวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน เอกภพ ไชยยา (2555 : 132-133) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษาอังกฤษนอกเวลาประเภทการ์ตูน เพื่อเสริมทักษะและทัศนคติที่ดีต่อการอ่านของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างที่สูงขึ้นหลังจากที่เรียนด้วยสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วน ชยกร สุตะโคตร (2556 : 140) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการเรียนรู้อาเซียนผ่านภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล สรุปผลการวิจัยไว้ว่าผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมัลติมีเดีย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิจัยของ Yang (2011 : 28) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยใช้อินเตอร์เน็ตมาช่วยในการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้ทฤษฎีการเล่าเรื่องมาช่วยในการเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาวสวีเดนในกลุ่มที่เป็นอาสาสมัครที่ต้องการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติม โดยเป็นผู้ที่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยครูผู้สอนจะใช้วิธีเล่าเรื่องผ่านสื่อออนไลน์ให้นักเรียนฟังโดยนักเรียนเป็นผู้ฟัง และอ่านเนื้อเรื่องจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 6 คาบเรียน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองทั้งหมด 3 สัปดาห์ โดยผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความเห็นที่ติดมากต่อสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยเจตคติที่มีต่อวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับที่ติดมาก และมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ ผู้สอนควรจัดเตรียมเครื่องคอมพิวเตอร์ให้มีจำนวนเพียงพอ และมีประสิทธิภาพสูงในการประมวลผล

1.2 ครูผู้สอนจะต้องศึกษาคู่มือในการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอย่างละเอียด และทดลองใช้บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนด้วยตนเอง ก่อนที่จะนำบทเรียนไปใช้กับนักเรียน เพื่อให้เข้าใจและสามารถแก้ปัญหาเมื่อนักเรียนซักถาม

1.3 ในการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ครูผู้สอนต้องทำหน้าที่กำกับดูแลให้ผู้เรียน เข้าเรียนบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้ถูกต้องตามลำดับขั้นตอน

1.4 เมื่อนักเรียนเข้าสู่การเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในแต่ละบทแล้ว หากตรวจพบว่านักเรียน คะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ ครูผู้สอนควรอธิบายแนะนำเป็นรายบุคคล เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจถูกต้องและแก้ไขในบทเรียนถัดไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้มีความหลากหลายให้มีความเหมาะสม กับความต้องการของผู้เรียน

2.2 สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านอื่น ในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และเนื้อหาบทเรียนในกลุ่มสาระอื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิตรลดา ขาปัญญา. (2554). *การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนอง แวงตอตั้ง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้บทเรียนเล่มเล็ก*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชยกร สุตะโคตร. (2556). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง การเรียนรู้ผ่านภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริม ความสามารถอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 1-20.
- ถนอมพร เลหาหรัสแสง. (2541). *คอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. กรุงเทพฯ: วงศ์กมลโปรดักชั่น.
- ธนาวุฒิ สุพรรณ. (2556). *การใช้สื่อการตูนมัลติมีเดียในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดใหม่เกรงทองในพระราชูปถัมภ์ ฯ จังหวัดปราจีนบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระบบสองภาษา. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นิศากร แสงสว่าง. (2557). *ผลการใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษาอังกฤษที่เน้นนิทานคุณธรรม เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการอ่านภาษาอังกฤษ และความตระหนักรู้ด้านคุณธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- เนาวรัตน์ กองตัน. (2551). *การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542). *นวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เมธาวี ยวงยิ้ม. (2556). *การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ในภาษาอังกฤษ ตามแนวคิดการสอนแบบมอนเตสซอรี ในนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนवासูเทวี*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

- ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง. (2547). *การออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย (Design and Development of Computer Multimedia)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลีลารัตน์ จาตุรพล. (2555). *การพัฒนาทักษะการอ่านและสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการเชื่อมโยงตัวอักษรกับหน่วยเสียง (Phonics) ร่วมกับกิจกรรมกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สายใจ นิยมณี. (2555). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียการอ่านวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบางช้างใต้. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรพิน คำพันธ์. (2555). *การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้หนังสือนิทานอีสปประกอบเทคนิค SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เอกภพ ไชยยา. (2555). *การพัฒนาสื่อคอมพิวเตอร์การอ่านภาษาอังกฤษนอกเวลาประเภทการ์ตูน เพื่อเสริมทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และวิธีสอน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Yang, J. (2011). *Storytelling as a Teaching Method in ESL Classrooms*. Nakhon Pathom: Kristianstad University.

การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Development of English Writing Skills Using the Writing Process Approach for Fourth Grade Students

ปาริฉัตร พินิจวินยูป¹ และ กชกร ธิปัตดี²

Parichat Pinichwinyupab¹ and Goachagorn Thipatdee²

Received : 13 พ.ย. 2562

Revised : 4 ม.ค. 2563

Accepted : 9 ม.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียน แบบเน้นกระบวนการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน บ้านแดงหม้อ และโรงเรียนบ้านทัน อำเภอนาโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียนด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 ชุด แบบวัดทักษะการเขียนแบบอัตนัย จำนวน 3 ตอน สถิติที่ใช้ในงานวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2) ค่าดัชนีประสิทธิผล ของการสอนด้วยวิธีการเขียนแบบเน้นกระบวนการ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.7371 แสดงว่านักเรียนมีทักษะในการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น .7371 หรือคิดเป็นร้อยละ 73.71 ซึ่งผ่านเกณฑ์ ที่กำหนดคือ .50 ขึ้นไป

คำสำคัญ : ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ, การเขียนแบบเน้นกระบวนการ, การเขียนภาษาอังกฤษ

Abstract

The purposes of this study were to compare English writing skills of fourth grade students before and after learning using the writing process approach, and to study the effectiveness index of an activity package on English writing skills using the writing process approach. The sample was 30 students studying in grade 4 at Ban Dangmoh School, and Ban Tun School, Khueang Nai District, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1. The participants were selected by cluster random sampling. The research instruments were 6 learning kits to develop English writing skills by using the writing process approach, and a subjective writing skill test which contained 3 parts. The collected data were analyzed by using the statistics of percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were as follows. 1) Students' English writing skills after using the writing process approach were statistically significantly higher than before learning at .01 level. 2) The effectiveness

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อีเมล: parichatplakapong@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Master Student Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University,
Email: parichatplakapong@gmail.com

² Associate Professor Dr. Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

index of leaning kits on English writing skills using the writing process approach was .7371. This indicated that students' writing ability was increased by 73.71 percent which met the specified criterion of .05.

Keywords : English Writing Skills, Writing Process Approach, English Writing

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล มีความจำเป็นต้องใช้ติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ ทั้งการประกอบอาชีพ การพัฒนาตนเอง และการก้าวตามให้ทันต่อเทคโนโลยี ล้วนมีภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร เพื่อให้คนทั้งโลกเข้าใจตรงกัน อีกทั้งยังสามารถสร้างความได้เปรียบทางด้านธุรกิจด้วย ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจึงจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและส่งเสริมให้ประชากรในชาติเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้ประชากรในชาติ ทั้งยังเล็งเห็นถึงการพัฒนาประเทศจากการติดต่อสื่อสารกับต่างชาติ เพื่อสร้างเศรษฐกิจที่ดีส่งผลให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าได้อย่างก้าวกระโดด ภาษาอังกฤษจึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประชากร เพื่อพัฒนาประเทศ อีกทั้งประเทศไทยของเราได้เข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว และมีชาวต่างชาติหลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยมากมาย เกิดการแข่งขันในสังคมมากขึ้น แน่แน่นอนว่าผู้ที่มีความทักษะทางภาษาอังกฤษที่ดีย่อมเป็นผู้ได้เปรียบทางสังคม และเพื่อสร้างความได้เปรียบการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษของประชากรในประเทศจึงจำเป็นอย่างยิ่ง

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน และทักษะที่ยากที่สุดในการเรียนรู้ก็คือ ทักษะการเขียน ขวัญตา มากมูล (2555 : 16) กล่าวว่าทักษะการเขียน เป็นทักษะสุดท้ายทางการสื่อสาร เป็นทักษะที่ยากที่สุด เพราะต้องใช้กระบวนการคิดและผลิตภาษาที่นานกว่าทักษะด้านอื่น ๆ และเป็นทักษะที่มีความสำคัญสำหรับผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากการเขียนเป็นทักษะที่สำคัญที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสาร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เขียนจะต้องมีความรู้ในด้านใช้ทักษะการเขียน ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างของคำในประโยคและไวยากรณ์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณา เพราะถ้าเขียนผิดจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายผิด อีกทั้งกฤติกา ศรีรงค์ (2552 : 26) สรุปไว้ว่าการเขียนเป็นทักษะที่มีความสำคัญ และจำเป็นในการถ่ายทอดความรู้สึนึกคิดของผู้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ผู้อ่านเข้าใจได้ แต่การเขียนที่มีรูปแบบนั้นจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ เช่น การเขียนตามกรอบที่วางไว้ (Controlled Writing) การเขียนแบบอิสระ (Free Writing) การเขียนตามแบบที่แนะนำไว้ (Guided Writing) ซึ่งจะทำให้การเขียนเกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับวารุณี สุขชูเจริญกิจ (2556 : 38) สรุปไว้ว่าการเขียนเป็นทักษะที่ยากและมีความสำคัญ ผู้เขียนจะต้องได้รับการฝึกฝนจากทักษะการฟัง การพูด การอ่าน จนสามารถนำมาเขียนเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึนึกคิดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ต้องอาศัยความสามารถอย่างแท้จริง จึงจะสามารถเขียนหรือถ่ายทอดความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ซึ่งปัญหาที่ครูสอนภาษาอังกฤษประสบอยู่บ่อยครั้ง คือนักเรียนไม่สามารถเขียนประโยคภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง ไม่สามารถสื่อสารความต้องการด้วยการเขียนได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการเขียน อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตระหนักถึงปัญหาและพยายามที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว เพราะเมื่อผู้เรียนขาดทักษะด้านการเขียนย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง

สรุปว่าทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ยากที่สุดในการเรียนภาษาอังกฤษ โดยผู้เขียนจะต้องใช้ทักษะทุกทักษะเพื่อมาพัฒนาทักษะการเขียน นักเรียนจะต้องเข้าใจความหมายที่จะเขียนรวมถึงรูปแบบไวยากรณ์ด้วย ผู้สอนควรหาเทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียน ซึ่งการเขียนแบบเน้นกระบวนการก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของตนเองได้

เนื่องจากโรงเรียนในเครือข่ายที่ 10 เชิงใน 3 ส่วนใหญ่มีผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเร่งด่วนเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ (สมัย อินอร่าม, 2561 : 5) และผู้วิจัยได้ไปสังเกตการสอนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่อปีการศึกษาที่ 2/2559 ณ โรงเรียนบ้านทุ่งผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะการเขียนตรงตัวชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่นักเรียนไม่สามารถเขียนประโยคความซ้อนได้ ซึ่งทักษะการเขียนของนักเรียนระดับนี้ ควรจะสามารถเขียนประโยคความซ้อนได้แล้ว จึงเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นจะต้องเร่งแก้ไข ทั้งนี้ทักษะการเขียนเป็นอีกหนึ่งทักษะที่สำคัญ นอกเหนือจากทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน นักเรียนมีความจำเป็นต้องมีทักษะการเขียนที่ดี เพื่อใช้ในการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนไม่สามารถที่จะนำคำศัพท์ที่ได้ มาแต่งให้เป็นประโยคหรือเรื่องราวได้ ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุมาจาก 2 สาเหตุหลัก ๆ คือ สาเหตุแรกจากตัวนักเรียน โดยนักเรียนมีความรู้พื้นฐาน

ด้านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ ไม่เห็นความสำคัญของวิชาภาษาอังกฤษ ไม่สนใจเรียน ขาดทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ขาดการคิดอย่างเป็นระบบ ขาดความสามารถในการร้อยเรียงถ้อยคำให้เป็นประโยคได้ถูกต้อง สาเหตุที่สื่องจากครูผู้สอน ขาดความรู้ความเข้าใจในเทคนิคการสอน ไม่มีสื่อและกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย ไม่มีการสอนเขียนที่เป็นขั้นตอน ที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 83) ที่กล่าวว่าสาเหตุของปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มาจากวิธีสอนของครูที่ยังคงใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ ที่มีครูเป็นศูนย์กลาง ครูไม่นำเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ ในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการเขียน มีหลากหลายวิธีและการสอนเขียน โดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ เป็นวิธีการสอนเขียนวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนาความสามารถด้านการเขียนของนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเขียนแบบเน้นกระบวนการเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนของนักเรียนได้ เพราะขั้นตอนในการเขียนประกอบด้วย กระบวนการคิดวิเคราะห์เนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการเขียน การประเมินเพื่อพิจารณา ความสมเหตุสมผลและตรวจทานข้อผิดพลาด นำไปสู่การปรับปรุงให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายได้ชัดเจน (Coe & Gutierrez, 1981 : 254) ตรงกับแนวคิดของ Jarvis (2002 : 1) ที่กล่าวว่ากระบวนการเขียนแบบเน้นกระบวนการมีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับนักเรียน ระดับต้น เนื่องจากจะช่วยให้ นักเรียนสามารถสื่อสารผ่านงานเขียนของตนเองไปพร้อมกับการพัฒนาด้านภาษาและทักษะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทักษะการพูดที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และการอ่านผลงานเพื่อตรวจทาน อีกทั้งนักเรียนยังมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองในด้านการใช้ไวยากรณ์ การสะกดคำ และลายมือที่ใช้ในการเขียนอีกด้วย และการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ มุ่งเน้นการพัฒนา การสร้างการคัดเลือก การเรียบเรียงและการตรวจทานขัดเกลาความคิด เพื่อถ่ายทอดเป็นภาษาที่สละสลวย โดยเน้นการพัฒนาและสร้างสรรค์ความคิดของนักเรียนเป็นหลัก สำหรับสาระเกี่ยวกับการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอประเด็นสำคัญใน 3 ประเด็น คือ 1) แนวคิดพื้นฐานของการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ 2) ลักษณะ ที่สำคัญของการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ และ 3) ขั้นตอนการเขียนแบบเน้นกระบวนการ (นันทนิจ รูปชัย, 2560 : 16-17) ซึ่งสอดคล้องกับสุพรรณ ก้อนคำ (2556 : 14) กล่าวว่ากระบวนการสอนเขียนภาษาอังกฤษแบบเน้นกระบวนการ เป็นการจัดการ เรียนรู้ที่ให้อิสระกับผู้เรียน ได้ถ่ายทอดความคิด สร้างสรรค์ผลงานและสื่อสารงานเขียนอย่างที่ต้องการ โดยมีลำดับขั้นตอน ที่ชัดเจน ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ระดมความคิด ทั้งได้พูดจาแลกเปลี่ยนแนวคิดต่าง ๆ ในหมู่เพื่อน เพื่อสร้างสรรค์ งานเขียนให้ออกมาดีและมีคุณภาพ โดยครูคอยให้คำแนะนำ และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสอนเขียน แบบเน้นกระบวนการ เป็นวิธีการฝึกให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการเขียนความเรียงวิธีหนึ่ง โดยอาศัยกระบวนการเขียน อย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่วิธีการคิด รวบรวมข้อมูลที่จะใช้ในการเขียน การร่างงานเขียน การอ่านทบทวนหลาย ๆ ครั้ง เพื่อตรวจทานแก้ไขงานเขียนให้ดียิ่งขึ้น และนำเสนองานเขียนชิ้นสุดท้ายหน้าชั้นเรียน ซึ่งในระหว่างกระบวนการเขียนนี้ นักเรียนมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองในด้านการพูดและการอ่านไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้นักเรียนยังมีโอกาสแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับเพื่อน โดยมีการให้ข้อมูลย้อนกลับจากครูและเพื่อน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและผลงานที่ออกมา มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (พิพัฒน์มิ่ง กิ่งคารวัฒน์, 2557 : 10)

จากหลายงานวิจัย แสดงให้เห็นว่าการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการนั้น มีความน่าสนใจและเร้าความต้องการ ทางการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี ดังนั้นหากนำการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการมาใช้ในการเรียนการสอน ก็จะทำให้ เกิดประโยชน์ต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน และนอกจากการเขียนแล้ว นักเรียนยังมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองด้านการพูด และการอ่านไปพร้อม ๆ กันกับการเขียนอีกด้วย จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการเขียน ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ มาใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พัฒนาเนื้อหา ให้น่าสนใจเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความต้องการเรียนภาษาอังกฤษ และเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะการเขียน

วัตถุประสงค์

1. เปรียบเทียบทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. ศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการสอนด้วยวิธีการเขียนแบบเน้นกระบวนการ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยนำเสนอแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐาน นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ มีทักษะการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการงานวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**1.1 ประชากร**

ประชากร ที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ ในกลุ่มเครือข่ายที่ 10 เขตใน 3 อำเภอเขตใน จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่

- 1.1.1 โรงเรียนบ้านแดงหม้อ จำนวน 13 คน
 - 1.1.2 โรงเรียนบ้านทัน จำนวน 22 คน
 - 1.1.3 โรงเรียนบ้านแสงน้อย จำนวน 15 คน
 - 1.1.4 โรงเรียนบ้านนาคำใหญ่ (ราษฎร์บริบาล) จำนวน 19 คน
 - 1.1.5 โรงเรียนบ้านธาตุน้อย (สิงห์ประชาวิทยาคาร) จำนวน 31 คน
- รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 100 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแดงหม้อ และโรงเรียนบ้านทัน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยมีดังนี้

- 2.1 ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 ชุด
- 2.2 แบบทดสอบทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ ก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre-test, Post-test) จำนวน 3 ข้อ 50 คะแนน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแดงหม้อ และโรงเรียน

บ้านทัน อำเภอเขื่องใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 30 คน ดำเนินการสอน จำนวน 12 ชั่วโมง ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2 ชั่วโมง รวมใช้เวลา 14 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ

3.2 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการเขียนภาษาอังกฤษก่อนเรียน เพื่อเก็บคะแนนเป็นข้อมูลเปรียบเทียบกับแบบทดสอบหลังเรียน

3.3 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

3.4 จัดเก็บคะแนนวัดทักษะการเขียน จากการทำแบบฝึกหัดการเขียนในแต่ละครั้งในระหว่างเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน

3.5 หลังการทดลองสอนเสร็จ ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ เพื่อเก็บคะแนนเป็นข้อมูลเปรียบเทียบกับแบบทดสอบก่อนเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 เปรียบเทียบทักษะการเขียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการทดสอบค่า t-test แบบ Dependent Samples (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 109)

4.2 วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (เผชญิ กิจระการ และสมนึก ภักทิยธนี, 2545 : 31)

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สรุปผลได้ดังนี้

1. ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังข้อมูล ในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบทักษะการเขียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

คะแนน	n	$\bar{X}$ (40)	S.D.	ร้อยละ	t	P
ก่อนเรียน	30	16..43	2.03	41.08	56.97**	.000
หลังเรียน	30	33.20	1.71	83.00		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยวิธีการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.7371 แสดงว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น 0.7371 หรือคิดเป็นร้อยละ 73.71 ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ .50 ขึ้นไป ดังข้อมูล ในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ
ด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ชุดกิจกรรม	ผลคูณจำนวน นักเรียนกับ คะแนนเต็ม(Total)	ผลรวม ของ คะแนน ก่อนเรียน (P ₁)	ผลรวมของ คะแนน หลังเรียน (P ₂)	ค่าดัชนี ประสิทธิผล (E.I.)	สรุป
ชุดที่ 1 My Body	900	357	751	0.7256	ผ่าน
ชุดที่ 2 Food and Drink	900	366	757	0.7322	ผ่าน
ชุดที่ 3 Hobby	900	368	761	0.7387	ผ่าน
ชุดที่ 4 Seasons and Weather	900	362	765	0.7491	ผ่าน
ชุดที่ 5 My school bag	900	369	766	0.7476	ผ่าน
ชุดที่ 6 Occupations and Places	900	371	757	0.7297	ผ่าน
รวม	5,400	2,193	4,557	0.7371	ผ่าน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปราย ดังนี้

1. ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า การใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลต่อทักษะการเขียนของผู้เรียนด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับชุดมาตรณั แทนอ่อน (2553 : 59) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การฝึกเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดงเจนวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ หลังการทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถทางการเขียนของผู้เรียนเรียงความของผู้เรียนพัฒนาขึ้นโดยลำดับและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อสิ้นสุดการทดลองพบว่ามีความสามารถอยู่ในระดับดี ทั้งด้านการนำเสนอเนื้อหา การเรียบเรียงเนื้อหา การใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ และกลไกทางภาษา โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 3.51 สอดคล้องกับ กนกพร บุญอาจ (2553 : 110) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ โดยวิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ โดยวิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ รุสสิกาญจน์ พองอ่อน (2556 : 96) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ โดยวิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่ามีคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 41.37 หลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 74.40 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่าความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับอัฐชลี อุดมสุขถาวร (2553 : 58) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลการใช้วิธีการสอนเขียน แบบเน้นกระบวนการที่มีต่อความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนดาราสมุทร ศรีราชา พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษหลังการทดลองด้วยวิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ สูงกว่าก่อนการทดลองทุกองค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการเรียบเรียงเนื้อหา

ด้านการใช้คำศัพท์ ด้านการใช้ภาษา และด้านกลไกทางภาษา และคะแนนความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนส่วนมากมีความเห็นต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษ แบบเน้นกระบวนการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ Sun and Feng (2009 : 150-155) ศึกษาการนำแนวการสอน เขียนแบบเน้นกระบวนการไปใช้ในการสอน ด้วยรูปแบบการสอนที่แตกต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอนิยามของ แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ เปรียบเทียบการนำแนวการสอนเขียนแบบเน้นผลงานและเน้นกระบวนการไปใช้ ในการสอนเขียน และเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ โดยทดลองเปรียบเทียบรูปแบบการสอน ที่ใช้แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ 2 รูปแบบ ได้แก่ แบบ minimal control และแบบ maximal control ซึ่งนำไปใช้ กับผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ และบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน ผลการทดลองพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มสามารถพัฒนาความสามารถในการเขียน พิจารณาได้จากค่า t-test หมายถึง การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย สองค่าว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยค่าเฉลี่ยทั้งสองค่านี้นำมาจากการกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่สัมพันธ์ โดยอาจจะวัดมาจาก กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกัน 2 ครั้ง หรือวัดมาจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่ได้มาจากการจับคู่คุณลักษณะที่เท่าเทียมกัน โดยปกติ การคำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์คำนวณ นิยมใส่ค่า Sig หรือ p ลงในตารางเพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่า ถ้า p มีค่าเท่ากับ หรือ < .05 แปลว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถ้า p มีค่าเท่ากับหรือ < .01 แปลว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ถ้าผลการทดสอบมีนัยสำคัญ ต้องแปลว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือระดับ .01 (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 107)

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.7371 แสดงว่านักเรียนมีทักษะในการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น 0.7371 หรือคิดเป็นร้อยละ 73.71 ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ .50 ขึ้นไป หมายความว่า การสอนด้วยวิธีการเขียนแบบเน้นกระบวนการ ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับสามารถ ประเสริฐโส (2557 : 157) พบว่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้การเขียน แบบเน้นกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 0.6733 และการสอนแบบปกติมีค่าเท่ากับ 0.6594 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้า คิดเป็นร้อยละ 67.33 และ 65.94 ตามลำดับ สอดคล้องกับนันทนิญ รูปจ้อย (2560 : 67) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา ความสามารถในการเขียนภาษาฝรั่งเศส โดยใช้วิธีการเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน เตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลก พบว่าในภาพรวมค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.7389 หรือคิดเป็นร้อยละ 73.89 เมื่อพิจารณาค่าดัชนีประสิทธิผลของการสอนโดยใช้วิธีการเขียนแบบเน้นกระบวนการเป็นรายงานแผน พบว่ามีค่า อยู่ระหว่าง 0.6875-0.7761 ซึ่งเกณฑ์ที่กำหนดต้องมีค่ามากกว่า .05 ขึ้นไป แสดงว่าการสอนโดยใช้วิธีการเขียนแบบเน้น กระบวนการ สามารถพัฒนาความสามารถในการเขียนของนักเรียนได้ และสอดคล้องกับ Widodo (2008 : 101-111) ศึกษาเกี่ยวกับการนำแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ไปใช้ในการสอนเรื่องความเชิงวิชาการให้แก่ผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย ในบริบทการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในประเทศอินโดนีเซีย โดยมีขั้นตอนการเรียนการสอนหลัก 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นก่อนเขียน 2) ขั้นร่างงานเขียน 3) ขั้นตอบสนองการเขียน 4) ขั้นทบทวน 5) ขั้นปรับแก้ และ 6) ขั้นหลังการเขียน โดยมีการสะท้อนความคิดและสิ่งที่ได้เรียนรู้ในระหว่างการเขียน ผลการวิจัยพบว่าขั้นตอนของแนวการสอนแบบเน้นกระบวนการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำเสนอความคิดเห็นในงานเขียนได้ตรงประเด็นและมีความชัดเจน รวมถึงตระหนักและรับผิดชอบในการเขียนงาน ของตนเอง สามารถประเมินงานเขียนและให้ข้อมูลสะท้อนกลับงานเขียนของผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะสำหรับการ นำแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล ได้แก่ การจัดการเวลา การจัดชั้นเรียน การสร้างชุมชน การเขียนในห้องเรียน และการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นต้น นอกจากนี้การหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เป็นการพิจารณาว่าผู้เรียน มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นเท่าไร ไม่ได้ทดสอบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างน่าเชื่อถือได้หรือไม่ จึงนิยมแปลค่าคะแนนให้อยู่ ในรูปของร้อยละ ซึ่งเกณฑ์ของค่าดัชนีประสิทธิผลที่ยอมรับได้ มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนค่าต่ำสุด ไม่สามารถกำหนดได้เพราะค่าต่ำกว่า -1.00 แสดงว่า คะแนนก่อนเรียนมากกว่าคะแนนหลังเรียน ซึ่งหมายความว่า การเรียน การสอน หรือสื่อที่สร้างขึ้นไม่มีคุณภาพ (เชษฐา กิจระการ, 2546 : 49-50)

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ผู้สอนควรศึกษาทฤษฎีและขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษแบบเน้นกระบวนการ ของนักการศึกษาให้ละเอียดและชัดเจน ออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน

1.2 ในการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนแบบเน้นกระบวนการ ผู้สอนควรแบ่งกลุ่มผู้เรียนโดยความสามารถ เพื่อจะได้ให้ความช่วยเหลือกันในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรม

1.3 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทั้งการปฏิบัติกิจกรรม และกระบวนการประเมินการเขียน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดแรงจูงใจและปฏิบัติกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้น

1.4 ควรมีการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน หรือแฟ้มพัฒนาผลงาน เพื่อให้ผู้เรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครองได้เห็น พัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ด้วยการเขียนแบบเน้นกระบวนการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ควรมีการใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียนแบบเน้นกระบวนการ ไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น และในกลุ่มสาระอื่น

2.2 ควรมีการใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียนด้วยวิธีเน้นกระบวนการ โดยเพิ่มกิจกรรมในการเรียนรู้ ที่มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 เนื้อหาสำหรับชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการเขียนแบบเน้นกระบวนการ ควรมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับความสามารถ ของผู้เรียน เหมาะสมกับระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม และตรงกับความสนใจของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กนกพร บุญอาจ. (2553). การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ สำหรับผู้พูดภาษาอื่น. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

กฤติกา ศรียงค์. (2552). การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แผนภูมิกราฟิก. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ขวัญตา มากมูล. (2555). การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยแผนผังความคิด (Mind Mapping). วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้. นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.

ชุดาภรณ์ แท่นอ่อน. (2553). ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การฝึกเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดงเจนวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

รุสติกากัญญ์ พองอ่อน. (2556). การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ สำหรับผู้พูดภาษาอื่น. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

- นันทนิจ ฐปญ์. (2560). *การพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาฝรั่งเศส โดยใช้วิธีการเขียนแบบเน้นกระบวนการ* ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลกสงคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เผชญิ กิจระการ. (2546). *ดัชนีประสิทธิผล*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เผชญิ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. (2545). *ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.)*. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2562, จาก https://edu.msu.ac.th/jem/home/journal_list.php
- พัทธมน ภัทการวัฒน์. (2557). *การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการเพื่อพัฒนาความสามารถทางการเขียนความเรียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- วารุณี สุขชูเจริญกิจ. (2556). *ผลการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แผนผังความคิดสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สามารถ ประเสริฐโส. (2557). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการและการสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมัย อินอร่าม. (2561). *รายงานผลการสอบ O-NET ระดับเครือข่าย การประชุมสามัญประจำปี พ.ศ. 2560 เครือข่าย ที่ 10* เขตงใน 3 ครั้งที่ 6. 10 มกราคม 2561. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. 5.
- สุพรรณ ก้อนคำ. (2556). *ผลการสอนเขียนภาษาอังกฤษแบบเน้นกระบวนการเสริมด้วยผังใยแมงมุมต่อความสามารถ ด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- อัญชลี อุดมสุขถาวร. (2553). *การศึกษาค้นคว้าการใช้วิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการที่มีต่อความสามารถทางการเขียน ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนดาราสมุทรศรีราชา*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Coe, R. M. & Gutierrez, K. (1981). *Using Problem-Solving Procedures and Process Analysis to Help Students with Writing Problems*. Retrieved June 25, 2019, from <http://www.jstor.org/stable/356189>
- Javis, D. J. (2002). *The Process Writing Method*. Retrieved June 25, 2019, from <http://iteslj.org/Techniques/Javis-Writing.html>
- Sun, C. & Feng, G. (2009). Process Approach to Teaching Applied in Different Teaching Models. *English Language Teaching*, 2(1), 150-155.
- Widodo, H.P. (2008). Process-based Academic Essay Writing Instruction in an EFL. *BAHASADAN SENI*, 36(1), 101-111.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ส่งผลต่อทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Development of Learning Activity Packages of Food Processing Using Project Based Learning and Co-operative Learning to Influence Practical Skills, Creative Thinking, and Learning Achievement of Seventh Grade Students

สกุลรัตน์ แก้วสมบัติ¹, พิตร ทองชั้น² และ สมเกียรติ พลเจิดดี³

Sakunrat Kaewsombat¹, Pitr Thongchan² and Somkiat Palajit³

Received : 24 ต.ค. 2562

Revised : 11 ม.ค. 2563

Accepted : 13 ม.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบ ทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำแนกตามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสนธิราชบุรีวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 35 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบวัดทักษะปฏิบัติ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมพหุคูณทางเดียว และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.64/80.15 2) ทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรม, การเรียนรู้แบบโครงงาน, การเรียนรู้แบบร่วมมือ

Abstract

The purposes of this study were 1) to develop learning activity packages of food processing using Project Based Learning and co-operative learning to obtain the efficiency of 80/80, 2) to compare the students' practical skills, creative thinking, and learning achievement before and after learning the packages, and 3) to compare practical skills, creative thinking and learning achievement of the students according to their achievement motive (high, moderate, low). The sample consisted of 35 grade 7 students who were studying in second semester of 2018 academic year at Sonthirajwittaya School under the Office of Secondary Educational Service Area 22. They were selected through cluster random sampling.

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อีเมล: sakunrat27@gmail.com

² ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Master Student Program in Educational Research and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Email: sakunrat27@gmail.com

² Chair of the Thesis Committee for Educational Research and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ Thesis Committee for Educational Research and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

The instruments used in this study were 1) the learning activity packages of food processing using Project Based Learning and co-operative learning, and 2) the tests to measure students' practical skills, creative thinking, and learning achievement. The statistics employed for data analysis were mean, standard deviation, t-test (dependent samples), ANOVA, One-way MANCOVA, and One-way ANCOVA. The study revealed the following results: 1) The learning activity packages of food processing using Project Based Learning and co-operative learning contained the efficiency of 81.64/80.15, 2) After the students had learnt through the learning activity packages of food processing using Project Based Learning and co-operative learning, their practical skills, creative thinking and learning achievement were significantly higher than before learning at .05 statistical level, and 3) After students with different achievement motive had learnt through the learning activity packages of food processing using Project Based Learning and co-operative learning, their practical skills, creative thinking and learning achievement were statistically significant difference at .05 level.

Keywords : Activity package, Project Based Learning, Co-operative Learning

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมยุคใหม่เป็นสังคมแห่งการแข่งขัน ยุคแห่งการเรียนรู้ไร้พรมแดน การศึกษาเข้ามามีบทบาทในการเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งในเรื่องต่าง ๆ ของมนุษย์ ดังนั้นแต่ละประเทศจึงดำเนินการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 ที่มีกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก มีความรอบรู้อย่างเท่าทันให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม เพื่อนำไปสู่ฐานสังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1-2)

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน อันจะนำไปสู่การทำให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1-3) และการแก้ปัญหาในการทำงานตามกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังและพัฒนาคุณภาพงานและคุณธรรมการเรียนรู้จากการทำงาน จึงเป็นการเรียนที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ ทักษะและความดีที่หลอมรวมกันจนเกิดเป็นคุณลักษณะของผู้เรียน ทั้งด้านคุณภาพและคุณธรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดและมีความสำคัญอย่างยิ่ง และการเรียนรู้ที่ดีวิธีหนึ่งคือ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Approach) เป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนสามารถใช้ความชำนาญทักษะที่มีอยู่รวมจุดเด่นของตนเองให้แสดงออกมา ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเอง ทำให้จดจำสิ่งต่าง ๆ ได้ตลอดชีวิต การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานนำมาใช้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทุกสาระวิชา เช่น โครงงานวิทยาศาสตร์ โครงงานภาษาไทย เป็นต้น (ลัดดา ภูเกียรติ, 2544 : 48) ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกเรื่องหรือประเด็นที่จะศึกษา วิธีการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุกขั้นตอน มีการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เดิมกับสิ่งใหม่ และผู้เรียนมีโอกาสดูแลเปลี่ยนแปลงเรียนรู้กับผู้อื่น (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2545 : 59) ดังนั้นการเรียนรู้โดยโครงงานจะช่วยฝึกทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในด้านการคิดอย่างเป็นระบบ รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะการตั้งคำถามและรู้จักการแสวงหาคำตอบ มีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ตลอดจนรู้จักคิดตัดสินใจในการสร้างทางเลือกอย่างมีเหตุผล (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2545 : 213)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) เป็นการสอนอีกแบบหนึ่งที่ยึดผู้เรียนสำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีการจัดกลุ่มปรึกษากันเอง ว่าอยากจะเรียนรู้เรื่องอะไรอย่างไรบ้าง มีการวางแผนในการเรียนรู้กันเอง มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการช่วยกันค้นคว้าศึกษากันเอง ครูจะเป็นเพียงที่ปรึกษาเท่านั้น นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถ

ด้วยตนเอง การสอนแบบนี้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดและการทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายร่วมกันทุกคน (บุรชัย ศิริมหาสาร, 2540 : 20)

จากสภาพปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสนธิราชบุรีวิทยา วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่ผ่านมามีผู้เรียนขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดทักษะการฝึกปฏิบัติทักษะในกระบวนการทำงาน การวางแผนในการทำงาน ความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเนื่องจากในบริบทของเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนสนธิราชบุรีวิทยา มีความอุดมสมบูรณ์สามารถทำการเกษตรได้ดี แต่ไม่มีการแปรรูปหรือถนอมอาหารเพื่อเก็บไว้รับประทานในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น และเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแนวทางและความคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้ความสามารถ ความสนใจของตนเองเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่งานอาชีพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องการแปรรูปอาหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนจัดทำโครงงานการแปรรูปอาหารตามความสนใจของตนเอง ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ได้ปฏิบัติจริง สรุปรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และเป็นการสร้างพื้นฐานในการประกอบอาชีพให้กับผู้เรียนต่อไป

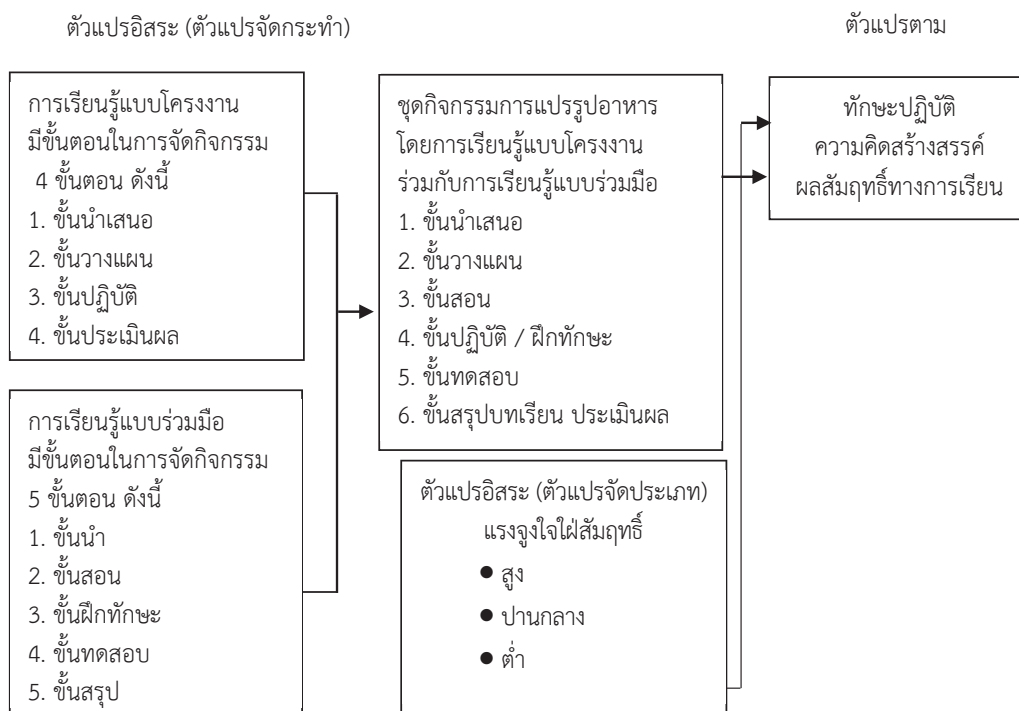
วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหาร โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหาร โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหาร โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
5. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีแรงจูงใจ ไม่สัมฤทธิ์ต่างกัน (สูง ปานกลาง และต่ำ) ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

1. กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบโครงงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 4) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ชี้นำเสนอ 2) ชี้นำแผน 3) ชี้นำปฏิบัติ 4) ชี้นำประเมินผล ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ Slavin (ชนิกา ชันติ, 2558 : 58) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ 1) ชี้นำ 2) ชี้นำสอน 3) ชี้นำฝึกทักษะ 4) ชี้นำทดสอบ 5) ชี้นำสรุป ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนการเรียนรู้ ทั้ง 6 ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหาร โดยการเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหาร โดยการเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหาร โดยการเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
4. ทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน (สูง ปานกลาง และต่ำ) ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสนธิราษฎร์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จำนวน 3 ห้อง รวม 94 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสนธิราษฎร์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 35 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีกลุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.2.1 แบบวัดทักษะปฏิบัติ จำนวน 10 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดทักษะปฏิบัติ

ตั้งแต่ 0.8 ถึง 1

2.2.2 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 7 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความคิดสร้างสรรค์

ตั้งแต่ 0.8 ถึง 1

2.2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยมีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.56 ถึง 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.38 ถึง 0.75 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

2.2.4 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ติดต่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย และหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสนธิราษฎร์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เพื่อขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

3.2 หลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยเตรียมดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้

3.3 ทำการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม (สูง ปานกลาง และต่ำ)

3.4 ทำการทดสอบก่อนเรียนด้วย แบบวัดทักษะปฏิบัติ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.5 ดำเนินการสอนให้กลุ่มตัวอย่างด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้

3.6 เมื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่เตรียมไว้แล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบวัดทักษะปฏิบัติ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.7 นำคะแนนผลการวัดทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน-หลังเรียน มาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จาก แบบวัดทักษะปฏิบัติ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะปฏิบัติ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test (Dependent Samples)

4.3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test (Dependent Samples)

4.4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test (Dependent Samples)

4.5 เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (สูง ปานกลาง และต่ำ) โดยก่อนเรียนใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หลังเรียนใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมพหุคูณทางเดียว (One-way MANCOVA) และแยกการวิเคราะห์ตัวแปรตามโดยใช้ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (One-way ANCOVA)

สรุปผล

จากผลการวิจัย สามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.64/80.15 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

ตาราง 1 ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประสิทธิภาพ	คะแนน เต็ม	จำนวน นักเรียน	ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดย การเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับ การเรียนรู้แบบร่วมมือ			เฉลี่ย
			$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	
E ₁ (คะแนนระหว่างเรียน)	80	35	65.31	1.03	81.64	81.64
E ₂ (ทักษะปฏิบัติหลังเรียน)	40	35	32.37	3.34	80.93	80.15
E ₂ (ความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน)	25	35	21.29	1.90	85.16	
E ₂ (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน)	40	35	29.74	6.18	74.35	
สรุปผล			E ₁ /E ₂ เท่ากับ 81.64/80.15			

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน 65.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.03 คิดเป็นร้อยละ 81.64 คะแนนเฉลี่ยทักษะปฏิบัติหลังเรียน 32.37 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.34 คิดเป็นร้อยละ 80.93 คะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน 21.29 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.90 คิดเป็นร้อยละ 85.16 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน 29.74 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.18 คิดเป็นร้อยละ 74.35 รวมคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (E₂) คิดเป็นร้อยละ 80.15 ดังนั้น ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพของกระบวนการ(E1)/ผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 81.64/80.15

2. ทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2 เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติ ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตัวแปร	ทักษะปฏิบัติ				
ระยะเวลา/กลุ่ม	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	40	20.91	3.55	25.80*	.00
หลังเรียน	40	32.37	3.34		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะปฏิบัติ เมื่อเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสถิติทดสอบที เท่ากับ 25.80 ค่าเฉลี่ยของคะแนน ทักษะปฏิบัติก่อนเรียน ($\bar{X}$) 20.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.55 คะแนนทักษะปฏิบัติหลังเรียน ($\bar{X}$) 32.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.34 สรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีทักษะปฏิบัติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตัวแปร	ความคิดสร้างสรรค์				
ระยะเวลา/กลุ่ม	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	25	11.97	1.34	31.28*	.00
หลังเรียน	25	21.29	1.90		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสถิติทดสอบที่ เท่ากับ 31.28 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียน ($\bar{X}$) 11.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.34 คะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน ($\bar{X}$) 21.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.90 สรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตัวแปร	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				
ระยะเวลา/กลุ่ม	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	40	17.74	4.07	18.82*	.00
หลังเรียน	40	29.74	6.18		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสถิติทดสอบที่ เท่ากับ 18.82 ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ($\bar{X}$) 17.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.07 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$) 29.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.18 สรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน (สูง ปานกลาง และต่ำ) ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน ที่มีผลต่อค่าเฉลี่ยของคะแนนตัวแปรตามก่อนเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ทักษะปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	276.51	2	138.27	29.06*	.00
	ภายในกลุ่ม	152.23	32	4.76		
	รวม	428.74	34			
ความคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	16.44	2	8.22	5.91*	.01
	ภายในกลุ่ม	44.53	32	1.39		
	รวม	60.97	34			
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	349.25	2	174.63	26.18*	.00
	ภายในกลุ่ม	213.43	32	6.67		
	รวม	562.69	34			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหาร โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนเรียนมีทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน โดยใช้ความแปรปรวนพหุคูณร่วมทางเดียว (One-way MANCOVA)

ตัวแปร	Λ	df	F	Sig.
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	.22	6	10.40*	.00

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่าค่า Sig. = .00 หมายความว่า หลังจากควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนทั้ง 3 ตัวแล้ว ทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (One-way ANCOVA) ของตัวแปรตามทักษะปฏิบัติ หลังเรียน ของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนด้วยคะแนนทักษะปฏิบัติก่อนเรียน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	103.01	2	51.51	18.96*	.00

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่าตัวแปรตามทักษะปฏิบัติ Sig. = .00 หมายความว่า หลังจากควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน คือ ทักษะปฏิบัติก่อนเรียน ของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีทักษะปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (One-way ANCOVA) ของตัวแปรตามความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนด้วยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	72.21	2	36.11	22.68*	.00

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่าตัวแปรตามความคิดสร้างสรรค์ Sig. = .00 หมายความว่า หลังจากควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน คือ ความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียน ของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความคิดสร้างสรรค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (One-way ANCOVA) ของตัวแปรตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนด้วยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	365.99	2	183.00	63.18*	.00

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า ตัวแปรตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน Sig. = .00 หมายความว่า หลังจากควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.64/80.15 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 การได้ผลการวิจัยดังกล่าวเนื่องจากผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ หลักสูตรและเนื้อหา ศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ศึกษาวิธีการสร้างชุดกิจกรรม ศึกษารูปแบบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มที่นักเรียนคละความสามารถทำให้บรรยากาศของการเรียน การสอนเป็นไปด้วยความสนุกสนาน นักเรียนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิญา รัสสัยการ (2551 : 86) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้แบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 51 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการเรียนแบบโครงงานหลังเรียน มีทักษะการเรียนรู้ระดับมาก และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากผลการวิจัยพบว่าทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้การได้ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นเพราะการสอนโดยชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นผู้ศึกษา ค้นคว้า และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ภายใต้คำแนะนำ ปรัชญา และดูแลของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารียา ชันรักษา (2555 : 46-49) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่าทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานจากการทดสอบจำนวน 8 ครั้ง มีพัฒนาการที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากผลวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มแบบคละความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน เกิดการเรียนรู้และประสบความสำเร็จร่วมกัน สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำกิจกรรมด้วยตนเองตามความสามารถ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ร่วมกันแก้ปัญหาและทำกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษศิริพันธ์ ธนะไชย (2553 : 76-78) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์เรื่องการประดิษฐ์ของใช้ด้วยเศษวัสดุในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานประดิษฐ์) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองแสงโคกน้อย ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD มีความคิดสร้างสรรค์ แตกต่างกับนักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD ความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยจัดการเรียนรู้แบบปกติ

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากผลวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้การได้ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นเพราะชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่างกันมาเรียนรู้ร่วมกัน ปฏิบัติกิจกรรมโดยเน้นให้ร่วมกันคิด วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และผู้วิจัยยังคอยให้คำแนะนำ คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ตั้งใจเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม และสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถและเต็มศักยภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารียา ชันรักษา (2555 : 46-49) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน จากการทดสอบจำนวน 8 ครั้ง มีพัฒนาการที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน (สูง ปานกลาง และต่ำ) เมื่อเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้การได้ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นเพราะชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ สร้างขึ้นโดยอาศัยทฤษฎี หลักการ และศึกษาวิธีการสร้างคู่มือจากเอกสาร ตำรา แล้วนำมาดัดแปลงสร้างชุดกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 6 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นนำเสนอ 2) ขั้นวางแผน 3) ขั้นสอน 4) ขั้นปฏิบัติ/ฝึกทักษะ 5) ขั้นทดสอบ และ 6) ขั้นสรุปบทเรียน ประเมินผล จากขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเห็นว่าเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง

ลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม รู้จักวางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อให้ทำงานได้ประสบผลสำเร็จ ทำให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติกิจกรรมให้สำเร็จ จึงส่งผลให้ผู้เรียนที่มั่งคั่งใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีทักษะปฏิบัติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพรพรณ สุนันธรรม (2557 : 206) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของ Fox ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับทัศนคติ การทำงานของบุคคล พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ บุคคลที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานได้นั้น ควรเป็นบุคคลที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อปัญหา หรือ อุปสรรคที่พบ สามารถรับรู้ได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นยอมแก้ไขได้ ไม่มีวิธีใดวิธีหนึ่ง เพียงแต่ต้องใช้เวลาและแรงกายแรงใจทุ่มเทลงไป และต้องจัดลำดับความสำคัญ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแสดงว่าการเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีความคิดสร้างสรรค์สูงไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูควรวางแผน และเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุดกิจกรรม ฝึกให้นักเรียนรู้จักการจัดลำดับการปฏิบัติงานและเสริมแรงเพื่อให้ส่งผลต่อทักษะปฏิบัติ ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 การนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูผู้สอนควรเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับและความรู้ของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา วิจัย โดยใช้ชุดกิจกรรมการแปรรูปอาหารโดยการเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้

2.2 ควรศึกษาตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา ความรับผิดชอบ ความคงทนในการเรียนรู้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกษศิรินทร์ ธนะไชย. (2553). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์เรื่องการประดิษฐ์ของใช้ด้วยเศษวัสดุในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานประดิษฐ์) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. เลย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ชนิกา ชันติย. (2558). *การพัฒนาคู่มือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความร่วมมือ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การวิจัยและพัฒนาการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2540). *แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- ประภาพรพรณ สุนันธรรม. (2557). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รายวิชาช่างอาหารพื้นเมืองอีสาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ลัดดา ภูเกียติ. (2544). *การสอนโดยใช้โครงงาน*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). *เอกสารประกอบการสอน วิชา 0506703 พัฒนาการเรียนการสอน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). *เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของเด็กในการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิทธิญา รัสสัยการ. (2551). ผลการเรียนรู้แบบโครงงานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- อารีญา ชันรักษา. (2555). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

บทบาทของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว กรณีศึกษาอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

Roles of Community in Domestic Violence Solutions:

A Case Study of Nong Ruea District, Khon Kaen Province

ปานพอง ชูรัตน์¹ และ ศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม²

Panupong Choorat¹ and Sirisak Laochankham²

Received : 1 พ.ย. 2562

Revised : 20 ม.ค. 2563

Accepted : 22 ม.ค. 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ อธิบายสาเหตุและลักษณะการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว และศึกษาบทบาทของชุมชนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยการได้มาซึ่งคำตอบของงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักในเขตพื้นที่ ตำบลบ้านผือ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ประกอบด้วย บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน จำนวน 3 คน และประชาชนที่อาศัยในชุมชน จำนวน 2 คน ผู้วิจัยใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า ความรุนแรงในครอบครัวในพื้นที่ ตำบลบ้านผือ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น มีสาเหตุหลักมาจากการดื่มสุราและของมึนเมา การเสพยาเสพติด ปัญหาทางการเงินในครอบครัว และปัญหาเรื่องชู้สาว ทั้งนี้ ชุมชนมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยการมีกลุ่มอาสาสมัคร ซึ่งเป็นคนในชุมชนทำหน้าที่เป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังปัญหาความรุนแรงในครอบครัวภายในชุมชน ทั้งอาสาสมัครและผู้นำชุมชน มีบทบาทเป็นผู้ไกล่เกลี่ยปัญหากับครอบครัวที่เกิดการใช้ความรุนแรงขึ้น เทศบาลตำบลมีบทบาทในการเป็นผู้จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่คนในชุมชน และกิจกรรมแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งหน่วยงานในชุมชนมีการประสานงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของชุมชนที่เป็นจุดเริ่มต้นในการมีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ทำให้ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้รับการแก้ไขได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : ความรุนแรงในครอบครัว, การมีส่วนร่วมของชุมชน, การแก้ไขปัญหาความรุนแรง

Abstract

The purposes of this research were to describe causes and characteristics of domestic violence and to study roles of communities in solving domestic violence. To answer the research questions, data was collected from primary data informants in Ban Phue Subdistrict, Nong Ruea District, Khon Kaen Province. In-depth interviews were administered among key informants who got involved with solving domestic violence consisting of 2 local administration organization officer, 1 assistant village headman, 3 village health volunteers, and 2 villagers. A thematic analysis approach was used to analyze the data from the interview.

The results showed that domestic violence in Ban Phue Subdistrict, Nong Ruea District, Khon Kaen Province was mainly caused by drinking alcohol and intoxicants, taking drugs, financial problems, and extramarital affairs. It was found that the community had roles in solving the domestic violence.

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อีเมล: panupong_ch@kkumail.com

² อาจารย์ประจำและผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Master Student Master of Public Administration Program, College of Local Administration, Khon Kaen University, Email: panupong_ch@kkumail.com

² Lecturer and Assistant Dean for Research and Academic Services, College of Local Administration, Khon Kaen University,

A group of volunteers who were members of the community built a network to monitor the domestic violence in the community. Both the volunteers and the community leaders had a role to mediate the families that caused violence. The subdistrict municipality office played a role as the organizer of activities to educate people in the community and to solve domestic violence problems. The community agencies coordinated systematically to deal with the domestic violence. It was suggested from this research that the roles of the community generated participation in solving family violence problems, resulting in domestic violence problems to be well resolved.

Keywords : domestic violence, community participation, violence solution

บทนำ

การใช้ความรุนแรงเป็นประเด็นที่ทั่วโลกต่างให้ความสนใจ โดยเฉพาะเรื่องการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ดังจะเห็นได้จากองค์การสหประชาชาติได้ตีพิมพ์รายงานประเด็นความรุนแรงต่อสตรี โดยเปิดเผยว่าคดีฆาตกรรมที่มีเหยื่อเป็นผู้หญิงเกินกว่าครึ่งเกิดจากฝีมือของคนรักหรือสมาชิกในครอบครัว (ภุริภัทร สังข์พัฒน์, 2561 : ออนไลน์) ความรุนแรงในครอบครัวนั้นสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2558 : ออนไลน์) อธิบายความหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไว้ว่าการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นการกระทำที่มีเจตนาประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นก่อให้เกิดการบาดเจ็บสาหัสหรือบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย โดยต้องพิจารณาจากเจตนาของผู้ที่กระทำเป็นสำคัญ

ปัจจุบันพบว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยข้อมูลจากกลุ่มกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ปี 2560 พบเหตุการณ์ความรุนแรงเพิ่มขึ้น 291 ราย จากปี 2559 สอดคล้องกับสถิติการให้บริการสายด่วน 1300 ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม 2561 (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561 : ออนไลน์) ในช่วงปี 2559-2561 การใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (กรุงเทพมหานคร, 2561 : ออนไลน์) ดังจะเห็นได้จากข้อมูลของมูลนิธิปิณาสกุลเพื่อเด็กและสตรี ซึ่งเป็นองค์กรที่รับเรื่องราวร้องเรียน ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ข้อมูลในเดือน มกราคม พ.ศ. 2562 ระบุว่าผู้หญิงถูกระทำรุนแรง เช่น แพนหนุมซ้อมจนซีโครงหัก เพราะจากความหึงหวง และกรณีพ่อแท้ ๆ ใช้มีดข่มขู่และทำร้ายร่างกายลูกสาวหลังตรวจพบว่าเพื่อนสาวเสพยาติด อีกทั้งกรณีลูกเขยพยายามฆ่าแม่ยายโดยการใช้น้ำมันและจ้วงแทงตามตัวถึง 14 แผลขณะนอนหลับ เนื่องจากความไม่พอใจที่โดนตำหนิ (มูลนิธิปิณาสกุลเพื่อเด็กและสตรี, 2562 : ออนไลน์) จากเหตุการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการสูญเสียทางด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจ ต่อผู้ที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงเท่านั้น ยังนำมาซึ่งการหย่าร้าง หรือการแยกกันอยู่ และยังกระทบถึงบุคคลที่อยู่ในครอบครัวอีกด้วย โดยเฉพาะบุตร เพราะจะเกิดการซึมซับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง เกิดความสับสนทางด้านอารมณ์ และมองว่าพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งยังมีโอกาสที่จะใช้ความรุนแรงในครอบครัวต่อไปสูง อันจะส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมด้วย (ธีรวิทย์ นิลเพ็ชร, 2561 : 5-6)

การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยที่ผ่านมา ชุมชนมีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการใช้ความรุนแรงค่อนข้างน้อย ซึ่งแตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้มีการพัฒนากฎหมายในการคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว ในปี 2005 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ชุมชนเป็นพื้นฐานที่ช่วยในการแก้ไขปัญหาการกระทำด้วยความรุนแรง (พิชญภา เจริญแท้, 2555 : 71-73) รูปแบบการจัดการกับปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยในการดำเนินการป้องกันและแก้ไข นอกจากหน่วยงานภาคเอกชนที่คอยเข้ามาช่วยเหลือผู้ที่ถูกระทำด้วยความรุนแรง หน่วยงานของภาครัฐซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ทำหน้าที่ดำเนินการเพื่อลดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ในรูปแบบการจัดระบบสวัสดิการที่เป็นพื้นฐาน การรณรงค์และแนว และการมีหน่วยงานรับร้องทุกข์ เช่น ศูนย์ช่วยเหลือสังคม One Stop Crisis Center (OSCC) ซึ่งทำหน้าที่ในการรับแจ้งเหตุ และประสานแจ้งเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อรักษาพยาบาล หรือร้องทุกข์ดำเนินคดี ส่วนการมอบหมายให้ชุมชนมีรูปแบบหรือมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยชุมชนเองยังทำได้ไม่มากไปกว่าเป็นผู้ร้องทุกข์ หรือผู้คอยเฝ้าระวัง

มีเพียงบางชุมชนเท่านั้นที่ใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการที่ผู้นำชุมชนเข้าร่วมเจรจาไกล่เกลี่ยปัญหา ซึ่งยังไม่เป็นระบบที่จะสามารถนำไปเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติให้แก่ชุมชนอื่นในการดำเนินการแก้ไขปัญหามารุ่นแรงในครอบครัวได้

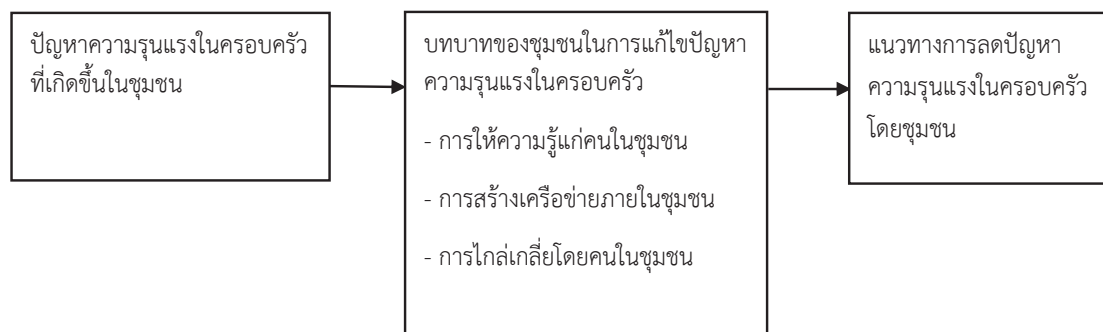
จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการใช้ความรุนแรงในครอบครัว พบว่าสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจภายในครอบครัว (พรณี บุญประกอบ และคณะ, 2554 : 19-36) นอกจากนี้งานศึกษาของอาหะมะกอซี กาชอ, บะห์รุดดิน บินยูโซ๊ะ, และสะมะแอ บือราเฮง (2556 : 130-142) ยังพบอีกว่าการที่สามีติดยาเสพติด และความหึงหวงระหว่างสามีภรรยา เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้เช่นกัน และมีข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้ว่า หากจะแก้ไขปัญหาดังกล่าว ชุมชนถือเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยป้องกันเหตุความรุนแรงในครอบครัวได้อีกรูปแบบหนึ่ง สอดคล้องกับงานของวุฒิชัย เปี้ยแดง (2553 : 77-86) ได้ทำการศึกษาความร่วมมือของชุมชนในการแก้ปัญหามารุ่นแรงในครอบครัว งานวิจัยนี้พบว่าชุมชนมีบทบาทในการแก้ไขปัญหามารุ่นแรงในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับการวิจัยของ รักยิ้ม ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา, รณชัย คงสกนธ์, นิศากร ตัณตการ, สุนิสา จงวัฒนา และอุมาพร อุดมทรัพย์ากุล (2553 : 242-250) ที่พบว่าคนส่วนใหญ่มองการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอีกวิธีการแก้ไขปัญหามารุ่นแรงในครอบครัว ถึงแม้งานวิจัยข้างต้นจะมีข้อค้นพบที่สะท้อนมุมมองที่ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหามารุ่นแรงในครอบครัวก็ตาม แต่รูปแบบการศึกษาเป็นการศึกษาเชิงสำรวจความคิดเห็นและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยนี้ที่มุ่งศึกษาจากปรากฏการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัวในพื้นที่ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามากกว่า โดยเฉพาะ นอกจากนั้นงานวิจัยนี้ยังมุ่งอธิบายแนวทางของชุมชนที่ใช้ในการแก้ไขปัญหามารุ่นแรงในครอบครัวอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออธิบายสาเหตุ และลักษณะการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นหากมีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว
2. เพื่อศึกษาบทบาทของชุมชนในการดำเนินการแก้ไขปัญหามารุ่นแรงในครอบครัว

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย จากแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามารุ่นแรงในครอบครัว ของรณชัย คงสกนธ์ และณฤมล โพธิ์แจ่ม (2551 : 77-79) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการดำเนินการแก้ไขปัญหามารุ่นแรงในครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จ คือ 1) การให้ความรู้แก่คนในชุมชน 2) การสร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวังขึ้นภายในชุมชน และ 3) การไกล่เกลี่ยปัญหาโดยคนในชุมชน มาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัยนี้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ที่ผู้วิจัยต้องการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะกรณี และต้องการอธิบายว่า สมาชิกในสังคมหรือกลุ่มสังคม มีความตระหนักเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และมีความคิดเห็นอย่างไรต่อปัญหาการใช้ความรุนแรงดังกล่าว คนในชุมชนมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาได้อย่างไร โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มต้นสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ไปยังสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น พบว่าชุมชนที่มีความโดดเด่นในการจัดการกับปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว และมีเครือข่ายประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ ชุมชนในตำบลบ้านผือ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น นอกจากนี้ ชุมชนนี้ยังเคยได้รับรางวัลตำบลไร้ความรุนแรง ซึ่งเป็นรางวัลระดับประเทศติดต่อกัน 5 ปี ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ชุมชนมีปรากฏการณ์ที่น่าสนใจที่มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่ในการศึกษา จึงได้เลือกเอาชุมชนดังกล่าวเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้

ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการความรุนแรงในครอบครัวของตำบลบ้านผือ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในพื้นที่ และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการดำเนินการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 2 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน จำนวน 3 คน และชาวบ้านซึ่งทำงานร่วมกับอาสาสมัคร จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ และบันทึกการสัมภาษณ์ในรูปแบบลายลักษณ์อักษร ซึ่งในแนวคำถามการสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว การดำเนินการเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของชุมชน อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ซึ่งแนวคำถามนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการตอบคำถามงานวิจัยในภาพรวมได้อย่างครบถ้วน และตรงประเด็น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการใช้ความรุนแรงในครอบครัว และบทบาทที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ จากผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการความรุนแรงในครอบครัวของตำบลบ้านผือ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน และชาวบ้าน โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละ 40 นาที ซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนสัมภาษณ์ทุกคน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจกับข้อมูล กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการทบทวนซ้ำหลายครั้ง เพื่อเป็นการเชื่อมโยงประเด็นที่เป็นสาระสำคัญ ที่ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนได้มีการกล่าวถึงในบริบทเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนต่างพูดว่า สุราเป็นสาเหตุของการใช้ความรุนแรงมากที่สุด 2) การเริ่มต้นสร้างรหัสแทนข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดคำขึ้น และรวบรวมประโยคที่มีความหมายสอดคล้อง หรือคล้ายกัน โดยจำแนกเป็นหมวดหมู่ตามบริบทของคำที่ได้กำหนดเป็นรหัสไว้ ตัวอย่างเช่น ตีกัน ทะเลาะกัน จะอยู่ในบริบทของความรุนแรง 3) การค้นหาสาระสำคัญ กล่าวคือ ผู้วิจัยคัดเลือกประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้เท่านั้น โดยพิจารณาคัดเลือกสาระสำคัญจากรหัสที่ได้จากขั้นตอนก่อนหน้านี้ 4) การทบทวนสาระสำคัญ กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนข้อมูลที่ได้คัดกรองแล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อหมวดข้อมูลที่ได้ให้มีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และใช้ตอบคำถามงานวิจัย 5) การอธิบายความ กล่าวคือ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่พบเป็นสาระสำคัญมากำหนดเป็นคำจำกัดความ และอธิบาย โดยนำเสนอความหมายอย่างครอบคลุม และครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ 6) การจัดทำรายงานเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

สรุปผล

การใช้ความรุนแรงในครอบครัว เกิดขึ้นจากหลายสาเหตุและมีผลกระทบตามมามากมาย แต่หากชุมชนได้มีส่วนร่วมในการมีบทบาทโดยการช่วยลดหรือแก้ไขปัญหาคความรุนแรงนั้น ก็อาจทำให้ปัญหาคลี่คลายและเกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ อย่างยั่งยืนได้ ข้อค้นพบจากการวิจัยสามารถอธิบายดังรายละเอียดได้ดังนี้

1. สาเหตุ และลักษณะของการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

การใช้ความรุนแรงในครอบครัวมักมีสาเหตุที่หลากหลายไม่มีรูปแบบตายตัว ในส่วนแรกผู้วิจัยจะได้อธิบายถึงสาเหตุและลักษณะของการใช้ความรุนแรงในครอบครัวโดยสรุปได้ ดังนี้

1.1 การดื่มสุราและของมีเมา การดื่มสุราและของมีเมาถือเป็นสาเหตุลำดับต้น ๆ ที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงมากที่สุด ครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรงเกิดขึ้นส่วนมากมีสาเหตุมาจากความมีเมา ยกตัวอย่างเช่น มีกรณีครอบครัวหนึ่ง ลูกมีอาการมีเมา จึงเกิดมีปากเสียงทะเลาะกับแม่ของตน และพยายามที่จะทำร้ายร่างกาย และกรณีอีกครอบครัวหนึ่งสามีทะเลาะตบตีกับภรรยา เนื่องจากทั้งสองคนดื่มสุราด้วยกันและมีอาการมีเมาทั้งสองคน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...สุรา เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวมากที่สุด เนื่องจากเมื่อดื่มสุราเข้าไปจะเกิดอาการมีเมา และเกิดมีการมีปากเสียงกัน หรือถึงขั้นทำร้ายร่างกาย...” อาสาสมัครศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2562)

1.2 การเสพยาเสพติด ยาเสพติดถือเป็นปัญหาระดับประเทศที่ส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง และการที่สถาบันครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันทางสังคม มีสมาชิกภายในครอบครัวเป็นผู้ติดยาเสพติดก็สามารถนำไปสู่การเกิดความรุนแรงในครอบครัวได้ ยกตัวอย่างเช่น กรณีครอบครัวหนึ่งใช้ความรุนแรงในครอบครัวบ่อยครั้ง มีการทำร้ายร่างกายบุคคลในครอบครัวอยู่เป็นประจำ สาเหตุมาจากลูกชายติดยาเสพติด รวมถึงติดสุรา มีอาการมีเมาอยู่เป็นประจำ โดยมีมูลเหตุที่ก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรง คือ ผู้ที่กระทำความรุนแรงต้องการที่จะขอเงินจากมารดา หรือบุคคลอื่นภายในครอบครัว ซึ่งหากไม่ได้เงินตามที่ตนเองต้องการ จะอาละวาด ตบตีคนในครอบครัว และบุคคลรอบข้าง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของตำบลบ้านผือ ส่วนใหญ่มาจากยาเสพติด เพราะเมื่อเสพยาเสพติดแล้วมักจะนำมาซึ่งปัญหาอื่นด้วย เช่น ติดสุรา หนี้สิน...” นักพัฒนาชุมชน (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2562)

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า การใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีสาเหตุมาจากการดื่มสุราและของมีเมา รวมถึงการเสพยาเสพติด ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของชุมชน ซึ่งเกิดจากสาเหตุดังกล่าวจะดำเนินการโดยผู้ในชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นผู้ประสานงานดำเนินการให้ผู้ป่วย หรือผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวอันเนื่องมาจากสาเหตุเหล่านี้ เข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดสุรา หรือยาเสพติด ให้สามารถกลับมาดำเนินชีวิตตามปกติได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...คนที่ติดสุราหรือยาเสพติด ทางผู้นำชุมชนและเทศบาลจะประสานให้เข้ารับการรักษาทันที...” อาสาสมัครศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2562)

1.3 ปัญหาทางการเงินในครอบครัว ปัญหาทางการเงินถือว่าเป็นปัญหาที่บุคคลส่วนใหญ่ในสังคมต้องเคยเผชิญ ทั้งนี้หากบุคคลดังกล่าวเป็นเสาหลักสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว และต้องเผชิญกับปัญหาทางการเงินแล้วนั้น มักจะนำมาซึ่งความเครียด และความกดดันจากบุคคลในครอบครัว อาจส่งผลก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวขึ้นได้ ยกตัวอย่างเช่น กรณีครอบครัวหนึ่ง สามีใช้กำลังทุบตีทำร้ายร่างกายภรรยาจนได้รับบาดเจ็บ โดยมีสาเหตุมาจากผู้เป็นภรรยานำเงินไปใช้จนหมด และก่อให้เกิดหนี้สินมากมาย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...ความไม่พอเพียงของครอบครัว หรือว่าครอบครัวที่มีการบริหารรายรับไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ทำให้เกิดปัญหาทางการเงิน อาจเกิดความตึงเครียดภายในครอบครัว จนเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงขึ้น...” อาสาสมัครศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2562)

1.4 ปัญหาเรื่องชู้สาว ครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคม ในการเป็นพื้นที่บ่มเพาะความรักและความสามัคคีกันภายในครอบครัว การไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกันระหว่างสามีภรรยา โดยการคบชู้ มักนำมาซึ่งการเกิดความหึงหวงระหองระแหงสามภรรยา จนกระทั่งเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวได้ ยกตัวอย่างเช่น มีกรณีครอบครัวหนึ่ง เกิดความรุนแรงระหว่างสามีภรรยาขึ้น และจากการเข้าไปคลี่คลายปัญหาของอาสาสมัครศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ได้ทราบเหตุผล

ของการใช้ความรุนแรงว่า สามีนอกใจภรรยาไปมีหญิงอื่น จึงมีการทะเลาะกันเรื่อยมา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...การคบชู้ ความหึงหวง เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว...” ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2562)

การใช้ความรุนแรงในครอบครัวนั้นมีสาเหตุมาจากการตีสุราและของมีเงินมากเกินไป ลำดับต่อมา คือ การเสพยาเสพติด ปัญหาทางการเงินในครอบครัว และปัญหาเรื่องชู้สาว แต่ทั้งนี้ชุมชนก็ได้มีวิธีการดำเนินการร่วมกันในการแก้ไข หากกรณีเกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวขึ้นภายในชุมชน ในส่วนถัดไปผู้วิจัยจะได้อธิบายถึงบทบาทของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยสรุปได้ ดังนี้

2. บทบาทของชุมชนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ถือว่าเป็นปัญหาที่สังคมต้องร่วมกันดำเนินการแก้ไข ชุมชนเองก็เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะได้อธิบายถึงหน่วยงานต่าง ๆ ภายในชุมชนที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของชุมชน โดยสรุปได้ ดังต่อไปนี้

2.1 ภาคประชาชน กลุ่มประชาชน หรือชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เพราะเป็นคนกลุ่มแรก ๆ ที่สามารถพบเห็นการกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้ โดยบทบาทสำคัญของประชาชน คือ เมื่อพบเห็นเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ต้องดำเนินการแจ้งต่ออาสาสมัคร หรือผู้นำชุมชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงให้สามารถเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที แต่ทั้งนี้ยังพบว่า มีบางส่วนของชาวบ้านในพื้นที่ ที่ยังมองว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว และไม่นำเรื่องมาแจ้งต่อผู้นำชุมชน หรืออาสาสมัคร ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...ยังมีบางครอบครัว เช่น ผู้สูงอายุ คิดว่า การใช้ความรุนแรงในครอบครัวยังเป็นเรื่องส่วนตัวอยู่ โดยให้ความเห็นว่า เป็นเรื่องในครอบครัวเขา ไม่ต้องเข้าไปยุ่งหรอก...” ชาวบ้าน (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2562)

เมื่อประชาชน หรือชาวบ้าน ได้ดำเนินการแจ้งเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัวต่ออาสาสมัคร หรือผู้นำชุมชนแล้วนั้น กลุ่มบุคคลดังกล่าว คือ กลุ่มภาคประชาสังคม จะเป็นผู้เข้ามาดำเนินการจัดการกับปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น

2.2 ภาคประชาสังคม เครือข่ายภาคประชาสังคมถือว่า เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของชุมชน เพราะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับครอบครัวในชุมชนมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัคร ซึ่งเป็นตัวแทนของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน โดยเมื่อเกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวขึ้น อาสาสมัครจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการเข้าไปดำเนินการแก้ไขสถานการณ์ และให้ความช่วยเหลือผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้คือ ในเบื้องต้นอาสาสมัครจะทำการประเมินสถานการณ์โดยจำแนกตามระดับการเกิดความรุนแรงเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีเกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวระดับร้ายแรง และต้องเข้าดำเนินการอย่างเร่งด่วน และกรณีเกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวในระดับที่ไม่ร้ายแรงและสามารถสงบลงได้โดยเร็ว โดยใช้วิธีการดำเนินการที่แตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กรณีเกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวระดับร้ายแรง และต้องเข้าดำเนินการอย่างเร่งด่วน มีขั้นตอนในการดำเนินการ คือ อาสาสมัครจะประสานไปยังผู้นำชุมชนให้เข้ามาร่วมพูดคุยไกล่เกลี่ยกับครอบครัวที่เกิดเหตุความรุนแรงขึ้น เพื่อสงบสติอารมณ์คู่กรณี รวมถึงให้การแนะนำแนวทางในการอยู่ร่วมกันไม่ให้ใช้ความรุนแรงอีก โดยลักษณะการพูดคุยไกล่เกลี่ยในเบื้องต้น อาสาสมัครจะต้องรับฟังเหตุผลต่าง ๆ ของผู้ที่ประสบกับปัญหาความรุนแรง และผู้ที่กระทำความรุนแรง โดยในขณะที่ยังรับฟังอยู่นั้นจะไม่พูดแทรกหรือแสดงความคิดเห็นในทันที เพื่อจับประเด็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร และเหตุผลใดทำให้เขาจึงเล่าให้ฟัง ผู้ถูกกระทำต้องการความช่วยเหลือหรือไม่ หรือเพียงอยากระบายความรู้สึก แต่อาสาสมัครต้องถามเสมอว่าต้องการความช่วยเหลือหรือไม่ และอย่างไร

กรณีเกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวขึ้นในระดับที่ไม่ร้ายแรงและสามารถสงบลงได้โดยเร็ว มีขั้นตอนในการดำเนินการ คือ จะมีการจัดประชุมของอาสาสมัครเพื่อทำการรวบรวม และวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่หมู่บ้าน ซึ่งอาสาสมัครของแต่ละหมู่บ้านจะรายงานสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น และวางแผนในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยในเบื้องต้นจะทำการส่งอาสาสมัครในพื้นที่ และผู้นำชุมชนเข้าดำเนินการ หากยังไม่สามารถแก้ไขได้ จะส่งต่อให้นักพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาล และเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ดำเนินการตามลำดับ ตัวอย่างเช่น หมู่บ้านไผ่หมู่บ้านหนึ่งเกิดปัญหาความรุนแรงขึ้นจะมีการเรียกประชุมอาสาสมัครจากทุกหมู่บ้านเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ผู้วิจัยจะอธิบายถึงผลที่เกิดขึ้น ภายหลังจากที่อาสาสมัครได้เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยสรุปดังต่อไปนี้

การที่อาสาสมัครเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลานาน ส่งผลให้ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงต่างทราบว่าเป็นอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน โดยส่วนมากแล้วนั้น อาสาสมัครจะทราบจากการสังเกตพฤติกรรมของคนในหมู่บ้านว่า ครอบครัวใดมีเหตุการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น มากกว่าการที่มีคนมาแจ้ง เนื่องจากอาสาสมัครมีการลงพื้นที่สำรวจความเรียบร้อยของแต่ละครอบครัวภายในเขตที่ตนรับผิดชอบอยู่เป็นประจำ ทำให้ทราบได้ว่าครอบครัวใดเป็นครอบครัวที่กำลังประสบปัญหาความรุนแรง และเมื่อเกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวขึ้นส่งผลให้ เมื่ออาสาสมัครเข้าไปประจักษ์เหตุหรือเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ชาวบ้านเต็มใจที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวโดยส่วนมากสามารถแก้ปัญหาได้ โดยอาสาสมัครในพื้นที่หมู่บ้านและผู้นำชุมชนเป็นผู้เข้าไปเจรจาไกล่เกลี่ย จัดการกับปัญหาดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...ปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวส่วนมาก สามารถที่จะแก้ปัญหาได้เพียงอาศัยอาสาสมัครในพื้นที่หมู่บ้านเป็นผู้เข้าไปจัดการกับปัญหา โดยยังไม่ต้องถึงขั้นแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาดำเนินการ...” อาสาสมัครศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2562)

2.3 ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญไม่น้อยไปกว่าอาสาสมัคร ในการร่วมแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งกลุ่มผู้นำชุมชนนั้น ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในส่วนของการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของผู้นำชุมชน จะมีลักษณะคล้ายกับการดำเนินการของกลุ่มอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน เพราะผู้นำชุมชนและอาสาสมัครมักจะดำเนินการร่วมกันเสมอ โดยเมื่อเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวขึ้นในเบื้องต้น จะประเมินสถานการณ์ว่าเกิดความรุนแรงในครอบครัวขึ้นในระดับที่รุนแรง หรือสามารถที่จะจบลงได้ภายในครอบครัวหรือไม่ หากเป็นระดับที่มีความรุนแรง ผู้ใหญ่บ้านจะเข้าไปพูดคุยเจรจาไกล่เกลี่ยกับครอบครัวที่เกิดเหตุความรุนแรงขึ้นในที่นี้ โดยใช้วิธีการสอบถามบุคคลภายในครอบครัวว่า สาเหตุเกิดจากอะไร ทำให้ถึงได้มีการใช้ความรุนแรงขึ้น และพูดคุยผสานความเข้าใจของคนในครอบครัว ซึ่งภายหลังจากที่ได้มีการพูดคุยกันเรียบร้อยแล้วนั้น ครอบครัวที่ประสบปัญหาสามารถกลับมาดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข อีกทั้งทางหมู่บ้านจะมีสมุดบันทึกประจำหมู่บ้าน ภายหลังจากเจรจาไกล่เกลี่ยปัญหาเสร็จสิ้นแล้ว จะมีการทำบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในสมุดบันทึก เป็นการสัญญาว่าจะไม่มีการใช้ความรุนแรงอีก ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...ทางผู้ใหญ่บ้านจะเข้าไปพูดคุยเจรจาไกล่เกลี่ยกับครอบครัวที่เกิดเหตุความรุนแรงขึ้น เพื่อทำความเข้าใจและรักษาความสัมพันธ์อันดีของคนในครอบครัว และให้ความรู้ว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย...” ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2562)

ทั้งนี้ นอกจากหน่วยงานเครือข่ายภาคประชาสังคม และผู้นำชุมชนจะเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวแล้วยังพบว่าภาครัฐเป็นอีกเครือข่ายภาคส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญไม่น้อยไปกว่าหน่วยงานข้างต้น ในการร่วมแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของชุมชน โดยมีวิธีการและขั้นตอน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

2.4 ภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐถือว่าเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวภายในชุมชน เพราะมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนกับหน่วยงานอื่น ๆ ภายในชุมชน ทั้งนี้ หน่วยงานรัฐที่เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวภายในชุมชน คือ เทศบาลตำบล โดยเทศบาลตำบลได้ดำเนินการจัดการกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยการก่อตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนขึ้น ซึ่งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนนี้จะมีหน้าที่จัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง รวมถึงกิจกรรมละลายพฤติกรรมในครอบครัว โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม คือ 1) การจัดทำแบบสอบถามให้แก่คนในพื้นที่ และ 2) นำมาสรุปผลว่า ควรจะมีการจัดกิจกรรมออกมาในลักษณะใด โดยกิจกรรมจะเป็นการนำทุกคนในครอบครัวที่เคยประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และครอบครัวที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งรูปแบบของการจัดกิจกรรม จะเป็นการนำวิถีชีวิตของชาวบ้านดั้งเดิม วัฒนธรรม ประเพณีที่ติดมาของชุมชน มาใช้ประกอบในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมในลักษณะเช่นนี้จัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง เป็นประจำทุกปี เช่น ในปีที่ผ่านมาได้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์การลดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี โดยในภาพรวมการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ภายหลังจากมีการจัดกิจกรรม แม้จะยังไม่สามารถที่จะลดปัญหาได้ทั้งหมด เนื่องจากครอบครัวที่เกิดปัญหาไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม แต่ก็ยังเป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่คนในชุมชนได้ว่า

หากเกิดปัญหานั้นควรที่จะดำเนินการในเบื้องต้นโดยการแจ้งเหตุแก่ผู้ใดได้บ้าง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...มีปัญหาเรื่องความร่วมมือของครอบครัว มีบางครอบครัวที่สร้างปัญหาไม่ยอมให้สังคมเข้าไปยุ่ง โดยให้เหตุผลว่า เป็นเรื่องส่วนตัว ทำให้เข้าถึงได้ยาก...” นักพัฒนาชุมชน (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2562)

บทบาทของชุมชนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัว สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า แต่ละภาคส่วน หรือแต่ละองค์กรภายในชุมชนมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นภายในชุมชนที่แตกต่างกัน โดยหน่วยงานภาครัฐ คือ เทศบาลตำบล ได้มีการแก้ปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวในรูปแบบของการจัดกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ต่อมาคือ กลุ่มอาสาสมัครซึ่งเป็นหน่วยงานภาคประชาสังคม รวมถึงกลุ่มผู้นำชุมชน ได้มีส่วนสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวภายในชุมชน โดยการเป็นผู้ที่มีหน้าที่เข้าไปไกล่เกลี่ยจัดการกับปัญหา และสุดท้าย คือ ภาคประชาชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้แจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว ต่อผู้นำชุมชนและอาสาสมัคร ให้สามารถเข้ามาดำเนินการแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว ในส่วนถัดไปผู้วิจัยจะได้อธิบายถึงลำดับขั้นตอนในการประสานงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยสรุปได้ ดังนี้

2.5 การดำเนินการร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในชุมชน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือกันของหน่วยงานภายในชุมชน การแก้ปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของชุมชนที่จะประสบผลสำเร็จได้ โดยใช้การประสานงานกันระหว่างหน่วยงานภาคต่าง ๆ ภายในชุมชน ซึ่งมีขั้นตอนคือ เมื่อมีการพบเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัวขึ้น ประชาชนในพื้นที่จะเป็นผู้แจ้งไปยังภาคประชาสังคม คือ อาสาสมัครในพื้นที่ อีกทั้งอาสาสมัครในพื้นที่เอง ก็จะต้องประสานไปยังผู้นำชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการกับปัญหาคือการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นตามที่ได้รับแจ้งจากประชาชน จนกระทั่งสามารถนำครอบครัวที่ประสบเหตุกลับสู่สภาวะปกติได้ ทั้งนี้ปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขโดยผู้นำชุมชน และกลุ่มอาสาสมัครแล้วนั้น จะมีการบันทึกและรวบรวมไปยังศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบล เพื่อให้เทศบาลตำบลนำไปใช้กำหนดรูปแบบในการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวต่อไป แต่หากกรณีปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น อาสาสมัครและผู้นำชุมชนไม่สามารถที่จะดำเนินการแก้ไขได้ จะส่งต่อไปยังทางเทศบาลตำบลเป็นผู้ดำเนินการต่อ โดยการส่งนักพัฒนาชุมชน เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาร่วมกับผู้นำชุมชน และอาสาสมัครอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้หากเทศบาลตำบล ผู้นำชุมชน และอาสาสมัคร ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้อีก ก็จะต้องส่งเรื่องให้แก่นักพัฒนาชุมชนที่ดำรงตำแหน่งตามกฎหมายต่อไป ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ว่า

“...หากปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข จะมีผู้ใหญ่บ้านเข้ามาพูดคุยและหาทางออกร่วมกันอีกครั้ง และหากตกลงกันไม่ได้ทางเทศบาลจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ก่อนที่จะถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจ...” อาสาสมัครศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2562)

จากข้อค้นพบดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์แล้วผู้วิจัยสามารถสรุปผล บทบาทของชุมชนในการแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านผือ อำเภอนองเรือ จังหวัดขอนแก่น มีการดำเนินงานร่วมกันผ่านเครือข่ายต่าง ๆ ภายในชุมชน เริ่มตั้งแต่ประชาชนในพื้นที่ ดำเนินการแจ้งเหตุแก่อาสาสมัครซึ่งเป็นตัวแทนของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน และอาสาสมัครประสานไปยังผู้นำชุมชน เพื่อดำเนินการจัดการกับปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวร่วมกัน โครงการสร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวังปัญหาภายในชุมชน เป็นวิธีการให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวอย่างได้ผล ซึ่งชุมชนดังกล่าวมีกลุ่มอาสาสมัครและผู้นำชุมชนในพื้นที่คอยดำเนินการแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น รวมถึงการสำรวจความเรียบร้อยภายในชุมชนอยู่เป็นประจำ ทั้งเทศบาลตำบล ก็มีส่วนในการเข้าดำเนินการแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ร่วมกับผู้นำชุมชนและอาสาสมัคร และมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้การให้ความรู้แก่คนในชุมชนเป็นวิธีการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่ได้ผลดีวิธีหนึ่งนั้น กิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้นนอกจากเป็นการละลายพฤติกรรม ของครอบครัวที่เกิดการใช้ความรุนแรงขึ้นแล้ว ยังเป็นการให้ความรู้แก่ครอบครัวที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรง รวมถึงประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง ในการหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวขึ้น และสร้างความเข้าใจว่าความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่เรื่องส่วนตัว และบทบาทที่สำคัญอีกประการ คือ ชุมชนมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้โดยการให้คนในชุมชนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยปัญหาพบว่าปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวส่วนมากสามารถจัดการแก้ไขได้โดยอาสาสมัคร และผู้นำชุมชนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

โดยไม่ต้องส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานอื่น ซึ่งเป็นรูปแบบการแก้ไขปัญหาที่มีความกระชับและรวดเร็ว แสดงให้เห็นได้ว่าชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ด้วยตัวชุมชนเอง

อภิปรายผล

ความรุนแรงในครอบครัวนั้น เป็นปัญหาที่สามารถส่งผลกระทบต่อสังคมได้ในวงกว้าง การแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกชุมชนควรตระหนัก และช่วยกันดำเนินการแก้ไข โดยข้อค้นพบของการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวนั้นเกิดขึ้นจากหลากหลายสาเหตุด้วยกัน ซึ่งสรุปได้ดังนี้ การดื่มสุราและของมีเมา รวมทั้งการเสพยาเสพติด เป็นสาเหตุหลักที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงในครอบครัวมากที่สุด เพราะก่อให้เกิดความมีเมามาจนกระทั่งขาดสติ และขาดการยับยั้งชั่งใจ อีกทั้งปัญหาทางการเงินในครอบครัว ก็สามารถเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้ เพราะเกิดความตึงเครียดและกดดันภายในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรณี บุญประกอบ และคณะ (2554 : 24-33) อีกทั้งปัญหาเรื่องชู้สาว ความไม่ซื่อสัตย์ต่อกันระหว่างสามีภรรยา ความหึงหวง ก็เป็นเหตุที่ก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของอาหะมะกอซี กาซอ และคณะ (2556 : 134-140) ทั้งนี้ชุมชนมีวิธีการแก้ไขหากเกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวขึ้นภายในชุมชน สรุปได้ดังต่อไปนี้

ชุมชนนั้นจะประกอบไปด้วยหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ที่ดำเนินการร่วมกันเพื่อให้ชุมชนดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ซึ่งหน่วยงาน และบุคคลภายในชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ข้อค้นพบของการวิจัยสามารถอธิบายได้ ดังต่อไปนี้ เริ่มตั้งแต่ประชาชนในพื้นที่ เป็นผู้มีส่วนที่แจ้งแก่อาสาสมัครซึ่งทำหน้าที่อยู่ในพื้นที่ หากพบเห็นเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งกลุ่มอาสาสมัครทำหน้าที่เป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นภายในชุมชน และอาสาสมัครจะประสานความร่วมมือไปยังผู้นำชุมชน เพื่อสนับสนุนในการดำเนินการเข้าไกล่เกลี่ย และจัดการกับปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวร่วมกัน อีกทั้งหน่วยงานรัฐ ได้แก่ เทศบาลตำบล ก็มีส่วนในการเข้าร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับผู้นำชุมชน และอาสาสมัครด้วย ทั้งยังมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ กิจกรรมแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ที่สามารถลดปัญหาความรุนแรงในภาพรวมของชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรักยัม ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา และคณะ (2553 : 244-248) ที่เห็นว่าองค์กรชุมชนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในระดับมาก และในงานวิจัยของ สุกิจ อยู่ในธรรม และประมต นันทิยะกุล (2559 : 338) ที่เห็นว่าชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ โดยการแจ้งเจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่เป็นเครือข่ายแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เมื่อพบเห็นความรุนแรงในครอบครัว แต่ทั้งนี้ก็มีความแตกต่างจากงานวิจัยของ อาหะมะกอซี กาซอ และคณะ (2556 : 138-139) เนื่องจากความแตกต่างกันของพื้นที่ในการวิจัยที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีบทบาทในการไกล่เกลี่ยความรุนแรงในครอบครัว คือ ผู้นำทางศาสนา และพ่อแม่ญาติพี่น้อง ซึ่งแตกต่างกับผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการไกล่เกลี่ยปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของงานวิจัยนี้ คือ ผู้นำชุมชน และอาสาสมัคร อีกทั้งข้อค้นพบในการป้องกันไม่ให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวซ้ำ โดยการที่แต่ละหมู่บ้านจะมีการให้ผู้ที่เคยกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรว่าจะไม่กระทำซ้ำอีก โดยบันทึกลงในสมุดประจำหมู่บ้าน เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการลดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นชุมชนที่มีสถานะทางสังคมใกล้ชิดกับครอบครัวมากที่สุด มีความตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และมีการดำเนินการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวภายในชุมชน จึงเป็นการสร้างครอบครัวรวมทั้งชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง และเป็นชุมชนไร้ความรุนแรงอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมากที่สุด คือ การดื่มสุรา จึงควรมีการนำผู้ที่ดื่มสุราเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัวที่เทศบาลจัดขึ้น เช่นเดียวกับครอบครัวที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือครอบครัวที่เคยเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว อีกทั้งสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวอื่น ๆ ได้แก่ ยาเสพติด ปัญหาทางการเงิน การชู้สาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ควรให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวด้วย เช่น มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ภายในโรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงในพื้นที่ หรือแต่ละหมู่บ้านควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับภัยของยาเสพติด การออม การแนะแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ครอบครัวอบอุ่น เป็นต้น เพื่อเป็นการป้องกันและลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้กิจกรรมแก้ไขปัญหาคือการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งจัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง

อาจทำให้ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่องเท่าที่ควร จึงควรเพิ่มการจัดกิจกรรม เป็นปีละ 3-4 ครั้ง เพื่อเป็นการสร้างความต่อเนื่องในการดำเนินการแก้ปัญหา และลดมุมมองของคนในชุมชนที่ยังมีความคิดว่า เรื่องการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว อีกทั้งควรมีการมอบของรางวัลแก่ผู้ที่มาเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งประชาชนในบริเวณพื้นที่ และครอบครัวที่ประสบปัญหาการใช้ความรุนแรง ในครอบครัว ดังนั้นแนวทางการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยบทบาทของชุมชนที่ได้ผลมากที่สุด คือ การทำให้ชาวบ้าน เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และดำเนินการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เข้ามาดำเนินการ จัดการกับปัญหาอย่างทันที ทั้งนี้ทางหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเหตุเพื่อเป็นการป้องกันการแก้แค้น ทดแทนด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในพื้นที่ชุมชนชนบท และเมืองคกร ที่มีหน้าที่เฉพาะในการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว การทำวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษา การแก้ไขปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวภายในชุมชน ที่ไม่ได้มีองค์กรที่มีหน้าที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเปรียบเทียบ และให้ทราบความแตกต่างของวิธีการดำเนินการแก้ไขปัญหา และผลสำเร็จภายหลังจากได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหา อีกทั้งควรศึกษาการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในพื้นที่ชุมชนเมือง เนื่องจากลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเมือง แตกต่างจากคนในชุมชนชนบท การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอาจมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ทั้งผู้ที่เข้ามาับบทบาท และวิธีการดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). รายงานสถานการณ์ทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2561. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2561, จาก <http://tps04.m-society.go.th/index.php/th/tps0-news/2017-05-16-15-16-07/130-2561-5-1>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2561). สถิติความรุนแรงปี 61 '7 เดือน' 367 ข่าว สูงสุดในรอบ 3 ปี. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2562, จาก <http://inews.bangkokbiznews.com/read/342555>
- ธีรภูมิ นิลเพ็ชร. (2561). ความรุนแรงในครอบครัว: การวิเคราะห์สาเหตุและการป้องกันปัญหาในสังคมไทย. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 24(2), 5-6.
- พรณี บุญประกอบ, รณชัย คงสกนธ์, อังคินันท์ อินทรกำแหง และยงยุทธ แสนประสิทธิ์. (2554). รูปแบบการป้องกันปัญหา การใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัด ปทุมธานี. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 17(2), 19-36.
- พิชญภา เจริญแท้. (2555). ความหมายและมาตรการทางกฎหมายต่อการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภูริภัทร สังขพัฒน์. (2561). รายงาน UN เผย “บ้าน” เป็นสถานที่อันตรายที่สุดสำหรับผู้หญิง เหตุเกินครึ่ง แฟน-คนในครอบครัวฆ่า. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก <https://thestandard.co/un-study-shows-home-most-dangerous-place-for-women/>
- มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี. (2562). “แม่ยาย” ร้อง “ปวีณา” ผวา “ลูกเขยใจ 17” ย้อนกลับมาทำร้าย หลังถูก พยายามฆ่าใช้มีดจ้วงแทง 14 แผลตอนหลักกลางดึก ลูกสาวตื่นมาเห็นยกมือไหว้ร้องขอชีวิตแม่ แม่ตำรวจตามจับ ตัวได้แล้วแต่ยังไม่กล้ากลับบ้านเพราะเรื่องราวยังหลอนกลัวลูกเขยโหดย้อนกลับมาทำร้ายอีก. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://pavenafoundation.or.th/portfolio/แม่ยาย-ร้อง-ปวีณา-ผวา/>
- รณชัย คงสกนธ์ และณฤมล โพธิ์แจ่ม. (2551). ความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพฯ: หสน.สหประชาชาติไทย.
- รักยัม ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา, รณชัย คงสกนธ์, นิศากร ตันตนาการ, สุนิสา จงวัฒนา และอุมาพร อุทุมพรพิทยกุล. (2553). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว : กรณีศึกษา 3 ชุมชนในจังหวัดสระบุรี. *รามาริบัติวารสาร*, 33(4), 242-250.

- วุฒิชัย เปี้ยแดง. (2553). บทบาทของชุมชนในการป้องกันและแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะกรณี
ชุมชนนาร่องของกรุงเทพมหานคร 4 ชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงาน
ยุติธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). การใช้ความรุนแรงในครอบครัว : กฎหมายช่วยได้. สืบค้นเมื่อ
17 ธันวาคม 2561, จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2558/feb2558-3.pdf
- สุกิจ อยู่ในธรรม และประมต นันทียะกุล. (2559). การบริหารจัดการเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 6(3), 333-342
- อาหะมะกอซี กาซอ, บะห์รุดดีน บินยูโซ๊ะ และสะมะแอ ปือราเฮง. (2556). ความรุนแรงในครอบครัวมุสลิม ต.สะเตง อ.เมือง
จ.ยะลา : ศึกษาสาเหตุและวิธีการแก้ไข. วารสารปาริชาติ, 26(3), 130-142.

การศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหาร กรณีศึกษาเขตพื้นที่ จังหวัดมหาสารคาม

The Study of Tourists' Motivation towards Restaurant Service: A Case Study of Restaurant Service in Mahasarakham Province

โอชญญา บัวธรรม¹

Ochanya Buatham¹

Received : 27 ก.ค. 2562

Revised : 24 ม.ค. 2563

Accepted : 27 ม.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหาร กรณีศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน ที่ใช้บริการร้านอาหารท้องถิ่นในเขตพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ อำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย อำเภอวาปีปทุม และอำเภอแกลง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ในพื้นที่ 4 อำเภอดังกล่าว อำเภอละ 100 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการใช้บริการร้านอาหาร ภายในจังหวัดมหาสารคามของนักท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยผลักดันที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ แรงจูงใจด้านความต้องการทานอาหารกับเพื่อน คนรู้จัก หรือครอบครัว (Social) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความต้องการอาหารที่มีราคาถูก ประหยัด (Budget) และปัจจัยด้านความต้องการทานอาหารที่ผสมผสานกันระหว่างวัตถุดิบและสไตล์อาหาร (Eclectic) ในส่วนของแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อการใช้บริการร้านอาหารภายในจังหวัดมหาสารคามนั้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยดึงดูดเกี่ยวกับคุณภาพของอาหารที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รสชาติของอาหาร ปัจจัยดึงดูดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของร้านอาหารที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การบริการของร้านอาหาร และปัจจัยดึงดูดเกี่ยวกับความน่าดึงดูดใจของอาหาร ด้านรูปลักษณ์ของอาหารและการตกแต่งจาน

คำสำคัญ : ปัจจัยดึงดูด, นักท่องเที่ยวเชิงอาหาร, ร้านอาหาร

Abstract

The purpose of this research was to study the tourists' motivation toward restaurant services: a case study of restaurant service in Mahasarakham province. The sample group of the study included 400 Thai tourists who used the service in local restaurants in 4 districts of Mahasarakham Province; Mueang Mahasarakham, Kantharawichai, Wapi Pathum and Kae Dam. This research is a quantitative research and the data were collected by using questionnaires. Quota sampling method was used in this study. The researcher collected the data from Thai tourists in 4 areas as mentioned, 100 tourists in each area. Statistics used for data analysis are descriptive statistics, mean, and standard deviation. The motivation that affects the use of restaurants in Mahasarakham province is at moderate level in overall. The motivation of demand for having food with friends, relatives or family (Social) is at the highest level, following with the demand for cheap or budget food (Budget), the demand for food that has the combination between ingredients and style (Eclectic). The Motivation that affects the use of restaurant service in Mahasarakham Province is at a high level in overall. The highest mean of the motivation of using service

1 อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อีเมล: ochanya.b@hotmail.com

¹ Lecturer of Tourism Management Program, Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University,

Email: ochanya.b@hotmail.com

in restaurants based on the quality of food is the taste, based on the environment is the service and the tourists' motivation of choosing the restaurant based on food are appearance and food decoration.

Keywords : Pull factors, Gastronomy Tourist, Restaurant

บทนำ

อาหารเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเปรียบเสมือนจุดเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และทิศทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นเข้าด้วยกัน เพราะนักท่องเที่ยวไม่ได้มองหาอาหารท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการที่จะเรียนรู้ถึงต้นกำเนิด ขั้นตอน และกระบวนการผลิตซึ่งล้วนแล้วแต่สามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experience Tourism) การท่องเที่ยวท้องถิ่น (Local Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ได้อีกด้วย (ชญาณีน วังชัย, 2560 : 63) Quan and Wang (2004 : 297-305) ได้กล่าวว่า จำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่า 1 ใน 3 ใช้จ่ายเงินไปกับอาหารและเครื่องดื่มเป็นจำนวนมากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ของการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงอาหาร” (Gastronomic Tourism) อาหารแต่ละชนิดล้วนแต่มีความผูกพันกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น อาหารประเภทต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวจึงกลายเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอาหารและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารได้กลายเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่รองรับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่วางแผนให้การท่องเที่ยวบางส่วนหรือทั้งหมดของตน มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการชิมอาหารท้องถิ่นหรือมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (United Nations World Tourism World Tourism Organization, 2012 : 6-7) องค์กรต่างประเทศ เช่น World Food Travel Association (WFTA) ได้พัฒนาและใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Psycho Culinary research เพื่อวิจัยพฤติกรรมและความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาหารประเภทต่าง ๆ โดย WFTA พบว่าประเภทของอาหารที่นักท่องเที่ยวมีความนิยมสูงสุด คือ อาหารที่เป็นของแท้ต้นตำรับดั้งเดิม (Authentic) (โตมร ศุขปรีชา, 2560 : 46; World Food Travel Association, 2018 : online) ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีอาหารต้นตำรับดั้งเดิม และมีอาหารที่หลากหลายเป็นจำนวนมาก

ประเทศไทยเริ่มมีการให้ความสำคัญกับการนำอาหารมาเป็นส่วนเสริมในการสนับสนุนการท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากการร่วมมือกับบริษัท มิชลิน ทราเวล พาร์ทเนอร์ ซึ่งเป็นผู้ผลิตคู่มือแนะนำร้านอาหารที่มีชื่อเสียงระดับโลก ในนาม “Michelin Guide” เพื่อผลิตคู่มือแนะนำร้านอาหารในประเทศไทยที่ผ่านการคัดสรรตามมาตรฐานของมิชลิน (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2560 : ออนไลน์) นอกจากนี้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬายังได้มีการลงนามความตกลงว่าด้วยการเป็นเจ้าภาพจัดงานประชุมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารระดับโลก UNWTO World Forum on Gastronomy Tourism ครั้งที่ 4 ในปี 2561 โดยมุ่งหวังว่าการเป็นเจ้าภาพในการจัดงานครั้งนี้ จะเป็นโอกาสในการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารของไทยให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในเวทีโลก โดยเตรียมสร้างกลยุทธ์ใหม่ “อาหารไทยเพื่อการท่องเที่ยว” ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาให้ประเทศไทยกลายเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยม และสามารถนำเสนอประสบการณ์อันเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะด้านอาหาร เพื่อยกระดับให้การท่องเที่ยวเชิงอาหารของไทยมีคุณภาพในฐานะเป็นแหล่งรวมวัตถุดิบและอาหารเลิศรสระดับโลก (ผู้จัดการออนไลน์, 2560 : ออนไลน์)

มหาสารคามเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และยังคงความสวยงามสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือน เช่น พระพุทธรูปยืนมงคล อำเภอกันทรวิชัย พระพุทธรูปมิ่งเมือง กู่สันตรัตน์ พระบรมธาตุนาดูน สะพานไม้แกดำ อำเภอแกดำ หมู่บ้านหัตถกรรมหนองเขื่อนช้าง หมู่บ้านทอเสื่อกกบ้านแพง และหมู่บ้านกลองยาว อำเภอวาปีปทุม เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, ม.ป.ป : ออนไลน์) นอกจากนี้จังหวัดมหาสารคามยังมีร้านอาหารและทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงอาหารหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ อาหารท้องถิ่น สินค้า OTOP เช่น ปลาร้าบอง ส้มตำ อาหารประเภذبึงย่าง และอื่น ๆ รวมทั้งยังมีตลาดนัด ถนนคนเดิน และงานเทศกาลทางวัฒนธรรมที่มีการตั้งร้านจำหน่ายอาหาร ได้แก่ งานจ๊วและงานกาชาด อย่างไรก็ตามถึงแม้จังหวัดมหาสารคามจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ แต่จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวกลับมีจำนวนไม่มากนัก เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นในภาคอีสาน ร้านอาหารซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงอาหารชนิดหนึ่งจึงอาจเป็นสิ่งที่จังหวัดมหาสารคามสามารถใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมนอกเหนือไปจากการเดินทางไปเยือนสถานที่ท่องเที่ยวภายในจังหวัด เพราะจังหวัดมหาสารคาม

มีร้านอาหารหลากหลายประเภท ได้แก่ ร้านอาหารท้องถิ่น ร้านอาหารพื้นเมือง ร้านอาหารแบบบุฟเฟ่ต์ปิ้งย่าง ร้านอาหารต่างชาติ ร้านอาหารริมทาง รวมทั้งร้านอาหารที่จำหน่ายเครื่องดื่มและขนมหวาน เป็นต้น

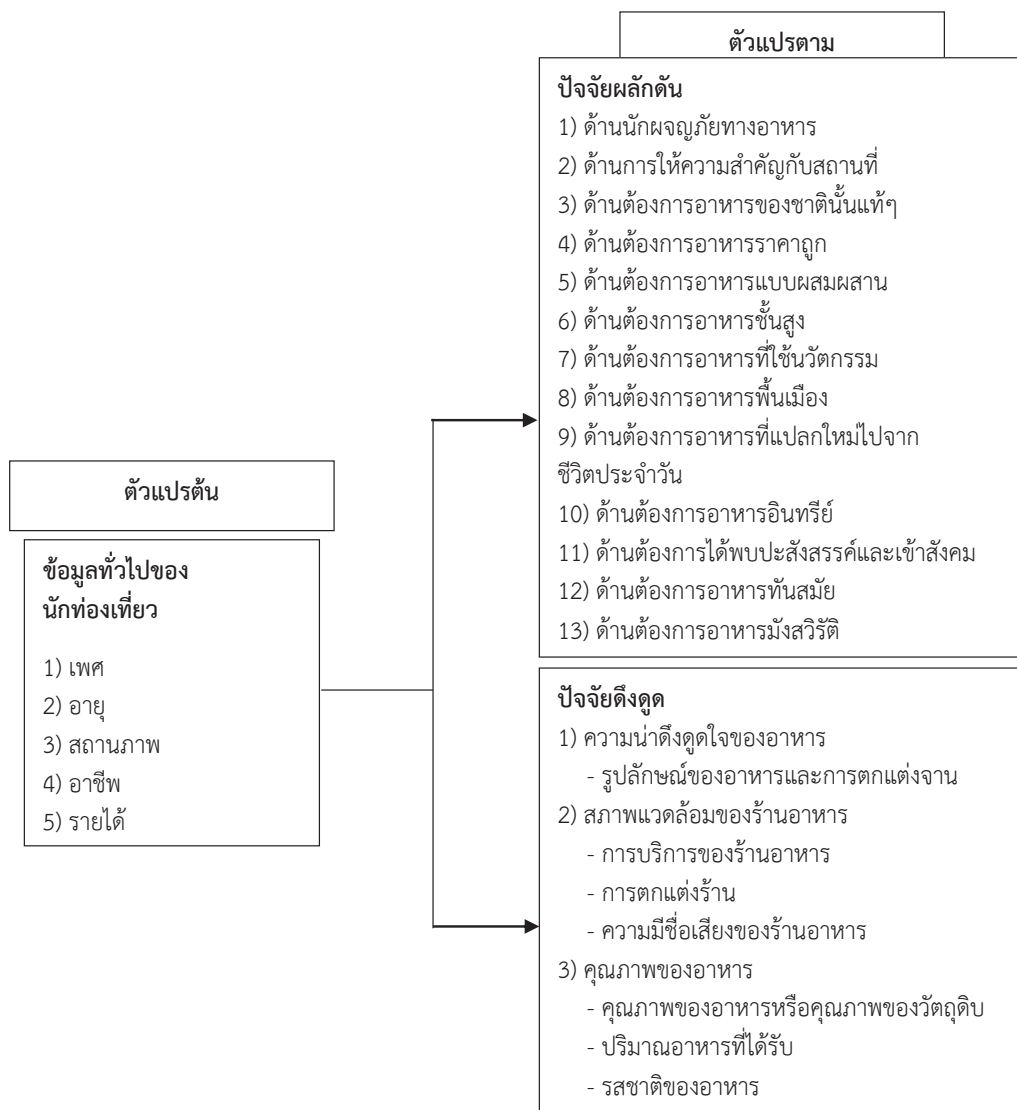
การท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การท่องเที่ยวพระบรมธาตุนาดูน พุทธมณฑลแห่งอีสาน การท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ เช่น อ่างเก็บน้ำแก่งเลิงจาน ซึ่งมีสวนสาธารณะและกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การเที่ยวชมเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นการท่องเที่ยวที่กล่าวถึงเรื่องราวขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิปัญญา การประกอบอาชีพ รวมทั้งการรับประทานอาหารหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นอาหารท้องถิ่น อาหารข้างทาง หรืออาหารแบบประยุกต์ต่าง ๆ เป็นต้น อาหารประเภทต่าง ๆ ที่จำหน่ายในร้านอาหารเหล่านี้ จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจในการมาท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามและเกิดการสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะทำให้เกิดการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์จังหวัดและยุทธศาสตร์ชาติ เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเฉพาะทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomic Tourism) ที่ถือว่าเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่จะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางมาเที่ยวมากขึ้น อย่างไรก็ตามหากร้านอาหารที่มีอยู่หรือกำลังจะเกิดขึ้นขาดปัจจัยในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาใช้บริการ ก็จะไม่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารและเส้นทางท่องเที่ยวได้ในอนาคต จากเหตุผลดังกล่าวจึงนำมาสู่การวิจัยในครั้งนี้ โดยทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหาร กรณีศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้ทำการศึกษาในขอบเขต 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย อำเภอบึงพุมและอำเภอกมลา จังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากทั้ง 4 อำเภอเหล่านี้ มีร้านอาหารหลากหลายประเภท มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และสามารถเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารที่สำคัญของจังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการร้านอาหาร ในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ
3. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีปัจจัยผลักดัน (Push Factors) โดยประยุกต์จากเครื่องมือ Psycho Culinary ของ World Food Travel Association (2018 : online) และแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ United Nations World Tourism World Tourism Organization (2012 : 6-7) และบันทึก อเนกพจนานุกรม (2560: 8-19) มาประยุกต์ใช้ ปัจจัยผลักดัน 13 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนักผจญภัยทางอาหาร (Adventurer) 2) ให้ความสำคัญกับสถานที่ (Ambience) 3) ต้องการอาหารของชาตินั้นแท้ ๆ (Authentic) 4) ต้องการอาหารราคาถูก (Budget) 5) ต้องการอาหารแบบผสมผสาน (Eclectic) 6) ต้องการอาหารชั้นสูง (Gourmet) 7) ต้องการอาหารที่斬นวัตกรรม (Innovative) 8) ต้องการอาหารพื้นเมือง (Localist) 9) ต้องการอาหารที่แปลกใหม่ไปจากชีวิตประจำวัน (Novice) 10) ต้องการอาหารอินทรีย์ (Organic) 11) ต้องการได้พบปะสังสรรค์และเข้าสังคม (Social) 12) ต้องการอาหารทันสมัย (Trendy) 13) ต้องการอาหารมังสวิรัต (Vegetarian) และปัจจัยดึงดูด 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความน่าดึงดูดใจของอาหาร (attractiveness of the food) ได้แก่ รูปลักษณ์ของอาหารและการตกแต่งจาน 2) สภาพแวดล้อมของร้านอาหาร (environment) ได้แก่ การบริการของร้านอาหาร การตกแต่งร้าน และความมีชื่อเสียงของร้านอาหาร และ 3) คุณภาพของอาหาร (quality of service) ได้แก่ คุณภาพของอาหาร หรือวัตถุดิบ ปริมาณอาหารที่ได้รับ รสชาติของอาหาร โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 120,909 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560 : ออนไลน์) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดมหาสารคาม ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย อำเภอวาปีปทุม และอำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากทั้ง 4 อำเภอ ดังกล่าวเมื่อลงพื้นที่จริงเพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่ามีความสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงอาหาร คือ มีร้านอาหารหลากหลายประเภท มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ การเดินทางสะดวก เข้าถึงได้ง่าย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวนมาก

ผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (Krejcie & Morgan, 1970 : 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างไว้ จำนวน 400 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยในสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 4 อำเภอ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา

(Quota Sampling) แบ่งตามพื้นที่วิจัยทั้ง 4 อำเภอ อำเภอละ 100 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในพื้นที่วิจัยทั้ง 4 อำเภอ คือ

1) อำเภอเมืองมหาสารคาม บริเวณศาลหลักเมือง ถนนคนเดิน ห้างสรรพสินค้าเสริมไทยพลาซ่า วัดป่าวังน้ำเย็น และวังมัจฉา
2) อำเภอกันทรวิชัย บริเวณพระพุทธรูปยืนมงคล วัดจระเข้ วนอุทยานชีหลง และตลาดกลางคืน 3) อำเภอวาปีปทุม บริเวณหมู่บ้านคลองยาว และ 4) อำเภอแกดำ บริเวณสะพานไม้แกดำ เพื่อให้มีการกระจายข้อมูลที่เท่ากัน ได้ข้อมูลครบถ้วน และเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย จากการทบทวนวรรณกรรม โดยปัจจัยผลักดันประยุกต์จาก World food travel Association (2018 : online) และปัจจัยดึงดูดประยุกต์จากองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ United Nations World Tourism World Tourism Organization (2012 : 6-7) และบัณฑิต อนุเกตุสุข (2560 : 8-19)

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งหมด 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

ก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น โดยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาว่าประเด็นต่าง ๆ ในแบบสอบถาม มีเนื้อหาสาระตรงตามประเด็นที่ต้องการวัดผลหรือไม่ จากการทดสอบได้ค่า IOC = 0.67 จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการ try out จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มประชากรที่ใกล้เคียงกับกลุ่มที่ทำการศึกษ และนำแบบสอบถามมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยค่าที่ได้จะต้องไม่น้อยกว่า 0.70 (อัศวิน แสงพิบูล, 2556 : 210) ซึ่งแบบสอบถามตอนที่ 2 ได้ค่า Alpha= .987 และแบบสอบถามส่วนที่ 3 ได้ค่า Alpha= .906 ถือว่ามีความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในอำเภอเมืองมหาสารคาม ในพื้นที่วิจัยจำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกันทรวิชัย อำเภอวาปีปทุม และอำเภอแกดำ อำเภอละ 100 ชุด ช่วงระหว่างเดือนธันวาคม 2561 – เดือนมีนาคม 2562 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ก่อนนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ทั้ง 400 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 นั้น ผู้วิจัยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) สำหรับตอนที่ 2 การวิเคราะห์แรงจูงใจ ด้านปัจจัยผลักดัน ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม และตอนที่ 3 การวิเคราะห์แรงจูงใจ ด้านปัจจัยดึงดูด ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับบรรยายสรุปผล และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเขียนพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการร้านอาหาร ในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 400 ชุด พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 76) รองลงมาเป็นเพศชาย (ร้อยละ 24) โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี (ร้อยละ 64.5) รองลงมาเป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 23) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 90.5) รองลงมา คือ มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 9.0) โดยส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงาน/นักศึกษา (ร้อยละ 85.5) รองลงมา คือ รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 5.5) และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท (ร้อยละ 49.5) รองลงมา คือ มีรายได้ 5001–10,000 บาท (ร้อยละ 31.5) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 89.0) รองลงมา คือ มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 7) ตามลำดับ

2. แรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

แรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) โดยเมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่าปัจจัยผลักดันที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ต้องการทานอาหารกับเพื่อน คนรู้จัก หรือครอบครัวเป็นหลัก (Social) ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาคือ ต้องการอาหารที่มีราคาถูก ประหยัด (Budget) ($\bar{X} = 3.82$) และต้องการทานอาหารที่ผสมผสานกันระหว่างวัตถุดิบและสไตล์อาหาร (Eclectic) ($\bar{X} = 3.73$) ปัจจัยผลักดันที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความต้องการทานอาหารชั้นสูง ราคาแพง (Gourmet) ($\bar{X} = 2.71$) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ในพื้นที่ที่กรณีศึกษา

แรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ต้องการทานอาหารกับเพื่อน คนรู้จัก หรือครอบครัว เป็นหลัก (Social)	3.92	1.01	มาก
2. ต้องการอาหารที่มีราคาถูก ประหยัด (Budget)	3.82	1.02	มาก
3. ต้องการทานอาหารที่ผสมผสานกันระหว่างวัตถุดิบและสไตล์อาหาร	3.73	1.03	มาก
4. ต้องการทานอาหารพื้นเมือง หรืออาหารพื้นบ้านทั่วไป (Localist)	3.68	.956	มาก
5. ต้องการทานอาหารอินทรีย์จากธรรมชาติ (Organic)	3.67	1.104	มาก
6. ต้องการทานอาหารที่แปลกใหม่ไปจากชีวิตประจำวัน (Novice)	3.59	.978	มาก
7. ต้องการทานอาหารที่มีความเก๋ กำลังเป็นที่นิยมในขณะนี้ (Trendy)	3.57	.965	มาก
8. ต้องการทานอาหารที่เป็นของท้องถิ่นแท้ ๆ มีต้นกำเนิด ณ ที่แห่งนั้น (Authentic)	3.53	1.002	มาก
9. ต้องการผจญภัยไปกับการทานอาหารแปลกหรือทานวัตถุดิบชนิดใหม่ที่ยังไม่เคยมีใครทานมาก่อน (Adventurer)	3.48	1.037	ปานกลาง
10. ต้องการทานอาหารที่ใช้นวัตกรรมแปลกใหม่ เช่น คอฟฟี่แคปซูล ไอศกรีมชีวี่ (Innovative)	2.96	1.245	ปานกลาง
11. ต้องการทานอาหารที่ไม่ใช้เนื้อสัตว์เป็นวัตถุดิบ (Vegetarian)	2.79	1.356	ปานกลาง
12. ให้ความสำคัญกับสถานที่ ต้องการสถานที่สวยงามในการทานอาหาร (Ambience)	2.76	.870	ปานกลาง
13. ต้องการทานอาหารชั้นสูง ราคาแพง (Gourmet)	2.71	1.20	ปานกลาง
รวม	3.40	1.059	ปานกลาง

3. แรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

แรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) โดยเมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า ปัจจัยดึงดูดเกี่ยวกับคุณภาพของอาหารที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รสชาติของอาหาร ($\bar{X} = 4.37$) ปัจจัยดึงดูดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของร้านอาหารที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การบริการของร้านอาหาร ($\bar{X} = 4.30$) และปัจจัยดึงดูดเกี่ยวกับความน่าดึงดูดใจของอาหาร ด้านรูปลักษณ์ของอาหารและการตกแต่งจาน ($\bar{X} = 3.97$) โดยปัจจัยดึงดูดที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยดึงดูดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของร้านอาหาร ในด้านความมีชื่อเสียงของร้าน ($\bar{X} = 3.67$) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว ในพื้นที่กรณีศึกษา

แรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดของนักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
คุณภาพของอาหาร			
1. รสชาติของอาหาร	4.37	.835	มาก
2. คุณภาพของอาหารหรือคุณภาพของวัตถุดิบ	4.23	.871	มาก
3. ปริมาณอาหารที่ได้รับ	4.05	.89	มาก
สภาพแวดล้อมของร้านอาหาร			
1. การบริการของร้านอาหาร	4.30	.923	มาก
2. การตกแต่งร้าน	4.12	.938	มาก
3. ความมีชื่อเสียงของร้านอาหาร	3.67	.953	มาก
ความน่าดึงดูดใจของอาหาร			
รูปลักษณ์ของอาหาร และการตกแต่งจาน	3.97	.907	มาก
รวม	4.10	.902	มาก

สรุปผล

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ใช้บริการร้านอาหาร ในเขตพื้นที่กรณีศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี มีสถานภาพโสด ประกอบอาชีพนักเรียนหรือนักศึกษา และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท โดยส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว แรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในจังหวัดมหาสารคามของนักท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) โดยปัจจัยผลักดันที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ แรงจูงใจด้านความต้องการทานอาหารกับเพื่อน คนรู้จัก หรือครอบครัว (Social) เป็นหลัก รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความต้องการอาหารที่มีราคาถูก ประหยัด (Budget) และปัจจัยด้านความต้องการทานอาหารที่ผสมผสานกันระหว่างวัตถุดิบและสไตล์อาหาร (Eclectic) แรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความต้องการทานอาหารชั้นสูง ราคาแพง (Gourmet) ในส่วนของแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในจังหวัดมหาสารคามของนักท่องเที่ยวนั้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่าปัจจัยดึงดูดเกี่ยวกับคุณภาพของอาหารที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รสชาติของอาหาร ปัจจัยดึงดูดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของร้านอาหารที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การบริการของร้านอาหาร และปัจจัยดึงดูดเกี่ยวกับความน่าดึงดูดใจของอาหาร ด้านรูปลักษณ์ของอาหารและการตกแต่งจาน โดยปัจจัยดึงดูดที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยดึงดูดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของร้านอาหาร ในด้านความมีชื่อเสียงของร้าน ในส่วนของข้อเสนอแนะที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ขาดข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหารที่มีชื่อเสียงภายในจังหวัดมหาสารคาม จึงมักเลือกใช้บริการร้านที่ตั้งอยู่ริมถนน สามารถมองเห็นได้ง่าย และมีที่จอดรถ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการร้านอาหาร ในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวที่ใช้บริการร้านอาหารส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีอาชีพนักเรียนหรือนักศึกษา และส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับระดับปริญญาตรีหรือจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในพื้นที่กรณีศึกษา 4 อำเภอ เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งมีรายได้น้อย จากข้อมูลดังกล่าวนี้ร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามสามารถปรับเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานตอนต้น ซึ่งการปรับเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายจากผู้ใหญ่ที่มีรายได้สูงไปสู่กลุ่มวัยรุ่นที่เป็นผู้ดีหรือนักท่องเที่ยวเพื่อชิมอาหาร (Foodie) ของร้านอาหารและภัตตาคารระดับสูง รวมทั้งอุตสาหกรรมบริการ และการท่องเที่ยวในปัจจุบันนั้นสืบเนื่องมาจากการได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ (บัณฑิต อนุเกณสุข, 2560 : 8-19) ซึ่งกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มวัยทำงานนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงอาหารไทยเช่นกัน (สริตา พันธุ์เทียน, ทรงคุณ จันทรร และมาริสสา โกเศยะโยธิน, 2560 : 190-198)

ผลการศึกษาในระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ของนักท่องเที่ยว พบว่าแรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความต้องการทานอาหารกับเพื่อน คนรู้จัก หรือครอบครัว (Social) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อธิภัทร ตียาสุนทรานนท์ และศิริพงศ์ รักใหม่ (2562 : 302-314) ที่ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการร้านอาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าส่วนใหญ่มีเหตุผลในการใช้บริการเพื่อพบปะสังสรรค์ ในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว ปัจจัยผลักดันที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ภายในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามที่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ นั้น ถือว่านักท่องเที่ยวมีความสนใจด้านอาหาร และได้รับประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว รวมทั้งมีส่วนร่วมผ่านการรับประทานอาหารท้องถิ่น อาหารพื้นเมือง อาหารขึ้นชื่อของพื้นที่นั้น ๆ (เบญจมาภรณ์ ขำนาญญา, 2561 : 103-116) และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของ Hall, Sharples, Mitchell, Macionis and Camboume (2003 : 25-32) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่านักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวัฒนธรรมของประเทศหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แปลกใหม่ผ่านการชิมอาหาร และอาหารท้องถิ่นสามารถเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ในการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ตามแนวคิดของ Scarpato (2003 : 51-69)

ผลการศึกษาในระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ พบว่ารสชาติของอาหารมีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การบริการของร้านอาหาร และคุณภาพอาหารหรือคุณภาพของวัตถุดิบ สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย (Kururatchaikul, 2014 : 1-3) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ขับเคลื่อนความพึงพอใจที่มีต่ออาหารไทยอ้างอิงจากหลักส่วนประสมทางการตลาด คือ ความอร่อยของอาหาร บรรยากาศดี คุณภาพของอาหารและความสดใหม่ของวัตถุดิบ รวมถึงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อธิภัทร ตียาสุนทรานนท์ และศิริพงศ์ รักใหม่ (2562 : 302-314) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีเหตุผลในการใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดเชียงใหม่เพราะรสชาติอาหารอร่อย

อย่างไรก็ตามจากข้อเสนอแนะพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ขาดข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหารที่มีชื่อเสียงหรือมีความน่าสนใจภายในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม จึงเลือกใช้บริการร้านอาหารที่ตั้งอยู่ริมถนนซึ่งสามารถมองเห็นได้ชัดเจน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าร้านอาหารประเภทต่าง ๆ เช่น ร้านอาหารท้องถิ่น ร้านอาหารพื้นเมือง ร้านอาหารแบบบุฟเฟต์ปิ้งย่าง ร้านอาหารต่างชาติ ร้านอาหารริมทาง รวมทั้งร้านอาหารที่จำหน่ายเครื่องดื่มและขนมหวาน ภายในจังหวัดมหาสารคาม ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่นักท่องเที่ยว จึงอาจก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ลบแก่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายในพื้นที่ให้มีความยั่งยืนในอนาคต การขาดแคลนข้อมูลเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นและเครื่องดื่ม คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย (Kururatchaikul, 2014 : 1-3) จึงควรมีการจัดทำแผ่นพับหรือแอปพลิเคชันแสดงรายละเอียดและที่ตั้งของร้านอาหาร ภายในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหารที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้จังหวัดมหาสารคามเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวเพื่อชิมอาหาร เพราะจังหวัดมหาสารคามมีร้านอาหารหลากหลายประเภทอยู่เป็นจำนวนมาก เพียงแต่ขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วกัน เพราะการท่องเที่ยวที่ใช้อาหารเป็นจุดดึงดูดในการกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยววนั้นได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารจะช่วยส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางหลักในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงอาหาร (สริตา พันธุ์เทียน, ทรงคุณ จันทรร, และมาริสสา โกเศยะโยธิน, 2560 : 190-198; เบญจมาภรณ์ ขำนาญญา, 2561 : 103-116) นอกจากนี้ การใช้อาหารเป็นเครื่องมือในการพัฒนากลยุทธ์

เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมทั้งประสบการณ์เกี่ยวกับอาหารยังช่วยให้นักท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างลึกซึ้ง (Cohen & Avieli, 2004 : 755-778)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 หน่วยงานภาครัฐหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่มีผลกับการใช้บริการร้านอาหาร ไปใช้เป็นแนวทางในการให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการ หรือผู้ที่สนใจจะเปิดร้านอาหารภายในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้สามารถตอบสนองและนำไปประยุกต์ใช้ในการทำธุรกิจของตน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และพัฒนาร้านอาหารภายในจังหวัดให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การทำเพจ เว็บไซต์ หรือคู่มือเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหารภายในจังหวัด หรือจัดทำแผนการส่งเสริมธุรกิจบริการร้านอาหารในรูปแบบต่าง ๆ

1.2 นักวิชาการและผู้สนใจสามารถนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัย นำไปใช้ในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับแรงจูงใจในการใช้บริการร้านอาหาร และประเภทของร้านอาหารซึ่งเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว

1.3 ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยจะนำไปใช้ในการปรับปรุงการให้บริการในร้านอาหาร รายการอาหาร การตกแต่งภายใน รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรภายในสถานประกอบการที่ให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการปรับกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษามีคุณลักษณะและมีศักยภาพเหมาะสมกับการเป็นนักท่องเที่ยวเชิงอาหาร เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มากำหนดแผน และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายในจังหวัดมหาสารคามได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรจัดหมวดหมู่อาหารแต่ละประเภทให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้สร้างเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อชมอาหารตามแต่ละประเภท ได้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และกระตุ้นเศรษฐกิจโดยรวมของอุตสาหกรรมร้านอาหารและเครื่องดื่มภายในจังหวัดมหาสารคามต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2559 (จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด). สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2560, จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=438&filename=index
- กรุงเทพธุรกิจ. (2560). *กรม.ไฟเขียวโครงการ มิชลิน ไรด์ ไทยแลนด์*. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/740480>
- ชญาสินี วงษ์ชัย. (2560). Food will keep us alive. *จุลสารวิชาการการท่องเที่ยว*, 3(1), 61-66.
- เบญจมาภรณ์ ชำนาญญา. (2561). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร: ศักยภาพและความได้เปรียบของประเทศไทย. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 24(1), 103-116.
- บัณฑิต อเนกพูนสุข. (2560). Food on the move. *จุลสารวิชาการการท่องเที่ยว*, 3(1), 8-19.
- โตมร ศุขปรีชา. (2560). Food tourism 2.0. *จุลสารวิชาการการท่องเที่ยว*, 3(1), 43-51.
- ธีรภัทร ตียาสุนทรานนท์ และศิริพงศ์ รักใหม่. (2562). พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านอาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 13(1), 302-314.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2560). *อาหารไทยเพื่อการท่องเที่ยว ตลาดโตต่อเนื่องทะลุ 4.5 แสนล้าน*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2560, จาก <https://mgronline.com/business/detail/9600000047488>
- สรีดา พันธุ์เทียน, ทรงคุณ จันทรรจ, และมาริสสา โกเศสโยธิน. (2560). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารไทย โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 9(3 ฉบับพิเศษ), 190-198.

- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (ม.ป.ป). สถานที่ท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2560,
จาก <http://www.mahasarakham.go.th>
- อัศวิน แสงพิกุล. (2556) *ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Cohen, E., and Avieli, N. (2004). Food in Tourism: Attraction and Impediment. *Annals of Tourism Research*, 31(4), 755-778.
- Hall, C. M., Sharples, L., Mitchell, R., Macionis, N., and Cambourne, B. (2003). *Food Tourism around the world: Development, management and markets*. New York: Butterworth-Heinemann.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(2), 607-610.
- Kururatchaikul, P. (2014). *Food tourism in Thailand: Consumer behaviors of foreign tourists in Thailand*. Japan: Waseda University.
- Quan, S., and Wang, N. (2004). Toward a structural model of the tourist experience: an illustration from food experiences in tourism. *Tourism management*, 3(25), 297-305.
- Scarpato, R. (2003). *Gastronomy as a tourist product: the Perspective of Gastronomy Studies*. London: Routledge.
- World Food Travel Association. (2018). What Is Food Tourism?. Retrieved May 14, 2018, from <https://www.worldfoodtravel.org/cpages/what-is-food-tourism>
- United Nations World Tourism World Tourism Organization : UNWTO. (2012). *Global report on Food Tourism*. Madrid: UNWTO.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

The Development of Training Curriculum of Student Librarians for Secondary School Students Under Secondary Educational Service Area Office 22

ชนันสร อุนจันท์¹, วาโร เฟ่งสวัสดิ์² และ พรเทพ เสถียรนพแก้ว³

Chanansorn Aunjanthee¹, Waro Phengsawat² and Pornthep Steannoppakao³

Received : 2 ต.ค. 2562

Revised : 30 ม.ค. 2563

Accepted : 30 ม.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา และ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็นขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎี ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ขั้นที่ 4 การประเมินประสิทธิภาพและการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชุมนุมยุวบรรณารักษ์ โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม “ธาตุประสิทธิ์ประชานุเคราะห์” อำเภอนาหว้า สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ใช้วิธีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มุ่งเน้นการตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมส่วนประกอบ ของหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานยุวบรรณารักษ์ แบบสอบถาม สถิติ ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบที (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหา 3) กระบวนการฝึกอบรม และ 4) การวัดและประเมินผล 2) ประสิทธิภาพ ของหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่าความรู้ ความเข้าใจในงานยุวบรรณารักษ์ ของนักเรียนหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ทักษะการปฏิบัติงานยุวบรรณารักษ์ ของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก และ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$)

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรฝึกอบรม, ยุวบรรณารักษ์

Abstract

The purposes of this research were to: 1) develop a training course for student librarians, 2) evaluate the effectiveness of the student librarians training course. This research was divided into 4 steps; studying information, theory and concepts, creating and developing the training course, trying out the training course and evaluating and improving the training course. The samples involve 30 students

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อีเมล: Chanansorn0711@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตร มหาวิทยาลัราชภัฏสกลนคร

³ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตร มหาวิทยาลัราชภัฏสกลนคร

¹ Master Student Program in Educational Administrative Innovation, SakonNakhon Rajabhat University, Email :Chanansorn0711@gmail.com.

² Associate Professor Ph.D., Lecturer in Sakon Nakhon Rajabhat University

³ Ph.D., Lecturer in Sakon Nakhon Rajabhat University

in students librarian club of Na Wa Pittayakom "That Prasit Prachanukroh", Nawa district under Office of Secondary Educational Service Area 22 in the second semester of academic year 2560 selected by specific selecting method. The inspection of training course was evaluated by 5 experts who focus on monitoring compliance and appropriate components of the course. The instruments for collecting data were interview, test, skill evaluation and questionnaire. Statistics used in this study were percentage, mean ($\bar{x}$), standard deviation (SD) and statistical t-test (t-test for dependent samples).

The research found that: 1) The student librarians training course consisted of 4 main elements; the aim of the course, the contents, the training process and the measurement and evaluation. 2) The student librarians' cognition after training is higher than before the training, statistically significant at the 01 level with very high operational skills. The student librarians' satisfaction toward the training course is at the highest level ($\bar{x}$ =4.95).

Keywords : The Curriculum Development, The Development of Training Curriculum, Student Librarians

บทนำ

กิจกรรมยุวบรรณารักษ์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้หน้าที่ของบรรณารักษ์ คอยบริการ และอำนวยความสะดวกในการใช้ห้องสมุดให้กับเพื่อนๆ กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงถึงความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ และเสียสละ มีการเปิดรับสมัครผู้ที่จะเป็นยุวบรรณารักษ์ มีการคัดเลือกทำความเข้าใจ และกำหนดหน้าที่รับผิดชอบยุวบรรณารักษ์ คอยช่วยเหลือคุณครูทุกช่วงพัก หรือบางครั้งในช่วงเช้าและเย็นด้วย จากการจัดกิจกรรมที่ผ่านมายุวบรรณารักษ์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง ทำให้การดำเนินงานของห้องสมุดเกิดความคล่องตัว เป็นระเบียบและบริการหนังสือให้กับเพื่อนๆ ได้อย่างทั่วถึง ทั้งในห้องสมุดและบริเวณสนามที่จัดกิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ นอกจากนั้นยุวบรรณารักษ์ยังคอยแนะนำหนังสือใหม่ และให้ความช่วยเหลือคุณครูขณะที่ทำกิจกรรมอื่น ๆ ของห้องสมุดด้วย (ผกาแก้ว แสงสว่าง, 2561 : 3)

จากผลการวิจัยของ เตนกวี ศรีอ่อนจันทร์ (2555 : 150) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน ดอนจานวิทยาคม อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการฝึกงานนักเรียนช่วยงานห้องสมุด สามารถแบ่งเบาภาระงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ในด้านการให้บริการยืม-คืนหนังสือ มีความสะดวกรวดเร็วขึ้นการจัดเก็บหนังสือขึ้นชั้น มีความเป็นระเบียบถูกต้อง การจัดป้ายนิเทศ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ สามารถจัดบริการได้อย่างรวดเร็วขึ้น นักเรียนรู้จักหนังสือและสนใจใช้บริการจากห้องสมุดมากขึ้น และการตกแต่งห้องสมุด ช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ภายในห้องสมุดให้สวยงาม มีระบบระเบียบและสะอาดตา มีผลทำให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีเวลาจัดบริการห้องสมุดให้แก่ครู นักเรียนที่มาใช้บริการได้ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ อัมภา วังกาฮาด (2556 : 144) พบว่าห้องสมุดโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 62.8 ได้จัดให้มีผู้ช่วยครูบรรณารักษ์ บรรณารักษ์อาสา/นักเรียนช่วยงานห้องสมุด เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่มีครูบรรณารักษ์ไม่เพียงพอ และมีภาระหน้าที่หลายอย่าง จึงได้อนุญาตให้นักเรียนมาช่วยงานเป็นบรรณารักษ์อาสา นักเรียนที่อยู่ชุมชนห้องสมุดมาช่วยงาน ยืม-คืนหนังสือ จัดชั้นหนังสือ และงานอื่น ๆ ในห้องสมุด สอดคล้องกับ กรรณา พยัคฆชนม์ (2560 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียน ว่าการบริหารบุคคล ห้องสมุดโรงเรียนยังมีปัญหาด้านขาดแคลนบุคลากรบรรณารักษ์ ห้องสมุดโรงเรียนต้องทำงานหลายหน้าที่ หลายแห่งมีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาบรรณารักษศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์โดยตรง โดยอาจเป็นผู้ได้รับการฝึกอบรมวิชาห้องสมุดในหลักสูตรระยะสั้น แนวทางแก้ไขปัญหาคือ การจัดให้มีนักเรียนช่วยงานห้องสมุด การจัดชุมนุมหรือชมรมห้องสมุด ซึ่งนอกจากจะได้ผู้มาช่วยงานทั่ว ๆ ไปของห้องสมุดแล้วยังได้สอนงานให้นักเรียนด้วย

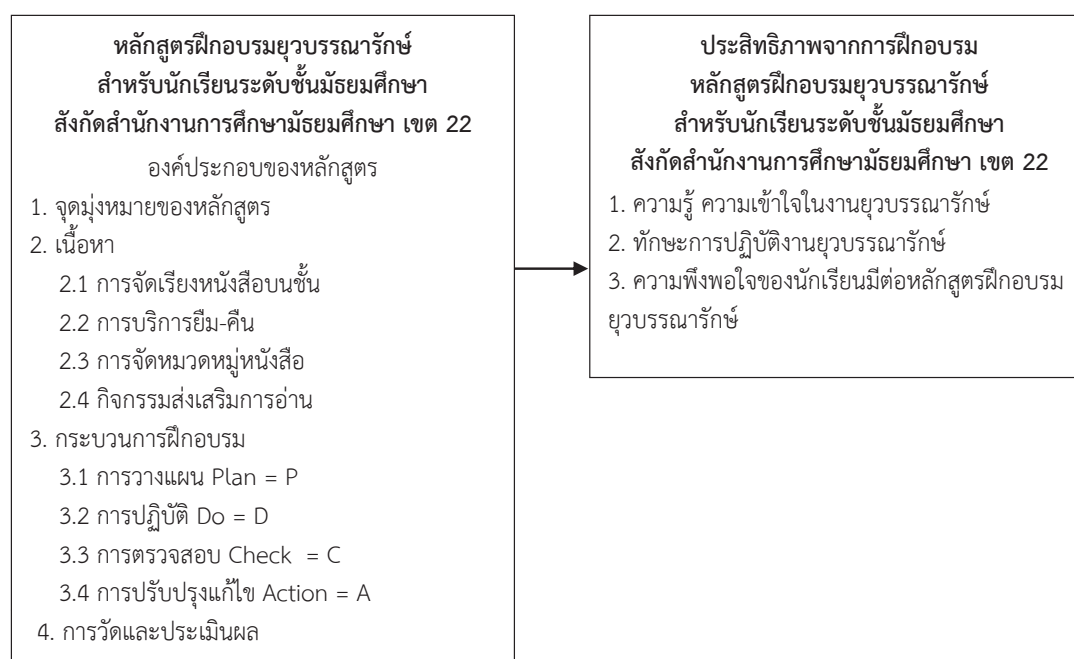
จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น นักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะในการปฏิบัติงานยุวบรรณารักษ์ และห้องสมุดโรงเรียนมีปัญหาด้านขาดแคลนบุคลากร ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของยุวบรรณารักษ์ ในการทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยบรรณารักษ์ ทำงานทุกอย่างตามที่ได้รับมอบหมายจากบรรณารักษ์ด้วยใจอาสา ช่วยให้การบริการห้องสมุดรวดเร็วและทันต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ ผู้วิจัยในฐานะผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุด ได้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนให้เป็นยุวบรรณารักษ์โดยการฝึกอบรมว่าจะส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการปฏิบัติงานยุวบรรณารักษ์สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาการเรียน และช่วยงานบรรณารักษ์ทำหน้าที่ช่วยงานห้องสมุด ตลอดจนช่วยแบ่งเบาภาระ

ของครูหรือบรรณารักษ์ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือและแนวทางในการแก้ปัญหาการขาดแคลน
บุคลากรห้องสมุด ตลอดจนเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทราบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

กรอบแนวคิด

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 เป็นการพัฒนาศาสตร์ฝึกอบรม มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
แนวคิด ทฤษฎี 2) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม และ 4) การประเมินประสิทธิภาพ
และการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งจะนำไปใช้ต่อไป

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร นักเรียนโรงเรียนนาหว้าพิทยาคม “ธาตุประสิทธิ์ประชานุเคราะห์” อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1,150 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชุมนุมยุวบรรณารักษ์ โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม “ธาตุประสิทธิ์ประชานุเคราะห์”
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ได้โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ถึงความจำเป็นและมีความต้องการในการพัฒนาผู้บริหารรักษ์ด้วยการฝึกอบรม

2.2 แบบทดสอบ วัดความรู้ความเข้าใจในงานผู้บริหารรักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ฉบับก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม เรื่องการจัดเรียงหนังสือบนชั้น การบริการยืม-คืน การจัดหมวดหมู่หนังสือ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จำนวน 1 ชุด

2.3 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานผู้บริหารรักษ์ของนักเรียน ฉบับก่อนและหลังการฝึกอบรม เรื่องการจัดเรียงหนังสือบนชั้น การบริการยืม-คืน การจัดหมวดหมู่หนังสือ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จำนวน 1 ชุด

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหารรักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 1 ชุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับนักเรียน

3.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในงานผู้บริหารรักษ์ จำนวน 1 ชุดและเก็บข้อมูลที่ไดจากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการฝึกอบรมและประเมินระหว่างฝึกอบรม ประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ตามผลการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน พร้อมทั้งวัดและประเมินผลทักษะการปฏิบัติงานผู้บริหารรักษ์ ในทุกหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วย รวม 16 ชั่วโมง

3.3 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในงานผู้บริหารรักษ์ จำนวน 1 ชุด

3.4 นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมผู้บริหารรักษ์ จำนวน 1 ชุด เพื่อเก็บข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบ และจากการสอบถามไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเครื่องมือวัดมาวิเคราะห์สถิติ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า t-test แบบ Dependent Samples สำหรับการเปรียบเทียบระหว่างก่อน และหลังการฝึกอบรม

สรุปผล

1. หลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหารรักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหา 3) กระบวนการฝึกอบรม 4) การวัดและประเมินผล

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหารรักษ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลจากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมพบว่า คะแนนความรู้ความเข้าใจในงานผู้บริหารรักษ์หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะการปฏิบัติงานผู้บริหารรักษ์ของนักเรียน พบว่าคะแนนทักษะการปฏิบัติงานผู้บริหารรักษ์ของนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหารรักษ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.95$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหารรักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มีประเด็นน่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหารรักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่าจากการนำข้อมูลพื้นฐานหลักสูตรผู้บริหารรักษ์ของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 5); พิสนุ พองศรี (2549 : 134-135; นุชนารถ เย็นฉ่ำ (2554 : 17); ทัศนพรณ จิราธิ (2558 : 22); สายสุนีย์ กลางประพันธ์ (2558 : 9) ; Taba (1962 : 422-423); Nicholls (1978 : 17); Kerr (1989 : 16 and Tyler (1989 : 5-6) นำข้อมูลมาวิเคราะห์

และสังเคราะห์จนได้องค์ประกอบของหลักสูตร 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหา 3) กระบวนการฝึกอบรมและ 4) การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบหลักสูตรของผู้วิจัย ที่ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามหลักวิชาการและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Saylor and Alexander Mode (Tyler, 1989: 1); Skilbeck (1984, อ้างถึงใน บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 192-195) โดยสรุปรูปแบบการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎี 2) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพและการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม จึงทำให้หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วนเหมาะสม สอดคล้องกันทั้งองค์ประกอบภายในเพื่อหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์ พบว่าทักษะการปฏิบัติงานยุวบรรณารักษ์ ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจึงได้นำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เนื้อหาสำคัญของงานยุวบรรณารักษ์ ประกอบด้วย 4 งาน ดังนี้ 1) การจัดเรียงหนังสือบนชั้น 2) การบริการยืม-คืน 3) การจัดหมวดหมู่หนังสือ 4) กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน หลังจากนั้นจัดทำร่างหลักสูตรฝึกอบรม ตรวจสอบร่างหลักสูตรฝึกอบรม นำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้ และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด มีผลดังนี้ ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจในงานยุวบรรณารักษ์ พบว่าคะแนนทดสอบหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจในงานยุวบรรณารักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ได้เพิ่มขึ้นจริง ผลการศึกษาทักษะการปฏิบัติงานยุวบรรณารักษ์ เพื่อประเมินทักษะการปฏิบัติงานยุวบรรณารักษ์ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานยุวบรรณารักษ์ ระหว่างการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการประเมิน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ในทุกหน่วยการเรียนรู้ พบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการปฏิบัติงานยุวบรรณารักษ์ อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นทักษะพบว่าทักษะการจัดหมวดหมู่หนังสือ อยู่ในระดับดี โดยทักษะการบริการยืม-คืน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 10.97 และทักษะการจัดหมวดหมู่หนังสือ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดที่ 9.23 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.95$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าด้านสถานที่/ระยะเวลา ด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม และด้านการวัดและประเมินผล มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ 5.00 รองลงมาคือคะแนนเฉลี่ย 4.96 คือ ด้านวิทยากร ด้านการนำความรู้ไปใช้มีคะแนนเฉลี่ย 4.87 และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดที่ 4.84

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 วิทยากรและผู้ช่วยวิจัย มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้ดำเนินการฝึกอบรมควรศึกษารายละเอียดหลักสูตรฝึกอบรมตลอดจนคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมให้เข้าใจแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา การฝึกอบรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล หากนำไปใช้กับนักเรียนในระดับอื่นๆ ควรพิจารณาในส่วนของความยากง่ายของเนื้อหา โดยปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา

1.2 ควรใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะการปฏิบัติงานยุวบรรณารักษ์มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะการปฏิบัติงานยุวบรรณารักษ์ในด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการบำรุงรักษาและการซ่อมหนังสือ นำไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรนำวิธีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้ในแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในสถานศึกษาอื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรุณา พยัคฆชนม์. (2560). *การบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียน*. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2560, จาก www.wachum.com/dewey/000/schl1.com
- เด่นกวี ศรีจันทร์อ่อน. (2555). *การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนดอนจานวิทยาคม อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทัศนพรณ จิราธิกร. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นุชนารถ เย็นฉ่ำ. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุวบรรณารักษ์ สำหรับนักเรียน ระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ผกาแก้ว แสงสว่าง. (2561). *โครงการส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2561, จาก http://ascsbest.blogspot.com/2012/04/blog-post_15.html
- พิสนุ พองศรี. (2549). *การประเมินทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.
- บุญเลี้ยง ทูมทอง. (2553). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สายสุนีย์ กลางพันธ์. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อำภา วังกาฮาด. (2556). *ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Kerr, J. F. (1989). *Changing the a Curriculum*. London: University of London Press.
- Nicholls, A. (1978). *Developing a Curriculum*. London: Cox and Wyman.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World.
- Tyler, R. W. (1989). *Basic principle of curriculum an instruction*. Chicago : University of Chicago Press.

การพัฒนาระบบสารสนเทศผู้ให้บริการศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Development of User Information Systems for Thai Traditional and Alternative Medicine
Service Center in the Northeast, Ubon Ratchathani Rajabhat University

ชัชวาล ชันติเคนชาต¹ และ พรภรณ์ สมขว²

Chatchawan khantikhachenchat¹ and Phonkaran somkhow²

Received : 5 พ.ย. 2562

Revised : 31 ม.ค. 2563

Accepted : 3 ก.พ. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบสารสนเทศผู้ให้บริการของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 2) หาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศผู้มาใช้บริการของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย 3) ประเมินความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศผู้ให้บริการ ศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย การพัฒนาระบบสารสนเทศออกแบบและพัฒนาโดยใช้โปรแกรม phpMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูล การจัดทำระบบ Web Server ใช้ภาษา JavaScript, ภาษาPHP, ภาษาHTML ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมินผลของระบบ คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งแบบสอบถามมี 3 แบบ ประกอบด้วยแบบประเมินประสิทธิภาพสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แบบประเมินประสิทธิภาพสำหรับผู้ดูแลระบบ และแบบประเมินประสิทธิภาพสำหรับกลุ่มผู้ใช้งาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ได้ระบบสารสนเทศที่สามารถจัดเก็บค้นหาข้อมูล มีความถูกต้อง ตรงความต้องการของผู้ใช้งาน การประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ดูแลระบบอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้งานอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 แสดงให้เห็นว่าระบบสารสนเทศผู้มาใช้บริการของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ระบบสารสนเทศ, การพัฒนาระบบสารสนเทศ, แพทย์แผนไทย

Abstract

The objectives of this research were 1) to study and develop user database system for Thai Traditional and Alternative Medicine Service Center in the Northeast, Ubon Ratchathani Rajabhat University, 2) to find the efficiency of the developed user database system, and 3) to assess satisfaction of the developed user database system. The user database system was designed and developed using phpMyAdmin for database management, and the web server system was developed using JavaScript, PHP, and HTML. A 5-rating scale questionnaire was used as a tool to evaluate the user database system. The questionnaire was divided into 3 forms for computer program experts, system administrators, and users. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation. It was found that the developed user database system could store and search for information. The system displayed accurate data and it met the needs of users. The results of the system evaluation from the satisfaction questionnaire by the computer program experts showed that the system had a very good level of efficiency with a mean of 4.62. The system evaluation

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อีเมล: Chatchawan.k@ubru.ac.th

² อาจารย์ คณะแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Assistant Professor Dr. Faculty of Computer Science, Ubon Ratchathani Rajabhat University,
Email: Chatchawan.k@ubru.ac.th

² Lecturer in Faculty of Thai traditional and alternative medicine, Ubon Ratchathani Rajabhat University

by the system administrators also showed that the system had a very good level of efficiency with a mean of 4.57. The system evaluation by the users showed that the system had a good level of efficiency with a mean of 4.21. It could be concluded that the developed user database system of Thai Traditional and Alternative Medicine Service Center in the Northeast, Ubon Ratchathani Rajabhat University could be used effectively.

Keywords : Information systems, Information system development, Thai traditional Medicine

บทนำ

การรักษาพยาบาลที่เป็นอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ไม่ว่าจะเป็นตามโรงพยาบาล สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ หรือตามคลินิกต่าง ๆ ทุกที่จำเป็นต้องมีเวชระเบียนในการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ป่วยรวมเอาไว้ เช่น ประวัติผู้ป่วย ประวัติการรักษาพยาบาล โรคประจำตัว ประวัติการรับประทานยา การแพ้ยา เป็นต้น จึงมีแนวคิดให้เกิดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการสร้างระบบเวชระเบียนให้เกิดความสะดวกสบาย ในด้านการสร้างข้อมูล เปลี่ยนแปลงข้อมูล ลบข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลขึ้นมา เรียกว่าระบบฐานข้อมูลกลางเวชระเบียนผู้ป่วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อแก้ไขปัญหาการเก็บข้อมูลแบบเก่าที่มีการใช้กระดาษในการบันทึกข้อมูล ปัญหาข้อมูลซ้ำซ้อนของผู้ป่วย อีกทั้งยังไม่มีความยืดหยุ่นในการเรียกใช้ข้อมูลของผู้ป่วยด้วย ซึ่งระบบนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเวชระเบียนจากศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำมารวมไว้ด้วยกันในฐานข้อมูลทำให้เกิดความสะดวกในการสืบค้นหาประวัติผู้ป่วย ประวัติการรับการรักษา (อายุติ แก่นทอง, เมธี วงศ์วุฒิ และอภิสิทธิ์ เสี่ยงเลิศ, 2555 : 13)

ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทที่สำคัญทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงาน รวมถึงวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศได้เปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละยุคสมัยซึ่งองค์กรต่าง ๆ ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานกันอย่างแพร่หลาย โดยการนำหลักการของระบบการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-Document Management System) เข้ามาช่วยในการพัฒนาระบบขององค์กร เพื่อให้ระบบงานขององค์กรมีประสิทธิภาพเพิ่มความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น เช่น การจัดเก็บเอกสาร การส่งข้อมูล การค้นหาข้อมูล การติดต่อสื่อสาร ภายในองค์กร ทั้งยังเป็นการลดปริมาณการใช้ทรัพยากรกระดาษ ลดพื้นที่และสถานที่ในการจัดเก็บเอกสาร สามารถสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ ทำให้ได้ข้อมูลที่รวดเร็วทันต่อความต้องการประหยัดเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยระบบการปฏิบัติเดิมมีการจัดเก็บเอกสารรูปแบบของแฟ้มกระดาษ ในรูปแบบของไฟล์ เอกสารมีการลงทะเบียนรับ-ส่งเอกสารในสมุด การค้นหาเอกสารจะต้องใช้เวลาในการค้นหาการแจกจ่ายเอกสาร บางครั้งเกิดการสูญหายจึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดทำเอกสารคุณภาพได้ตามที่กำหนดไว้ในอดีตเอกสารที่ใช้ในโรงพยาบาลทั้งเอกสารภายในและเอกสารภายนอก โรงพยาบาลส่วนใหญ่จะจัดเก็บในรูปแบบแฟ้มกระดาษ มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นแบบ Manual มีการลงทะเบียนรับ-ส่งเอกสารในสมุด และโปรแกรมที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็น Microsoft Excel และ Microsoft Word ปัญหาที่พบกันบ่อย ๆ คือ ความไม่สะดวกในการจัดเก็บเอกสาร และการสืบค้นหาเอกสาร มีความล่าช้าเพราะต้องใช้เวลาในการตรวจสอบและค้นหา สืบเปลี่ยนทรัพยากรกระดาษและงบประมาณเกี่ยวกับอุปกรณ์สำนักงานเกินความจำเป็น ปริมาณเอกสารเพิ่มขึ้นส่งผลให้เปลืองพื้นที่ในการจัดเก็บแฟ้มเอกสาร ตู้เก็บเอกสารไม่เพียงพอ ไม่มีระบบการป้องกันเอกสารให้มีความปลอดภัยที่ดีพอ (รพีพร ริมสุข, 2555 : 5)

ศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จัดตั้งขึ้นภายใต้คณะแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เมื่อปี พ.ศ. 2554 เพื่อเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา และเพื่อให้บริการทางด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกแก่บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดใกล้เคียง ในปี พ.ศ. 2554 ศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยได้ทำการจัดซื้อโปรแกรมบริหารงานคลินิกสำเร็จรูป สำหรับจัดเก็บข้อมูลผู้มาใช้บริการจากบริษัทภายนอก เพื่อจัดเก็บฐานข้อมูล ผู้ใช้บริการปัจจุบันมีจำนวนผู้มาใช้บริการเป็นจำนวนมาก โปรแกรมเกิดขัดข้องไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลได้ และไม่มีเจ้าหน้าที่จากบริษัทที่จำหน่ายโปรแกรมมาบริการ เนื่องจากบริษัทที่อยู่กรุงเทพมหานคร และจัดซื้อมาเป็นเวลานานแล้ว เจ้าหน้าที่เวชระเบียนของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยจึงจัดเก็บข้อมูลผู้มาใช้บริการด้วยกระดาษแบบฟอร์ม ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรกระดาษและงบประมาณเกี่ยวกับอุปกรณ์สำนักงานเกินความจำเป็น และปริมาณเอกสารเพิ่มขึ้นส่งผลให้เปลืองพื้นที่ในการจัดเก็บแฟ้มเอกสาร ตู้เก็บเอกสารไม่เพียงพอ จึงได้บันทึกข้อมูลประวัติผู้มาใช้บริการลงในโปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งมีขอบเขตการทำงานได้น้อยมาก ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าปัญหานี้จะเป็นผลกระทบต่อระบบสารสนเทศข้อมูลผู้มาใช้บริการในภายภาคหน้า

ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศในการจัดเก็บฐานข้อมูลผู้ใช้บริการ ของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล การค้นหาข้อมูล และรายงานประวัติของผู้มารักษาได้ด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง ลดการซ้ำซ้อนในการจัดเก็บเอกสาร

วัตถุประสงค์

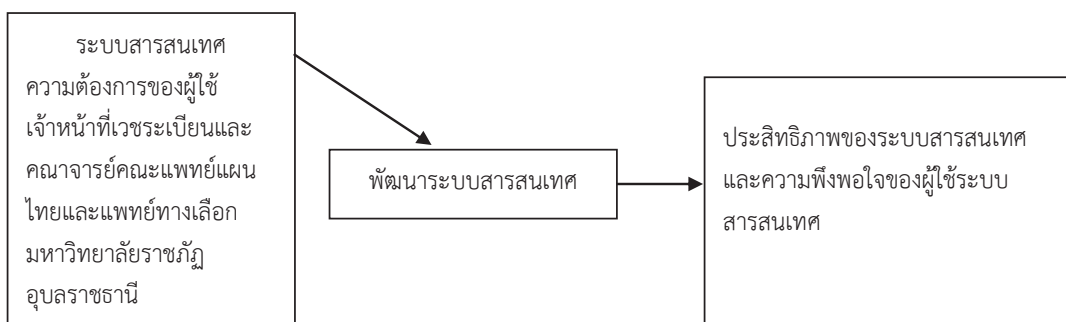
1. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศในการจัดเก็บฐานข้อมูลผู้ใช้บริการ ศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของระบบฐานข้อมูลผู้ใช้บริการ ศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อระบบระบบฐานข้อมูลผู้ใช้บริการ ศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาระบบสารสนเทศผู้ใช้บริการศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

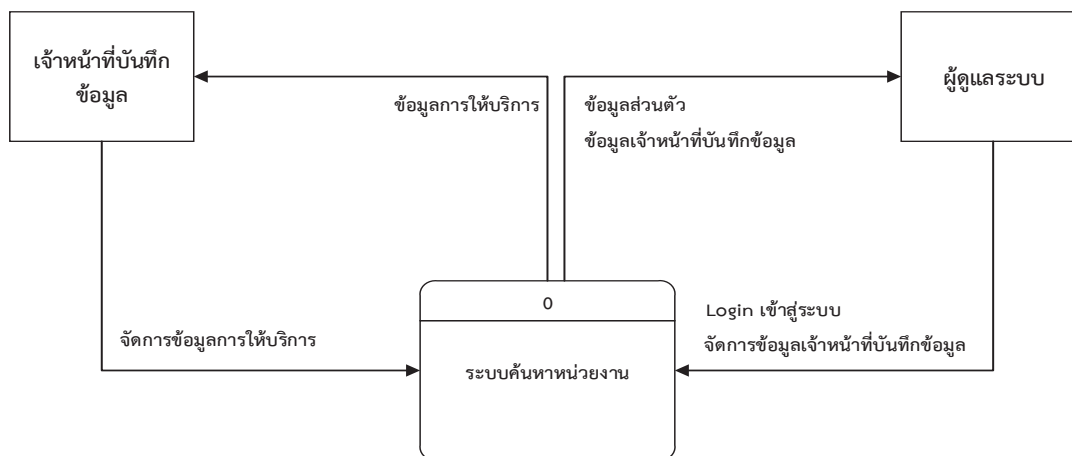
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐาน

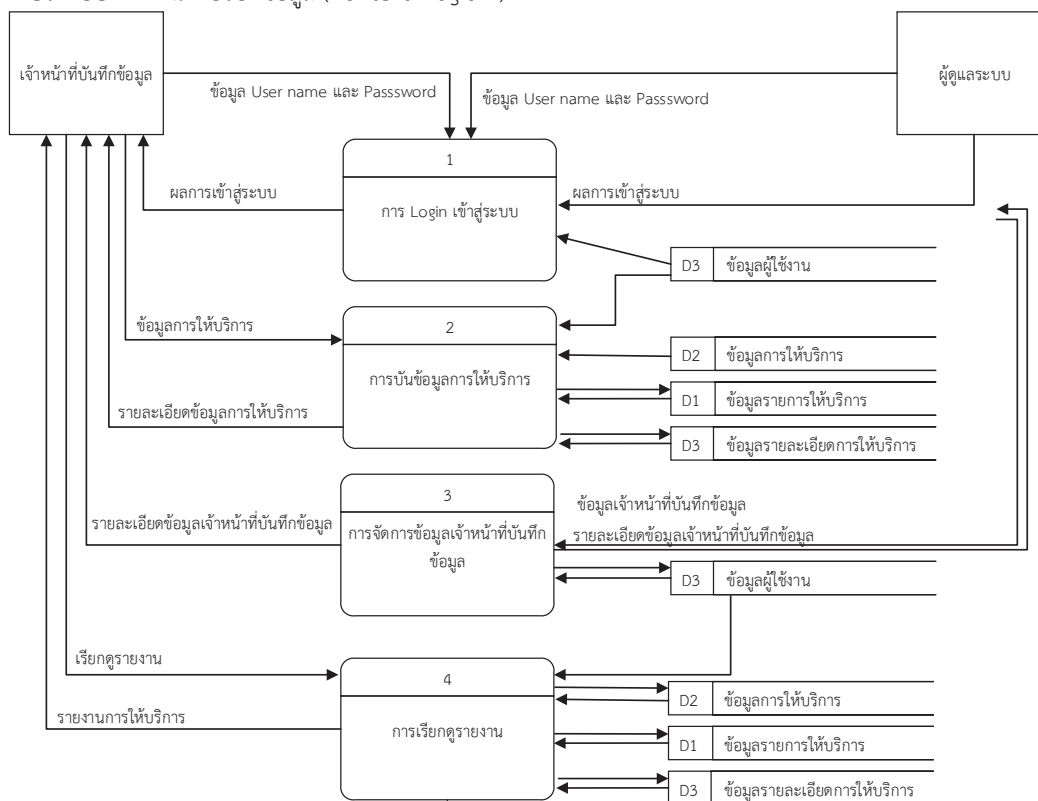
ระบบสารสนเทศผู้ใช้บริการศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีการประมวลผลออกมาได้อย่างถูกต้อง ไม่ซับซ้อน ใช้งานง่าย สามารถเรียกดู เพิ่มข้อมูล แก้ไขข้อมูล และลบข้อมูลได้ตามต้องการ ผู้ใช้งานสามารถดูข้อมูลที่แสดงในเว็บเบราว์เซอร์ผ่านคอมพิวเตอร์ และผู้ดูแลระบบสามารถอัปเดตข้อมูลได้ผ่านทางคอมพิวเตอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

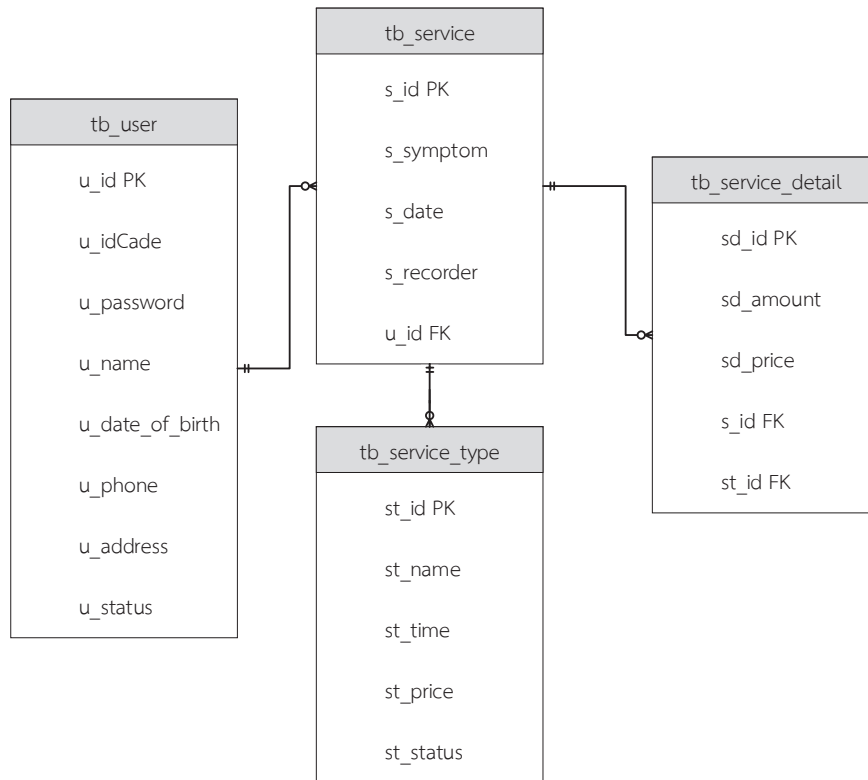
ระยะที่ 1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศผู้ใช้บริการของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อวิเคราะห์และออกแบบระบบงาน

ภาพประกอบ 2 แผนผังบริบทข้อมูล (Context Diagram)

ภาพประกอบ 3 การออกแบบแผนภาพกระแสข้อมูลระดับที่ 1

ภาพประกอบ 4 E-R Diagram แบบจำลองความสัมพันธ์เอ็นทีที

ชื่อฟิลด์	คำอธิบาย	ชนิดข้อมูล	ขนาด	คีย์
u_id	ไอดีเข้าใช้งาน	varchar	100	PK
u_idCade	รหัสประจำตัวประชาชน	varchar	200	-
u_password	รหัสผ่าน	varchar	100	-
u_name	ชื่อ-นามสกุล	varchar	200	-
u_date_of_birth	วันเดือนปีเกิด	date		-
u_phone	เบอร์ติดต่อ	varchar	100	-
u_address	ที่อยู่	varchar	500	-
u_status	สถานะ	int		-

ภาพประกอบ 5 พจนานุกรมข้อมูล

ชื่อฟิลด์	คำอธิบาย	ชนิดข้อมูล	ขนาด	คีย์
s_id	รหัสการให้บริการ	varchar	100	PK
s_symptom	อาการ	varchar	100	-
s_date	วันที่	date		-
s_recorder	ผู้บันทึกข้อมูล	varchar	500	-
u_id	ผู้ใช้บริการ	varchar	100	FK

ภาพประกอบ 6 การเก็บข้อมูลการให้บริการ (tb_service)

ชื่อฟิลด์	คำอธิบาย	ชนิดข้อมูล	ขนาด	คีย์
sd_id	รหัสรายละเอียดการให้บริการ	varchar	30	PK
sd_amount	จำนวน	int		-
sd_price	ค่าบริการ	varchar	100	-
s_id	รหัสการให้บริการ	varchar	50	-
st_id	รหัสรายการให้บริการ	varchar	50	FK

ภาพประกอบ 7 การเก็บข้อมูลรายละเอียดการให้บริการ (tb_service_detail)

ระยะที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศผู้ใช้บริการของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบและหาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ จำนวน 3 กลุ่ม คือ

1.1 ทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จากคณะวิทยาการคอมพิวเตอร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 3 คน

1.2 ทดสอบโดยผู้ดูแลระบบ ผู้ดูแลระบบประกอบไปด้วยผู้อำนวยการศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก และอาจารย์ที่รับผิดชอบดูแลศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก จำนวน 3 คน

1.3 ทดสอบโดยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ซึ่งเป็นผู้ใช้งาน จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หลังจากได้พัฒนาระบบแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศผู้ใช้บริการของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย โดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบ 4 ด้าน

2.1 การประเมินด้านความสามารถการทำงานตามความต้องการผู้ใช้ (Functional Requirement)

2.2 การประเมินด้านหน้าที่ของโปรแกรม (Functional Test)

2.3 การประเมินด้านการใช้งานของโปรแกรม (Usability Test)

2.4 การประเมินด้านความปลอดภัย (Security Test)

และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของผู้ดูแลระบบและผู้ใช้งาน ใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพในการใช้ระบบฐานข้อมูลโดยมีขั้นตอนและวิธีการสร้างแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบ

- ศึกษาแบบประเมินที่มีผู้วิจัยได้จัดทำไว้แล้วในงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้า

- คัดเลือก ปรับปรุง เพิ่มเติมและแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องกับระบบสารสนเทศมาใช้บริการของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย

- ให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยพิจารณาแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง และสอดคล้องการทำงานระบบงานที่พัฒนามากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ทำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ อาจารย์คณะแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาควะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ตามวัน เวลา ที่จะทำการทดสอบระบบและประเมินหาประสิทธิภาพของระบบ

3.2 ดำเนินการทดสอบระบบโดยผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่ผู้ใช้ระบบจนครบทุกระบบการทำงานของโปรแกรม หากพบข้อผิดพลาดประการใด ผู้พัฒนาระบบจะทำการบันทึกรายละเอียดข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น

3.3 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในขั้นตอนการทดสอบระบบของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ดูแลระบบ และผู้ใช้งาน ผู้วิจัยนำคะแนนมาเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวัดค่ากลางของข้อมูลโดยค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) หรือค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และวัดการกระจายของข้อมูลโดยใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

เกณฑ์หรือมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมได้มีการกำหนดเกณฑ์ตามวิธีของไลเกอร์ต์ โดยประกอบด้วยมาตราอันดับ (Rating Scale) 5 อันดับ

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาระบบสารสนเทศผู้ใช้บริการศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาควะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี การทำงานการเข้าสู่ระบบผู้ใช้งานจะต้องใช้รหัสผู้ (username) และรหัสผ่าน (password) ในการเข้าสู่ระบบ ระบบมีการใช้งานเพื่อการสืบค้น สามารถเรียกดู เพิ่มข้อมูล แก้ไขข้อมูล และลบข้อมูลได้ตามต้องการ สามารถดูข้อมูลที่แสดงในเว็บเบราว์เซอร์ผ่านคอมพิวเตอร์ และสามารถอัพเดทข้อมูลได้ผ่านทางคอมพิวเตอร์

ภาพประกอบ 8 การทำงานการเข้าสู่ระบบ

CTAM Service

+ บันทึกข้อมูลการให้บริการ

หมายเลข HN

รายการ

ร	รายการให้บริการ	ระยะเวลา	ค่าบริการ
๒	ขนาดแผ่น	1 ชั่วโมง	150 บาท
๒	ขนาดผ้า	> 1 ชั่วโมง	300 บาท
๒	ขนาดผืนผ้า	3 ชั่วโมง	300 บาท
๒	ขนาดผ้า	3 ชั่วโมง	500 บาท

ข้อมูลผู้ให้บริการ

รหัสประจำตัวประชาชน

ชื่อ

บันทึก

ภาพประกอบ 9 การบันทึกข้อมูลการให้บริการ

ข้อมูลการให้บริการ

ค้นหา(HN , รหัสประชาชน , ชื่อผู้ให้บริการ)

HN	ให้บริการ/รายการ	ผู้ปวย	วันที่	ค่าบริการ	ผู้บันทึก	
H1562726346	2	[1350100194767]นายสำหุณ พุทธาสมศรี	10/07/2019 09:39:19	450.00	editor	
H1562726759	2	[1350100194767]นายสำหุณ พุทธาสมศรี	10/05/2019 09:49:28	450.00	editor	
H1563158398	2	[1350100194767]นายสำหุณ พุทธาสมศรี	15/07/2019 09:41:01	450.00	1562747526	
H1563162128	1	[3400500538621]นายทรงศักดิ์ สอนจ้อย	15/07/2019 10:42:39	300.00	admin	

ภาพประกอบ 10 การเรียกดูข้อมูลการให้บริการ

CTAM Service

รายการการให้บริการ

+ เพิ่มรายการใช้บริการ

ชื่อการให้บริการ

เวลาให้บริการ(ชั่วโมง)

ค่าบริการ

บันทึก

Close

#	ประเภท	ราคา
1	ขนาดแผ่น	150.00
2	ขนาดผ้า	300.00
3	ขนาดผืนผ้า	300.00
4	ขนาดผ้า	590.00

จำนวน 4 รายการ

ภาพประกอบ 11 การทำงานการเพิ่มข้อมูลรายการให้บริการของเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล

ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบงาน ปรากฏดังนี้**ตาราง 1** ผลการประเมินหาประสิทธิภาพระบบในทุก ๆ ด้าน โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	การประเมินด้านความสามารถการทำงานตามความต้องการผู้ใช้ (Functional Requirement)	4.65	0.52	ดีมาก
2	การประเมินด้านหน้าที่ของโปรแกรม (Functional Test)	4.55	0.60	ดีมาก
3	ด้านการใช้งานของโปรแกรม (Usability Test)	4.60	0.60	ดีมาก
4	การประเมินด้านความปลอดภัย (Security Test)	4.70	0.55	ดีมาก
สรุปการประเมินประสิทธิภาพของระบบ		4.62	0.56	ดีมาก

ผลการประเมินประสิทธิภาพการพัฒนาระบบสารสนเทศ ผู้ใช้บริการศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยใช้เกณฑ์วัด 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผลสรุปการประเมินประสิทธิภาพของระบบ มีค่าเฉลี่ย 4.62 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก แสดงว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ดูแลระบบ

ข้อที่	หัวข้อความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	การเข้า Login ระบบมีความถูกต้อง รวดเร็ว	4.40	0.55	ดี
2	การเข้าใช้งานระบบโดยรวมมีความถูกต้องรวดเร็ว	4.40	0.55	ดี
3	การใช้งานระบบมีความเข้าใจและใช้งานง่ายมาก	4.60	0.55	ดีมาก
4	ระบบสามารถ เพิ่ม/ลบ/แก้ไข/บันทึก ข้อมูลผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว	4.80	0.55	ดีมาก
5	ระบบใช้งานง่าย และสะดวกรวดเร็ว	4.60	0.55	ดีมาก
6	ระบบมีความปลอดภัย	4.60	0.55	ดีมาก
สรุปผล		4.57	0.25	ดีมาก

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ดูแลระบบ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ได้ค่าเฉลี่ย 4.57 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.25 ซึ่งหมายความว่าผู้ดูแลระบบมีความพึงพอใจในระบบที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

ข้อที่	หัวข้อความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ความสามารถในการทำงานของระบบ	4.60	0.55	ดีมาก
2	การใช้งานและความสะดวกในการใช้งาน	3.80	0.45	ดี
3	ความปลอดภัยของระบบ	3.80	0.45	ดี
4	ระบบสามารถค้นหาข้อมูลผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้อง	4.40	0.55	ดี
5	รูปแบบตัวอักษร ภาษาที่ใช้เหมาะสมและง่ายต่อการอ่าน	4.00	0.71	ดี
6	ระบบสามารถเรียกดูประวัติการใช้บริการได้อย่างถูกต้อง	4.40	0.55	ดี
7	ระบบการใช้งานตรงกับความต้องการของผู้ใช้	3.80	0.84	ดี
8	ระบบสารสนเทศผู้มาใช้บริการมีความจำเป็นต่อท่านมากน้อยเพียงใด	4.80	0.45	ดีมาก
9	ความเหมาะสมของการจัดตำแหน่งรายการต่าง ๆ ในการทำงาน	4.20	0.45	ดี
10	ความชัดเจนของข้อความที่แสดงบนจอภาพ	3.80	0.45	ดี
11	ความเหมาะสมของสี ภาพ และขนาดตัวอักษร	4.00	0.71	ดี
12	ความเหมาะสมของรูปแบบ และการออกแบบการแสดงผล	4.60	0.55	ดี
13	ความเหมาะสมของการจัดลำดับรายการของการทำงาน	4.20	0.45	ดี
14	ความสะดวกในการเข้าถึงการทำงานในรายการที่ต้องการ	4.40	0.55	ดี
15	ความสะดวกในการป้อนข้อมูล และการเรียกดูข้อมูลที่ต้องการ	4.40	0.55	ดี
16	ความเหมาะสมของการจัดตำแหน่งรายการต่าง ๆ ในการทำงาน	4.20	0.45	ดี
สรุปผล		4.21	0.20	ดี

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ได้ค่าเฉลี่ย 4.21 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20 ซึ่งหมายความว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระบบที่พัฒนาขึ้นมีอยู่ในระดับดี ดังแสดงในตาราง 3

สรุปผล

จากการพัฒนาระบบสารสนเทศฐานข้อมูลผู้ใช้บริการของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ซึ่งออกแบบและพัฒนาโดยใช้โปรแกรม phpMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูล การจัดทำระบบ Web Server ใช้ภาษา JavaScript, ภาษาPHP, ภาษาHTML ผู้ใช้งานสามารถดูข้อมูลที่แสดงในเว็บเบราว์เซอร์ผ่านคอมพิวเตอร์ และผู้ดูแลระบบสามารถอัปเดตข้อมูลได้ผ่านทางคอมพิวเตอร์ สามารถจัดเก็บข้อมูล ประมวลผล และรายงานได้ง่ายไม่ซับซ้อนและมีความถูกต้อง ตรงความต้องการของผู้ใช้งาน

ผลการประเมินประสิทธิภาพการพัฒนาระบบสารสนเทศผู้ใช้บริการศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ย 4.62 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 การประเมินด้านความสามารถการทำงานตามความต้องการผู้ใช้ (Functional Requirement) การประเมินด้านหน้าที่ของโปรแกรม (Functional Test) ด้านการใช้งานของโปรแกรม (Usability Test) และการประเมินด้านความปลอดภัย (Security Test) อยู่ในระดับดีมากสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการประเมินการความพึงพอใจของผู้ใช้งานส่วนของผู้ดูแลระบบ โดยรวมพบว่ามีความพึงพอใจระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 4.57 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.25 ระบบสามารถ เพิ่ม/ลบ/แก้ไข/บันทึก ข้อมูลผู้ใช้บริการ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ การใช้งานระบบมีความเข้าใจและใช้งานง่ายมาก ระบบใช้งานง่ายและสะดวกรวดเร็ว และระบบมีความปลอดภัย การทำงานของกลุ่มผู้ดูแลระบบ (Admin) การเข้า Login ระบบมีความถูกต้อง รวดเร็ว การเข้าใช้งานระบบโดยรวมมีความถูกต้อง รวดเร็ว

ผลจากการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.21 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20 ระบบสารสนเทศผู้มาใช้บริการมีความจำเป็นต่อผู้ใช้งานเป็นอย่างมาก ระบบมีความสามารถในการทำงาน มีความเหมาะสมของรูปแบบ และการออกแบบการแสดงผล สามารถค้นหาข้อมูลผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้อง สามารถเรียกดู

ประสิทธิภาพในการให้บริการได้อย่างถูกต้อง ความสะดวกในการเข้าถึงการทำงานในรายการที่ต้องการ มีความสะดวกในการป้อนข้อมูล และการเรียกดูข้อมูลที่ต้องการ มีความเหมาะสมของการจัดตำแหน่งรายการต่าง ๆ ในการทำงาน มีความเหมาะสมของการจัดลำดับรายการของการทำงาน ความเหมาะสมของการจัดตำแหน่งรายการต่าง ๆ ในการทำงาน รูปแบบตัวอักษร ภาษาที่ใช้เหมาะสมและง่ายต่อการอ่าน ความเหมาะสมของสี ภาพ และขนาดตัวอักษร การใช้งานและความสะดวกในการใช้งาน ความปลอดภัยของระบบ ระบบการใช้งานตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ความชัดเจนของข้อความที่แสดงบนจอภาพ

อภิปรายผล

จากการพัฒนาระบบสารสนเทศฐานข้อมูลผู้ใช้บริการของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านคอมพิวเตอร์ การประเมินความพึงพอใจของผู้ดูแลระบบและผู้ใช้งาน ได้ประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนาระบบสารสนเทศฐานข้อมูลผู้ใช้บริการของศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อช่วยในการพัฒนาระบบขององค์กร ให้ระบบงานขององค์กร มีประสิทธิภาพเพิ่มความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น เพื่อใช้ในการจัดการฐานข้อมูลผู้ใช้บริการ สามารถค้นหาและสื่อสาร ผ่านคอมพิวเตอร์ ทำให้ได้ข้อมูลที่รวดเร็วทันต่อความต้องการ ประหยัดเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้การทำงาน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภายดี แก่นทอง, เมธี วงศ์วุฒิ และอภิสิทธิ์ เสี่ยงเลิศ (2555 : 16-17) ศึกษากระบวนการผู้ป่วยใน: กรณีศึกษา โรงพยาบาลคลองหลวง และสอดคล้องกับงานวิจัยของรพีพร ริมสุข (2555 : 5) ศึกษาการพัฒนากระบวนการฐานข้อมูลในการจำแนกประเภทผู้ป่วย สำหรับผู้ป่วยใน ซึ่งออกแบบและพัฒนาโดยใช้โปรแกรม phpMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูล การจัดทำระบบ Web Server ใช้ภาษา JavaScript, ภาษาPHP, ภาษาHTML ผู้ใช้งานสามารถดูข้อมูลที่แสดงในเว็บเบราว์เซอร์ผ่านคอมพิวเตอร์ และผู้ดูแลระบบ สามารถอัปเดตข้อมูลได้ผ่านทางคอมพิวเตอร์ สามารถจัดเก็บข้อมูลประมวลผล และรายงานได้ง่าย ไม่ซับซ้อนและมีความถูกต้อง ตรงความต้องการของผู้ใช้งาน สอดคล้องกับ งานวิจัยของวิภาพรรณ หมื่นมา (2555 : 33) ศึกษาการพัฒนากระบวนการฐานข้อมูลความเสี่ยงของโรงพยาบาลบ้านโอง จังหวัดลำพูน ระบบมีการเข้าใช้งานเพื่อการสืบค้น เลขที่ HN, ชื่อ สกุล หมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่ ประวัติการรักษา สามารถแก้ไขข้อมูล และพิมพ์รายงานสำหรับผู้ให้บริการได้ โดยผู้ใช้งานต้องใช้รหัสผู้ใช้ (username) และรหัสผ่าน (password) ในการเข้าสู่ระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรระ ดีแก้ว (2555 : 80) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการสารสนเทศสำหรับการจัดการ โครงการวิจัย: กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการวิจัย สถาบันประสาทวิทยา การเข้าใช้ระบบโดยใช้ยูสเซอร์เนมและพาสเวิร์ด และสอดคล้องกับ งานวิจัยของชมพูนุท มหายนันท์ (2552 : 4) ได้ศึกษาเรื่องระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการผู้ป่วยในตามเกณฑ์กลุ่มวินิจฉัยโรค ร่วมโรงพยาบาลเวียงสา จังหวัดน่าน

2. ผลการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ พบว่าระบบมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ระบบสามารถทำงานตามความต้องการของผู้ใช้ได้จริง มีความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูล คล้ายกับผลการวิจัยของวัชรระ ดีแก้ว (2555 : 80-82) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการสารสนเทศสำหรับการจัดการ โครงการวิจัย: กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการวิจัย สถาบันประสาทวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ระบบมีประสิทธิภาพในการใช้งานระบบ มีความปลอดภัย ระบบช่วยการตรวจสอบความถูกต้องในการป้อนข้อมูล

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ดูแลระบบอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และผลการประเมิน ความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้งานอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ระบบมีความจำเป็นต่อผู้ใช้งานในการเก็บและสืบค้นประวัติ ผู้ใช้บริการ สามารถให้ข้อมูลผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้อง เข้าใจและใช้งานง่าย มีความสะดวกในการทำงาน คล้ายกับผลการวิจัย ของวัชรระ ดีแก้ว (2555 : 89-91) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการสารสนเทศสำหรับการจัดการ โครงการวิจัย: กรณีศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวิจัย สถาบันประสาทวิทยา ผลการวิจัยพบว่าระบบช่วยลดขั้นตอนการทำงาน สามารถสืบค้นข้อมูล และมีความรวดเร็วในการสืบค้น ระบบสามารถนำไปใช้งานได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดที่จะนำเสนอ คือ ข้อมูลประวัติผู้มาใช้บริการศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก จัดเก็บไว้ไม่เป็นระบบและรายละเอียดประวัติการรักษาไม่ครบถ้วน ทำให้มีอุปสรรคในการนำข้อมูลเก่ามาบันทึกเข้ากับระบบใหม่ที่พัฒนาขึ้น อาจต้องใช้เวลาพอสมควรในการบันทึกข้อมูลตอนใช้งานจริงของระบบ

1.2 ผู้ใช้งานต้องมีความรู้เบื้องต้นในการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อให้การใช้งานของระบบฐานข้อมูลมีประสิทธิภาพ

1.3 การใช้งานระบบฐานข้อมูล ควรให้มีการอบรมวิธีใช้งาน เพื่อให้การใช้งานระบบมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับผู้ให้บริการศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยสามารถเชื่อมต่อกับข้อมูลของสถานพยาบาลและโรงพยาบาล

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการบันทึกข้อมูลและประวัติบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย เช่น เจ้าหน้าที่หัตถเวช เจ้าหน้าที่เวชระเบียน แพทย์ประจำศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ชมพูท มหายนันท์. (2552). การพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการจัดการผู้ป่วยในตามเกณฑ์กลุ่มวินิจฉัยโรคร่วมโรงพยาบาล เวียงสา จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการ.

เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อายุติ แก่นทอง, เมธี วงศ์วุฒิ และอภิสิทธิ์ เสี่ยงเลิศ. (2555). ระบบงานผู้ป่วยใน: กรณีศึกษา โรงพยาบาลคลองหลวง.

วิทยานิพนธ์ วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

รพีพร ริมสุข. (2555). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลในการจำแนก ประเภทผู้ป่วย สำหรับหอผู้ป่วยใน. วิทยานิพนธ์

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วัชร ติแก้ว. (2555). การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการ โครงการวิจัย: กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการวิจัย

สถาบันประสทวิทยา. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิภาพรรณ หมื่นมา. (2555). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลความเสี่ยง ของโรงพยาบาลบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

Developing a Program to Enhance Creative Leadership of School Administrators Under the Secondary Educational Service Area Office 29

ยงยุทธ ไชยชนะ¹ และ ลักขณา สิริวัฒน์²
Yongyut Chaichana¹ and Lakkana Sariwat²

Received : 11 ธ.ค. 2562
Revised : 13 ก.พ. 2563
Accepted : 13 ก.พ. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งเป็น ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 351 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน และระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed; 1) to study current conditions, desirable conditions, and the needs to enhance creative leadership of school administrators, and 2) to develop a program to enhance creative leadership of school administrators. The research was mixed method. It was divided into 2 phases. Phase 1: studying current conditions, desirable conditions, and the needs to enhance creative leadership of school administrators. The samples were 351 school administrators and teachers. Research instrument was scaling questionnaire. Phase 2: developing a program to enhance creative leadership of school administrators. The experts were 7 qualified school administrators. Research instrument was an assessment of appropriateness and feasibility of the program. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and modified priority index.

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อีเมล: y.chaichana@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University, Email: y.chaichana@hotmail.com

² Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

The results showed that; 1) the overall picture of current condition of creative leadership of school administrators was at moderate level and the average in each part was at moderate level. The desirable condition of creative leadership of school administrators was at the highest level and the average in each part was at the highest level. 2) The overall picture of a program to enhance creative leadership of school administrators had the appropriateness at the highest level and the feasibility of the program was also at the highest level.

Keywords : Creative Leadership, Program to Enhance Leadership, School Administrators

บทนำ

การจัดการศึกษา 4.0 เป็นแนวคิดตามความพยายามของรัฐบาลที่มีความมุ่งมั่นในการนำโมเดลประเทศไทย 4.0 หรือ Thailand 4.0 มาใช้เพื่อนำประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนตามแนวทางดังกล่าว การศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือการจัดการเรียนการสอนที่สอนให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกแห่งบนโลก มาพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ผู้บริหารการศึกษาต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นนักเรียน 4.0 ที่จะเป็บบุคลากรของประเทศที่มีศักยภาพเพียงพอในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อสร้างสินค้าที่มีคุณภาพสามารถสร้างรายได้จากในและต่างประเทศ ซึ่งผู้เรียนจะมีความสามารถเช่นนั้นได้ก็ต่อเมื่อ ได้รับการพัฒนาความสามารถด้านการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดผลิตรายภาพ สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรือนำไปสร้างประโยชน์ในงานต่าง ๆ ได้โดยการสร้างผลงาน เน้นให้มีผลงานที่เกิดจากผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นผลงานทางวิชาการ การประดิษฐ์ ตลอดจนผลงานสร้างสรรค์อื่น ๆ ทั้งนี้ผลงานที่ออกมาต้องเป็นผลงานที่มีความใหม่ หรือมีการพัฒนาในทางบวก (ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560 : 247-251) และการขับเคลื่อนหรือนำองค์การให้สามารถพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนที่ได้กำหนดไว้ ผู้บริหารที่สามารถนำองค์การไปสู่เป้าหมายได้นั้น จะต้องเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ และมีการทำงานเป็นทีม มีความสามารถในการนำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามกิจไม่ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม เพื่อร่วมกันพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ฉะนั้นผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์การจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถชี้แนะ ผลักดันให้้องค์การประสบความสำเร็จ สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ (พชรวิทย์ จันทรศิริ, 2560 : 9) และเมื่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วและเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งก่อให้เกิดความซับซ้อนและเกิดปัญหามากขึ้นอย่างไม่สิ้นสุด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ และมีคุณธรรมในการดำเนินการ อันจะส่งผลให้้องค์การประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้ (ธีระ รุญเจริญ, 2550: 8)

ผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อบุคลากรในองค์กร นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางศูนย์รวมพลังของแต่ละกลุ่มหรือหน่วยงาน ภาวะผู้นำและความสามารถของผู้นำในการใช้อิทธิพลเพื่ออำนาจการและดำเนินการขององค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างที่มีความสำคัญ และเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาองค์กรบรรลุเป้าหมาย (จอมพงศ์ มงคลนิต, 2555: 176) ซึ่งเห็นได้ชัดว่าความสำเร็จของหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ทั้ง้องค์การภาครัฐและภาคเอกชน สิ่งที่เป็นกำลังในการขับเคลื่อนและผลักดันให้้องค์การเหล่านั้นประสบความสำเร็จได้ ส่วนหนึ่งที่สำคัญคือเป็นผลมาจากการที่้องค์การนั้น ๆ มีผู้นำที่ดีและมีคุณภาพในการบริหารงาน บริหารคน และบริหารการเปลี่ยนแปลง จนสามารถนำพา้องค์การไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่้องค์การมุ่งหวัง ทว่าการที่้องค์การจะมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ไ้ในเวลาที่ต้องการ ตลอดทั้งเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำพา้องค์การบรรลุผลลัพท์ตามเป้าหมายที่กำหนดท่ามกลางบริบทและสถานการณ์ที่ซับซ้อนไม่แน่นอนได้นั้นกลับไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากไม่มีผู้นำคนใดมีความรอบรู้ไปทุกเรื่องและรอบด้านในทันทีทันใดหรือเก่งทุกสถานการณ์ ดังนั้น้องค์การจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและบ่มเพาะผู้นำ เพื่อหล่อหลอมความเป็นผู้นำให้ดีที่สุดและพร้อมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่้องค์การควรมีความเข้าใจในภาพรวมเพื่อจะได้พัฒนาผู้นำตามความต้องการและตอบโจทย์ของ้องค์การ (พัชรา วาณิชชิล, 2560: 14)

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้รับการพัฒนาโดย Ash และ Persall บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ในสถานศึกษาแห่งหนึ่งอาจมีผู้นำได้หลายคน ที่แสดงบทบาทการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ มากมาย บทบาทภาวะผู้นำจึงมีได้จำเพาะเจาะจงอยู่ผู้บริหารเท่านั้น ทว่าหน้าที่ของผู้บริหารคือการสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางให้บุคคลดังกล่าวได้พัฒนาตนเองเข้าสู่การเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ โดยทฤษฎีภาวะผู้นำ

เชิงสร้างสรรค์มีมุมมองว่า ครูคือผู้นำ โดยมีครูใหญ่คือผู้นำของผู้นำอีกทอดหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหน้าที่สำคัญของผู้บริหารไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น ทว่ายังรวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของครู อาจารย์ และบุคลากรซึ่งเป็นผู้ใหญ่ของโรงเรียนอีกด้วย (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2548 : 3) ในขณะที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553 : 25) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นโมเดลที่สำหรับการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ และถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาระดับสูงและพัฒนาระดับสูง และไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2558 : 1-2) ยังได้กล่าวถึงการศึกษาในทศวรรษที่ 21 ในหนังสือปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพว่า การศึกษาในยุคดังกล่าวทักษะที่สำคัญที่ควรเน้นคือการพัฒนาคนไปสร้างผลผลิตเป็นยุคที่ต้องการผลผลิต ให้ได้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเองและชุมชนอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นทักษะของการศึกษาที่มีความจำเป็นคือการเน้นการทำได้ ลงมือทำ และทำให้เกิดผลผลิต สอดคล้องกับการวิจัยของ Basadur (2004 อ้างอิงใน อรรถกิตติชนม์ธวัช, 2558 : 61) ที่ศึกษาการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพของผู้นำและลักษณะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต่อทีมงานและองค์การที่มีลักษณะแตกต่างกัน พบว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดของศตวรรษที่ 21 คือผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ให้ความสำคัญและสนับสนุนบุคลากร บูรณาการความแตกต่างระหว่างบุคคลในการสร้างสรรค์ ค้นหาปัญหาใหม่ ๆ และแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยวิธีการใหม่ ๆ นอกจากนี้การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยังส่งผลให้มนุษย์จำเป็นต้องพัฒนาทักษะให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากเดิมเราจะเห็นได้ว่าทักษะขั้นพื้นฐานที่ทุกคนพึงมี คือ การอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณเป็น แต่ทว่าเมื่อยุคสมัยที่บริบทของสังคมโลกมีการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่บริบทที่มีความซับซ้อนมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาทักษะเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการปรับตัวให้เท่าทันกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัล (สุธีระ ประเสริฐสรรพ, 2559 : 6)

จากการศึกษาแนวคิดและความสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ทำให้พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาและพัฒนาระดับสูง ประกอบกับการที่มีการศึกษาปัญหาการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 29 ซึ่งพบว่าการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ (นิพนธ์ บัวชม, 2557 : 118) และยังมีการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 29 พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 29 มีนโยบายซึ่งกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องได้รับการอบรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ทว่าในทางปฏิบัติการอบรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานดังกล่าวยังขาดความต่อเนื่อง ขาดการกำกับดูแลและติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ผู้บริหารไม่สามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ และประสบกับปัญหาการขาดเทคนิค วิธีการหรือความเข้าใจที่ถ่องแท้ ตลอดจนงบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐมีจำนวนจำกัด โรงเรียนโดยส่วนใหญ่ต้องประสานขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองและหน่วยงานเอกชน เพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (สังคน กุลสุวรรณ, 2557 : 117-124) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 29 มีมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่ในการพัฒนาตามนโยบาย/ยุทธศาสตร์และแนวดำเนินการที่เกี่ยวข้อง 3 มาตรฐาน 17 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีมาตรฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำอยู่ในมาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ ตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การแสดงวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจที่ชัดเจน และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาได้ตรงประเด็น ประสานและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้เกี่ยวข้อง 2) ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ ในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) การใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ 4) การประยุกต์ใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และรูปแบบการบริหารจัดการที่หลากหลาย 5) การติดต่อสื่อสารภายในและภายนอกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหลากหลายช่องทางและมีประสิทธิภาพ และ 6) การนำผลการดำเนินงานพัฒนาการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 29, 2560 : 9-10)

ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาตามกรอบมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 29 เนื่องจากถูกกำหนดให้อยู่ในมาตรฐานแรกในการพัฒนาตามนโยบาย/ยุทธศาสตร์ จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความจำเป็นสำหรับการพัฒนาด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 ซึ่งให้ความสำคัญและสนับสนุนบุคลากรบูรณาการความแตกต่างระหว่างบุคคลในการสร้างสรรค์ค้นหาปัญหาใหม่ ๆ และแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 29

เขต 29 ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดในการทำงานของผู้วิจัย และจากการศึกษาทำให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ วิสัยทัศน์ จินตนาการ และความยืดหยุ่น ซึ่งจะเป็นข้อมูลสารสนเทศในการนำไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาทางการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ สามารถปรับตัวก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมที่มีความซับซ้อนและรวดเร็ว ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

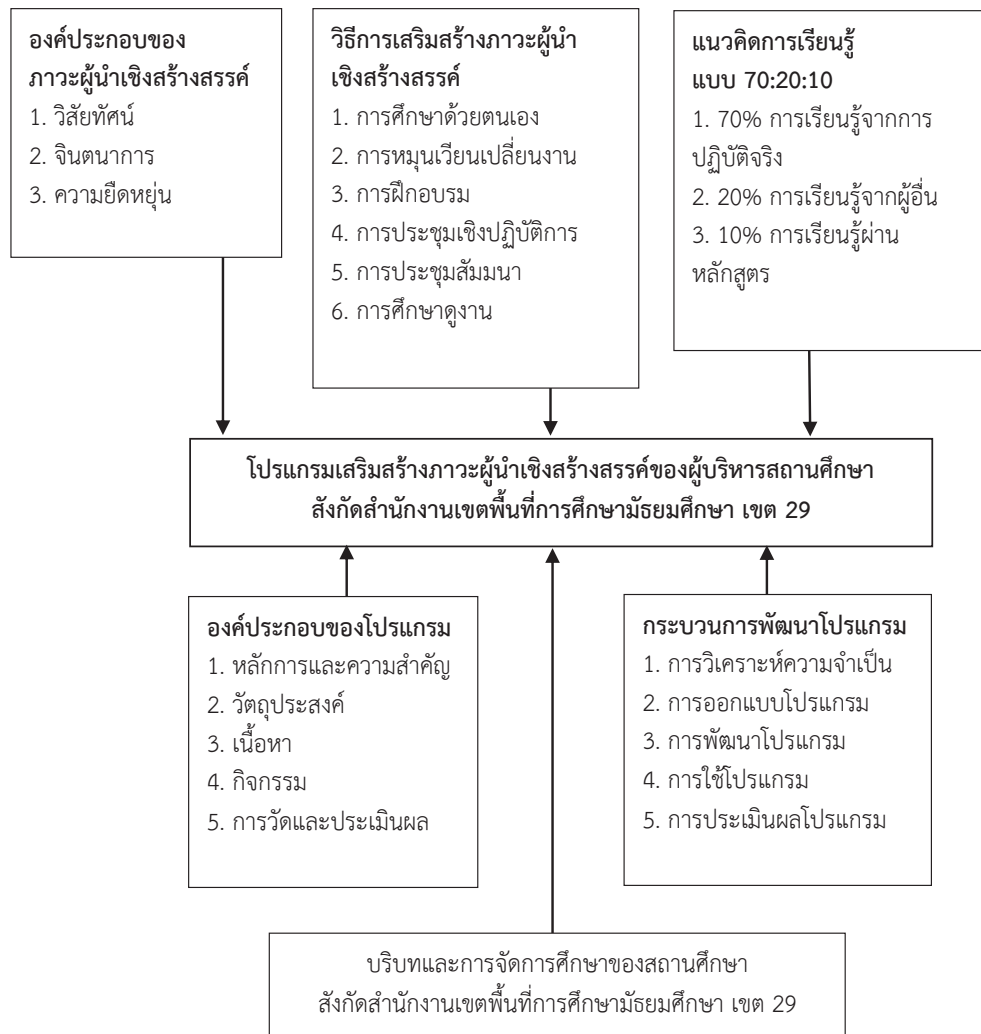
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

กรอบแนวคิด

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดของกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จากการศึกษาดูเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ Harris (2009 : 9-11), Stoll & Tempered (2009 : 15-18), Danner (2008 : 55-67), Casse & Claudel (2007 : 75-88), Palus & Horth (2005 : 62-65), Parker & Begnaud (2004 : 87-102), Guntern (2004 : 45-52), Bennis (2002 : 39) และ Chernin (2001 : 245) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) จินตนาการ และ 3) ความยืดหยุ่น
2. วิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรเพื่อกำหนดเป็นวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของอรุณ รักธรรม (2541 : 196-234), นางลักขณ์ สีนสืบผล (2542 : 34-36), เปรต, ลอยด์ (2551 : 35-39), พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ (2554 : 154), จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555 : 116-149), วิเชียร วิฑูม (2558 : 8-2 - 8-4) และพัชรา วาณิชวดีน (2560 : 139-161) ประกอบด้วย 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การหมุนเวียนเปลี่ยนงาน 3) การฝึกอบรม 4) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 5) การประชุมสัมมนา และ 6) การศึกษาดูงาน
3. แนวคิดการเรียนรู้แบบ 70:20:10 ที่พัฒนาโดย Morgan McCall, Robert W. Eichinger and Michael M. Lombardo จาก Canter for Creative Leadership (พัชรา วาณิชวดีน, 2560 : 168-172) ประกอบด้วยหลักการเรียนรู้ 3 ส่วนสำคัญ คือ 1) 70% การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 2) 20% การเรียนรู้จากผู้อื่น และ 3) 10% การเรียนรู้ผ่านหลักสูตร
4. องค์ประกอบของโปรแกรมได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรมของ อารัง บัวศรี (2542 : 95), สุมิตรา พงศธร (2550 : 15-23), Funnell and Rogers (2011 : 7), McDavid, Huse and Ingleson (2013 : 19) และ Fink (2015 : 28) เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม และ 5) การวัดและประเมินผล
5. กระบวนการพัฒนาโปรแกรมได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรมของ อุ่นตา นพคุณ (2548 : 77), วิโรจน์ สารรัตน์ (2551 : 3-18), สมคิด บางโม (2554 : 20-21), Knowles (1980 : 63), Styles (1990 : 52), Caffarella (2002 : 44) และ Carolyn Et al. (2013 : Online) ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความจำเป็น 2) การออกแบบโปรแกรม 3) การพัฒนาโปรแกรม 4) การใช้โปรแกรม และ 5) การประเมินผลโปรแกรม

จากความสัมพันธ์ของกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 4,058 คน จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา/ครูผู้สอน จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 351 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 43) สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิจำแนกตามขนาดสถานศึกษา และคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิแล้วสุ่มแบบง่าย

ระยะที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์ของคุณสมบัติ คือ 1) มีวุฒิปริญญาทางการศึกษาดั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป 2) เป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์

ด้านการจัดการศึกษาหรือการบริหารการศึกษาตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป และ 3) เป็นผู้บริหารหรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหรือเทียบเท่าขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด และสุริทอง ศรีสะอาด (2554 : 35-37) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 คือ แบบสอบถามประเภทประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อประเมินความเหมาะสมของโปรแกรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีเกณฑ์คุณสมบัติคือ 1) มีวุฒิปริญญาทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป 2) มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้อาจารย์หรือการบริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และ 3) เป็นผู้บริหารหรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหรือเทียบเท่าขึ้นไป นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร/ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 351 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 มาร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ดำเนินการตรวจสอบเชิงยืนยัน และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีเกณฑ์คุณสมบัติคือ 1) มีวุฒิปริญญาทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป 2) เป็นผู้ประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาหรือการบริหารการศึกษาตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และ 3) เป็นผู้บริหารหรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหรือเทียบเท่าขึ้นไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเทียบเกณฑ์ Midpoint อาศัยแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556 : 82-126) แปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด, 3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก, 2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย และ 1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI^{modified}) ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

4.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความเป็นไปได้ โดยอาศัยแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556 : 82-126) ซึ่งมีรายละเอียดคือ 4.51-5.00 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด, 3.51-4.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมาก, 2.51-3.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับปานกลาง, 1.51-2.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อย และ 1.00-1.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เรียงตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ซึ่งด้านที่มีค่าความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือด้านวิสัยทัศน์ ($PNI_{modified} = 0.760$) รองลงมาคือด้านความยืดหยุ่น ($PNI_{modified} = 0.662$) และด้านจินตนาการ ($PNI_{modified} = 0.649$) ตามลำดับ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ลำดับความสำคัญของค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1. วิสัยทัศน์	2.76	4.86	0.760	1
2. จินตนาการ	2.88	4.75	0.649	3
3. ความยืดหยุ่น	2.87	4.77	0.662	2

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$)

สรุปผล

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ประกอบด้วย 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 3 Module ประกอบด้วย Module 1 วิสัยทัศน์ Module 2 จินตนาการ Module 3 ความยืดหยุ่น 4) กิจกรรม ประกอบด้วยการศึกษาด้วยตนเอง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ 5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่าสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นเรื่องใหม่สำหรับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลง

ไปอย่างต่อเนื่อง ดังที่พัชรา วาณิชชิน (2560 : 77) ได้กล่าวถึงการพัฒนาภาวะผู้นำไว้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำ ไม่ใช่เรื่องที่ทำได้อย่างง่าย ถ้าไม่เข้าใจเรื่องกระแสการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความซับซ้อนในกระบวนการบริหาร การสร้างสรรค์นวัตกรรม หรือรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งปัญหาใหม่ ๆ และความท้าทายที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวล้วนส่งผลให้ภาวะผู้นำที่มีอยู่แล้วไม่ค่อยเพียงพอ และผู้นำต้องคอยปรับเปลี่ยนภาวะผู้นำอยู่เรื่อย ๆ เพื่อจัดการกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ให้ส่งผลกระทบต่อภาระงานขององค์กร สอดคล้องกับการวิจัยของสังคม กุลสุวรรณ (2557 : 118-124) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมผู้นำเมื่ออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีนโยบายซึ่งกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องได้รับการอบรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ทว่าในทางปฏิบัติการอบรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานดังกล่าวยังขาดความต่อเนื่อง ขาดการกำกับดูแลและติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ผู้บริหารไม่สามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับปัญหาการขาดเทคนิค วิธีการหรือความเข้าใจที่ถ่องแท้ ตลอดจนงบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐมีจำนวนจำกัด โรงเรียนโดยส่วนใหญ่ต้องประสานขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองและหน่วยงานเอกชน ร้านค้าต่าง ๆ ภายในชุมชนเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของสุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556 : 100-107) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และความต้องการอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น และการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553 : 25) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นโมเดลที่ดีสำหรับการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ และถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำ นอกจากนี้การศึกษาของ Basadur (2004 อ้างอิงใน อรชร กิตติชนม์ธวัช, 2558 : 6) ที่ศึกษาการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพของผู้นำและลักษณะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต่อทีมงานและองค์กรที่มีลักษณะแตกต่างกัน พบว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดของศตวรรษที่ 21 คือผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ให้ความสำคัญและสนับสนุนบุคลากรบูรณาการความแตกต่างระหว่างบุคคลในการสร้างสรรค์ค้นหาปัญหาใหม่ ๆ และแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยวิธีการใหม่ ๆ สอดคล้องกับการวิจัยของวัฒนา ปะกิกา (2560 : 110-112) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับการวิจัยของชิงหลิง จาง (2559 : 90-123) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูในมณฑลกว่างสีประเทศจีน พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ประกอบด้วย 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 Module ได้แก่ Module 1 วิทยทัศน์ Module 2 จินตนาการ Module 3 ความยืดหยุ่น 4) กิจกรรม ได้แก่ การศึกษาด้วยตนเอง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 5) การวัดและประเมินผล ได้แก่ การประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาโปรแกรมของอุณา นพคุณ (2548 : 77); วิโรจน์ สารรัตน์ (2551 : 3-18); สมคิด บางโม (2554 : 20-21); Knowles (1980 : 63); Styles (1990 : 52); Caffarella (2002 : 44) และ Carolyn Et al. (2013 : Online) ซึ่งสรุปได้ว่าการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความจำเป็น 2) การออกแบบโปรแกรม 3) การพัฒนาโปรแกรม 4) การใช้โปรแกรม และ 5) การประเมินผลโปรแกรม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมตามแนวคิดของ อารัง บัวศรี (2542 : 95); สมิตรา พงศธร

(2550 : 15-23); Funnell and Rogers (2011 : 7); McDavid, Huse and Ingleson (2013 : 19) และ Fink (2015 : 28) ซึ่งสรุปได้หว่าองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้โปรแกรมที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยของบุรดา ทรงบุญศาสตร์ (2559 : 116-118) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีกิจกรรมที่เน้นให้ผู้บริหารได้พัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง ตามหลักการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบ 70:20:10 โดยเลือกกิจกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ทั้งในด้านวิสัยทัศน์ จินตนาการ และความยืดหยุ่น อยู่เสมอ เพื่อให้สามารถปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา สามารถเป็นผู้นำให้บุคคลอื่นผ่านกระบวนการหรือวิธีการร่วมกัน ตลอดทั้งแก้ไขปัญหาด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งเป็นวิธีการหรือกระบวนการที่เรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน แต่ได้ผลลัพธ์ที่ดีมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไปใช้พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่สนใจเข้าร่วมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และประเมินผลสัมฤทธิ์หลังการเข้าร่วมการพัฒนาตามโปรแกรม

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู และพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชิงหลิง จาง. (2559). *กลยุทธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูในมณฑลกว่างสือประเทศจีน*. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). *บทบาทผู้บริหารการศึกษา 4.0*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุณเจริญ. (2550). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- อํารง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบ และการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- นงลักษณ์ สีนสืบผล. (2542). *การพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูธนบุรี.

- นิพนธ์ บัวชม. (2557). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 4(3), 118.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด และสุริทอง ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญรดา ทรงบุญศาสตร์. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร และพัฒนาการศึกษา. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- เบรด, ลอยด์. (2551). *ทักษะการเป็นผู้นำ*. (ไพโรจน์ บาลัน, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- เพชรวิทย์ จันทร์ศิริ. (2560). *นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษายุคใหม่*. มหาสารคาม: อภินิเทศการพิมพ์.
- เพชรวิทย์ จันทร์ศิริ. (2554). *การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชรา วาณิชชิต. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำ : จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2558). *ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา ปะกิกา. (2560). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- วิเชียร วิทยอุดม. (2558). *ภาวะผู้นำ : Leadership (ฉบับแก้ไขใหม่)*. นนทบุรี: ธนอักษรการพิมพ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2551). *การประยุกต์ใช้ Log Frame เพื่อออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา* สู่กรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยและพัฒนา. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(1), 3-18.
- สมคิด บางโม. (2554). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สังคม กุลสุวรรณ. (2557). *พฤติกรรมผู้นำมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. (2560). *นโยบายและยุทธศาสตร์ ปี 2560. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.secondary29.go.th>*
- สุธีระ ประเสริฐสุรพร. (2559). *ผลึกความรู้ : ชุดงานวิจัยฉบับเคียงข้าง Re-Learning จากเรียนรู้สู่เรียนคิด*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. วิทยานิพนธ์ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- สุมิตรา พงศธร. (2550). *สรุปเรื่องของหลักสูตร. วารสารสภาการศึกษาภาคทอโลกแห่งประเทศไทย*, 79, 15-23.
- สุเทพ พงศศรีวัฒน์. (2548). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ : ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์แบบ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อรชร กิตติชนม์ธวัช. (2558). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ประถมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.*
- อรุณ รักธรรม. (2541). *การพัฒนาบุคคลเพื่อประสิทธิภาพของงาน*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ทบุ๊คส์.
- อุ้นดา นพคุณ. (2548). *กรอบแนวคิดการพัฒนายามีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- Bennis, W. (2002). *Creative leadership [ABI]*. Bangkok: Chulalongkorn University.

- Carolyn B. et al. (2013). *How to Develop a Training Program on the Job*. Retrived October 14, 2018, from <http://www.wikihow.com/Develop-a-Training-Program-on-the-Job>
- Casse, P. and Claudel, P.G. (2007). *Philosophy for Creative Leadership : How philosophy can turn people into more effective leader*. n.p.: Athena Pr.
- Chernin, P. (2001). Creative leadership: The strength of ideas The power of the imagination. *Vital Speeches of the Day*, 68(8), 245.
- Danner, S. E. (2008). *Creative leadership in art education : Perspectives of an art educator*. Thesis Master of Arts. Art Education. Fine Arts. Ohio University: U.S.A
- Fink, A. G. (2015). *Evaluation Fundamentals : Insights into Program Effectiveness, Quality, and Value* (3rd ed.). California: SAGE Publications, Inc.
- Funnell, S. C. and Rogers, P. J. (2011). *Purposeful Program Theory : Effective Use of Theories of Change and Logic Models*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Guntern, G. (2004). *The challenge of creative leadership*. n.p.
- Harris, A. (2009). Creative Leadership. *Journal of Management in Education*, 23(1), 9-11.
- Knowles, M. (1980). *The Modern Practice of Adult Education : What is Andragogy*. Chicago: Follet.
- McDavid, J.C., Huse, I. and Ingleson, L. R. L. (2013). *Program Evaluation and Performance Measurement : an Introduction to Practice* (2nd ed.). California: SAGE Publications, Inc.
- Palus, C. J. and Horth, D. M. (2005). *Organizational Behavior*. C.A.: The Dryden Press.
- Parker, J. P. and Begnaud, L. G. (2004). *Developing creative leadership*. Portsmouth, NH: Teacher Ideas Press.
- Stoll, L. and Tempered, J. (2009). Creative Leadership Teams. *Journal of Management in Education*, 23(1), 12-18.
- Styles, M. H. (1990). *Effective Models of Systematic Program Planning*. San Francisco: Jossey-Bass.

ผลการใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียเพื่อสร้างจิตลักษณะด้านความสำนึกการอนุรักษ์
ความหลากหลายของพืชพรรณธรรมชาติของชุมชนบ้านแม่กา จังหวัดพะเยา
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยพะเยา

The Effect of Multimedia Learning to Raise the Awareness of Natural Vegetation
Diversity Conservation in Maeka Community, Phayao Province : The Plant Genetic
Conservation Project under the Royal Initiation of Her Royal Highness Princess
Maha Chakri Sirindhorn

วิลาวัลย์ สมยาโรน¹
Wilawan Somyaron¹

Received : 3 ก.ย. 2562
Revised : 18 ก.พ. 2563
Accepted : 20 ก.พ. 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียด้านพืชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา
2) เผยแพร่สื่อการเรียนรู้ไปยังเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กา และหาระดับความพึงพอใจของนักเรียนผู้ใช้ 3) ประเมิน
จิตลักษณะด้านความสำนึกการอนุรักษ์พืชพรรณธรรมชาติ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
โรงเรียนบ้านห้วยเคียน จังหวัดพะเยา จำนวน 73 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย แบบประเมินความเหมาะสม
ของสื่อการเรียนรู้ แบบวัดจิตลักษณะด้านความสำนึกการอนุรักษ์พืชพรรณธรรมชาติ และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้
ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test (dependent samples)
ผลการศึกษาพบว่า 1) สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียที่สร้างขึ้น มีเนื้อหา 6 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความรู้ทั่วไป 2) ป่าเต็งรัง
3) ป่าเบญจพรรณ 4) ป่าดิบแล้ง 5) ป่าชนิดอื่น ๆ และ 6) พืชพรรณธรรมชาติ โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับดี
2) นักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายมีความพึงพอใจต่อการเรียน ด้วยสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียอยู่ในระดับมาก 3) นักเรียนมีจิตลักษณะ
ด้านความสำนึกการอนุรักษ์พืชพรรณธรรมชาติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย, จิตลักษณะด้านความสำนึกการอนุรักษ์, ความหลากหลายของพืชพรรณธรรมชาติ

Abstract

This research had the purposes as following: 1) to develop multimedia learning on natural vegetation diversity conservation in Maeka community, 2) to publish multimedia learning to the schools in the community and study the students' satisfaction, and 3) to evaluate the awareness of natural vegetation diversity conservation. The target group was 73 students who were studying in grade 1-6at Baan HuaiKhian School Phayao province. The instruments used for this study were multimedia learning, an evaluation form on the appropriateness of the multimedia learning, an evaluation form on the awareness of natural vegetation diversity conservation, and an assessment form for students' satisfaction towards the multimedia learning. The data were analyzed by using frequency, mean, standard deviation and t-test (dependent samples).

The results revealed that: 1) There were 6 main aspects of the multimedia learning on natural vegetation in Maeka community which were 1) general knowledge about Rong Kham Luang forest park 2) deciduous dipterocarp forest 3) mixed deciduous forest 4) dry evergreen forest 5) others forest types,

¹ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการศึกษ มหาวิทยาลัยพะเยา อีเมล: wilawan.so@up.ac.th

¹ Lecturer in School of Education, University of Phayao, Email: wilawan.so@up.ac.th

and 6) natural vegetation. The evaluation on the appropriateness of the multimedia learning was at a high level. 2) Students' satisfaction towards multimedia learning was at a high level. 3) The mean scores of students on awareness of natural vegetation diversity conservation showed that after learning was higher than before learning with statistically significant difference at .01 level.

Keywords : multimedia learning, the awareness of conservation, natural vegetation diversity

บทนำ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก่อตั้งขึ้นโดยมีพระราชดำริร่วมกับนายขวัญแก้ว วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง ในการสืบทอดพระราชปณิธานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องการอนุรักษ์พืชพรรณไม้ของประเทศ การดำเนินงานของ อพ.สธ. ในแผนแม่บทระยะ 5 ปี ที่ 5 (ตุลาคม พ.ศ. 2554 – กันยายน พ.ศ. 2559) เป็นแผนแม่บทที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ที่เน้นการทำงานทำฐานข้อมูลทรัพยากรในระดับท้องถิ่น 3 ฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรกายภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา อย่างสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) โดยเน้นกิจกรรมที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาด้าน สุขสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ การดำเนินงานที่การสร้างสมดุลและมั่นคงของอาหารและพลังงาน ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ บนฐานความรู้ และยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การวิจัยทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ฯ ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัยนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ สุการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสม ในการเข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย (คณะทำงานจัดทำแผนแม่บท อพ.สธ.ระยะ 5 ปีที่ห้า, 2559 : ออนไลน์)

มหาวิทยาลัยพะเยาตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ 5,700 ไร่ มีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพืชและสัตว์ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของชุมชนที่หลากหลายทั้งชุมชนขนาดใหญ่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัย และชุมชนชนาดกลาง บริเวณหลังมหาวิทยาลัยเป็นสำคัญ เมื่อมีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ ถูกบุกรุกโดยฝีมือมนุษย์ แต่มีบางส่วนที่เป็นป่าอนุรักษ์ เช่น วนอุทยานร่องคำหลวง ซึ่งถือเป็นพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์โดยมหาวิทยาลัยพะเยาและชุมชน ได้ร่วมอนุรักษ์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า และนำไปต่อยอดเป็นองค์ความรู้ของนิสิตมหาวิทยาลัย ส่วนชุมชนสามารถพึ่งพา ทรัพยากรไม่ในการดำรงชีวิตทั้งในด้านของปัจจัยสี่ ศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา และสิ่งต่าง ๆ ที่เสริมสร้างความสุข ทั้งกายและใจ การอนุรักษ์พรรณไม้ธรรมชาติเหล่านี้ จึงเป็นสิ่งที่ชุมชนควรให้ความสำคัญและวางแผนไว้ เพื่อให้ธรรมชาติยังคงอยู่ และเป็นสิ่งที่ สามารถจับต้องได้ในอนาคตต่อไป นอกจากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแล้ว มหาวิทยาลัยพะเยายังมุ่งเปลี่ยนแปลงกระบวนการ จัดการศึกษาใหม่ ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยอีกด้วย (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2559 : ออนไลน์) ซึ่งเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมกับ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ เทคโนโลยีด้านสื่อมัลติมีเดีย เพราะช่วยให้การออกแบบเนื้อหาบทเรียน ตอบสนองต่อแนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้มากขึ้น รวมทั้งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพ ของสื่อมัลติมีเดีย ว่าสามารถช่วยเสริมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นได้ (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2559 : ออนไลน์) นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ ความต้องการและความสะดวกของตนเอง สามารถสร้าง สถานการณ์จำลอง ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย เพื่อสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์พืชพรรณธรรมชาติ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงคุณค่า และเห็นความสำคัญของพืชพรรณธรรมชาติ ที่อาจเกิดการสูญพันธุ์ได้ในอนาคต รวมถึงสามารถถ่ายทอดความรู้ที่ตนเองได้รับไปยังครอบครัว และคนใกล้ชิด เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน จากรุ่นสู่รุ่นต่อไป ซึ่งสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จะเป็นสื่อประเภทเว็บไซต์ที่ประกอบไปด้วย ชื่อ แหล่งกำเนิด ถิ่นอาศัย ประโยชน์ ลักษณะทางสัณฐานวิทยา และการกระจายพรรณ อีกทั้งยังมีคลิปวิดีโอแสดงถึงภัยธรรมชาติ และภัยจาก ฝีมือมนุษย์ที่ส่งผลต่อการอยู่รอดของพืชพรรณไม้ เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้เรียนได้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น จนเกิดความตระหนัก และวางแผนพืชพรรณไม้ให้อยู่คู่ชุมชน ตลอดจนนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้ผู้ปกครอง เห็นถึงความสำคัญของผืนป่าในชุมชน มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย เรื่องพีชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา
2. เพื่อเผยแพร่สื่อมัลติมีเดียไปยังเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กา และหาระดับความพึงพอใจของนักเรียนผู้ใช้
3. เพื่อประเมินจิตลักษณะด้านความสำคัญการอนุรักษ์พีชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำตัวแปรมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียเพื่อสร้างจิตลักษณะด้านความสำคัญการอนุรักษ์ ความหลากหลายของพีชพรรณธรรมชาติของชุมชนบ้านแม่กา จังหวัดพะเยา โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนในชุมชนแม่กา จำนวน 468 คน ประกอบด้วย 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลเมืองพะเยาแม่กาโทกหวาก จำนวน 194 คน โรงเรียนบ้านแม่กา จำนวน 121 คน โรงเรียนบ้านห้วยเคียน จำนวน 107 คน โรงเรียนแม่ต๋านบุญโยง จำนวน 46 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านห้วยเคียน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 73 คน ซึ่งโรงเรียนเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในโครงการ อพ.สธ.

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1 สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียประเภทเว็บไซต์ เรื่องพีชพรรณธรรมชาติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ศึกษาตัวชี้วัดเพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพีชพรรณธรรมชาติ ในวนอุทยานร่องคำหลวง และแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ เพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย จากนั้นจึงนำสื่อการเรียนรู้ที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียเรื่องพีชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้งนี้ แบบประเมินดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ

2.2 แบบวัดจิตลักษณะด้านความสำคัญการอนุรักษ์พีชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา ของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การรู้คุณค่าของพีชพรรณธรรมชาติ และตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพีชพรรณธรรมชาติ

2.3 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย เรื่องพีชพรรณธรรมชาติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในการวิจัย ดังนี้

3.1 ขั้นก่อนการทดลอง

ขั้นตอนนี้เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน รวมถึงสร้างความเข้าใจ โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย

เรื่องพีชพรรณธรรมชาติ

3.1.2 เตรียมสื่อและเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอน

3.1.3 ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดจิตลักษณะด้านความสำนึก จำนวน 20 ข้อ โดยใช้ระยะเวลา 25 นาที

3.2 ขั้นดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียเรื่องพีชพรรณธรรมชาติ ผ่านชุดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยใช้ระยะเวลาทั้งหมด 6 สัปดาห์ ๆ ละ 1 คาบเรียน ๆ ละ 1 เรื่อง ๆ ละ 40 นาที

3.3 ขั้นหลังทดลอง

ในขั้นหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบวัดจิตลักษณะด้านความสำนึก โดยใช้ระยะเวลา 25 นาที

3.3.2 ให้นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจิตลักษณะด้านความสำนึกการอนุรักษ์พีชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่า t-test (dependent samples)

สรุปผล

1. ผลการพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย เรื่องพีชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา พบว่าเป็นบทเรียนที่อยู่ในรูปแบบเว็บไซต์ โดยมีเนื้อหา 6 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความรู้ทั่วไป 2) ป่าเต็งรัง 3) ป่าเบญจพรรณ 4) ป่าดิบแล้ง 5) ป่าชนิดอื่น ๆ และ 6) พีชพรรณธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ดังนี้ 6.1) ความสำคัญและประโยชน์ 6.2) ภัยที่เกิดกับพีชพรรณธรรมชาติ 6.3) วิธีป้องกัน โดยผู้วิจัยได้นำสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผลการประเมินที่ได้อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.06)

2. ผลการเผยแพร่สื่อมัลติมีเดียไปยังเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กา พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างจิตลักษณะ ด้านความสำนึกการอนุรักษ์ความหลากหลายของพีชพรรณธรรมชาติของชุมชนบ้านแม่กา จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$ และ S.D. = 0.70)

3. ผลการประเมินจิตสำนึกการอนุรักษ์พีชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา พบว่านักเรียนมีจิตลักษณะด้านความสำนึกการอนุรักษ์พีชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา หลังเรียนด้านที่ 1 การรู้คุณค่าของพีชพรรณธรรมชาติ และตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 3.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียเพื่อสร้างจิตลักษณะด้านความสำนึกการอนุรักษ์ความหลากหลายของพีชพรรณธรรมชาติของชุมชนบ้านแม่กา จังหวัดพะเยา หลังเรียนด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพีชพรรณธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.34 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 2.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียเพื่อสร้างจิตลักษณะ ด้านความสำนึกการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืชพรรณธรรมชาติของชุมชนบ้านแม่กา จังหวัดพะเยา โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยพะเยา มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดีย เรื่องพืชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา พบว่าเป็นบทเรียนที่อยู่ในรูปแบบเว็บไซต์ โดยมีเนื้อหา 6 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความรู้ทั่วไป 2) ป่าเต็งรัง 3) ป่าเบญจพรรณ 4) ป่าดิบแล้ง 5) ป่าชนิดอื่น ๆ และ 6) พืชพรรณธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย 3 ประเด็น ดังนี้ 6.1) ความสำคัญและประโยชน์ 6.2) ภัยที่เกิดกับพืชพรรณธรรมชาติ และ 6.3) วิธีป้องกัน ซึ่งผลการประเมินที่ได้อยู่ในระดับดี เนื่องจากเนื้อหาบทเรียนประเภทเว็บไซต์เพื่อการศึกษาเป็นการผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยีปัจจุบันกับกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ และแก้ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดทางด้านสถานที่และเวลา โดยกิตานันท์ มลิทอง (2543 : 46) กล่าวถึงการสอนบนเว็บว่าเป็นการประยุกต์ใช้คุณสมบัติและทรัพยากรของ World Wide Web ในการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน โดยมีคุณลักษณะสำคัญที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน คือไม่มีข้อจำกัดทางสถานที่และเวลาของการสอน ผู้เรียนที่มีคอมพิวเตอร์ในระบอบใดก็ได้ ซึ่งสามารถต่อเข้ากับอินเทอร์เน็ต จะสามารถเข้าเรียนจากที่ใดหรือในเวลาใดก็ได้ และเว็บอนุญาตให้ผู้เรียนเป็นผู้ควบคุม (Learner Controlled) ผู้เรียนสามารถเรียนตามความพร้อม ความถนัด และความสนใจของตน สอดคล้องกับปรัชญานันท์ นิลสุข (2543 : 53-56) ที่กล่าวว่า เว็บมีความสมบูรณ์ในตนเอง (Self-contained) ทำให้เราสามารถจัดการกระบวนการเรียนการสอนทั้งหมดผ่านเว็บได้ นอกจากนี้ วีระ ไทยพานิช (2551 : 53-64) ยังกล่าวว่า การเรียนการสอนบนเว็บเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนทุกสถานที่ทุกเวลา เป็นการส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคกันทางการศึกษาและส่งเสริมแนวคิดในเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น และผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยผลของการวิจัยการเรียนการสอนบนเว็บ ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนสูงกว่าหรือไม่แตกต่างกับการสอนแบบปกติ ผู้เรียนมีความพึงพอใจและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนบนเว็บ ซึ่งจะเป็นวนวัตกรรมการเรียนการสอนในอนาคตต่อไป

2. ผลการเผยแพร่สื่อมัลติมีเดียไปยังเครือข่ายโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กา พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้อัลติมีเดีย เพื่อสร้างจิตลักษณะด้านความสำนึกการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืชพรรณธรรมชาติของชุมชนบ้านแม่กา จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทเรียนมัลติมีเดียประเภทเว็บไซต์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นช่วยส่งเสริมแนวคิดในเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นแหล่งความรู้ที่เปิดกว้างให้นักเรียนสามารถเข้ามาค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก สอดคล้องกับ วิจารณ์ วิญญูธรรม (2554 : 108) ที่กล่าวว่า การสอนบนเว็บ (Web-based Instruction: WBI) เป็นวิถีทางของนวัตกรรมในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อผู้เรียนโดยใช้เว็บเป็นสื่อกลาง การเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ทำให้ได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมที่สะดวกต่อผู้เรียน การบรรลุถึงความสำเร็จของเป้าหมายการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ เฉพาะด้าน อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางในการส่งสารในการเรียนการสอนให้ติดต่อถึงกันได้ การเรียนรู้นบนเว็บเป็นโปรแกรมการเรียนการสอนบนฐานของสื่อที่เชื่อมโยงกันในทางไกลซึ่งใช้ประโยชน์จากเหตุผลและทรัพยากรของ World Wide Web เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความหมายที่สนับสนุนและช่วยให้เกิดการเรียนรู้นบนเว็บได้

3. ผลการประเมินจิตสำนึกการอนุรักษ์พืชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา พบว่าจิตสำนึกการอนุรักษ์พืชพรรณธรรมชาติชุมชนแม่กา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าจิตสำนึกของนักเรียนสามารถที่จะส่งเสริมให้พัฒนาเพิ่มขึ้นได้จากการใช้บทเรียนมัลติมีเดีย สอดคล้องกับบรรพวรรณ บุญสูง (2551 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาผลการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาประกอบการประเมินตามสภาพจริง ผลการวิจัยสรุปว่า หลังการใช้กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาประกอบการประเมินตามสภาพจริง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 ด้าน สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา (สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2559 : ออนไลน์) ที่ต้องการพัฒนามนุษย์ให้เกิดการลงมือกระทำเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นทั้งการปรับปรุงแก้ไขปัญหามีอยู่เดิม และการป้องกันปัญหาใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการกระทำที่เกิดขึ้น มาจากความสนใจ ไม่ใช้การบังคับ โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการในการพัฒนา จากการ “ไม่รู้” เป็น “รู้” จาก “รู้” เป็น “รู้สึก” จาก “รู้สึก” เป็น “คิดจะทำ” และจาก “คิดจะทำ” ไปสู่ “การลงมือกระทำ” จนเกิดเป็นพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องเตรียมตัวให้พร้อมก่อนทำการสอน ทั้งการศึกษาและทำความเข้าใจนักเรียน จัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และเตรียมความพร้อมของนักเรียนด้านการใช้งานสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้

1.2 ควรใช้การประเมินที่หลากหลาย เช่น การสอบถามผู้ปกครอง หรือการสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้านเพิ่มเติม

1.3 ควรมีหัวข้อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้เนื้อหาที่เป็นตัวอักษรให้น้อยแต่ใช้รูปภาพประกอบมาก ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจ และเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดที่ใช้เหตุใช้ผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ในการอนุรักษ์พืชพรรณธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2 ควรมีการใช้สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียในประเด็นอื่น โดยยกตัวอย่างกรณีศึกษาใกล้เคียง เช่น การทิ้งขยะ การลดมลภาวะ การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและใส่ใจสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บท อพ.สธ.ระยะ 5 ปีที่ห้า. (2559). *แผนแม่บท อพ.สธ.ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554 – กันยายน พ.ศ. 2559)*. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2559, จาก http://www.rspg.or.th/files/rspg_model_scheme_p5.pdf
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2543). *นิยามเว็บช่วยสอน. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 12(34), 53-56.
- มหาวิทยาลัยพะเยา. (2559). *ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยพะเยา*. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2559, จาก https://www.up.ac.th/th/Intro_history.aspx
- สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2559). *ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://adeq.or.th>
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2559). *สื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2559, จาก <https://sites.google.com/site/nilobonnoeyps/x>
- วิภาวรรณ ไชยสมบูรณ์ และวชิระ อินทร์อุดม. (2554). ผลของการสอนบนเว็บที่มีต่อการพัฒนาการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(2), 107-112.
- วีระ ไทยพานิช. (2551). การเรียนการสอนบนเว็บ. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 11(2), 53-64.
- อรรณณ บุญสง. (2551). *ผลการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาประกอบการประเมินตามสภาพจริง*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Competency of Morality Ethics and Professional Law Efficacy of Nursing Student
Roi Et Rajabhat University

ณัฐิกา ราชบุตร¹, สมหมาย กุมพันธ์² และ พรพรวิทย์ ธนินธิพิพงศ์³

Natika Rachaboot¹, Sommai Gumphan² and Pornravin Tanintithiphong³

Received : 1 พ.ค. 2563

Revised : 15 ส.ค. 2563

Accepted : 17 ส.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพในภาพรวม และรายด้าน 2) เปรียบเทียบสมรรถนะทั้ง 3 ด้านจำแนกตามชั้นปี เกรตเฉลี่ย อาชีพผู้ปกครอง และ 3) เปรียบเทียบสมรรถนะที่คาดหวังกับสมรรถนะที่เป็นจริงทั้ง 3 ด้านของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ทั้ง 4 ชั้นปี 229 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสัดส่วน แต่ละชั้นปี รวม 144 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ตารางเลขสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดสมรรถนะทั้ง 3 ด้านสำหรับนักศึกษาพยาบาลของจุลจิรา จันทะมุงคุณ, ณัฐิกา ราชบุตร, ช่อทิพย์ แดงพันธ์ และเขมิกา เสี่ยงเพราะ (2562) มีค่าอำนาจจำแนก .94-.99 ค่าความเชื่อมั่น .94 วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน one-way ANOVA และ paired sample t-test

ผลวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาพยาบาลมีระดับสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพในภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงมากที่สุดคือ ด้านกฎหมายวิชาชีพ รองลงมาคือ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ และด้านจริยธรรม ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะทั้ง 3 ด้านจำแนกตามชั้นปี เกรตเฉลี่ย อาชีพผู้ปกครอง พบว่านักศึกษาที่มีเกรตเฉลี่ยต่างกันมีสมรรถนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 ด้าน และ 3) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่คาดหวังกับสมรรถนะที่เป็นจริงทั้ง 3 ด้าน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : จริยธรรม, จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ, นักศึกษาพยาบาล

Abstract

The purposes of this research study are to 1) investigate the competencies of undergraduate nursing students in ethics, code of ethics, and professional law both inclusively and distinctively, 2) compare the three competencies classified by year of study, grade point average, and parent professions, and 3) compare the three expected with the actual competencies of nursing students, Faculty of Nursing, Roi Et Rajabhat University. The population included all 299 undergraduate nursing students. The 144 subjects were drawn proportionately with the year of study and selected by using a table of random number. The instrument employed to assess the three competencies for nursing students was adopted from Chantamungkhun and others (2019) with the discrimination index of .94-.99 and .94 for the reliability. Data were analyzed using mean, standard deviation, one-way ANOVA and paired sample t-test.

¹ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: rachaboot1108@reru.ac.th

² อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Lecturer, Faculty of Nursing Roi Et Rajabhat University, Email: rachaboot1108@reru.ac.th

² Lecturer, Faculty of Nursing Roi Et Rajabhat University

³ Lecturer, Faculty of Nursing Roi Et Rajabhat University

The findings indicated that 1) the nursing students obtained a high to a very high level of competencies in ethics, code of ethics, and professional law both inclusively and distinctively. The highest competency was in professional law followed by code of ethics and ethics, respectively. 2) Comparing student competencies, the result showed that there were differences in all three competencies classified by cumulative grade point average with a statistical significance at .05 level. 3) The result also showed that there was a statistically significant difference between the mean scores of the all three expected and the actual competencies at .01 level.

Keywords : ethics, code of ethics and professional law, nursing students

บทนำ

บทบาทของวิชาชีพพยาบาล เป็นการปฏิบัติโดยตรงต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ การดูแลและการช่วยเหลือเมื่อมีการเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการช่วยเหลือแพทย์ในกิจกรรมเพื่อการรักษาโรค พยาบาลจึงถูกคาดหวังจากสังคมให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการดูแลผู้ป่วย รวมถึงเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมในระดับสูง และยึดมั่นตามกฎหมายแห่งวิชาชีพ (จุลจิรา จันทะมุงคุณ, ญัฐิกา ราชบุตร, ช่อทิพย์ แดงพันธ์ และเขมิกา เสี่ยงเพราะ, 2562 : 133) จริยธรรมเป็นหลักการที่มีความเกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งงามของบุคคล ทั้งทาง ด้านร่างกาย จิตใจ วาจา และพฤติกรรมการแสดงออก ซึ่งมีพื้นฐานมาจากค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม ศีลธรรมจรรยา และกฎหมายของบุคคลในสังคม (สิวลี ศิริโล, 2556 : 16) เพื่อให้บุคคลสามารถแสดงออกในสิ่งที่ตั้งงาม ถูกต้องเหมาะสมและมีหลักการซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งถือเป็นระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกทุกคนในแต่ละวิชาชีพ ต้องยึดถือและนำไปปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด เพื่อดำรงไว้ซึ่ง จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของตนเอง (ทองจันทร์ หงส์ดลารมภ์, 2560 :ออนไลน์) วิชาชีพพยาบาลได้มีการกำหนดจรรยาบรรณ วิชาชีพขึ้น โดยสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย ฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2528 และมีการปรับปรุงใหม่ ในปี พ.ศ. 2546 เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพถือเป็นมาตรฐาน ความประพฤติที่พยาบาลทุกคนพึงปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้พยาบาลปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรี ตลอดจนสิทธิมนุษยชนของผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ช่วยควบคุมให้พยาบาลทำงานอย่างมีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการผู้ป่วย และผู้ป่วยปลอดภัย ขณะเดียวกันก็ต้องรักษามาตรฐานในการประกอบวิชาชีพและดำรงไว้ซึ่งสิทธิอันชอบธรรมในการประกอบ วิชาชีพของตน (วิริยา ชินวรรณ, 2558 : 32) แต่ปัจจุบันยังพบว่าพยาบาลส่วนใหญ่ยังถูกร้องเรียนเนื่องจากคุณภาพบริการ ไม่เป็นไปตามที่ผู้รับบริการคาดหวัง (Berry, 2009 : 508-509) โดยเรื่องที่ร้องเรียนมายังสภาการพยาบาลจากปี พ.ศ. 2553 ถึง พ.ศ. 2559 จำแนกได้ 2 ประเด็นสำคัญคือ 1) ประเด็นเรื่องส่วนตัวอันเป็นเหตุให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ และ 2) ประเด็นพฤติกรรมในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งพบความผิดด้วยการก้าวล่วงวิชาชีพเวชกรรมพบมากถึงร้อยละ 94 โดยความความผิดด้วยการก้าวล่วงวิชาชีพเวชกรรมประกอบด้วย 3 ประการคือ มีความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพไม่เพียงพอ ไม่ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมทางการพยาบาลและจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ และไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการพยาบาล (พรจันทร์ สุวรรณชาติ, 2552 : 11) สอดคล้องกับการศึกษาประสบการณ์การถูกร้องเรียน พฤติกรรมบริการของพยาบาลวิชาชีพของบุษยา จันดาทอง (2554 : ออนไลน์) พบว่าสาเหตุและเงื่อนไขของการถูกร้องเรียน พฤติกรรมบริการเกิดขึ้นได้ใน 6 ประการ โดยพบว่าเกิดจากการใช้คำพูดและน้ำเสียงของพยาบาลที่มีต่อผู้ป่วยและญาติที่ทำให้ผู้ป่วยเกิดความไม่พึงพอใจ ผู้ป่วยและญาติมีความเข้าใจผิดต่อความช่วยเหลือที่ได้รับจากพยาบาล ภาระงานของพยาบาลมีมาก การได้รับการบริการไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ใช้บริการ การถูกยุยงส่งเสริมให้ร้องเรียนจากบุคคลรอบข้างของผู้ใช้บริการ และการละเลยต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการรักษายาบาล ส่วนความรู้สึที่เกิดขึ้นจากการถูกร้องเรียนพฤติกรรมบริการ พบว่าพยาบาลที่ถูกร้องเรียนจะเกิดความรู้สึกเป็นทุกข์และคับข้องใจเมื่อรับทราบการถูกร้องเรียน เกิดความรู้สึกเครียดและไม่มี ความสุขขณะถูกดำเนินการพิจารณา และมีความรู้สึกดีใจและโล่งใจภายหลังแล้วปัญหาสิ้นสุดลง ดังนั้นการที่จะส่งเสริมและพัฒนา บุคคลให้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ดี มีจริยธรรมจรรยาบรรณและยึดมั่นในกฎหมายวิชาชีพ ควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เป็นนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้เกิดการซึมซับตั้งแต่เริ่มต้นของการก้าวเข้าสู่วิชาชีพและเกิดการพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง (จุลจิรา จันทะมุงคุณ, ญัฐิกา ราชบุตร, ช่อทิพย์ แดงพันธ์ และเขมิกา เสี่ยงเพราะ, 2562 : 134)

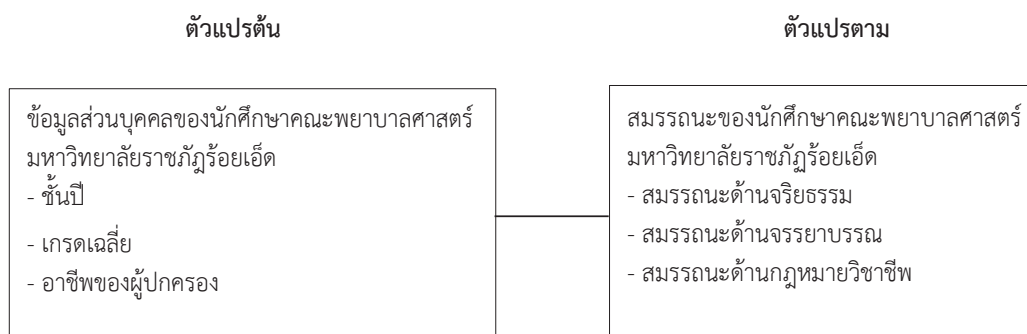
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีการจัดการเรียนการสอนเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะเพื่อเตรียมเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีมาตรฐานตามที่สภาการพยาบาลกำหนด ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความรับผิดชอบและความเอื้ออาทร 2) ด้านความรู้ มีความรอบรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้านภูมิปัญญาไทยสามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐานได้อย่างเหมาะสม และมีพื้นฐานเพียงพอสำหรับศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น 3) ด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างเป็นระบบ และสามารถแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้งสถานการณ์ทางการพยาบาลและสถานการณ์อื่น 4) ด้านความสามารถปฏิบัติการพยาบาล โดยยึดผู้ใช้บริการเป็นศูนย์กลางครอบคลุมชีว-จิตสังคมและจิตวิญญาณ โดยคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายใต้กฎหมาย จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ 5) ด้านสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ในการสื่อสารและการปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ 6) ด้านการมีภาวะผู้นำและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถทำงานเป็นทีมกับสหวิชาชีพ 7) ด้านความสามารถในการบริหารจัดการในองค์กรทางสุขภาพ 8) ด้านความสนใจใฝ่รู้พัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการฝ่ายพัฒนานักศึกษา, 2562 : 6) โดยจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้และทักษะต่าง ๆ โดยให้ความรู้ที่ครอบคลุมทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภูมิปัญญาไทย นวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมทั้งศาสตร์และศิลปะทางการพยาบาล จัดให้ได้รับประสบการณ์การทำงานเป็นทีม การฝึกคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างเป็นระบบ ทั้งในประเด็นปัญหาทางจริยธรรมและปัญหาอื่น ๆ และจัดให้ได้รับการฝึกประสบการณ์ในสถานการณ์ทางคลินิกที่หลากหลายเพื่อที่จะสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้านการพยาบาลและปฏิบัติการพยาบาลที่ตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของผู้ใช้บริการทุกช่วงวัยบนพื้นฐานของจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพได้ ในปีการศึกษา 2562 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีจำนวนนักศึกษาพยาบาลทั้งหมด 235 คน ชั้นปีที่ 1 จำนวน 74 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 71 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 60 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน คณะพยาบาลศาสตร์มีความเชื่อว่าพยาบาลที่มีคุณภาพได้มาตรฐานนั้น จะต้องเป็นผู้ที่ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ใช้ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติและใช้กระบวนการพยาบาลเป็นเครื่องมือในการให้การพยาบาล แก่ บุคคล ครอบครัว ชุมชน มีวิจารณญาณในการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาสากลและเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมกับผู้ใช้บริการทุกช่วงวัยในสถานบริการสุขภาพทุกระดับ (คณะกรรมการฝ่ายพัฒนานักศึกษา, 2562 : 5) ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำหลักสูตรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนโดยตรงให้กับนักศึกษา จึงสนใจศึกษาสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพสำหรับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตามกรอบมาตรฐานของสภาการพยาบาล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์สำหรับคณะพยาบาลศาสตร์ ในการนำไปเป็นแนวทางในการสร้างเสริมและพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อมนักศึกษาพยาบาลก้าวเข้าสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพที่นอกจากจะมีสมรรถนะด้านความรู้ และทักษะที่ครอบคลุมทางด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภูมิปัญญาไทย นวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมทั้งศาสตร์และศิลปะทางด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาล แล้วยังมีสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพในระดับมากที่สุด อันเป็นที่ต้องการของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดในภาพรวม และรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำแนกตามชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของผู้ปกครอง
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะที่คาดหวังกับสมรรถนะที่เป็นจริง ด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาลของจุฬาลงกรณ์ จันทะมุงคณ, ญัฐิกา ราชบุตร, ช่อทิพย์ แดงพันธ์ และเขมิกา เสี่ยงเพรา (2562 : 135) ซึ่งได้อ้างอิงกรอบมาตรฐานของสภาการพยาบาล ประกอบด้วยสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ การพยาบาลและการผดุงครรภ์ มาใช้ในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1- 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประจำปีการศึกษา 2562 ประชากรที่ศึกษาทั้งหมด จำนวน 229 คน ชั้นปีที่ 1 จำนวน 74 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 71 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 54 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยคำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (บุญใจ ศรีสถิตยรรณกร, 2553 : 562) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน จากนั้นดำเนินการคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้ชั้นปีที่ 1 จำนวน 46 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 44 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 34 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 18 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีกำหนดจากตารางเลขสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งคำถามมีลักษณะแบบเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ คือ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา เกรดเฉลี่ย และอาชีพผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 แบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาลของจุฬาลงกรณ์ จันทะมุงคณ, ญัฐิกา ราชบุตร, ช่อทิพย์ แดงพันธ์ และเขมิกา เสี่ยงเพรา (2562:139) สร้างขึ้นโดยอ้างอิงกรอบมาตรฐานสภาการพยาบาล เป็นแบบสอบถามลักษณะประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะทางจริยธรรมจำนวน 25 ข้อ ด้านจรรยาบรรณ จำนวน 27 ข้อ และด้านกฎหมายวิชาชีพจำนวน 10 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตร Pearson product moment correlation coefficient ได้เท่ากับ 0.94-0.99 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร Cronbach's alpha coefficient ได้เท่ากับ 0.99 โดยกำหนดเกณฑ์ประเมินค่าคะแนนที่ได้จากการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Class Interval) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2542 : 82) ค่าประเมิน 5 คะแนนคือระดับสมรรถนะสูงมาก ค่าประเมิน 4 คะแนน คือ ระดับสมรรถนะสูง ค่าประเมิน 3 คะแนนคือระดับสมรรถนะปานกลาง ค่าประเมิน 2 คะแนน คือระดับสมรรถนะต่ำ และค่าประเมิน 1 คะแนน คือระดับสมรรถนะต่ำมาก การแบ่งระดับการหาช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น (Class Interval) ใช้วิธีการคำนวณหาช่วงกว้างระหว่างชั้นตามหลักการค่าเฉลี่ย คือ อันตรภาคชั้น = คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด

หารด้วยจำนวนช่วงชั้น ซึ่งกำหนด 5 ช่วงชั้น ดังนั้นจะแทนค่า ได้ดังนี้ $(5-1)/5$ ได้เท่ากับ 0.80 และนำมากำหนดเกณฑ์เฉลี่ยของระดับสมรรถนะ ได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง ระดับสมรรถนะสูงมาก ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง ระดับสมรรถนะสูง ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง ระดับสมรรถนะปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง ระดับสมรรถนะต่ำ และค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง ระดับสมรรถนะต่ำมาก

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ในกลุ่มที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลตอนที่ 2 คือ แบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ มาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร Cronbach's alpha ได้เท่ากับ 0.94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 จัดทำหนังสือขออนุญาตคณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยการวิจัยครั้งนี้ ผ่านการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ของสำนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และได้รับการอนุมัติ เลขจริยธรรมที่ 008/2563

3.2 ขอความร่วมมือให้ตัวแทนแต่ละชั้นปี เป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูล ซึ่งก่อนเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอน และวิธีการเก็บจนเป็นที่เข้าใจชัดเจน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ตอบแล้วมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ในกรณีที่ไม่สมบูรณ์จะตัดแบบสอบถามนั้น และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 สมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ จำแนกตามชั้นปี เกรดเฉลี่ย อาชีพ ผู้ปกครอง ใช้สถิติ One-Way ANOVA กำหนดนัยสำคัญสถิติที่ 0.05

4.3 เปรียบเทียบระหว่างค่าเฉลี่ยค่าความคาดหวังกับค่าความเป็นจริง ของสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ ใช้สถิติ Pair Sample t- test กำหนดนัยสำคัญสถิติที่ 0.05

สรุปผล

ผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 มากที่สุด จำนวน 47 คน (ร้อยละ 32.6) และชั้นปีที่ 4 น้อยที่สุด จำนวน 18 คน (ร้อยละ 12.5) มีเกรดเฉลี่ย 3.00-3.49 มากที่สุดจำนวน 73 คน (ร้อยละ 50.7) และผู้ปกครองของนักศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรมากที่สุด จำนวน 99 คน (ร้อยละ 68.8)

2. สมรรถนะนักศึกษาในภาพรวม และรายด้าน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาทุกชั้นปี มีสมรรถนะภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X} = 4.33$ S.D. = 0.43) โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.41$ S.D.=0.42) ชั้นปีที่ 1, 3 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุด ($\bar{X} = 4.28$ S.D. = 0.43, $\bar{X} = 4.28$ S.D. = 0.48) เกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50-3.99 มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.38$ S.D. = 0.41) และเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50-2.99 มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.24$ S.D. = 0.03) ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.48$ S.D.=0.43) ส่วนผู้ปกครองมีอาชีพข้าราชการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.10$ S.D.=0.55) และผลการศึกษาสมรรถนะรายด้านของนักศึกษาพบว่า ด้านจรรยาบรรณมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.52$ S.D. = 0.51) ส่วนด้านจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.08$ S.D. = 0.39) รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ
ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดภาพรวม และรายด้าน จำแนกตาม
ชั้นปีการศึกษา เกรดเฉลี่ย และอาชีพของผู้ปกครอง (n = 144 คน)

	n	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับสมรรถนะ ภาพรวม
ชั้นปีที่ศึกษา				
ชั้นปีที่ 1	47	4.28	0.43	สูงมาก
ชั้นปีที่ 2	45	4.41	0.42	สูงมาก
ชั้นปีที่ 3	34	4.28	0.48	สูงมาก
ชั้นปีที่ 4	18	4.35	0.25	สูงมาก
เกรดเฉลี่ย				
3.50-3.99	68	4.38	0.41	สูงมาก
3.00-3.49	73	4.30	0.45	สูงมาก
2.50-2.99	3	4.24	0.03	สูงมาก
อาชีพของผู้ปกครอง				
เกษตรกร	99	4.39	0.39	สูงมาก
ข้าราชการ	16	4.10	0.55	สูง
ค้าขาย	10	4.48	0.43	สูงมาก
รับจ้าง	3	4.34	0.17	สูงมาก
อื่น ๆ	10	4.11	0.41	สูง
สมรรถนะรายด้าน และสมรรถนะภาพรวม ทั้ง 3 ด้านของนักศึกษาพยาบาล				
ด้านจริยธรรม	144	4.08	0.39	สูง
ด้านจรรยาบรรณ	144	4.52	0.51	สูงมาก
ด้านกฎหมายวิชาชีพ	144	4.41	0.56	สูงมาก
สมรรถนะภาพรวมทั้ง 3 ด้าน	144	4.33	0.43	สูงมาก

2. เปรียบเทียบสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพสำหรับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำแนกตามชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของผู้ปกครอง พบว่าชั้นปีการศึกษา สมรรถนะทั้ง 3 ด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยแตกต่างกัน พบว่ามีสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาชีพของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน สมรรถนะของนักศึกษาด้านจริยธรรม และด้านกฎหมายวิชาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านจรรยาบรรณไม่มีความแตกต่างกัน รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพสำหรับนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำแนกตามชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของผู้ปกครอง

จำแนกตามชั้นปี		SS	Df	MS	F	P
ด้านจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.759	3	.252	1.658	.179
	ภายในกลุ่ม	21.278	140	.152		
	รวม	22.034	143			
ด้านจรรยาบรรณ	ระหว่างกลุ่ม	.853	3	.284	1.097	3.53
	ภายในกลุ่ม	36.297	140	.259		
	รวม	37.150	143			
ด้านกฎหมายวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	.671	3	.224	.708	.549
	ภายในกลุ่ม	44.233	140	.316		
	รวม	44.904	143			
จำแนกตามเกรดเฉลี่ย						
ด้านจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	10.738	52	.207	1.664	.02*
	ภายในกลุ่ม	11.295	91	.124		
	รวม	22.034	143			
ด้านจรรยาบรรณ	ระหว่างกลุ่ม	20.004	52	.385	2.042	.01**
	ภายในกลุ่ม	17.146	91	.188		
	รวม	37.150	143			
ด้านกฎหมายวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	19.962	52	.384	1.401	.04*
	ภายในกลุ่ม	24.943	91	.274		
	รวม	44.904	143			
จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง						
ด้านจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.875	4	.464	3.199	.02*
	ภายในกลุ่ม	20.176	139	.145		
	รวม	22.034	143			
ด้านจรรยาบรรณ	ระหว่างกลุ่ม	2.299	4	.575	2.292	.06*
	ภายในกลุ่ม	34.852	139	.251		
	รวม	37.150	143			
ด้านกฎหมายวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	4.720	4	1.180	4.082	.00**
	ภายในกลุ่ม	40.184	139	.289		
	รวม	44.904	143			

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่คาดหวังกับค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่เป็นจริงด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด พบว่าค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่คาดหวังสูงกว่าสมรรถนะที่เป็นจริงทั้ง 3 ด้าน เมื่อทดสอบความแตกต่างกันด้วยสถิติ Pair Sample t-test พบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 3 ด้าน ($p=.00$) รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่คาดหวัง กับค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่เป็นจริง ด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ค่าเฉลี่ยสมรรถนะนักศึกษา	Mean	S.D.	t	df	P
ด้านจริยธรรม สมรรถนะที่คาดหวัง - สมรรถนะที่เป็นจริง	.64	.47	16.16	143	.000**
ด้านจรรยาบรรณ สมรรถนะที่คาดหวัง - สมรรถนะที่เป็นจริง	.28	.46	7.37	143	.000**
ด้านกฎหมายวิชาชีพ สมรรถนะที่คาดหวัง - สมรรถนะที่เป็นจริง	.39	.55	8.44	143	.000**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. สมรรถนะภาพรวมของนักศึกษาอยู่ในระดับสูงมากสอดคล้องกับการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษา, วิทยาลัยเทคนิค และนพวรรณ ดวงจันทร์ (2560 : 144) ที่ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาพยาบาล มีคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของจริยา กฤติยาวรรณ (2559 : 1661) ; พรศิริ พันธสี และ เจตจรรยา บุญญกุล (2560 : 87) ที่พบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านจรรยาบรรณ และด้านกฎหมายวิชาชีพอยู่ในระดับสูงมาก ส่วนด้านจริยธรรมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรศิริ พันธสี และเจตจรรยา บุญญกุล (2560 : 87) ที่พบว่า พฤติกรรมด้านการใช้จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพในการปฏิบัติงาน และพฤติกรรมด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ของนักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับมากทุกด้าน อธิบายได้ว่าการได้รับการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ วิชาชีพ เคร่งครัดที่เคร่งครัดความเป็นมนุษย์ มีความรับผิดชอบและความเอื้ออาทรซึ่งนักศึกษาทุกชั้นปี จะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากการเรียนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งในหอผู้ป่วยและในชุมชน อีกทั้งในการจัดการเรียนการสอน ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จะเน้นให้นักศึกษาทุกคน ทุกชั้นปี มีส่วนร่วมในการทำงาน รวมทั้งมี กิจกรรมเสริมนอกหลักสูตร จึงทำให้นักศึกษารู้ถึงและตระหนักถึงความสำคัญของสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาในการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งจากผลการเรียนรู้ทำให้นักศึกษามีสมรรถนะเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับสูงถึงสูงมากตามกรอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของหลักสูตร

2. เปรียบเทียบสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพสำหรับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำแนกตามชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพผู้ปกครองมีรายละเอียดดังนี้

ชั้นปีที่ศึกษามีสมรรถนะทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะพยาบาลศาสตร์ จัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคิดการมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ อย่างต่อเนื่องมีการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ตั้งแต่นักศึกษาเข้าศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 จนถึงระดับชั้นปีที่ 4 ทั้งในการเรียนภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ รวมทั้งยังมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นักศึกษาทุกชั้นปี ต้องทำร่วมกัน มีการจัดให้นักศึกษาดูแลกัน แบบพี่สอนน้องให้มีการปฏิบัติด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพที่เหมือนกัน นอกจากนี้นักศึกษาจะพักอาศัย อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความเหมือนกัน จึงทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคิด รวมทั้งรับรู้เรื่องจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของพรศิริ พันธสี และเจตจรรยา บุญญกุล (2560 : 88) ที่พบว่าชั้นปีที่ศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการปฏิบัติกรพยาบาล

ของนักศึกษาพยาบาลไม่แตกต่างกัน รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของจริยา กฤติยาวรรณ (2559 : 1670) ที่พบว่าระดับชั้นปีศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล นั่นคือระดับชั้นปีที่ศึกษาที่แตกต่างกันต่างมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีสมรรถนะทั้ง 3 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสูง มีค่าเฉลี่ยของสมรรถนะทั้ง 3 ด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสูงกว่า มีการเรียนรู้โดยใช้เหตุผล การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อใช้ในการตัดสินใจได้ดีกว่า รวมทั้งมีความรับผิดชอบ สนใจใฝ่รู้พัฒนานตนเองมากกว่า จึงส่งผลให้มีการคิดและตัดสินใจด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณแตกต่างกับผู้ที่มีการเฉลี่ยต่ำกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของวิริยาภรณ์ แสนสมรส, วิภารัตน์ ยมดิษฐ์ และนพวรรณ ดวงจันทร์ (2560 : 144) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีเกรดเฉลี่ยสูงจะมีค่าเฉลี่ยคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้นด้วย

อาชีพของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน สมรรถนะของนักศึกษาด้านจริยธรรม และด้านกฎหมายวิชาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ วันเพ็ญ บุญประกอบ (2555 : 14) ได้อธิบายว่าการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความเมตตา กรุณา การแบ่งปัน ความอดทน ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ จริใจ รู้จักรับผิดชอบชั่วดี จะได้รับการสร้าง สะสม จากการอบรมสั่งสอนโดยพ่อ แม่ คนใกล้ชิด ทั้งที่เป็นลักษณะการปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่าง หรือการพูดคุยให้ได้นัยมาตั้งแต่เด็กโดยเฉพาะครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีและมีการทำกิจกรรมร่วมกันสม่ำเสมอ นักศึกษาที่อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันอาจมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้าง อาจมีความเป็นอยู่โดยมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว มีการทำกิจกรรมร่วมกันสม่ำเสมอ การอบรมสั่งสอน จึงส่งผลต่อค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติด้านจริยธรรม และด้านกฎหมายวิชาชีพแตกต่างกับผู้ปกครองอาชีพอื่น ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาของพรศิริ พันธสี และ เจตจรรยา บุญญกุล (2560 : 88) ที่พบว่าอาชีพของบิดา มารดาที่แตกต่างกัน นักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมาย ในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลไม่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่คาดหวังกับค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่เป็นจริงด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด พบว่าค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่เป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่คาดหวังทั้ง 3 ด้าน เมื่อทดสอบความแตกต่างกันด้วยสถิติ Pair Sample t-test พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากนักศึกษาทุกชั้นปีมีความคาดหวังต่อสมรรถนะของตนเองว่าจะสามารถปฏิบัติตนให้มีสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน เพื่อที่จะสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลและปฏิบัติการพยาบาลที่ตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของผู้ใช้บริการทุกช่วงวัย บนพื้นฐานของจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพได้ ซึ่งเมื่อนำมาปฏิบัติจริง นักศึกษาอาจจะยังไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่คาดหวังไว้ เนื่องจากยังไม่ได้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพในบางประการ ซึ่งการที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติจริงด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพได้ตามที่คาดหวังจะต้องอาศัยการอบรม สั่งสอน ควบคุม มีกติกาจากภายนอกเข้ามาเป็นข้อบังคับให้ฝึกฝนปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จนกลายเป็นอุปนิสัย จึงจะสามารถแสดงออกได้ตามที่คาดหวัง (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2555 : 18)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่านักศึกษาทุกชั้นปีมีสมรรถนะภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีสมรรถนะทั้ง 3 ด้านแตกต่างกัน ซึ่งนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสูง มีค่าเฉลี่ยของสมรรถนะทั้ง 3 ด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า อาชีพของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน สมรรถนะของนักศึกษาด้านจริยธรรม และด้านกฎหมายวิชาชีพมีความแตกต่างกัน และค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่เป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่คาดหวังทั้ง 3 ด้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จึงควรพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาล ด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ โดยจัดให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาที่ช่วยพัฒนาจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น ต่อเนื่องทุกชั้นปี

1.2 อาจารย์ประจำชั้น หรืออาจารย์ที่ปรึกษาควรมีการประเมินความคาดหวังด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพของนักศึกษา รวมทั้งจัดกิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ และความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการฝ่ายพัฒนานักศึกษา. (2560). *คู่มือคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- จริยา กฤติยารณ. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชานิติวิชาการครั้งที่ 1 “การสร้างเสริมสหวิทยาการ ผสมผสานวัฒนธรรมไทย ก้าวอย่างมั่นใจสู่ AC”. วันที่ 29 กรกฎาคม 2559. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี. 1661-1674.
- จุลจิรา จันทะมุงคุณ, ณัฐิกา ราชบุตร, ช่อทิพย์ แต่งพันธ์ และเขมิกา เสี่ยงเพระ. (2562). การสร้างแบบสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพสำหรับนักศึกษาพยาบาล : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 9(2), 132-143.
- ทองจันทร์ หงส์ดามรงค์. (2560). *จริยธรรมแห่งวิชาชีพและจริยศาสตร์*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2562, จาก http://www.stc.arts.chula.ac.th/Publications/files/Professional_ethics
- บุญใจ ศรีสถิตยนาทร. (2553). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2542). *ວອຣຮມກຸມທາງສຸດສຳລັບການວິຈາຍ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สมควรวิยาสาน.
- บุษยา จันทาทอง. (2554). *ประสบการณ์การถูกร้องเรียนพฤติกรรมบริการของพยาบาลวิชาชีพ*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2562, จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/45310>
- พรจันทร์ สุวรรณชาติ. (2552). พยาบาลกับการประกอบวิชาชีพที่อาจถูกฟ้องร้องได้. *วารสารการพยาบาล*, 24(2), 11-13.
- พรศิริ พันธสี และเจตจรรยา บุญญกุล. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการปฏิบัติกรพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลสภาาชาดไทย*, 10(1), 81-94.
- วริยา ชินวรรณ. (2558). *จริยธรรมในวิชาชีพ*. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิริยาภรณ์ แสนสมรส, วิภารัตน์ ยมดิษฐ์ และนพวรรณ ดวงจันทร์. (2560). คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล : กรณีศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 10(4), 104-159.
- วันเพ็ญ บุญประกอบ. (2555). *หลักของเวชจริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สิวลี ศิริโล. (2556). *จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berry, A. J. (2009). Nurse practitioner/patient communication styles in clinical practice. *Journal for Nurse Practitioners*, 5(7), 508-514.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังในชุมชน

Factors Correlated with Depression among the Elderly People with Chronic Disease in Community

กิรณานันท์ สอนธิธรรม¹, ทองมี ผลาผล¹, โชติระวี อินจำปา¹, ชนิดาวดี สายีน¹, ณิชนันธุ์ระวี เพ็งพล¹ และ วิภาพร จันทนาม¹Kirananan Sonthitham¹, Thongmee Palapol¹, Chotravee Injampa¹, Chanidawadee Sayeun¹,
Nitchapanrawee Phengphol¹ and Wipaporn Jantanam¹.

Received : 1 พ.ค. 2563

Revised : 3 ส.ค. 2563

Accepted : 6 ส.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังในชุมชนท่าม่วง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ประเมินความสามารถ ในการปฏิบัติการทำกิจวัตรประจำวัน (ADL) มากกว่า 4 คะแนน จำนวน 144 คน สามารถพูดคุยสื่อสารได้ ไม่มีความบกพร่อง ทางด้านการรู้คิด และอาศัยอยู่ในชุมชนท่าม่วง ใช้แบบประเมินภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ และแบบวัดความซึมเศร้าในผู้สูงอายุ ของไทย (Thai Geriatric Depression Scale : TGDS) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และหาความสัมพันธ์ของปัจจัยโดยใช้ ไคสแควร์ (chi-square) ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ส่วนใหญ่มี ภาวะซึมเศร้าอยู่ในระดับเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 55.6 มีภาวะซึมเศร้าในระดับปานกลาง ร้อยละ 23.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ที่พักอาศัย และ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ โรคประจำตัว ผู้ดูแล การเข้าร่วมกิจกรรม ในชุมชน และความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน

คำสำคัญ : ภาวะซึมเศร้า, ผู้สูงอายุ, โรคเรื้อรัง

Abstract

The purpose of this research was to study the factors correlated with depression among the elderly people with chronic disease at Thamuang Community. The samples were 144 elderly people with chronic disease in aged over 60 years old, who were evaluated the scores of capacity in Activity Daily of Living more than 4. They had good communication, had no cognitive impairment and lived in Thamuang Community. The data were collected by using Elderly Health Profile and Thai Geriatric Depression Scale (TGDS) questionnaires. Descriptive statistics, chi-square correlation were used in data analysis. The result of this research found that 55.6 percent of the samples had mild depression, 23.6 percent of the samples had moderate depression. The factors on habitation and family relationship were significantly correlated with depression ($P=.05$). The factors on gender, age, marital status, career, income, congenital disease, caretaker, participating activity in community and the ability in daily of living were not correlated with depression.

Keywords : Depression, Elderly People, Chronic Disease

บทนำ

ประเทศไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 และคาดการณ์ว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในปี พ.ศ. 2567-2568 (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2558 : online) ประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยปี พ.ศ. 2562 คิดเป็นร้อยละ 16.7 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 16.0 ซึ่งมากเป็นอันดับ 3 รองจากภาคกลาง

¹ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: kirananan@reru.ac.th

¹ Lecturer, Faculty of Nursing Roi Et Rajabhat University, Email: kirananan@reru.ac.th

และภาคเหนือ ในขณะที่จำนวนประชากรวัยแรงงาน และอัตราการเกิดลดลง เกิดภาวะพึ่งพิงประชากรวัยแรงงาน 100 คน ต้องรับภาระเลี้ยงดูผู้สูงอายุถึง 16 คน ภาวะพึ่งพิงสามารถวัดจากความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน (Activity Daily Living : ADL) (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2558 : 1-2) จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าว ส่งผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตต่อทั้งผู้สูงอายุและผู้ดูแล ซึ่งถือเป็นเรื่องที่หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรตระหนักและให้ความสำคัญ

ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม ปัญหาด้านสุขภาพในผู้สูงอายุ 1 ใน 4 คน จะมีปัญหาสุขภาพทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมที่เคยทำได้ และมีประชากรผู้สูงอายุกว่าร้อยละ 70 ที่มีปัญหาภาวะโรคมากกว่า 1 โรค การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจที่พบ คือ การยึดติดกับความคิดของตนเอง หลงๆ ลืมๆ เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ยาก เพราะไม่มีความมั่นใจในการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ อาจจะมีการซึมเศร้า และด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ทางครอบครัวจากหัวหน้าครอบครัวกลายเป็นผู้อาศัยร่วมกับความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันลดลง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในตนเอง หดหู่กับสภาพตัวเอง ไม่กล้ามีสังคมหรือมีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การแยกตัวออกจากผู้อื่น ยังเป็นสาเหตุของการเกิดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ

จากรายงานขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2018 : online) พบว่าภาวะซึมเศร้าเป็นสาเหตุของการการณสูญเสียความสามารถในทุกด้าน และลดศักยภาพในการดูแลตนเองของประชากรโลก 1 ใน 10 อันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 10.7 ของประชากรโลก และคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2020 ความสูญเสียด้านเศรษฐกิจ และสังคมจากภาวะซึมเศร้า จะเพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ 2 รองจากโรคหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ จากการคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุ และผู้พิการในปี พ.ศ. 2556 พบว่ามีผู้สูงอายุที่เข้าข่ายมีภาวะซึมเศร้าถึงร้อยละ 33 แต่ผู้สูงอายุในชุมชนที่มีภาวะซึมเศร้า ระดับสูง ร้อยละ 3.1 (สุจรรยา แสงเขียวงาม, 2560 : 211-221) ภาวะซึมเศร้าเป็นปัญหาสาธารณสุขอันดับหนึ่งของประเทศ กำลังพัฒนา และภาวะซึมเศร้ามักจะพบว่าจะเกี่ยวข้องกับอารมณ์เศร้าโศกจากการสูญเสีย โดยเฉพาะการเสียชีวิตของบุคคลใกล้ชิด โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุมี 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ศาสนา รายได้ ความเพียงพอของรายได้ และเขตที่พักอาศัย (บุศราคม จิตอารีย์, 2555 : 48-50) 2) ปัจจัยด้านชีวภาพ ซึ่งได้แก่ ความผิดปกติของสารสื่อประสาทและการรับรู้ที่ต่างกัน ภาวะสุขภาพการเจ็บป่วย โรคเรื้อรังที่ทำให้ผู้สูงอายุ มีภาวะซึมเศร้า คือ โรคเมเร็ง โรคหลอดเลือดสมอง และโรคเบาหวาน ร้อยละ 40, 33.3 และ 23.5 ตามลำดับ (นภาพวงรอด, 2558 : 63-74) และ 3) ปัจจัยด้านจิตสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การขาดแรงสนับสนุนทางสังคม (SangNam, Seonghoon & Hongmei, 2017 : 16) การสูญเสียบุคคลใกล้ชิด (รุจิวรรณ สอนสมภาร, 2560 : 79) การอยู่โดยลำพังขาดการดูแลจากครอบครัว การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นลดลง มีผลต่อภาวะซึมเศร้า (Archana & Nishi, 2009 : 51-55) ผู้สูงอายุที่ภาวะพึ่งพิงด้านสุขภาพ และภาวะพึ่งพิงด้านสังคมและจิตใจ ความเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อผู้สูงอายุเป็นเวลานาน ๆ ย่อมส่งผลต่อสุขภาพจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิดอารมณ์เศร้า (sad) ภาวะซึมเศร้า (depression) แล้วในที่สุดเจ็บป่วยเป็นโรคซึมเศร้า (depressive disorder) (นริสา วงศ์พนารักษ์ และสายสมร เฉลยกิตติ, 2557 : 26)

ชุมชนท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นตำบลขนาดใหญ่มีทั้งหมด 4 หมู่บ้าน มีจำนวนผู้สูงอายุจำนวน 347 คน และมีการเจ็บป่วยเป็นโรคเรื้อรัง คือ โรคความดันโลหิตสูง 116 คน โรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง 84 คน โรคเบาหวาน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9, 24.2, 9.2 ตามลำดับ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าภาวะซึมเศร้า มีผลกระทบโดยตรงกับผู้สูงอายุ รวมทั้งมีผลกระทบทางอ้อมในด้านเศรษฐกิจ สังคม ภาวะสุขภาพผู้ดูแล ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังในชุมชน โดยใช้แบบวัดความเศร้าในผู้สูงอายุ (Thai Geriatric Depression Scale : TGDS) ในผู้ป่วยเรื้อรังที่เป็นโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และกลุ่มที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง ในชุมชนบ้านท่าม่วง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันการเกิดภาวะซึมเศร้าต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังในชุมชนท่าม่วง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยกับภาวะซึมเศร้า ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ที่พักอาศัย โรคประจำตัว ผู้ดูแล สัมพันธภาพในครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน และความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุโรคเรื้อรังบ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ - มีนาคม พ.ศ. 2563

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านท่าม่วงหมู่ 2, 3, และ 4 ตำบลท่าม่วง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด และได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง หรือเป็นทั้งสองโรค จำนวน 227 คน

1) ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ทั้งเพศหญิงและเพศชายและไม่เป็นผู้ป่วยติดเตียง

2) ผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ได้แก่ ผู้ป่วยโรคเบาหวาน ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง และผู้ป่วยที่เป็นโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3) มีระดับความรู้สีก้าวดีสามารถพูด ฟัง ภาษาไทยได้และสื่อสารได้ตอบเข้าใจ

4) มีความสนใจและให้ความยินยอมในการร่วมการวิจัยครั้งนี้ด้วยการเซ็นยินยอม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

เลือกกลุ่มตัวอย่างตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยใช้ตารางขนาดประชากร 230 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 144 คน ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการนำรายชื่อของกลุ่มประชากรมาจับสลากโดยไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ เชื้อชาติ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ลักษณะที่พักอาศัย โรคประจำตัว ผู้ดูแล ความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson20) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

ส่วนที่ 2 แบบประเมินภาวะซึมเศร้า โดยใช้แบบวัดความเศร้าในผู้สูงอายุ (Thai Geriatric Depression Scale : TGDS) จำนวน 30 ข้อ (กลุ่มฟื้นฟูสมรรถภาพสมอง, 2537 : 1-9)

การแปลผลข้อมูลภาวะซึมเศร้า แบ่งระดับความรุนแรงเป็น 4 ระดับ ดังนี้

คะแนน 0-12 คะแนน ไม่มีภาวะซึมเศร้า

คะแนน 13-18 คะแนน มีความเศร้าเล็กน้อย (Mild depression)

คะแนน 19-24 คะแนน มีความเศร้าปานกลาง (Moderate depression)

คะแนน 25-30 คะแนน มีความเศร้ารุนแรง (Severe depression)

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน (Activity Daily Living : ADL) เป็นแบบประเมินมาตรฐาน จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน (สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล, 2541 : เลขหน้า)

การแปลผลข้อมูลความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน (Activity Daily Living: ADL) แบ่งระดับความสามารถในการช่วยเหลือตนเองเป็น 4 ระดับดังนี้

คะแนน 0-4 คะแนน มีภาวะพึ่งพิงมากช่วยเหลือตนเองไม่ได้

คะแนน 5-8 คะแนน มีภาวะพึ่งพิงปานกลางช่วยเหลือตนเองได้บ้าง

คะแนน 9-11 คะแนน มีภาวะพึ่งพิงน้อย

คะแนน ≥ 12 คะแนน ไม่มีภาวะพึ่งพิงช่วยเหลือผู้อื่นได้ ชุมชนและสังคมได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นเตรียมการ

3.1.1 ผู้วิจัยดำเนินการเขียนโครงร่างวิจัย ยื่นเสนอถึงคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อขอรับพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หนังสือรับรองเลขที่ 006/2563 วันที่รับรอง 4 กุมภาพันธ์ 2563 วันหมดอายุ 3 กุมภาพันธ์ 2564

3.1.2 ขออนุญาตเก็บข้อมูลและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินการวิจัย กับเทศบาลตำบลท่าม่วง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

หลังได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะประสานเข้าพบนายกเทศมนตรีและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าม่วง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยเลือกโดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 144 ราย ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน แจกให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบเกี่ยวกับการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผ่านความยินยอมให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยแนะนำตนเองพร้อมอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนให้การพิทักษ์สิทธิ เมื่อกลุ่มประชากรยินดีเข้าร่วมการวิจัย จึงให้ลงลายมือชื่อในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามลำดับ

3.2.2 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยเริ่มจากข้อมูลส่วนบุคคล การตอบแบบสอบถามใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที ในการตอบแบบสอบถาม ถ้ากลุ่มตัวอย่างต้องการยุติการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยยินยอมยุติตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง และยกเลิกการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างรายนั้นทันที

3.2.3 หลังจากสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามครบถ้วน เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถามเกี่ยวกับข้อสงสัยต่าง ๆ หรือเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดภาวะซึมเศร้า จากนั้นจบการตอบแบบสอบถาม และแสดงความขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลทั่วไป และระดับภาวะซึมเศร้าซึ่งแบ่งระดับความรุนแรงเป็น 4 ระดับตามแบบประเมิน Thai Geriatric Depression Scale: TGDS วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่อแจกแจงความถี่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปแบบตาราง

4.2 การหาความสัมพันธ์ของปัจจัยและระดับภาวะซึมเศร้า ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ โรคประจำตัว ผู้ดูแล ลักษณะที่พักอาศัย สัมพันธภาพในครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน ใช้สถิติ Chi square

สรุปผล

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง หรือป่วยด้วยโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง จำนวน 144 คน ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละจำแนกตามข้อมูลประชากร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ร้อยละ)
เพศ	
ชาย	49 (34.0)
หญิง	95 (66.0)
อายุ	
อายุ 60-74 ปี	81 (56.3)
อายุ 75 ปีขึ้นไป	63 (48.3)
เชื้อชาติ	
ไทย	144 (100)
สถานภาพสมรส (ต่อ)	
โสด	5 (3.5)
สมรส	78 (54.2)
หม้าย	59 (41.1)
หย่า	1 (0.7)
แยกกันอยู่	1 (0.7)
ระดับการศึกษา	
ไม่ได้รับการศึกษา	3 (2.1)
ประถมศึกษาตอนต้น	127 (88.2)
ประถมศึกษาตอนปลาย	4 (2.8)
มัธยมศึกษาตอนต้น	5 (3.5)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5 (3.5)

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ร้อยละ)
อาชีพ	
ว่างงาน	52 (32.1)
ข้าราชการ/พนักงานรัฐเกษียณอายุ	2 (1.4)
พนักงานเอกชน/ลูกจ้าง	1 (0.7)
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	1 (0.7)
เกษตรกร	88 (61.1)
รายได้ต่อเดือน	
ต่ำกว่า 1000 บาท	90 (62.5)
1000-3000 บาท	29 (20.1)
3001-5000 บาท	13 (9.0)
5001-7000 บาท	4 (2.8)
มากกว่า 7000 บาท	8 (5.6)
ที่พักอาศัย	
บ้านตนเอง	140 (97.2)
บ้านญาติ	3 (2.1)
บ้านเช่า	1 (0.7)
โรคประจำตัว	
โรคเบาหวาน	10 (22.7)
โรคความดันโลหิตสูง	66 (45.8)
โรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง	68 (31.5)
ผู้ดูแล	
มีผู้ดูแล	137 (95.1)
อยู่คนเดียว	7 (4.9)
ความสัมพันธ์ในครอบครัว	
อบอุ่น/รักใคร่กันดี	142 (98.6)
ขัดแย้ง	2 (1.4)
การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	
ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	25 (17.4)
เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	119 (82.6)
ความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวัน	
มีภาวะพึ่งพิงมาก	1 (0.7)
มีภาวะพึ่งพิงปานกลาง	0 (0)
มีภาวะพึ่งพิงน้อย	0 (0)
ไม่มีภาวะพึ่งพิง	143 (99.3)

ผลการศึกษาระดับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุโดยใช้แบบประเมินภาวะซึมเศร้า (Thai Geriatric Depression Scale TGDS) พบว่าผู้สูงอายุมีภาวะซึมเศร้า จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 79.2 ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับความรุนแรงเล็กน้อยจำนวน 80 คน ร้อยละ 55.6 มีระดับความรุนแรงปานกลางจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 ไม่พบผู้สูงอายุมีภาวะซึมเศร้าระดับรุนแรง ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยคะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามระดับของภาวะซึมเศร้า

ระดับภาวะซึมเศร้า	จำนวน (ร้อยละ)	$\bar{X}$	S.D.
ไม่มีภาวะซึมเศร้า (ค่าคะแนน 0-12 คะแนน)	30 (20.8)	15.4	3.7
มีภาวะซึมเศร้าเล็กน้อย (ค่าคะแนน 13-18 คะแนน)	80 (55.6)		
มีภาวะซึมเศร้าปานกลาง (ค่าคะแนน 19-24 คะแนน)	34 (23.6)		
มีภาวะซึมเศร้ารุนแรง (ค่าคะแนน 25-30 คะแนน)	0 (0.0)		

ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

จากการทดสอบหาความสัมพันธ์ของปัจจัยกับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และผู้ที่ป่วยด้วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง โดยการใช้สถิติไคสแควร์ พบว่าลักษณะที่พักอาศัย และความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและภาวะซึมเศร้า

ปัจจัย	ภาวะซึมเศร้า				χ^2	Sig.
	ไม่มี จำนวน (ร้อยละ)	เล็กน้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	รุนแรง จำนวน (ร้อยละ)		
เพศ					0.274	.601
ชาย	9 (6.2)	25 (17.4)	15 (10.4)	0 (0.0)		
หญิง	21 (14.6)	55 (38.1)	19 (13.2)	0 (0.0)		
อายุ					8.06	.717
อายุ 60-74 ปี	16 (11.11)	51 (35.41)	14 (9.7)	0 (0.0)		
อายุ 75 ปีขึ้นไป	14 (9.72)	29 (20.1)	20 (13.9)	0 (0.0)		

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัย	ภาวะซึมเศร้า				χ^2	Sig.
	ไม่มี จำนวน (ร้อยละ)	เล็กน้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	รุนแรง จำนวน (ร้อยละ)		
สถานภาพสมรส					2.717	.606
โสด	0 (0.0)	4 (2.8)	1 (0.6)	0 (0.0)		
สมรส	15 (10.4)	48 (33.3)	15 (10.41)	0 (0.0)		
หม้าย	15 (10.4)	26 (18.0)	18 (12.5)	0 (0.0)		
หย่า	0 (0.0)	1 (0.6)	0 (0.0)	0 (0.0)		
แยกกันอยู่	0 (0.0)	1 (0.6)	0 (0.0)	0 (0.0)		
ระดับการศึกษา					3.071	.546
ไม่ได้รับการศึกษา	1 (1.4)	2 (1.4)	0 (0.0)	0 (0.0)		
ประถมศึกษาตอนต้น	28 (19.4)	68 (47.2)	31 (21.1)	0 (0.0)		
ประถมศึกษาตอนปลาย	1 (0.6)	3 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)		
มัธยมศึกษาตอนต้น	0 (0.0)	5 (3.5)	0 (0.0)	0 (0.0)		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	0 (0.0)	2 (1.4)	3 (2.0)	0 (0.0)		

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัย	ภาวะซึมเศร้า				χ^2	Sig.
	ไม่มี จำนวน (ร้อยละ)	เล็กน้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	รุนแรง จำนวน (ร้อยละ)		
อาชีพ					1.325	.857
ข้าราชการ/พนักงานรัฐ	0	2	0	0		
เกษียณ	(0.0)	(1.4)	(0.0)	(0.0)		
พนักงานเอกชน/ลูกจ้าง	0	1	0	0		
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	(0.0)	(0.6)	(0.0)	(0.0)		
	0	1	0	0		
เกษตรกร	(0.0)	(0.6)	(0.0)	(0.0)		
	20	53	15	0		
ว่างงาน	(13.9)	(36.8)	(10.4)	(0.0)0	5.864	.210
	10	23	19	0		
	(6.9)	(15.9)	(13.5)	(0.0)		
รายได้ต่อเดือน						
ต่ำกว่า 1000 บาท	17 (11.8)	49 (34.0)	24 (16.7)	0 (0.0)		
1000-3000 บาท	10 (6.9)	13 (9.0)	6 (4.2)	0 (0.0)		
3001-5000 บาท	2 (1.4)	11 (7.6)	0 (0.0)	0 (0.0)		
5001-7000 บาท	1 (0.6)	3 (2.1)	0 (0.0)	0 (0.0)		
มากกว่า 7000 บาทขึ้นไป	0 (0.0)	4 (2.8)	4 (2.8)	0 (0.0)		
ที่พักอาศัย					11.866	.003**
บ้านตนเอง	27 (18.8)	79 (54.9)	34 (23.6)	0 (0.0)		
บ้านญาติ	3 (2.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)		
บ้านเช่า	0 (0.0)	1 (0.6)	0 (0.0)	0 (0.0)		
โรคประจำตัว					0.005	.945
โรคเบาหวาน	2 (1.4)	5 (3.5)	3 (2.1)	0 (0.0)		
โรคความดันโลหิตสูง	14 (9.7)	37 (25.7)	15 (10.4)	0 (0.0)		
โรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง	14 (9.7)	38 (26.4)	16 (11.1)	0 (0.0)		

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัย	ภาวะซึมเศร้า				χ^2	Sig.
	ไม่มี จำนวน (ร้อยละ)	เล็กน้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	รุนแรง จำนวน (ร้อยละ)		
ผู้ดูแลหลัก มีผู้ดูแล อยู่คนเดียว	29 (20.1) 1 (0.6)	78 (54.2) 2 (1.4)	34 (23.7) 0 (0.0)	0 (0.0) 0 (0.0)	0.290	.590
ความสัมพันธ์ ในครอบครัว					8.282	.041**
อบอุ่น	27 (18.8)	80 (55.6)	32 (22.2)	0 (0.0)		
ขัดแย้ง	2 (1.4)	0 (0.0)	2 (1.4)	0 (0.0)		
รักใคร่กันดี	1 (0.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)		
เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ไม่เคยเข้าร่วม เข้าร่วมกิจกรรม					2.287	.130
	8 (5.5) 22 (15.3)	12 (8.3) 81 (56.3)	5 (3.5) 16 (11.1)	0 (0.0) 0 (0.0)		
ความสามารถในการ ทำกิจวัตรประจำวัน					0.265	.607
มีภาวะพึ่งพิงมาก	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (0.65)	0 (0.0)		
มีภาวะพึ่งพิงปานกลาง	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)		
มีภาวะพึ่งพิงน้อย	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)		
ไม่มีภาวะพึ่งพิง	30 (20.84)	80 (55.56)	33 (22.95)	0 (0.0)		

**p<0.0

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรัง ในชุมชนท่าม่วงสามารถอภิปรายผลปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

เพศ

การศึกษาค้นพบว่า เพศหญิงมีภาวะซึมเศร้ามากกว่าเพศชาย แต่ทั้งนี้เพศไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของอาคม บุญเลิศ (2559 : 25-33) ที่ศึกษาความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุโรคเรื้อรังในชุมชน ผลการศึกษาพบว่าเพศหญิงมีภาวะซึมเศร้ามากกว่าเพศชาย แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน แตกต่างจากการศึกษาของสายพิน ยอดกุล และจิตตินันท์ ศรีจักรโคตร (2555 : 50-55) ที่พบว่าเพศชายมีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าได้มากกว่าเนื่องจากถูกคาดหวังจากสังคมว่าเป็นเพศที่มีความสามารถและเข้มแข็งมากกว่าเพศหญิง เมื่อแสดงความซึมเศร้าจึงถูกมองว่าอ่อนแอและล้มเหลว และหากมีการเจ็บป่วยจะทำให้มีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าที่รุนแรงกว่า

อายุ

การศึกษาค้นพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของอาคม บุญเลิศ (2559 : 25-33) แต่แตกต่างจากผลการศึกษาของสายพิน ยอดกุล (2555 : 50-55) ที่พบว่า

ผู้สูงอายุที่อยู่ในช่วงอายุ 75 ปีขึ้นไป มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะซึมเศร้ามากกว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60-74 ปี ซึ่งผลการศึกษาค้นนี้ไม่มีความสัมพันธ์อายุไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างไม่มากพอ

สถานภาพสมรส

การศึกษาค้นนี้พบว่า สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องมาจากชุมชนที่ใช้ในการศึกษาค้นนี้เป็นชุมชนชนบท ที่ยังเป็นสังคมเครือญาติ มีเพื่อนบ้านและคนในชุมชนไปมาหาสู่กัน และผู้สูงอายุถือเป็นผู้ที่มีอาวุโส เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลในครอบครัว และชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของชัยวัฒน์ อินไชยา, โสพิณ แสงอ่อน และพัชรินทร์ อินทจันทร์ (2559 : 17-33) ที่พบว่าสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะผู้สูงอายุที่มีสถานภาพโสด หรือหม้าย หย่า แยก ยังได้รับการสนับสนุนทางสังคม ทั้งจากคนในครอบครัว เครือญาติ และคนในชุมชนอย่างเพียงพอเหมาะสม

ระดับการศึกษา

การศึกษาค้นนี้พบว่าระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากกลุ่มจำนวนผู้สูงอายุไม่มีความหลากหลายในด้านการศึกษา โดยบริบทของคนในชุมชนและข้อจำกัดในเรื่องการศึกษา และการเข้าถึงการศึกษาค่อนข้างจำกัด คนส่วนใหญ่จึงมีระดับการศึกษาประถมศึกษาตอนต้นตามแผนการศึกษาในยุคสมัยนั้น ร้อยละของการศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 88.2 แต่พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี ให้การช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน

อาชีพ

การศึกษาค้นนี้พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สาเหตุของการเกิดภาวะซึมเศร้านักจะพบได้ในผู้สูงอายุ ที่เกษียณอายุจากการทำงานประจำและรู้สึกหมดคุณค่าในตนเอง แต่ในชุมชนที่ว่ามีผู้สูงอายุที่เกษียณอายุเพียงเล็กน้อย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นอันดับหนึ่ง และอันดับที่สอง คือว่างงาน ลักษณะอาชีพของผู้สูงอายุได้พบปะเพื่อนบ้าน พูดคุยกับเพื่อนบ้านอยู่เป็นประจำ ทำให้ไม่รู้สึกลดคุณค่าในตนเอง

รายได้ต่อเดือน

การศึกษาค้นนี้พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งในการศึกษาค้นนี้ศึกษาเพียงจำนวนรายได้ต่อเดือน ไม่ได้ศึกษาด้านการเพียงพอของรายได้ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของอาคม บุญเลิศ (2559 : 25-33) ที่ได้ศึกษาถึงความเพียงพอของรายได้ หากรายได้ที่เพียงพอไม่มีการหนี้ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจจะมีผลทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ

ที่พักอาศัย

การศึกษาค้นนี้พบว่า ที่พักอาศัยมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การที่ผู้สูงอายุอาศัยที่บ้านพักตนเองซึ่งอาจจะมียุทธศาสตร์หลายอยู่ดูแล อีกทั้งไม่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการเช่าที่พักอาศัย ทำให้โอกาสในการเกิดภาวะซึมเศร้าน้อยกว่าการเช่าบ้านพัก หรือการอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง

โรคประจำตัว

การศึกษาค้นนี้พบว่า โรคประจำตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของอาคม บุญเลิศ (2559 : 25-33) พบว่าการมีโรคประจำตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า แตกต่างจากการศึกษาของสายพิน ยอดกุล (2555 : 50-55) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวตั้งแต่ 2 และ 4 โรคขึ้นไป มีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าได้มากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัว ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว และรับรู้ตัวเองไม่สามารถควบคุมอาการ หรือป้องกันภาวะแทรกซ้อนได้ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา จะยอมจำนนต่อการเจ็บป่วย สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดภาวะซึมเศร้าในที่สุด

ความสัมพันธ์ในครอบครัว

การศึกษาค้นนี้พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านบทบาททางสังคมที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ สามารถช่วยเหลือกิจกรรมภายในครอบครัว ลดลง จากเดิมที่เคยเป็นผู้หารายได้หลักแต่กลับต้องมาเป็นภาระของครอบครัว การมีโรคประจำตัว นอกจากจะลดบทบาทในการทำกิจกรรมภายในครอบครัวแล้ว ยังเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายด้วย แม้ว่าในครอบครัวจะมีสัมพันธ์ภาพที่ดีก็อาจทำให้ผู้สูงอายุเกิดภาวะซึมเศร้าได้ สอดคล้องกับการศึกษาของพัชรภรณ์ ไซยสังข์, สิริกร สุวัชณัฐชา, ปริมิวิญา อินตะกัน

และสายใจ ลิขณะเจียร (2556 : 27-36) ที่พบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ ส่วนการศึกษาของสายพิน ยอดกุล (2555 : 50-55) พบว่าผู้สูงอายุโรคเรื้อรังที่มีสัมพันธภาพกับครอบครัวที่ดี มีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าได้น้อยกว่าการมีสัมพันธภาพกับครอบครัวที่ไม่ดี

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

การศึกษาค้นคว้าพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า แต่จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถอธิบายผลการวิจัยครั้งนี้แตกต่างจากผลการศึกษา ซึ่งอาจเนื่องมาจากความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี ครอบครัวช่วยเหลือในการเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของสายพิน ยอดกุล (2555 : 50-55) พบว่าผู้สูงอายุโรคเรื้อรังที่มีสัมพันธภาพกับครอบครัวที่ดี มีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าได้น้อยกว่าการมีสัมพันธภาพกับครอบครัวที่ไม่ดี ผู้สูงอายุอยู่ในชุมชนชนบท ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี ไม่มีภาวะพึ่งพา และเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชน เช่น การทำบุญตักบาตร และไปวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนาเป็นประจำ ส่วนการศึกษาของอาคม บุญเลิศ (2559 : 25-33) พบว่าความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของปรีชา ศตวรรษธำรง (2544 : 25-33) ที่พบว่าความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมนาน ๆ ครั้ง หรือไม่เข้าร่วมเลย มีภาวะซึมเศร้ามากที่สุด

ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

การศึกษาค้นคว้าพบว่า ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้สูงอายุที่ไม่มีภาวะพึ่งพา แม้ว่าจะมีโรคประจำตัวเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง แต่ยังสามารถดูแลตัวเองได้ดี สามารถควบคุมอาการและไม่มีความเครียดขึ้นก็จะไม่เกิดภาวะซึมเศร้า สอดคล้องกับการศึกษาของสายพิน ยอดกุล (2555 : 50-55) ที่พบว่าผู้สูงอายุโรคเรื้อรังที่ไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้เอง มีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าได้มากกว่าผู้สูงอายุโรคเรื้อรังที่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้เอง โดยเมื่อบุคคลเข้าสู่ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงของชีวิตหลายด้านเกิดขึ้นพร้อมกัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย เช่น การทำงานของอวัยวะและระบบต่าง ๆ จะเสื่อมลง เป็นผลให้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ลดลง การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ จะช่วยลดภาวะซึมเศร้าได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ควรส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งครอบครัวมีส่วนช่วยเหลือผู้สูงอายุเพื่อป้องกันการเกิดภาวะซึมเศร้า
- 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาไปออกแบบกิจกรรมในกลุ่มผู้ที่มีภาวะซึมเศร้าระดับเล็กน้อย และระดับปานกลาง เพื่อป้องกันการเกิดภาวะซึมเศร้าระดับรุนแรง เช่น โครงการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในกลุ่มผู้สูงอายุโรคเรื้อรังอื่น ๆ และควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระดับภาวะซึมเศร้าในกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีการเจ็บป่วย กับผู้สูงอายุที่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มฟื้นฟูสมรรถภาพสมอง. (2537). แบบวัดความเศร้าในผู้สูงอายุไทย. *สารศิริราช*, 46(1), 1-9.
- ชัยวัฒน์ อินไชยา, โสพิน แสงอ่อน และพัชรินทร์ อินทจันทร์. (2559). ปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุในชุมชน. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*, 30(1), 17-33.
- นภา พวงรอด. (2558). การศึกษาภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 2(1), 63-74.
- นริสา วงศ์พนารักษ์ และสายสมร เฉลยภักดี. (2557). ภาวะซึมเศร้า : ปัญหาสุขภาพจิตสำคัญในผู้สูงอายุ. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(3), 26.

- บุศราคม จิตอารีย์. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าในชุมชน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- ปรีชา ศตวรรษธำรง. (2544). การศึกษาความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของภาวะสมองเสื่อมและภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา.
- พัชรภรณ์ ไชยสังข์, สิริกร สุวัชรณัฐชา, ปริมวิชญา อินตะกัน, และสายใจ ลิขนะเอียร. (2556). ปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุโรคเรื้อรังในเขตเมือง. วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 6(1), 27-36.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2558). การดูแลผู้สูงอายุระยะยาว. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2563, จาก <https://thaitgri.org/?p=36614>
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2558). สังคมผู้สูงอายุ : นัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2563, จาก <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-01.html>
- รุจิวรรณ สอนสมภาร. (2560). แนวทางการส่งเสริมเพื่อป้องกันภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา, 4(1), 79.
- สายพิน ยอดกุล และจิตภินันท์ ศรีจักรโคตร. (2555). ปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุโรคเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลบุรีรัมย์. วารสารสมาคมพยาบาลแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 30(3), 50-55.
- สุจรรยา แสงเขียวงาม. (2560). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่เป็นโรคไมติดต่อเรื้อรังที่มาใช้บริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบึงคำพร้อย หมู่ 11 อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8.
- สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล. (2541). หลักสำคัญของเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาคม บุญเลิศ. (2559). ความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุโรคเรื้อรังในชุมชนเขตรับผิดชอบของสถานบริการปฐมภูมิสามเหลี่ยม จังหวัดขอนแก่น. ศรีนครินทร์เวชสาร, 31(1), 25-33
- Archana, S. and Nishi, M. (2009). Depression and Sociability in old age. *Ind Psychiatry J.* 18 (1), 51-55.
- SangNam, A., Seonghoon, K. and Hongmei, Z. (2017) Changes in Depressive Symptoms Older Adults with Multiple Chronic Condition: Role of Positive and Negative Social Support. *Int J Environ Res Public Health*, 14(1), 16
- World Health Organization. (2018). Depression. Retrieved April 5, 2018, from <https://www.who.int/newsroom/factsheets/detail/depression>

การยกระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ สังกัดโรงเรียนในเขตตำบลท่าม่วงและตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Improvement of Communicative English Language Teaching Quality
of School English Teachers in Tha Muang and Koh Kaew Subdistrict,
Selaphum District, Roi Et Province

พูนสุข จันทศิลป์¹ และ ธนาภรณ์ พันทวี²

Poonsuk Jantasin¹ and Thanaporn Pantawee²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพ ปัญหาการสอนและความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ ในเขตตำบลท่าม่วง และตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และ 2) ความคิดเห็นของครูต่อการฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในเขต ตำบลท่าม่วงและตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 11 คน จาก 9 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษประกอบด้วย 7 ประเด็น ดังนี้

- 1) การประยุกต์เนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางเพื่อสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยังขาดประสิทธิภาพ
- 2) การขาดสมรรถนะทางการสอนภาษาอังกฤษของครูที่มีคุณวุฒิไม่ตรงสาขา
- 3) ภาระงานสอนที่มากเกินไป
- 4) การขาดทักษะการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
- 5) ความไม่ต่อเนื่องของเนื้อหาของหนังสือเรียนที่ผ่านการรับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการในแต่ละระดับชั้น
- 6) มีข้อจำกัดในการใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์
- 7) การขาดการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอในการพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาสื่อในการจัดการเรียนการสอน ผลการประเมินความคิดเห็นของครูต่อการฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การยกระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, การฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, ครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the instructional conditions, problems and the needs to improve English language teaching for communication recommended by English teachers in schools in Tha Muang, Koh Kaew Subdistrict, Selaphum District, Roi Et province; 2) examine the participants' opinions towards the communicative English teaching training course developed by the researcher. The samples included 11 English teachers under 9 schools in Tha Muang, Koh Kaew Subdistrict, Selaphum District, Roi Et province. The research instruments used in this study were a semi-structured interview and questionnaire on opinions towards English training course. Qualitative data were analyzed by using content analysis and quantitative data was analyzed by using percentage, mean and standard deviation.

¹ อาจารย์ประจำ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, อีเมล: poonsuk@reru.ac.th

² อาจารย์ประจำ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, อีเมล: thanapornpan@reru.ac.th

¹ Lecturer in Faculty of Liberal Arts and Science, Roi Et Rajabhat University, Email: poonsuk@reru.ac.th

² Lecturer in Faculty of Liberal Arts and Science, Roi Et Rajabhat University, Email: thanapornpan@reru.ac.th

The results of the study included 7 aspects affecting efficiency in English instruction as follows: 1) the teachers' inefficient application of content based on the core curriculum for communicative language teaching, 2) the lack of English teaching competency of non-English major teachers, 3) heavy teaching workload, 4) the lack of skills in using teaching materials for communicative language teaching, 5) discontinuity of the content of English course books in each level which are approved by the Ministry of Education, 6) limitations of internet signal causing difficulties in authentic use via online social medias and 7) insufficient budget provided directly for the improvement of student English proficiency and for material development in language learning management. The evaluation results of the participants' opinions towards the communicative English teaching training course developed by the researcher were at the highest level in overall.

Keywords : Improvement of English Language Teaching Quality, Communicative English Teaching Training Course, School English Teachers

บทนำ

จากการที่ประเทศในอาเซียนได้รวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี 2558 นั้นประเทศไทยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียนได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และหนึ่งในนโยบายที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญอย่างมาก คือ การจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้แก่คนไทยทุกระดับ อย่างไรก็ตามแม้รัฐบาลไทยได้จัดสรรงบประมาณมากมายเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านภาษาอังกฤษของคนไทย ทั้งในระบบการศึกษาหรือนอกระบบ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง ก็ยังไม่สามารถทำให้คนไทยประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษได้ จากรายงานประจำปี 2561 ของสำนักงานจัดอันดับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ หรือ Education First (EF) ระบุว่าไทยอยู่ในอันดับ 64 จาก 88 ประเทศทั่วโลกที่ไม่ได้ใช้อังกฤษเป็นภาษาหลัก และได้คะแนนเพียง 48.54 จาก 100 คะแนน จะเห็นได้ว่าระดับประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยอยู่ในระดับต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไทยได้คะแนนในอันดับที่ 6 จาก 8 ประเทศในอาเซียนที่ทำการสำรวจ เรียงตามลำดับดังนี้ คือ สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เวียดนาม อินโดนีเซีย ไทย เมียนมาร์ และ กัมพูชา (หากไม่คะแนนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยจึงแย่มาติดกัน 8 ปีแล้ว, 2561 : ออนไลน์) จากผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงระดับภาษาอังกฤษของคนในชาติเพื่อให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติในระดับอาเซียนและระดับโลกได้

จากรายงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยพบว่า ปัจจุบันการจัดการกระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากครูผู้สอนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา โดยพบว่าครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาวิชาเอกหรือโทด้านภาษาอังกฤษ อนุชา เจริญโพธิ์, วีรฉัตร สุปัญญา และวิภาวรรณ ดินนังวัฒนะ (2559 : 77) ซึ่งเป็นสาเหตุให้ครูไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ จิตมา วรรณศรี (2552 : 1) ที่ระบุว่าคุณภาพของการศึกษาย่อมขึ้นกับคุณภาพครู ครูผู้สอนจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งที่ทำให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษของคนไทยไม่ก้าวหน้า

จากปัญหาดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครู ให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) และเป็นไปตามกรอบอ้างอิงทางภาษาของสหภาพยุโรป (Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) โดยจัดให้มีการประเมินความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอน เพื่อให้มีการฝึกอบรมครู ตลอดจนพัฒนาระบบติดตามแก้ปัญหาและช่วยเหลือครู (สถาบันภาษาอังกฤษ, 2558 : 1-6) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาและยกระดับคุณภาพการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ของครูสังกัดโรงเรียนในเขตตำบลท่าม่วง และตำบลเกาะแก้ว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นสถานศึกษาในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อการยกระดับการศึกษาและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เนื่องจากการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในช่วงเริ่มเรียนสำคัญมากต่อผู้เรียน จึงจำเป็นต้องมีครูผู้สอนที่มีความสามารถเชี่ยวชาญในการสอน จึงได้มีโครงการบริการวิชาการโดยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารให้กับครูในโรงเรียน

กลุ่มเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการสอนภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะนำมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาการดำเนินการจัดการอบรมการสอนภาษาอังกฤษในโอกาสต่อไป รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษสำหรับเตรียมนักศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาต่อไป โดยเนื้อหาในการฝึกอบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษจะสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และกรอบ CEFR และเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและนักเรียน อันจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครูโรงเรียนในเขต ตำบลท่าม่วง และตำบลเกาะแก้ว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมต่อหลักสูตรการอบรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษทุกระดับชั้นของโรงเรียนในเขต ตำบลท่าม่วง และตำบลเกาะแก้ว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีโรงเรียนในเขตพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 9 โรงเรียน รวม 11 คน เป็นครูที่มาจากโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 คน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 1 คนและโรงเรียนประถมศึกษา 9 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Method)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป สภาพการจัดการเรียนรู้อังกฤษของครู ปัญหาการจัดการเรียนรู้อังกฤษ และแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อสอบถามสภาพ ปัญหา ความต้องการในการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อนำมาศึกษาแนวทางการพัฒนาครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ที่ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยใช้วิธีคำนวณหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและจุดประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งระยะการเก็บข้อมูลเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครูโรงเรียนในเขต ตำบลท่าม่วง และตำบลเกาะแก้ว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการนัดหมายเข้าพบครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ ณ โรงเรียนต้นสังกัดเพื่อสัมภาษณ์บุคคล โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีการบันทึกเสียง และจดบันทึก

ระยะที่ 2 จัดอบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โดยใช้เวลา 4 วัน วันละ 6 ชั่วโมงโดยเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาจากความต้องการของครูที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในระยะที่ 1 และการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และหาคุณภาพของเนื้อหาโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับครูประถมและมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีค่าความสอดคล้องโดยรวมที่ 0.82

ระยะที่ 3 ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมต่อหลักสูตรการอบรมการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารที่พัฒนาขึ้น โดยให้ผู้เข้าอบรมตอบแบบสอบถามหลังการฝึกอบรมเกี่ยวกับความเห็นของผู้เข้าอบรมต่อการฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร ด้านเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรม ด้านวิทยากร ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ และด้านสิ่งสนับสนุนในการอบรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูรายบุคคลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามหัวข้อที่กำหนดแล้วนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียงตามหัวข้อประกอบด้วย 7 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามความเห็นของผู้เข้าอบรมต่อการฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร ด้านเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรม ด้านวิทยากร ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ และด้านสิ่งสนับสนุนในการอบรม ได้แก่ ระยะเวลา สถานที่ และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผล

จากผลการวิจัยพบว่า จำนวนครูที่ให้ข้อมูลมีทั้งหมด 11 คนจากทั้งหมด 9 โรงเรียน โดยทั้งหมดเป็นครูที่ได้รับมอบหมายให้สอนวิชาภาษาอังกฤษ เป็นเพศชาย 2 คน และเพศหญิง 9 คน มีอายุระหว่าง 40-59 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 10 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 1 คน ทั้งนี้มีครูที่จบสาขาภาษาอังกฤษ จำนวน 5 คนและจบสาขาวิชาอื่น ๆ 6 คน ครูทั้งหมดมีประสบการณ์ในการสอนภาษาอังกฤษ 6-10 ปีขึ้นไป

สภาพและปัญหาการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครู สรุปประเด็นดังนี้

1. ด้านการสอนส่วนใหญ่ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษโดยอิงเนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลาง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน เลือกสื่อการสอน และวัดผลประเมินผล อย่างไรก็ตาม ครูบางส่วนไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางกำหนด เนื่องจากระดับความรู้ด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียนไม่สอดคล้องกับอายุหรือชั้นของผู้เรียน หรือหนังสือที่ใช้สอนมีเนื้อหาไม่ครอบคลุมมาตรฐานหรือตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า ครูทั้งหมดสอนตามเนื้อหา และจัดกิจกรรมตามหนังสือประกอบการสอนที่โรงเรียน หรือครูผู้สอนเลือก โดยครูบางคนมีการเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนอื่นที่เด็กสนใจเป็นบางครั้ง ซึ่งกิจกรรมเสริมเหล่านี้มักจะเน้นการเรียนรู้คำศัพท์ หรือเป็นเนื้อหาเพิ่มเติมให้นักเรียนในกรณีที่หนังสือมีเนื้อหาไม่ครอบคลุมตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่าครูส่วนใหญ่ใช้หนังสือเรียนที่รับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการ และมีบางส่วนที่ใช้หนังสือเรียนที่สร้างเองเพื่อให้เหมาะกับระดับความสามารถของผู้เรียน โดยครูบางคนมีการใช้สื่อเสริมอื่น ๆ หรือแนะนำช่องทางที่เหมาะสมให้นักเรียนไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียน หรือเรียนจากรายการโทรทัศน์ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)

2. ด้านการวัดผลประเมินผลพบว่า ครูส่วนใหญ่ประเมินผลนักเรียนโดยใช้ข้อสอบที่สร้างขึ้นเอง มีการเก็บคะแนนจากกิจกรรมหรือชิ้นงานที่มอบหมายให้นักเรียนทำทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว การให้คะแนนพฤติกรรมหรือคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้คะแนนทั้งหมดมาประเมินนักเรียนโดยการให้เกรด

3. ปัญหาด้านหลักสูตรพบว่า ครูบางส่วนเห็นว่ามีการกำหนดตัวชี้วัดในหลักสูตรที่สูงกว่าระดับความสามารถในทางปฏิบัติของผู้เรียนในบางโรงเรียน

4. ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอนพบว่า ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะครูที่ไม่มีคุณวุฒิด้านภาษาอังกฤษซึ่งทำให้ขาดองค์ความรู้ที่ต้องถ่ายทอดให้ผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การมีครูสอนภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ ครูมีภาระงานอื่นในโรงเรียนนอกเหนือจากงานสอน ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน หรือบางครั้งต้องทิ้งห้องเรียน

5. ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการเขียน ปัญหาส่วนหนึ่งที่พบ คือ การจัดให้นักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนั้นพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีพื้นความรู้ที่ไม่เป็นไปตามระดับชั้นของนักเรียน ในกรณีที่ให้นักเรียนเรียนผ่านรายการโทรทัศน์ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) พบว่ามีนักเรียนบางกลุ่มไม่ให้ความสนใจ ปัญหาด้านสื่อการสอน พบว่าระบบเครือข่ายส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน ความไม่ต่อเนื่องของหนังสือเรียนบางสำนักพิมพ์

ซึ่งรับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนใช้หนังสือจากสำนักพิมพ์ที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน เนื้อหาไม่ต่อเนื่อง ไม่สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรแกนกลาง เนื้อหาในหนังสือมีมากแต่เวลาสอนมีน้อย ทำให้สอนไม่ทันตามระยะเวลาที่กำหนด ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณพบว่า การมีงบประมาณที่จำกัดทำให้ไม่สามารถจัดสรรเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้โดยตรง รวมทั้งทำให้ไม่สามารถจ้างครูชาวต่างชาติ และปรับปรุงห้องเรียนให้เอื้อกับการเรียนการสอน

แนวทางในการพัฒนาการสอนวิชาภาษาอังกฤษ พบว่าครูบางส่วนเห็นว่าไวยากรณ์เป็นเรื่องสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษแต่การสอนไวยากรณ์เป็นเรื่องยากในการถ่ายทอดสู่ผู้เรียน ดังนั้นครูจึงสนใจในการจัดกิจกรรมการสอนไวยากรณ์ที่แปลกใหม่ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งต้องการพัฒนาเทคนิคการสอนเพื่อการสื่อสารที่บูรณาการทั้ง 4 ทักษะ ทั้งการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน ครูบางส่วนต้องการออกแบบบทเรียนได้เอง เพื่อสร้างบทเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนเฉพาะกลุ่ม และครูส่วนหนึ่งต้องการเพิ่มทักษะการสอนเพื่อการสื่อสารที่เน้นเฉพาะการสนทนาภาษาอังกฤษและการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ

ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม จากผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาของหลักสูตรอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.75 (S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าเนื้อหาการอบรมมีประโยชน์ ครูได้รับทักษะความรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.75 (S.D. = 0.46) และหัวข้อที่อบรมน่าสนใจ จำเป็นต่อการปฏิบัติการสอนของครู อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.88 (S.D. = 0.35)

2. ด้านวิทยากร พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจด้านวิทยากร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.84 (S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าวิทยากรมีความรู้ในเรื่องที่อบรมเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 (S.D. = 0.00) วิทยากรมีเทคนิค วิธีการนำเสนอที่เหมาะสม กระตุ้นความสนใจผู้ฟัง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.63 (S.D. = 0.52) วิทยากรสามารถสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ให้กับครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจง่าย อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.75 (S.D. = 0.46) และกิจกรรมการอบรมน่าสนใจ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 (S.D. = 0.00)

3. ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.67 (S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าสามารถนำความรู้ภาษาอังกฤษที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการสอนของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.75 (S.D. = 0.46) สามารถนำความรู้ภาษาอังกฤษที่ได้มาปรับใช้ในการสอนของตนได้จริง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.63 (S.D. = 0.52) และสามารถใช้ความรู้ภาษาอังกฤษที่ได้ในการแสวงหาความรู้ให้กับตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.63 (S.D. = 0.52)

4. ด้านสิ่งสนับสนุนการอบรม ได้แก่ ระยะเวลา สถานที่ และการอำนวยความสะดวก ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจด้านระยะเวลา สถานที่ และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.84 (S.D.=0.28) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.63 (S.D.=0.52) ความเหมาะสมของสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 (S.D. = 0.52) และความพร้อมและความเหมาะสมของเอกสารในการอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 (S.D. = 0.52)

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด พบว่าผู้เข้าอบรมต้องการให้มีการอบรมภาษาอังกฤษอีกในอนาคต โดยส่วนมากต้องการให้อบรมในรูปแบบเดิม คือ face-to-face หลักสูตรที่ต้องการอบรมในอนาคต ควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเน้นการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียน รวมทั้งขอให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายยิ่งขึ้น และผู้เข้ารับการอบรมส่วนมากเห็นว่าเวลาในการอบรมค่อนข้างน้อย

อภิปรายผล

ผลการศึกษา สภาพ ปัญหาการสอนและความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สรุปได้ดังนี้ หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ใช้หลักสูตรแกนกลาง เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกสื่อการสอน การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล อย่างไรก็ตามครูบางส่วนได้มีการเตรียมเนื้อหาที่ใช้สอนไม่เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางกำหนดเนื่องจากระดับความรู้ของผู้เรียนไม่สอดคล้องกับอายุหรือชั้นของผู้เรียน หรือหนังสือที่ใช้สอนมีเนื้อหาไม่ครอบคลุมมาตรฐานหรือตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหา และกิจกรรมที่กำหนดในหนังสือ และครูบางคนมีการเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่เด็กสนใจเป็นบางครั้ง ซึ่งกิจกรรมเสริมเหล่านี้มักจะเน้นไปที่การเรียนรู้คำศัพท์ หรือการเตรียมเนื้อหาเพิ่มเติมเพื่อสอนเสริมให้นักเรียนในกรณีซึ่งหนังสือที่ใช้

เนื้อหาไม่ครอบคลุมตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่ เป็นหนังสือเรียนที่เลือกโดยโรงเรียนหรือครูผู้สอนเอง โดยเป็นหนังสือที่รับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการ และมีบางส่วนที่ใช้หนังสือเรียนที่สร้างเองเพื่อให้เหมาะกับผู้เรียน ทั้งนี้ครูบางคน มีการใช้สื่อเสริมอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียน หรือให้นักเรียนเรียนจากโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ในการวัดผลประเมินผล ครูส่วนมากมีการวัดประเมินผลนักเรียนโดยใช้ข้อสอบที่สร้างขึ้นเองโดยพยายามสร้างข้อสอบ ให้ครบทุกทักษะและเก็บคะแนนตามตัวชี้วัด และมีการเก็บคะแนนจากกิจกรรมหรือชิ้นงานที่มอบหมายให้นักเรียนทำทั้งแบบกลุ่ม และแบบเดี่ยว การให้คะแนนพฤติกรรมหรือคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยครูจะใช้คะแนนทั้งหมดมาประเมินนักเรียน โดยการให้เป็นระดับค่าคะแนน

จากผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูในงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนพพร ชลารักษ์ (2559 : 135) ในประเด็นของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยอิงหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งการเรียน ผ่านโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม และการจัดการเรียนการสอนโดยอิงจากเนื้อหาในหนังสือเรียนเป็นหลักครูมีการวางแผนการสอน และจัดกิจกรรมด้วยตนเองโดยอิงเนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลาง หนังสือ แบบเรียนของนักเรียนและหลักสูตรสถานศึกษา ที่ได้รับจากโรงเรียน รวมทั้งในด้านการประเมินนักเรียนที่พบว่า ครูประเมินผลนักเรียนโดยดูจากการสอบมากที่สุด และประเมิน นักเรียนโดยดูจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น การนำเสนองาน กิจกรรมกลุ่ม ดูจากการทำงานที่ได้รับมอบหมาย และส่งงาน ตามเวลาที่กำหนด

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูพบว่า ครูบางส่วนเห็นว่าบางตัวชี้วัดในหลักสูตรไม่สอดคล้องกับ ระดับความสามารถของผู้เรียน คือ ยากเกินไปสำหรับนักเรียนบางคนบางโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเจตน์ สฤกษ์ สักขพันธ์, เกตวาท บุญปราการ และวันทนา ไกรฤกษ์ (2558 : 279) ที่พบว่า ส่วนใหญ่ครูจะมองว่าหลักสูตรกำหนด มาตรฐานบางข้อ ยากต่อการนำไปปฏิบัติได้จริง และครูส่วนมากมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะครูที่ไม่ได้ จบมาทางด้านภาษาอังกฤษ มีปัญหาด้านองค์ความรู้ที่ต้องถ่ายทอดให้ผู้เรียน ขาดเทคนิคการสอน ขาดความมั่นใจในการสอน นอกจากนั้นพบว่าบางโรงเรียนมีครูสอนภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ ทำให้ต้องรับผิดชอบสอนหลายห้อง ครูมีภาระงานอื่นค่อนข้างมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมสอน สอดคล้องกับผลการศึกษาของเจตน์สฤกษ์ สักขพันธ์, เกตวาท บุญปราการ และวันทนา ไกรฤกษ์ (2558 : 280) ที่กล่าวถึงปัญหาของครูที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษไม่ประสบความสำเร็จไว้หลายประเด็น คือ ครูไม่มีเวลาเตรียมความพร้อมในการสอนเพราะสอนหลายวิชาหลายระดับ มีชั่วโมงสอนมากเกินไป และได้รับมอบหมาย ให้ทำงานงานอื่นในโรงเรียนมากเกินไป ครูขาดเทคนิคการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งผลการศึกษาของ นพพร ชลารักษ์ (2559 : 137) ที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาของครูที่สอนภาษาอังกฤษในประเด็นที่เหมือนกัน คือ ครูมีภาระงานอื่นนอกจากงานสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอน เตรียมสื่อการสอนทำให้หลายครั้งที่การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ สอดคล้องกับ อนุชา เจริญโพธิ์, วีรฉัตร สุปัญญา และวิภาวรรณ ดินนังวัฒนะ (2559 : 84) ที่กล่าวว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องมาจากครูผู้สอน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาไม่ได้จบการศึกษาวิชาเอก หรือโทด้านภาษาอังกฤษ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงประสบปัญหามากมาย สอดคล้องกับอารีรักษ์ มีแจ้ง และสิริพร ปาณวงษ์ (2553 : 19) ที่กล่าวว่า ปัญหาครูขาดความรู้ความสามารถทางด้านการสอน ด้านการจัดกิจกรรมทางภาษา เป็นปัญหาสำคัญที่อยู่ในลำดับหนึ่งและสองของครู ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ

ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน พบว่านักเรียนส่วนมากมีปัญหาเกี่ยวกับการเขียน และอีกปัญหาหนึ่งที่พบ คือ ชั้นเรียน มีนักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษทำให้ค่อนข้างมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนส่วนมากมีพื้นฐานความรู้ที่ไม่เป็นไปตามระดับชั้น และมีนักเรียนบางกลุ่มไม่ให้ความสนใจในกรณีที่จัดการเรียนการสอนผ่านทีวี สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุนทร หล่นประพันธ์ (2547 : 9-10) ที่กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในประเทศไทยข้อหนึ่งเกี่ยวกับนักเรียน ว่านักเรียน มีพื้นฐานรู้อ่อนเกินไป รวมทั้งผลการศึกษาของ เจตน์สฤกษ์ สักขพันธ์, เกตวาท บุญปราการ และวันทนา ไกรฤกษ์ (2558 : 280) ที่พบว่าปัญหาในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษส่วนหนึ่งเกิดจากตัวชื่อนักเรียนเอง โดยพบว่านักเรียนมีความรู้ทั่วไปน้อย จึงทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหาภาษาอังกฤษ ปัญหาด้านตารางเรียนและสื่อการสอน พบว่าเป็นเรื่องของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ไม่มีประสิทธิภาพ หนังสือเรียนบางสำนักพิมพ์ซึ่งรับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการไม่ต่อเนื่อง ไม่ตอบโจทย์ ไม่ต่อเนื่อง ไม่สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรแกนกลาง ส่วนปัญหาเกี่ยวกับตารางสอน พบว่าครูมองว่าคาบสอนภาษาอังกฤษมีน้อยแต่กิจกรรมเยอะ เนื้อหาในหนังสือมีมากแต่เวลาสอนมีน้อย ทำให้สอนไม่ทัน

สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ ดร.วรกร สามโกเศศ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่กล่าวว่าหนึ่งในห้าปัจจัยที่ทำให้ความรู้ด้านภาษาอังกฤษของคนไทยไม่ก้าวหน้า คือ ขบวนการสอนวิชาภาษาอังกฤษน้อยเกินไป

ปัญหาด้านปริมาณงานในความรับผิดชอบของครู พบว่าครูมีงานอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอน รวมทั้งต้องสอนในรายวิชาอื่นนอกเหนือจากวิชาภาษาอังกฤษ ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของนพร ชลารักษ์ (2559 : 137) โดยพบว่าปัญหาหนึ่งของครูที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนโดยตรง คือ ครู มีภาระงานอื่นนอกเหนือจากงานสอนมากเกินไปทำให้ ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอนทำให้หลายครั้งที่การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ และอีกหนึ่งปัญหาที่พบ คือ การขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมให้นักเรียน ขาดงบประมาณในการจ้างครูต่างชาติ หรืองบประมาณในการปรับปรุงห้องเรียนให้เอื้อกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับผลการศึกษาของเจตน์สฤกษ์ สังขพันธ์, เกตฉา บุญปรากร และวันทนา ไกรฤกษ์ (2558 : 280) ที่พบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนขาดแคลนอุปกรณ์สื่อทัศนูปกรณ์ เช่น เครื่องเสียง วีวี ซีดี และคอมพิวเตอร์ ขาดแคลนหนังสืออ่านนอกเวลา ขาดแหล่งค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม จำนวนอุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ รวมทั้งโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุน ให้เพิ่มจำนวนครูผู้สอนภาษาอังกฤษ และไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษ

โดยภาพรวมของผลการวิจัยในประเด็นปัญหาการจัดการเรียนรู้อังกฤษของครู พบว่ามีความสอดคล้องกันเกือบทุกด้านกับผลการวิจัยของเจตน์สฤกษ์ สังขพันธ์, เกตฉา บุญปรากร และวันทนา ไกรฤกษ์ (2558 : 280) ที่สรุปสภาพโดยทั่วไปของครูว่ามีภาระงานสอนหลายช่วงชั้น ทำให้ต้องเตรียมการสอนหลายระดับ นอกจากภาระงานสอนแล้วยังมีภาระงานด้านอื่นอีก สื่อการสอนที่ใช้จะเป็นบัตรคำ เกม รูปภาพ และแบบเรียน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยพบว่าสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบัน ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถส่งเสริมให้เยาวชนไทยเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุน ทั้งในแง่การพัฒนาบุคลากร งบประมาณ และสวัสดิการต่าง ๆ รวมทั้งการขาดแคลนครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนในพื้นที่ชนบท และนักเรียนในชนบทมีพื้นฐานความรู้ภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ และปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาอันเนื่องมาจากครูผู้สอนซึ่งนับว่าเป็นส่วนที่สำคัญ ที่ส่งผลกระทบในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนเช่นกัน เช่น ครูมีคาบสอนมากเกินไป ครูผู้สอนต้องรับผิดชอบงานอื่นในโรงเรียน ครูผู้สอนภาษาอังกฤษไม่มีคุณสมบัติทางการสอนภาษาอังกฤษ และขาดความมั่นใจในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ เป็นต้น

ความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมต่อการฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารสำหรับครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในทุกด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ด้านวิทยากร ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ด้านระยะเวลา สถานที่ และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เนื่องจากได้มีการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลพื้นฐานของครูก่อนเข้ารับการอบรมรวมทั้งด้านความรู้ที่ครูภาษาอังกฤษพึงมี และทักษะการสอนภาษาอังกฤษในด้านที่ครูต้องการพัฒนาซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรมอย่างแท้จริงสอดคล้องกับนิธิตา นิชิตานิช, วาโร เฟื่องสวัสดิ์ และทนต์ศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2560 : 45) กล่าวไว้ว่าการวิเคราะห์ความจำเป็น เป็นขั้นแรกของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อให้ทราบความจำเป็นในการฝึกอบรมและพัฒนาซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญหรืออาจเป็นหัวใจของเรื่องราวในการพัฒนาศักยภาพบุคคล สอดคล้องกับวรณีย์ อังสธิพนพร (2558 : 1033) ที่กล่าวว่า การอบรมครูที่ได้ผลควรเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของครู ทั้งนี้ ในส่วนของเนื้อหาของการฝึกอบรมมีความชัดเจน สอดคล้องกับการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้สามารถนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ได้จริงในการปฏิบัติงานสอน ส่วนในด้านวิทยากร พบว่าวิทยากรมีความรู้ในเรื่องที่อบรมเป็นอย่างดีมีเทคนิค วิธีการนำเสนอที่เหมาะสม กระตุ้นความสนใจผู้ฟัง สามารถสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ให้กับครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจ และกิจกรรมการอบรมน่าสนใจ สอดคล้องกับจิตติโส เกตุแก้ว (2556 : 74) ที่กล่าวว่าความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรช่วยสร้างองค์ความรู้และมุมมองใหม่ ๆ ได้ และวิธีการสอนที่ดีต้องเน้นการเรียนรู้จากปัญหา สถานการณ์ที่กำหนด รวมทั้งเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์เนื้อหา เช่น ปริมาณมากน้อย ความยากง่ายของเนื้อหา สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนหรือไม่ โดยผู้เรียนย่อมเรียนจากเนื้อหาที่ง่าย ๆ ก่อน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เข้าอบรมได้ฝึกปฏิบัติ ได้แสดงออกโดยมีวิทยากรเป็นผู้แนะนำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรจัดให้มีการฝึกอบรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นระยะ ตามความต้องการของผู้เข้าอบรมอย่างต่อเนื่อง และในการบริการวิชาการโดยการฝึกอบรมการติดตามผลการฝึกอบรม โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาผู้เรียนด้วย

1.2 รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณสำหรับสิ่งจำเป็นพื้นฐาน เช่น ระบบอินเทอร์เน็ตสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้ครูที่ไม่มีคอมพิวเตอร์สามารถศึกษาด้วยตนเองหรือผลิตสื่อจากการสืบค้นผ่านระบบออนไลน์ได้เอง กรณีที่ไม่สามารถจัดสรรกำลังคนด้านการสอนภาษาอังกฤษได้อย่างเพียงพอ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาประสิทธิภาพการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารสำหรับครูประถมศึกษาในรูปแบบการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้นักเรียนพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และความร่วมมือของหลายท่าน ซึ่งให้การสนับสนุนคณะผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มงานวิจัยจนสำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณคณะครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ จากโรงเรียนในเขตตำบลท่าม่วง และตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 11 ท่าน ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลและเข้าร่วมการอบรมเพื่อยกระดับคุณภาพการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณอาจารย์ประหลัดสุทธาภาษาอังกฤษธุรกิจทุกท่าน ที่ช่วยเหลือในด้านการตรวจสอบเครื่องมือ ขอขอบคุณคณะอาจารย์และเจ้าหน้าที่คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ทุกท่าน ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดอบรม ขอขอบคุณ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี ที่ให้ความกรุณาเป็นวิทยากรการอบรมด้วยตัวเอง และที่ลืมไม่ได้ขอขอบคุณคณะที่วิจัยทุก ๆ คนที่ทำงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เจตน์สุภภูมิ์ สังข์พันธ์, เกิดถาวา บุญปรากการ และวันทนา ไกรฤกษ์. (2558). *สภาพ และปัญหาการเรียนรู้อังกฤษของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. รายงานการประชุมภาคใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6. 26 มิถุนายน 2558. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. 270-284.
- จิตโส เกตุแก้ว. (2556). *ความพึงพอใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการพัฒนาครูด้วยชุดฝึกอบรม e-Training*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- จิตมา วรณศรี. (2552). *คุณภาพการศึกษากับสมรรถนะของครูที่พึงประสงค์*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น* 32(1), 1-5.
- ณิชากร นิธิภูมิภักย์, วาโร เฟิงสวัสดิ์ และทนต์ศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(3), 37-51.
- ทำไมคะแนนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยจึงย่ำแย่มาติดกัน 8 ปีแล้ว. (2561). *ทำไมคะแนนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยจึงย่ำแย่มาติดกัน 8 ปีแล้ว*. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-46093794>
- นพพร ชลารักษ์. (2559). *สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครูไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1*. *มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น*, 10(12), 130-141.
- วรรณิ อังสิทธิพูนพร. (2558). *ความพึงพอใจในการฝึกอบรมการใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนของครูภาษาอังกฤษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี*. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 8(3), 1023-1036.

- สถาบันภาษาอังกฤษ. 2558. *คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล (The Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) ระดับชั้นประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก
- สุนทร หล่นประพันธ์. (2547). *การศึกษาปัญหาการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โรงเรียนโยนออฟอาร์ค เทคโนโลยี. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนุชา เจริญโพธิ์, วีรฉัตร สุปัญญา และวิภาวรรณ ดินนังวัฒนะ. (2559). *แนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเสริมพลังด้านการสอนภาษาอังกฤษสำหรับครูตำรวจตระเวนชายแดน*. *วารสารวิทยาสารเกษตรศาสตร์(สังคมศาสตร์)*, 37(1), 75-85.
- อารีรักษ์ มีแจ้ง และสิริพร ปาณวงษ์. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาอังกฤษโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 2*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 12(2), 17-31.

บทความวิชาการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา Factors Affecting the Quality of Work Life of Teachers in Phrapariyattidhamma School, General Education Department

พระมหาทิพย์ โอษฐงาม¹ และ วาโร เฟ่งสวัสดิ์²

PhramahaThip Ostngam¹ and Waro Phengsawat²

Received : 16 ส.ค. 2562

Revised : 28 พ.ย. 2562

Accepted : 9 ธ.ค. 2562

บทคัดย่อ

ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามีทั้งครูฆราวาสและครูที่เป็นบรรพชิต ฉะนั้นคุณภาพชีวิตการทำงานของเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการทำงานของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา หากครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีแล้ว ก็ยังผลให้การทำงานนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นความรู้สึกที่ดีของครูที่มีต่อการทำงานในโรงเรียน เพราะได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างเหมาะสม สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีของครู ทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข เกิดความพึงพอใจในการทำงานและส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงานของครูประกอบด้วย 1) ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม 2) โอกาสได้รับการพัฒนาและใช้ความสามารถของตนเอง 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อสุขลักษณะและปลอดภัย 4) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน 5) ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว และ 6) การมีส่วนร่วมในการทำงานและความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูประกอบด้วย 1) บรรยากาศขององค์กร 2) วัฒนธรรมองค์กร 3) ความพึงพอใจในงานและ 4) ความผูกพันต่อองค์กร

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผล, คุณภาพชีวิตการทำงานของครู, โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

Abstract

Teachers of the Phrapariyattidhamma Schools, general education department, have both laymen and ordained teachers. Therefore, the quality of work life is an important component of teachers' work in the Phrapariyattidhamma Schools, general education department. If the teacher has a good quality of work life, the work also results in achieving the organization's objectives with efficiency and effectiveness. Quality of work life is a good feeling that teachers have about working in schools because they receive appropriate physical and mental needs. Good physical and mental health of teachers make it possible to work happily satisfying work, and affect the efficiency in work. Quality of work life of teachers consists of 1) appropriate and fair compensation, 2) opportunities for development and use of one's own ability, 3) hygienic and safe environment, 4) progress and stability in work, 5) a balance between work life and personal life, and 6) participation in work and good relationships with others. The factors affecting the quality of working life of teachers include 1) organizational climate, 2) organizational culture, 3) job satisfaction, and 4) organizational commitment.

Keywords : Factors affecting, Quality of work life of teachers, Phrapariyattidhamma School, General Education Department.

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, อีเมล: thipostngam@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Doctoral Student, Doctor of Philosophy, Program in Educational Administration and Development, Sakonnakorn Rajabhat University, Email: thipostngam@gmail.com

² Lecturer in Educational Administration and Development, Sakonnakorn Rajabhat University

บทนำ

โลกในปัจจุบันมีการแข่งขันสูงมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้องค์การต่าง ๆ ทุกประเทศทั่วโลกต้องแข่งขันกัน เพื่อให้้องค์การประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการนำประเทศเข้าสู่สังคมโลก จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะต้องร่วมกันกำหนดกรอบทิศทางและเป้าหมายการผลิต และพัฒนากำลังคนที่ชัดเจนในสาขาต่าง ๆ เพื่อการผลิตกำลังคนที่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่สามารถสร้างเสริมทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและมาตรฐานอาชีพ/วิชาชีพ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนผลิตและพัฒนาครูผู้สอน ที่มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อสร้างกำลังคนให้มีสมรรถนะตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รองรับพลวัตของโลกและการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 100) ดังที่กล่าวมา มนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารจัดการองค์การ องค์การที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับบุคลากรที่มีคุณภาพ ดังนั้นองค์การมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีให้กับบุคลากรของตน เนื่องจากความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตการทำงาน จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร และเป็นสิ่งจูงใจให้บุคลากรทำงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ และทุ่มเท อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การในที่สุด คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ทำให้ครูมีความรู้สึกที่ดีต่อองค์การ เกิดวัฒนธรรมองค์การ เกิดขวัญกำลังใจ เกิดผลดีในทางจิตวิทยาและสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานภายในองค์การ (Hackman & Sutte, 1998 : 6) อีกทั้งยังส่งเสริมในเรื่องของสุขภาพกายและสุขภาพจิต ช่วยให้เจริญก้าวหน้ามีการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ช่วยลดปัญหาการขาดงาน การลาออก และส่งเสริมให้ได้ผลผลิตและบริการที่ดีทั้งคุณภาพและปริมาณ (Hodgetts, 1993 : 175)

การบริหารงานในทุกองค์การต่างมีจุดมุ่งหมาย ต้องการให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยกลไกขับเคลื่อนองค์การให้ดำเนินไปได้ คือ บุคลากรทุกคนในองค์การมีการจัดระบบการทำงาน การติดต่อประสานงานมอบหมายแบ่งงานเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในงานที่ทำ รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรเกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์การ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้รวมกันเป็นวัฒนธรรมองค์การ คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นแนวทางในการทำงานภายในองค์การ สมาชิกรับรู้และเข้าใจร่วมกัน และช่วยส่งเสริมให้การทำงานขององค์การประสบความสำเร็จ ทำให้พนักงานเกิดความผูกพันและรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์การ วัฒนธรรมองค์การย่อมส่งผลถึงคุณภาพชีวิตการทำงาน เนื่องจากการทำงานเป็นส่วนสำคัญของชีวิต ดังนั้นวัฒนธรรมองค์การเมื่อรวมกับปัจจัยส่วนบุคคล ย่อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (กรกฎ แสงเกตุ, 2556 : 1-2) ดังที่ Cascio (1998 : 60) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางจิตใจ หรือเช่นความรู้สึกเป็นเจ้าของ ชุมชน ความสำเร็จในงาน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ House and Cumming (1985 อ้างถึงในต้นหยง ชุนศิริทรัพย์, 2556 : 2) ได้กล่าวชัดเจนว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life) เป็นลักษณะการทำงานที่ทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกเป็นสุขจากสภาพที่ตนเองได้รับขณะปฏิบัติงาน การปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานจึงเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาองค์การ เพราะมีผลกระทบโดยตรงต่อตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในองค์การ การมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้นจะทำให้พนักงานมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับองค์การ ซึ่งคุณภาพชีวิตการทำงานจะส่งผลต่อองค์การ 3 ประการ คือ ประการแรกช่วยเพิ่มผลผลิตขององค์การ ประการที่สอง ช่วยเพิ่มพูนขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นแรงจูงใจแก่บุคลากรในการทำงาน และประการสุดท้ายคุณภาพชีวิตการทำงานซึ่งจะช่วยปรับปรุงศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน

คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นสิ่งที่สมาชิกในองค์การทุกคนต้องการ เป็นความรู้สึกของปัจเจกบุคคลในเชิงความพึงพอใจเกี่ยวกับชีวิตการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นความต้องการของปัจเจกบุคคล ต่อสิ่งที่ปรารถนาเมื่อก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกขององค์การนั้น ๆ คุณภาพชีวิตการทำงานขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัย เช่น สภาพของงาน ผลการตอบแทน ขวัญกำลังใจ สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ และสภาพแวดล้อมภายในองค์การ เป็นต้น ดังนั้นคุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกในองค์การ จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับองค์การ การมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี จึงมีพื้นฐานที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมองค์การ เทคนิคการบริหารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความผูกพัน และทำงานด้วยความเต็มใจ ส่งผลให้องค์การได้รับผลผลิตสูงอันจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในที่สุด การที่คนอยากทำงาน

หรือเต็มใจทำงานย่อมเกิดจากแรงจูงใจ และขวัญในการทำงาน ซึ่งหากเกิดขึ้นแล้ว ย่อมทำให้คนมีความตั้งใจและเต็มใจทำงาน ผลงานที่ออกมาดี ทำงานด้วยความผาสุก ก่อเกิดคุณภาพชีวิตในการทำงาน (ณัฐธาดา รัตนคช, 2557 : 9-10) สอดคล้องกับ จิราวรรณ เสนาลอย (2556 : 15) กล่าวว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานมีส่วนช่วยให้ระบบการทำงานขององค์กรมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงกับหน่วยต่าง ๆ ของระบบเข้าด้วยกัน ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์และคุณภาพในการทำงาน ร่วมกันของบุคลากรในองค์กร มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันทำให้เกิดความคล่องตัว องค์กรราบรื่นมั่นคง นอกจากนี้ยังเป็นพื้นฐาน ในการสร้างประสิทธิภาพในการทำงานลดค่าใช้จ่ายลดต้นทุนการผลิตและประหยัดเวลาในการทำงาน

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จัดตั้งอยู่ในวัดที่ธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา จัดการศึกษาเฉพาะสำหรับพระภิกษุสามเณรเท่านั้น โรงเรียนจะได้รับการจัดตั้งได้เมื่อได้รับอนุญาตหรือเห็นชอบจากมหาเถรสมาคม โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ออกใบอนุญาต แก่เจ้าอาวาสวัดที่ขอจัดตั้งโรงเรียน การบริหารจัดการโรงเรียน เจ้าอาวาสวัด หรือพระภิกษุที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นผู้จัดการ และผู้จัดการเป็นผู้คัดเลือกพระภิกษุผู้มีความประพฤติดีตามที่กำหนด ไว้ในประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษารูปหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ดำเนินการ คัดเลือกพระภิกษุและคฤหัสถ์เพื่อเสนอแต่งตั้งเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน โดยมีปัญหาสำคัญอย่างหนึ่ง คือ คุรุขาดความมั่นคงและความก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพ ขาดขวัญและกำลังใจไม่ได้รับสวัสดิการ การสงเคราะห์รายได้ และสวัสดิการที่เหมาะสมต่อคุณวุฒิ และไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างเหมาะสมและเท่าเทียม ทำให้เกิดภาวะสมองไหลไปหน่วยงานอื่นที่มั่นคงกว่า เพราะการบริหาร และการพัฒนาบุคลากรยังไม่เป็นระบบไม่มีทิศทางในการจัดการที่ชัดเจน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2552 : 31) อีกทั้งระบบการบริหารจัดการบุคลากรตั้งแต่กระบวนการสรรหาว่าจ้างแต่งตั้งการพิจารณาความดีความชอบการเลื่อนขั้นเลื่อน ตำแหน่งยังไม่ได้มาตรฐานการบริหารบุคคลที่เท่าที่ควร (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2552 : 26-27) ประกอบกับ สภาพปัญหาของครูไทยและครูอาชีวนในปัจุบัน ซึ่งมี 5 ปัญหา คือ 1) เกียรติและการยกย่องลดลงอย่างมาก 2) จากการขึ้นำชีวิตสู่การบอริวิชาเป็นหลัก 3) ภาระงานมากขึ้นเรื่อย ๆ 4) ข้อเรียกร้องของสังคมมีมากขึ้นตลอดเวลา และ 5) ค่าครองชีพ เพียงแค่เอาตัวรอด (ไพฑูริย์ สนิลรัตน์, 2558 : 1-8) ซึ่งปัญหาดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตการทำงาน เพื่อให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข เป็นครูที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถพัฒนานักเรียนซึ่งเป็นสามเณรให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระศาสนา และเป็นพลเมือง ที่ดีของประเทศชาติ

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน

คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life) นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการทำงานอย่างมาก หากบุคคลมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีแล้ว ก็ยังผลให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ด้วยเหตุนี้จึงได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษา และได้ให้แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานไว้หลายทศวรรษ ดังนั้นจิราวรรณ เสนาลอย (2556 : 65) กล่าวว่า การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ได้เริ่มขึ้นในระหว่าง ค.ศ. 1960 ต่อเนื่องถึง ค.ศ. 1970 โดยเป็นการศึกษาที่สืบเนื่องจากความไม่พอใจของพนักงาน ต่อระบบการทำงานในอาชีพของตนใน ค.ศ. 1972 มีการสัมมนาระหว่างชาติที่กรุงนิวยอร์กได้มีการเสนอแนวคิดใหม่ที่เรียกกันว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Working Life, QWL) หลังจากนั้นมาแนวคิดนี้ก็แพร่กระจายไปทั่วโลกปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ ได้พยายามเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการทำงานโดยมีเป้าหมาย เพื่อลดความตึงเครียดทางจิตใจของลูกจ้าง และเพิ่มความพึงพอใจในงานที่ทำประเทศที่ทดลองใช้แนวคิดนี้อย่างจริงจัง คือ สหรัฐอเมริกาสวีเดน และญี่ปุ่นนอกจากนี้ Lehrer (1982 : 327) ได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ไปใช้เป็นครั้งแรกในประเทศอุตสาหกรรม โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาแรงงานที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น การปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานให้ดีขึ้นเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1960 โดยเฉพาะในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1970-1979 ได้เกิดสถานการณ์ที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหาร และฝ่ายลูกจ้างไม่มีความเข้าใจกันซึ่งต้องหาวิธีแก้ปัญหาแรงงาน ของกลุ่มอุตสาหกรรมนั้น ปัญหาแรงงานของแต่ละกลุ่มย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละสังคมว่ามีสิ่งใด เจือปนใดเป็นปัญหา ประเทศในยุโรปได้ปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยผ่านข้อเรียกร้องทางกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องงานและวิธีการดำเนินการ ร่วมกันระหว่างลูกจ้างและฝ่ายบริหาร ในการยอมรับร่วมกันถึงความปรารถนา และความเอาใจใส่ต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าคุณภาพชีวิตการทำงาน มีความสำคัญเพื่อทำให้ผู้ใช้แรงงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น โดยการปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน ควรผ่านข้อเรียกร้องทางกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องงาน และวิธีการดำเนินการร่วมกันระหว่างลูกจ้างและฝ่ายบริหาร ในการยอมรับร่วมกันถึงความปรารถนา และความเอาใจใส่ต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน

ความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 5) ให้ความหมายของครูว่า บุคคลซึ่งทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับเขมิกา สาร (2556 : 17) ได้ให้ความหมายของครูว่า บุคคลที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำ หรืออำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียน ในสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นรัฐหรือเอกชน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีการศึกษาที่เป็นพิเศษในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่สามารถให้บุคคลอื่น ๆ เกิดความเจริญงอกงามหรือพัฒนาก้าวหน้าได้ และเป็นบุคคลที่สำเร็จหลักสูตรวิชาชีพจากสถาบันฝึกหัดครู และการฝึกอบรมนั้นได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ โดยการมอบประกาศนียบัตรทางการสอนให้แก่บุคคลนั้น เป็นผู้ที่มีจิตใจดีงาม ผู้ควรเคารพ หรือผู้ที่ทุกคนให้ความนับถือ และคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นลักษณะการทำงานที่ตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของบุคคล โดยพิจารณาจากคุณลักษณะ แนวทางความเป็นบุคคล สภาพตัวบุคคลหรือสังคม Carrell, Kuzmits & Elbert (1992 : 27) อธิบายความหมายคุณภาพชีวิตการทำงาน ว่าการพยายามที่จะทำให้ความต้องการส่วนบุคคลของพนักงานได้รับการสนองตอบในการทำงานของพวกเขา และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานนั้น องค์การสามารถทำได้ทั้งด้านสังคม และด้านความรับผิดชอบในเชิงจริยธรรม โดยโครงการคุณภาพชีวิตการทำงานนั้น จะเน้นการสร้างความสะดวกสบาย สภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย และโดยเฉพาะพยายามสร้างให้พนักงานมีความสุขกับการทำงานเหมือนกำลังเล่นสนุกอยู่กับเพื่อน ทำให้พนักงานมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีชีวิตชีวา มีความคิดสร้างสรรค์ที่ดี ส่งผลไปสู่การมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น และช่วยเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับกมล ฤทธวงศ์ (2556 : 26) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครู หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันออกไป ตามมิติของการรับรู้และค่านิยมของแต่ละบุคคล ในด้านคำตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพความก้าวหน้า และความมั่นคงในงานโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล การบูรณาการทางสังคม ประชาธิปไตยในองค์การ ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

จากความหมายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูดังกล่าวข้างต้น สรุปว่าความรู้สึกที่ดีของครูที่มีต่อการทำงานในโรงเรียน เพราะได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างเหมาะสม มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่สามารถให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงามหรือพัฒนาก้าวหน้าได้ และส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานอย่างเต็มที่

ความสำคัญของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

เขมิกา สาร (2556 : 20) กล่าวถึงความสำคัญของครู ว่าครูเป็นผู้มีปัญญาและความรู้อย่างกว้างขวางโดยแท้จริง เป็นผู้กล่อมเกลอบรมสั่งสอนศิษย์อย่างต่อเนื่อง ตามพัฒนาการแต่ละวัยคอยปลูกฝังความรู้ ความคิด จิตใจ พัฒนาเยาวชน ให้มีความเจริญในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาเล่าเรียน หรือการประกอบอาชีพ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งส่งเสริมความมั่นคงทางศาสนา และวัฒนธรรม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ที่สำคัญช่วยพัฒนาชุมชน และประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไป กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 56) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครู ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับ ฉันทยรัตน์ ศรีข้า (2555 : 24) กล่าวว่าครูมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น พฤติกรรมการสอน คุณลักษณะของครู ความศรัทธาในวิชาชีพการพัฒนาตนเองและการวางแผน มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ของนักเรียนและอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนและถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนทั้งสิ้น และนิตพร บุญหนัก (2555 : 14) กล่าวถึงความสำคัญของครู ว่าครูเป็นอาชีพที่สำคัญ ครูนับเป็นปูชนียบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมาก ในการให้การให้การศึกษารับรู้ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์ ตลอดจนเป็นผู้มีความเสียสละ ดูแลเอาใจใส่สั่งสอนอบรมให้เด็กได้พบกับแสงสว่างแห่งปัญญา อันจะเป็นหนทางในการประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเอง รวมทั้งการนำพาสังคมประเทศชาติก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

เพราะฉะนั้นความสำเร็จของโรงเรียน ย่อมมาจากคุณภาพชีวิตการทำงานของครู รวมถึงความสำเร็จของโรงเรียน ย่อมมาจากคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ดังเช่นนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สามารถเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้พนักงาน และทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างน้อยที่สุดก็เกิดอัตราขาดงานที่ลดลง เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น จากการที่พนักงานมีส่วนร่วมและสนใจงานมากขึ้น ลดความเครียด อุบัติเหตุ และความเจ็บป่วยจากการทำงาน ซึ่งจะส่งผลถึงการลดต้นทุนด้านค่ารักษาพยาบาล รวมถึงต้นทุนค่าประกันด้านสุขภาพ การลดอัตราการเรียกร้องสิทธิจากการทำประกัน นอกจากนี้ความยืดหยุ่นของกำลังคนมีมาก และความสามารถในการสลับเปลี่ยนพนักงานมีมากขึ้น ซึ่งเป็นผลจากความรู้สึกในการเป็นเจ้าของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการทำงานที่เพิ่มขึ้น และอัตราการสรรหาและคัดเลือกครูดีขึ้น เนื่องจากความน่าสนใจเพิ่มขึ้นของสถานศึกษาจากความสำเร็จเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ดีของโรงเรียน ลดอัตราการขาดงานและการลาออกของครู โดยเฉพาะครูที่ดี และทำให้ครูรู้สึกสนใจงานมากขึ้น จากการให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การให้สิทธิออกเสียง การรับฟังความคิดเห็นของครู การเคารพสิทธิของครู Schuler, Beutell and Youngblood (1988 : 49) สอดคล้องกับสมยศ ชินโคตร (2557 : 121) กล่าวว่ามาตรการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของครู หมายถึง ผู้บริหารต้องมีแผนเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อช่วยสนับสนุนและพัฒนาให้ครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น ประกอบด้วย การจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม การจัดให้ครูมีความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี การสนับสนุนให้ครูมีความมั่นคงในการทำงาน และก้าวหน้าในวิชาชีพ การส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาสู่ความเป็นครูมืออาชีพ การส่งเสริมครูให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และชุมชน การสนับสนุนครูให้สามารถใช้เวลาได้อย่างสมดุล และการเสริมสร้างครูให้มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์การศึกษาของโรงเรียน

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครูนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะครูเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างมาก ในการให้การศึกษาเรียนรู้ ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์ตลอดจน ดูแลเอาใจใส่สอนอบรมให้เด็กได้พบกับแสงสว่างแห่งปัญญา อันจะเป็นหนทางในการประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเอง รวมทั้งการนำพาสังคมประเทศชาติก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง เมื่อครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีแล้ว จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อครูและโรงเรียนควบคู่กัน กล่าวคือ ครูจะเกิดความพึงพอใจในการทำงาน มีขวัญและกำลังใจ รวมทั้งมีความมุ่งมั่นในการทำงานตามที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของครูที่มีต่อการทำงานในโรงเรียน เพราะได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างเหมาะสม มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน สังเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ Bruce and Blackburn (1992 : 15-16), ประเสริฐ สุภภูมิ (2557 : 59), พิศ ศรีสวัสดิ์ (2557 : 102), วรณพิมพ์ พนมมณกุล (2557 : 104) และชัยสิทธิ์ สุวรรณน้อย (2558 : 54) ประกอบด้วย

1. ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม หมายถึง การที่ครูได้รับรายได้และผลตอบแทนที่เพียงพอในการดำรงชีวิต และสอดคล้องกับมาตรฐานที่ยอมรับกันโดยทั่วไป รวมถึงสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากเงินเดือนหรือค่าตอบแทน เช่นสวัสดิการต่าง ๆ ค่าค่ากับความตั้งใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ โดยครูมีความรู้สึกว่ามีค่าเหมาะสม เพียงพอและเป็นธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ ตำแหน่ง ความรับผิดชอบ ลักษณะงาน และการปฏิบัติงาน ที่มีระดับการปฏิบัติงานคล้ายกัน

2. โอกาสได้รับการพัฒนาและใช้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ โดยการศึกษาอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ การเรียนรู้จากการทำงาน การมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานของตนเองได้ เพื่อนำความรู้ความสามารถมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน รวมถึงการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้ตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

3. สภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย หมายถึง สถานที่และสภาพแวดล้อมที่ครูปฏิบัติงานมีความเหมาะสม มีแสงสว่างที่เพียงพอ มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ปราศจากเสียง และกลิ่น มีความแข็งแรง มั่นคง ปลอดภัย วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้มีอย่างเพียงพอ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับลักษณะงาน

4. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน หมายถึง ครูได้รับการส่งเสริมให้เพิ่มขีดความสามารถของตนเอง ได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนในการทำงานอย่างเต็มที่ และมีการพัฒนาทักษะการทำงานให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น มีโอกาส

ที่จะได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถจนประสบผลสำเร็จในหน้าที่การทำงานให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน สมาชิกครอบครัวหรือผู้เกี่ยวข้องตามที่มุ่งหวัง และสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ว่ามีความมั่นคง ไม่ถูกโยกย้ายหรือเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบ จนขาดความมั่นใจในงานที่รับผิดชอบ

5. ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว หมายถึง ภาวะที่ครูมีความพึงพอใจกับลักษณะงาน และปริมาณงานที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิต มีความสมดุลระหว่างช่วงเวลาปฏิบัติงานกับช่วงเวลาอิสระจากงาน มีช่วงเวลาที่ได้คลายเครียดจากภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสม

6. การมีส่วนร่วมในการทำงานและความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น หมายถึง ครูได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหาร และเพื่อนครูให้โอกาสแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ ตามสิทธิในขอบเขตงานที่ได้รับมอบหมาย โดยมีความสัมพันธ์อันดี และเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานทุกคน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ประกอบด้วยค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม โอกาสได้รับการพัฒนาและใช้ความสามารถของตนเอง สภาพแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว และการมีส่วนร่วมในการทำงาน และความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าผลย่อมเกิดแต่เหตุ ผลจะเป็นเช่นใดย่อมเนื่องมาจากเหตุ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู หมายถึง สิ่งที่เป็นสาเหตุทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของครูดีขึ้น ประกอบด้วย บรรยากาศองค์การ วัฒนธรรมองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การ ดังนี้

1. บรรยากาศองค์การ หมายถึง การรับรู้ที่มีต่อการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคลากร และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานขององค์การ กระบวนการทำงานในองค์การที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในองค์การ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามที่กำหนดไว้ สังเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ Litwin and Stringer (1968 : 81-82) และประเสริฐ สุภูมิ (2557 : 49) ประกอบด้วย

1.1 โครงสร้างองค์การ หมายถึง สิ่งที่ครูรับรู้เกี่ยวกับนโยบาย โครงสร้างงาน ลักษณะงาน การแบ่งสาย การดำเนินงาน รวมไปถึงกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และการติดต่อสื่อสารตามสายบังคับบัญชา ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

1.2 ความอบอุ่นและการให้ความสนับสนุน หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพของบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียน รวมถึงความร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างเป็นมิตร การทำงานเป็นทีม และได้รับการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน ทั้งด้านความก้าวหน้า การพัฒนา และการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

1.3 ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง การที่ครูรับรู้และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย จนงานสำเร็จและเกิดผลดีเชื่อถือได้รวมทั้งความมีอิสระในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

1.4 การให้รางวัล หมายถึง การรับรู้ของครูเกี่ยวกับรางวัลที่เป็นสิ่งจูงใจให้ปฏิบัติงาน เช่น การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง การยกย่องชมเชย ตลอดจนความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ และการสนับสนุนให้ก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

1.5 มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง การรับรู้ของครูเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และแนวทางในการทำงาน ทำให้เกิดความเข้าใจ และยึดถือในหลักปฏิบัติให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

2. วัฒนธรรมองค์การ หมายถึง ค่านิยมความเชื่อทัศนคติความคิด ที่สมาชิกทุกคนในองค์การรับรู้ร่วมกัน โดยสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรม ทำให้เกิดความเชื่อมั่นความร่วมมือ การติดต่อประสานความสัมพันธ์และการมีเป้าหมายร่วมกัน ในความสำเร็จขององค์การ สังเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ Sergiovanni and Starratt (1988 : 107-109), พิศ ศรีสวัสดิ์ (2557 : 101) และละคร เขียนขานาง (2557 : 103) ประกอบด้วย

2.1 การมอบอำนาจ หมายถึง การที่ผู้บริหารได้กำหนดกรอบการทำงาน จัดวางครูให้เหมาะสมกับการทำงาน ตรงตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด มีการกระจายอำนาจ และมีอิสระในการทำงาน เปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน

2.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีการตัดสินใจปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยมีกระบวนการใช้เหตุผลในการพิจารณา วิเคราะห์โดยกำหนดจากทางเลือกหลาย ๆ ทางเลือก คำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และได้รับผลกระทบโดยตรงจากการตัดสินใจนั้น

2.3 ความไว้วางใจ หมายถึง การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสครูได้เลือกปฏิบัติงาน ตามความรู้ความสามารถ และความต้องการของตน เชื่อมั่นในศักยภาพที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย มีการสื่อสารแบบเปิดเผยความรู้สึกที่ดีต่อกัน สร้างบรรยากาศการปฏิบัติงานที่เต็มไปด้วยความไว้วางใจกัน ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน และมีการยอมรับซึ่งกันและกัน

2.4 ความมีคุณภาพของงาน หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาด้วยการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา ครูสามารถปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยมีการสร้างแรงจูงใจและบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

2.5 การยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน หมายถึง การที่ผู้บริหารเห็นคุณค่าในความคิดเห็น ความรู้ความสามารถของบุคลากร ส่งเสริมการแสวงหาแนวคิดที่ดี และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน มีการยกย่องชมเชยในผลงานความสำเร็จของบุคลากร และบุคคลภายนอกให้การสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.6 ความเอื้ออาทร หมายถึง การที่ผู้บริหารให้การดูแลเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของบุคลากร ทั้งด้านการงาน และส่วนตัว สนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้าทางอาชีพของบุคลากร จัดสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลให้กับบุคลากร ในสถานศึกษาอย่างเป็นธรรม

3 ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ความรู้สึกชอบ พอใจ หรือมีเจตคติทางบวกต่องาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทำให้เต็มใจที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ สังเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ Herzberg, Mausner and Synderman (1959 : 110-111), ปุญศรีสมิ์ สังข์เอี่ยม (2558 : 97) และอุษณี โกพลรัตน์ (2558 : 7) ประกอบด้วย

3.1 ลักษณะงานที่ปฏิบัติ หมายถึง รูปแบบงานที่ครูรับผิดชอบมีความท้าทาย ความน่าสนใจ ปริมาณพอเหมาะ พอดี และตรงกับความรู้ความสามารถ ความถนัด เปิดโอกาสให้ส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติ และร่วมรับผล สามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมประสบการณ์ในการทำงาน ทำหายกระตุ้นให้อยากปฏิบัติงาน และเป็นงานที่ท้าทายภูมิปัญญา

3.2 การบังคับบัญชา หมายถึง การที่ผู้บริหารมอบหมายงาน การควบคุมกำกับติดตาม นิเทศ การประเมินผล การปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมอบอำนาจในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ให้ความเสมอภาคแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยยึดถือระเบียบและเหตุผลเป็นสำคัญ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

3.3 สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน หมายถึง อาคารสถานที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของครู ในการจัดการเรียนการสอน มีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ ส่งผลให้การทำงานของครูดำเนินไปด้วยความมีประสิทธิภาพ

3.4 ความต้องการได้รับการนับถือและยกย่อง หมายถึง ครูมีความภูมิใจในเกียรติศักดิ์ศรีที่ได้รับจากงานที่ปฏิบัติ การได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ในรูปแบบของการยกย่องชมเชย การแสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการยอมรับในความสามารถ

4. ความผูกพันต่อองค์การ หมายถึง ความรู้สึกของครูว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ มีทัศนคติทางบวกต่อองค์การ มีความตั้งใจทำงานทั้งงานในหน้าที่และงานที่นอกเหนือหน้าที่ตน เพื่อช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย มีความภาคภูมิใจและเต็มใจที่จะอุทิศตน เพื่อผลประโยชน์ขององค์การ ตลอดจนมีความต้องการที่จะเป็นสมาชิกขององค์การ ตลอดไป โดยไม่คิดที่จะลาออกจากองค์การ Steers and Porter (1991 : 79), กาญจนา บุญเพลิง (2552 : 103) และ เอกลักษณ์ เพ็ญสา (2558 : 18) ประกอบด้วย

4.1 การยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ หมายถึง ครูมีความเชื่อมั่น ยอมรับ ศรัทธาในเป้าหมาย กระบวนการบริหาร และค่านิยมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับโรงเรียน ยอมรับในแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้สำเร็จเป้าหมาย และมีความเชื่อว่าโรงเรียนที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่เป็นองค์กรที่ดีที่สุด จนทำให้เกิดความภาคภูมิใจในโรงเรียนของตน

4.2 ความพยายามทุ่มเทและเต็มใจในการปฏิบัติงานเพื่อองค์กร หมายถึง ครูมีความตั้งใจ มุ่งมั่น ทุ่มเทที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ

4.3 ความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร หมายถึง ครูมีความต้องการที่จะปฏิบัติงานในโรงเรียนด้วยความศรัทธา ผูกพัน และภาคภูมิใจ โดยไม่คิดที่จะลาออกจากการเป็นสมาชิกของโรงเรียน แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารงาน หรือเปลี่ยนตำแหน่งงานใหม่

สรุปผล

คุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานในโรงเรียน หากได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างเหมาะสม มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน ต้องมีองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ประกอบด้วย ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม โอกาสได้รับการพัฒนาและใช้ความสามารถของตนเอง สภาพแวดล้อมที่เอื้อสุขลักษณะและปลอดภัย ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว และการมีส่วนร่วมในการทำงานและความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วยบรรยากาศขององค์กร วัฒนธรรมองค์กร ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากันนโยบายการบริหารงานบุคคล และการพัฒนาองค์การทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้บุคลากรครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี จะนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมล ฤกษ์วงศ์. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- กรกฎ แสงเกตุ. (2556). วัฒนธรรมองค์กรคุณภาพชีวิตการทำงานของกำลังพลวิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2552). แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. 2553 – 2562). นครปฐม: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กาญจนา บุญเพลิง. (2552). คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเทศบาล จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- เขมิกา สาร. (2556). คุณภาพชีวิตในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- จิราวรรณ เสนาลอย. (2556). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ชัยสิทธิ์ สุวรรณน้อย. (2558). *คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการทหารอากาศกองบิน 21 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ณัฏฐฉลดา รัตนคช. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ต้นหยง ชุนศิริทรัพย์. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัทนิตพอยน์ จำกัด*. ค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธัญญารัตน์ ศรีข้า. (2555). *คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและพนักงานครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี และสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- นิตพร บุญหนัก. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ละคร เขียนขานาจ. (2557). *วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเสริฐ สุภภูมิ. (2557). *บรรยากาศองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของนักวิชาการสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญขรสมิ์ สังข์เยี่ยม. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิศ ศรีสวัสดิ์. (2557). *วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย และประเมินผลการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2558). *บทบาทของครูในอนาคต: เตรียมผู้เรียนให้สอนตนเองได้ต่อไป*. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 1(1), 1-8.
- วรรณพิมพ์ หนูมกฏ. (2557). *สุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สมยศ ชินโคตร. (2557). *การพัฒนามาตรการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสัสมณฑล*. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. สารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุษณิ โกพลรัตน์. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโรงแรม อิมพีเรียล จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เอกลักษณ์ เพียสา. (2558). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีของครูในโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดมหาเถรสมาคม*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร และพัฒนาการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Bruce, W. M. and Blackburn, J. W. (1992). *Balancing job satisfaction & performance: A Guide for Human Resonrce Professionals*. Westport: Quorum Books.
- Cascio, W. F. (1998). *Managing human resource: Productivity, Quality of working lifeprofits*. Boston: McGraw-Hill.

- Carrell, M. R., Kuzmits, F. E. and Elbert, N. F. (1992). *Personnel/Human resource management* (4th ed.). New York: Macmillan.
- Hackman, J. R. and Sutte, L. J. (1998). *Improving life at work: Behavior science approaches to organizational change*. California: Goodyear Publishing.
- Herzberg, F. B., Mausner, B. and Synderman, B. (1959). *The motivation to work*. New York: John Wiley and Sons.
- Hodgetts, R. M. (1993). *Modern human relation at work* (5th ed.). Fort Worth, TX: Dryden Press.
- House, E. F. and Cummings, T. G. (1985). *Organization development and change*. Minnesota: John Wiley and Sons.
- Lehrer, R. N. (1982). *Participative productivity and quality of work life*. Englewood Cliffs NJ: Prentice-Hall.
- Litwin, G. H. and Stringer, R. A. Jr. (1968). *Motivation and organizational climate*. Boston: Harvard University.
- Schuler, R. S., Beutell, N. J. and Youngblood, S. A. (1988). *Effective Personal Management* (3rd ed.). Minnesota: Minnesota Nest Publishing.
- Sergiovanni, T. J. and Starratt, R. J. (1988). *Supervision: human perspectives*. New York: McGraw-Hill.
- Steers, R. M. and Porter, L. W. (1991). *Motivation and work behavior* (5th ed.). New York: McGraw-Hill.

ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชนในกลไกการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสัญญาของไทย

The Relationship between Private Law and Public Law in Consumer Protection Mechanism on Contract in Thailand

สุทธิชัย หล่อตระกูล¹, ฤทธิญา นารินทร์รักษ์², นัธวาทน์ พรหมภักดี³, กรณ์ณเศรษฐ์ ชินมawangศ์⁴ และ รุณทิกา เคยสนิ⁵
Suttichai Loewtrakool¹, Kritsada Narinrak², Nathawat Prompakdee³, Konnaset Chinmahavong⁴
and Runtika Keoisani⁵

Received : 1 ก.ค. 2562
Revised : 24 ม.ค. 2563
Accepted : 27 ม.ค. 2563

บทคัดย่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจในกิจกรรมทางบริโภคอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายเอกชน ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องของหลักกฎหมายทรัพย์สิน หลักกฎหมายสัญญาและหลักกฎหมายละเมิด ซึ่งในระบบการค้าเสรี (Laissez Faire) ที่มีระบบกฎหมายเอกชนเป็นเครื่องมือจัดการนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ กลับไม่สามารถคุ้มครองสิทธิและรักษาความเป็นธรรมให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ ผู้ประกอบธุรกิจได้อาศัยหลักกฎหมายเอกชน เป็นช่องทางในการจัดทำสัญญาฝ่ายเดียว เพื่อเอารัดเอาเปรียบและแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภค ซึ่งขาดอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ ขาดความรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนและครบถ้วน เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ และขาดประสิทธิภาพ ในการรวมกลุ่ม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมการบริโภค โดยการปรับเปลี่ยนจากแนวคิด เศรษฐกิจเสรีนิยม มาสู่แนวคิดเศรษฐกิจรูปแบบรัฐสวัสดิการ (Welfare State) โดยในบทความนี้ขอเสนอทฤษฎี กฎหมายสัญญาและวิวัฒนาการบทบาทของรัฐในการแทรกแซงนิติสัมพันธ์ ด้านสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ รวมไปถึงสภาพข้อเท็จจริงนิติสัมพันธ์ด้านสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจในปัจจุบัน และขอบเขตรูปแบบของรัฐ ในการแทรกแซงนิติสัมพันธ์ด้านสัญญาในกิจกรรมการบริโภค ตลอดจนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายเอกชน กับกฎหมายมหาชนในกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาของไทย

คำสำคัญ : การคุ้มครองผู้บริโภค, กฎหมายสัญญา, กฎหมายเอกชน

Abstract

A relationship between a consumer and a businessperson in consumption activities is based on the private law under The Commercial and Civil Code, especially the property law. Contract law and tortious law principle those in the Laissez Faire system which private law is the tool in managing the legal relationship between the consumer and the businessperson. However, they cannot sufficiently protect the rights and preserve the justice to the consumer. The businessperson applies the private law as the way to make a unilateral contract in order to take advantage and exploit benefits from the consumer

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อีเมล: suttichai.la@udru.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

⁵ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹ Associate Professor Dr, of Faculty of Humanities and Social Science Udonthani Rajabhat University,
Email: suttichai.la@udru.ac.th

² Lecturer of Faculty of Humanities and Social science Udonthani Rajabhat University

³ Lecturer of Faculty of Humanities and Social science Udonthani Rajabhat University

⁴ Lecturer of Faculty of Humanities and Social science Udonthani Rajabhat University

⁵ Lecturer of Faculty of Humanities and Social science Udonthani Rajabhat University

who lacks the economic bargaining power, correct and complete information regarding a product or a service and also the effectivel gathering into a group of the consumers. Therefore, it is the State's duty to have a role in consumption activities by changing the Laissez Faire concept to the Welfare State concept. In this regard, this article introduces the private law theory and the evolution of the State's role in intervening legal relationship between the consumer and the businessperson regarding their contract, including the current fact of legal relationship on the contract between the consumer and the busiperson and a form of State's intervention in legal relationship on contract in consumption activities. Lastly, it also analyzes the relationship between the private law and the public law in a consumer protection mechanism on contract in Thailand.

Keywords: Consumer Protection, Contract Law, Private Law

บทนำ

ประเทศไทยดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจระบบการค้าเสรี (Laissez Faire) โดยรัฐปล่อยให้เอกชนดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างกันเองได้อย่างเสรี ภายใต้หลักปรัชญาเสรีนิยม (Liberalism) และหลักปัจเจกชนนิยม (Individualism) ที่รัฐยึดหลักการเคารพกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหลัก ความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนาและหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนาของเอกชน ซึ่งรัฐจะดำเนินการควบคุมระบบเศรษฐกิจด้วยความระมัดระวังอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้กระทบต่อเอกชน สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจในกิจกรรมทางบริโภค ก็เป็นไปอย่างสอดคล้องกับปรัชญาดังกล่าวเช่นกัน โดยมีหลักการพื้นฐานของกฎหมายเอกชนภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องของหลักกฎหมายทรัพย์สิน หลักกฎหมายสัญญา และหลักกฎหมายละเมิด ทั้งนี้ หลักกฎหมายสัญญาจะเปิดกว้างเพื่อให้เอกชน สามารถกำหนดข้อตกลงทำสัญญาตามเจตนาของตนภายใต้กรอบความชอบด้วยกฎหมาย และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยรัฐมีเครื่องมือสำหรับบังคับหรือรับรองสิทธิของเอกชนดังกล่าวภายใต้บทบัญญัติประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง อย่างไรก็ตาม แนวคิดเศรษฐกิจระบบการค้าเสรี (Laissez Faire) มักจะนำไปสู่สภาวะของการแข่งขันกันเอง ระหว่างผู้ประกอบการเพื่อแสวงหากำไรและครอบครองส่วนแบ่งตลาด ส่งผลให้ระบบตลาดล้มเหลวและเกิดการผูกขาดตามมา ทำให้รัฐต้องเข้ามาแทรกแซงระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดความสมดุลและรักษาระบบการแข่งขันเสรี เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นธรรม ขณะเดียวกันในด้านความสัมพันธ์ระดับปัจเจกบุคคล ระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจนั้น ปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ค้นคว้าวิจัยและพัฒนาการความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอันสมัย ตลอดจนวิทยาการด้านการบริหารจัดการและการตลาดมาใช้ในระบบการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ ทำให้มีสินค้าและผลิตภัณฑ์จำนวนมากออกมาสู่ท้องตลาดมีระบบการกระจายสินค้าและการจัดจำหน่ายที่เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคทั่วไป พร้อมกับการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่สลับซับซ้อนเพื่อให้ผู้บริโภคติดต่อกับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของตน ประกอบกับสถาบันการเงินได้มีการออกนวัตกรรมสินเชื่อหรือเครดิตรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมอำนาจซื้อของประชาชน ขณะเดียวกันก็กระตุ้นการตัดสินใจของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าหรือบริการได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี ในสถานการณ์ปัจจุบันภายใต้ระบบการค้าเสรี (Laissez Faire) ที่มีระบบกฎหมายเอกชนเป็นเครื่องมือสำหรับจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ กลับไม่สามารถจะคุ้มครองสิทธิและรักษาความเป็นธรรมให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากผู้ประกอบการได้อาศัยหลักกฎหมายเอกชน เป็นช่องทางในการจัดทำสัญญาฝ่ายเดียวเพื่อเอารัดเอาเปรียบและแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภค ซึ่งอยู่ในฐานะขาดอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจและขาดความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ต้องชัดเจนและครบถ้วนเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ตลอดจนขาดประสิทธิภาพในการรวมกลุ่ม ดังนั้น เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมการบริโภค โดยการปรับเปลี่ยนจากแนวคิดเศรษฐกิจเสรีนิยมเดิม มาสู่แนวคิดเศรษฐกิจรูปแบบรัฐสวัสดิการ(Welfare State) เพื่อรัฐจะสามารถเข้ามาแทรกแซงระบบเศรษฐกิจและช่วยยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ ในการเข้าทำสัญญาบริโภคให้มีความใกล้เคียงกัน เพื่อคุ้มครองประโยชน์หรือสิทธิของผู้บริโภค โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายในลักษณะผสมผสานความสัมพันธ์ระหว่าง กฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชน สำหรับใช้เป็นกลไกหรือเครื่องมือในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา

ในบทความนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในประการแรก คือ นำเสนอทฤษฎีกฎหมายสัญญา และวิวัฒนาการบทบาทของรัฐ ในการแทรกแซงนิติสัมพันธ์ด้านสัญญาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจ ประการที่สอง วิเคราะห์สภาพข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ นิติสัมพันธ์ด้านสัญญาของผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจในปัจจุบัน ประการที่สาม พิจารณาขอบเขตและรูปแบบของรัฐ ในการแทรกแซงนิติสัมพันธ์ด้านสัญญาในกิจกรรมการบริโภคและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายเอกชนกับกฎหมาย มหาชนในกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาของไทย

ทฤษฎีกฎหมายสัญญาและวิวัฒนาการบทบาทของรัฐในการแทรกแซงนิติสัมพันธ์

ด้านสัญญาของผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจ

1. ทฤษฎีกฎหมายสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค

ในกิจกรรมการบริโภคสินค้าหรือบริการของปัจเจกชน มีหลักกฎหมายสำคัญที่คุ้มครอง เช่น กฎหมาย มหาชนซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองปัจเจกชน และกฎหมายเอกชน โดยเฉพาะการอาศัยนิติสัมพันธ์ด้านสัญญา เพื่อเป็น เครื่องมือเพื่อบรรลุมุ่งประสงค์ในการบริโภค ซึ่งนิติสัมพันธ์ทางสัญญาได้รับรองไว้โดยปรัชญาและทฤษฎีกฎหมายดังนี้

1.1 หลักปรัชญาเสรีนิยม (Liberalism) ในทางวิชาการเศรษฐศาสตร์ใช้คำว่า Liberalization คือ แนวคิด ที่เปิดโอกาสให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างเสรีตามกลไกตลาด โดยปราศจากการแทรกแซง หรือการควบคุม การปล่อยเสรีในระดับประเทศ เช่น การยกเลิกระบบผูกขาดจึงเห็นได้จากความสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่าง เอกชนด้วยกันเอง โดยรัฐให้ความเคารพเสรีภาพของเอกชนที่จะไม่เข้ามาแทรกแซง เพราะเชื่อว่าเสรีภาพของปัจเจกชนทุกคน เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ทุกคนย่อมหวงแหน และพร้อมจะปกป้องหรือรักษาประโยชน์ของตน เคียงคู่กับการไม่ล่วงเกินเข้าไปในเสรีภาพ ของบุคคลอื่น

1.2 หลักปรัชญาปัจเจกชนนิยม (Individualism) ในช่วงศตวรรษที่ 18 ได้เกิดหลักปรัชญาปัจเจกชนนิยม (Individualism) อันเป็นผลจากการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ ในทางเศรษฐศาสตร์ได้ให้ความหมายของ Individualism ว่าแนวคิดที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ปัจเจกบุคคลหรือเอกชน มีสิทธิเสรีภาพในการครอบครองทรัพย์สิน หรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐ เว้นแต่การแทรกแซงนั้นเป็นไปเพื่อความมั่นคงของประเทศ และรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอาจกล่าวได้ว่า การนิยมความเป็นปัจเจกหรือมองว่า ปัจเจกชนแต่ละคนมีเสรีภาพที่จะทำอะไรได้ด้วยตนเอง รัฐมีหน้าที่ต้องยอมรับรองให้เป็นไปตามความต้องการของแต่ละบุคคล ถือว่าบุคคลแต่ละคนมีเสรีภาพที่จะทำสัญญาผูกมัดตนเองได้ และเสรีภาพของเขาจะถูกจำกัดได้ก็แต่ด้วยการใช้เสรีภาพ ของเขาเท่านั้น จากแนวคิดนี้ทำให้คนมีการทำสัญญามากขึ้น (ศันนกรณ โสทธิพันธุ์, 2552 : 257)

1.3 หลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนา (Autonomy of Will) เชื่อว่าเอกชนทุกคนมีเสรีภาพที่จะผูกนิติสัมพันธ์ ทางสัญญาด้วยอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน และรัฐไม่ควรเข้ามาแทรกแซงการทำสัญญาของเอกชน ดังนั้นปัจเจกชน จึงมีอิสระจะผูกพันตนเองต่อผู้อื่นตามที่ต้องการ โดยเจตนาเป็นตัวก่อให้เกิดสัญญาและเป็นตัวกำหนดเนื้อหาของข้อสัญญา ตลอดจนเป็นตัวกำหนดที่จะให้สัญญาผูกมัดบังคับแก่คู่สัญญารวมถึงปัญหาการตีความ (ดราฟท์ ธีระวัฒน์, 2542 : 12) หรืออีกนัยหนึ่งเรียกหลักนี้ว่าหลักอิสระในทางแพ่ง (Private Autonomy) หมายถึง อำนาจของเอกชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับ ขอบเขตทางกฎหมายของตนเองด้วยตนเอง ทั้งในทางส่วนตัวและในทางทรัพย์สิน และเป็นหลักพื้นฐานของการทำนิติกรรม ทุกชนิด (ศันนกรณ โสทธิพันธุ์, 2552 : 25-26)

1.4 หลักเสรีภาพในการแสดงเจตนา (Freedom of Contract) ถือว่าเจตนาของบุคคลมีความศักดิ์สิทธิ์ และอิสระ โดยบุคคลจะไม่ผูกพันในหนี้ที่เขาไม่ได้ตกลงยินยอมด้วย การมีเสรีภาพ คือ การที่บุคคลสามารถที่จะผูกมัดบังคับ ด้วยตัวของตัวเองโดยเฉพาะการผูกมัดตัวเองด้วยสัญญาที่สร้างขึ้น (ดราฟท์ ธีระวัฒน์, 2542 : 15) ทั้งนี้ หลักเสรีภาพในการแสดง เจตนามีความหมายเช่นเดียวกับหลักเสรีภาพในการทำนิติกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำนิติกรรมที่เข้ามามีบทบาท อยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นเรื่องในการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของนิติกรรม อาทิเช่น เสรีภาพในการกำหนดแบบของนิติกรรม เสรีภาพในการกำหนดวัตถุประสงค์ของนิติกรรม หรือแม้แต่เสรีภาพในการกำหนดเนื้อหาของนิติกรรม หรือการกำหนดผล ของนิติกรรมก็ตาม (ศันนกรณ โสทธิพันธุ์, 2552 : 27)

1.5 หลักประโยชน์สาธารณะ (Public Interest Theory) หมายถึง ความอยู่ดีกินดีโดยรวม (common well-being or general welfare) ในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญานั้น การแทรกแซงของรัฐในกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้น จะต้องตอบสนองหรือสอดคล้องกับความต้องการของสาธารณะชน โดยทฤษฎีประโยชน์สาธารณะต้องอยู่บนพื้นฐานความคิด

ทางด้านการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือ เมื่อใดที่รัฐควรเข้าไปแทรกแซงการดำเนินการทางธุรกิจของเอกชน เพื่อต้องการส่งเสริมหรือยกระดับสวัสดิการ และความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม รวมทั้งต้องให้ความคุ้มครองประชาชน ในฐานะผู้บริโภค ดังนั้น ภายใต้แนวคิดประโยชน์สาธารณะการกำกับดูแลของรัฐ ต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับ ประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก มิใช่อิงกับผลประโยชน์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือบางกลุ่มอุตสาหกรรม

ในทรรศนะของผู้เขียนเห็นว่าอิทธิพลของหลักปรัชญาเสรีนิยม และหลักปรัชญาปัจเจกชนนิยมเป็นแนวคิด ที่แพร่กระจายไปในโครงสร้างของสภาพสังคมและเศรษฐกิจในยุคศตวรรษที่ 18 โดยมีหลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนา และหลัก เสรีภาพในการแสดงเจตนา (Freedom of Contract) เป็นสิ่งช่วยค้ำจุนหรือเกื้อกูลในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของปัจเจกชน ซึ่งปรากฏเป็นรูปธรรมอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย และเป็นเครื่องมือจัดระบบความสัมพันธ์ ของเอกชนตั้งแต่ พ.ศ. 2466 จนถึงปัจจุบัน แต่หากปล่อยให้เอกชนดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามลำพัง อาจจะทำให้เกิดปัญหา เช่น ราคาสินค้าแพงเกินไปหรือต่ำเกินไป ดังนั้นหลักประโยชน์สาธารณะจึงเป็นเครื่องมือที่รัฐสมัยใหม่ สามารถนำมาใช้ เพื่อการแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในการป้องกันความเสียหายหรือเยียวยาความเดือดร้อนให้แก่ผู้บริโภค

2. วิวัฒนาการบทบาทของรัฐในการแทรกนิตสัมพันธ์ด้านสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ

2.1 บทบาทของรัฐในระบบการค้าเสรี (Laissez Faire) ในช่วงศตวรรษที่ 18-19 ได้มีแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ คนสำคัญ คือ Adam Smith กล่าวไว้ว่าภายในระบบเศรษฐกิจนั้นมี “มือที่มองไม่เห็น” (The invisible hand) หรืออีกนัยหนึ่ง คือ “กลไกตลาด” หรือ “กลไกตลาด” (“price mechanism” or “market mechanism”) จะนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากร ที่เหมาะสมที่สุด ทำให้มีการแข่งขันกันผลิตสินค้าและบริการที่สังคมต้องการ ผลประโยชน์ของปัจเจกชนสอดคล้องกับ ผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, 2552 : 19-20) ซึ่งมีอิทธิพลต่อบทบาทของรัฐที่ใช้นโยบายเศรษฐกิจ ระบบตลาดแข่งขันโดยเสรี (Laissez Faire) โดยปล่อยให้ตามธรรมชาติโดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐ แต่อดัมสมิทยังเห็น ว่ารัฐอาจจะต้องดูแลในบางเรื่องโดยเฉพาะในเรื่องความสงบเรียบร้อย สำหรับประเทศไทยในระยะแรกได้รับเอาแนวคิด ระบบตลาดแข่งขันแบบเสรี (Laissez Faire) มาใช้กำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจเช่นกัน ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-6 ที่เน้นการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้วยการลงทุนกระจายและการพัฒนาทางด้าน โครงสร้างพื้นฐานการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจน

ดังนั้น ในช่วงระยะแรกระบบเศรษฐกิจของไทยบทบาทของรัฐจึงเน้นให้ความสำคัญในเชิงโครงสร้าง ระดับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับระบบเศรษฐกิจมหภาค แต่ในเชิงโครงสร้างระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนด้วยกันนั้น รัฐยังคงปล่อยให้เอกชนสามารถผูกพันกันเองได้โดยเสรี ซึ่งมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นเครื่องมือสำหรับ จัดระบบความสัมพันธ์ทางสัญญาของเอกชน ไม่ว่าจะเป็นสัญญาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการบริโภคของประชาชนหรือไม่ก็ตาม โดยรัฐจะไม่เข้ามาแทรกแซงหลักความศักดิ์สิทธิ์และเสรีภาพในการทำสัญญาของเอกชน

2.2 ช่วงก่อนการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 รัฐได้ออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคทางอ้อม ตั้งแต่ พ.ศ. 2466 คือ พระราชบัญญัติมาตรการชั่งตวงวัด พ.ศ. 2466 เป็นการป้องกันการโกงปริมาณสินค้าที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยน กันอย่างเสรี กลไกทางกฎหมายสำหรับคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา ก็ยังคงอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายพื้นฐาน คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องสัญญาและละเมิด และประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 7 ความผิดเกี่ยวกับการปลอม และแปลง หมวด 3 ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร มาตรา 264-269, ลักษณะ 8 ความผิดเกี่ยวกับการค้า มาตรา 270-275, ลักษณะ 12 หมวด 3 ความผิดฐานฉ้อโกง มาตรา 341-348, หมวด 4 ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ มาตรา 349-351 โดยมีประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นเครื่องมือสำหรับใช้บังคับ เพื่อให้ได้มีผลบังคับตามสิทธิของเอกชนเมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้น โดยศาลเป็นผู้ชี้ขาด

2.3 ช่วงการใช้บังคับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2541 การตราพระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และเกิดสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่รับผิดชอบ ภายใต้กรอบของกฎหมายนี้ โดยมีขอบเขตการคุ้มครองผู้บริโภคที่สำคัญ ได้แก่ การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก และการคุ้มครองผู้บริโภคโดยประการอื่น คือ กรณีให้อำนาจดำเนินการเกี่ยวข้องกับสินค้า ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค โดยกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้บัญญัติเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาไว้ ดังนั้น นิตสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ ยังคงอยู่ภายใต้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

2.4 ช่วงออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ถึง ปัจจุบัน เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 คือ มีผู้บริโภคเป็นจำนวนมากได้ร้องเรียนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญากับผู้ประกอบการธุรกิจ ทำให้ต้องเพิ่มบทบัญญัติสำหรับคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญาไว้โดยเฉพาะโดยสาระสำคัญที่มีการเพิ่มเติมได้แก่นิยามศัพท์คำว่า “สัญญา” หมายความว่าความตกลงกันระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการธุรกิจ เพื่อซื้อและขายสินค้าหรือให้ และรับบริการและการกำหนดสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญาโดยให้มีคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา มีอำนาจหน้าที่ในการใช้มาตรการเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา

สภาพข้อเท็จจริงนิติสัมพันธ์ด้านสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการธุรกิจในปัจจุบัน

1. สาเหตุที่ทำให้นิติสัมพันธ์ด้านสัญญาเปลี่ยนไปในปัจจุบัน สภาพข้อเท็จจริงด้านสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการธุรกิจเปลี่ยนไปในปัจจุบัน พบว่ามาจากสาเหตุหลายประการ อาทิ

- การแข่งขันระบบการค้าเสรี (Laissez Faire) ทำให้ระบบตลาดล้มเหลวเกิดตลาดผูกขาด กล่าวคือ การที่ผู้ขายรายเดียวหรือกลุ่มเดียวเข้ามาครอบครองตลาด และมีอำนาจเหนือตลาด สามารถสร้างอิทธิพลด้านราคาสินค้า และด้านปริมาณสินค้าเพื่อให้ได้รับผลกำไร (Robert & Martin, 1999 : 9-10) และมีผลกระทบต่อกลุ่มอุปสงค์-อุปทาน ทำให้ปริมาณสินค้าที่ขายมีน้อยและราคาสูงขึ้น ก่อให้เกิดการบิดเบือนของราคาให้ต่างจากต้นทุน และยังมีผลทางด้านเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจและการเมือง เพราะผู้ผลิตรายใหญ่ที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ มักจะแสวงหาอิทธิพลทางการเมือง เพื่อค้าประกันหรือเพิ่มทุนผลประโยชน์ให้ตน หากรัฐบาลที่กำกับขัดผลประโยชน์ของผู้ผลิตก็อาจจะถูกก่อกวน จนไม่อาจมีเสถียรภาพอยู่ได้ (สุภัญญา นิธิกร, 2521 : 229-244)

- ผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์การโฆษณาและการตลาดแสวงหากำไร โดยนักวิชาการด้านโฆษณาและการตลาด เห็นว่าในการขายสินค้าหรือบริการ บทบาทของการโฆษณาและการตลาดมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลของสินค้าหรือบริการมากขึ้น เพราะการโฆษณาช่วยผู้บริโภคแก้ปัญหาในการแสวงหา และเลือกสินค้าให้คุ้มค่าที่สุด ในสายตาของผู้บริโภคแต่ละราย ที่ได้จ่ายเงินซื้อสินค้าสนองความต้องการของตน อีกทั้งการแข่งขันที่ไม่สมบูรณ์โฆษณาเป็นสิ่งจำเป็นในการบอกกล่าวกระจายข้อมูลด้านการตลาดให้แก่ผู้บริโภค สำหรับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ (เสรี วงศ์มณฑา, 2523 : 93-97) เนื่องจากระบบการค้าเสรี ที่บทบาทของรัฐให้ความเคารพเสรีภาพในการแสดงเจตนาทำสัญญาของเอกชน จึงเป็นช่องทางที่ผู้ประกอบการได้อาศัย หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาสำหรับจัดทำสัญญาฝ่ายเดียว เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคโดยกำหนดข้อตกลง จำกัดความรับผิดชอบตน และเงื่อนไขที่เป็นภาระตกหนักให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งผู้บริโภคไม่มีอำนาจต่อรองแต่ต้องรับเอาข้อสัญญานั้น เสมือนว่าตนจำยอมเข้าทำสัญญาโดยอยู่ภายใต้ความเสียหายในทรัพย์สินหรือบริการที่ตนอาจจะรับหากเกิดขึ้นในอนาคตเอาเอง

2. ลักษณะนิติสัมพันธ์ด้านสัญญาที่เปลี่ยนไป แม้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะเป็นเครื่องมือจัดระบบความสัมพันธ์ทางสัญญาของเอกชนและหลักกฎหมายสัญญา ที่มีรากฐานหลักความศักดิ์สิทธิ์และเสรีภาพในการแสดงเจตนา แต่สัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการธุรกิจในปัจจุบันพลวัตไปตามการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคม ทำให้รูปแบบของสัญญาเปลี่ยนไปเพราะมีรากฐานความไม่เท่าเทียมกัน ในอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจที่ผู้ประกอบการมีเหนือกว่าผู้บริโภค นิติสัมพันธ์ด้านสัญญาจึงมีคุณลักษณะดังนี้

- เป็นสัญญาสำเร็จรูป (Adhesion Contract) หรือสัญญามาตรฐาน (Standard Form Contract) เป็นสัญญาที่ไม่มีการกล่าวไว้ในประมวลกฎหมาย เป็นสัญญาที่เกิดขึ้นจากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นผู้กำหนดล่วงหน้าถึงข้อสัญญาฝ่ายเดียว เป็นสัญญาที่ก่อให้เกิดปัญหา ข้อสัญญาไม่เป็นธรรม (ดารพพร ธีระวัฒน์, 2542 : 32-33)

- เป็นสัญญาที่ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ได้ใช้ส่วนใหญ่โดยปรากฏจากข้อเท็จจริงในกิจการของธุรกิจขนาดใหญ่ จะมีการใช้สัญญาดังกล่าวกับประชาชนที่มาใช้บริการจำนวนมาก เช่น ธุรกิจสถาบันการเงิน ธุรกิจการซื้อขายบ้านจัดสรร ธุรกิจการซื้อขายคอนโดมิเนียม ธุรกิจให้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เป็นต้น เนื่องจากว่าผู้ประกอบการต้องการความสะดวกในการให้บริการลูกค้าและเป็นมาตรฐานเดียวกันที่ใช้ได้กับลูกค้าทุกราย

- เป็นสัญญาที่มีข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ เนื่องจากผู้ประกอบการต้องการจะปกป้องผลประโยชน์ของตน จึงอาศัยช่องทางในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยกำหนดข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบตนในสัญญาโดยที่ผู้บริโภคไม่ได้ร่วมร่างสัญญาด้วย ผู้บริโภคจะรับรู้ข้อตกลงดังกล่าวก็เมื่อ ได้ทำสัญญาหรือในบางครั้งอาจจะรับรู้

เมื่อตนถูกผู้ประกอบการได้ฟ้องร้องเป็นคดีแล้ว (สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์, 2529 : 117-130) อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงดังกล่าวอาจถือได้ว่า ผู้บริโภคไม่ประสงค์จะผูกนิติสัมพันธ์ และอาจขาดเจตนาที่ผูกพันตามข้อตกลงดังกล่าวในสัญญา

- เป็นสัญญาที่ผู้บริโภคขาดอำนาจต่อรอง กล่าวคือ ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกแสวงหาประโยชน์ เพราะข้อตกลงในสัญญาฝ่ายเดียวที่มีการให้อยู่ในประเภทธุรกิจต่าง ๆ ผู้ประกอบการจะกำหนดข้อตกลงเอารัดเอาเปรียบ และแสวงหาประโยชน์ กล่าวคือ หากเป็นธุรกิจสถานการณ์เงินมักจะเป็นเรื่องของการแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภคด้วยวิธีคิดดอกเบี้ยที่ไม่เป็นธรรมและเงื่อนไขการชำระหนี้ที่สลับซับซ้อนในลักษณะเพิ่มวงเงินกู้ให้ เป็นต้น

- เป็นสัญญาที่ผู้บริโภคยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ ตามที่ระบุไว้ในสัญญา กล่าวคือ แม้ว่าสัญญาทางธุรกิจเกี่ยวกับการบริโภคที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา ได้ออกประกาศควบคุมสัญญาในธุรกิจบางประเภทให้มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของรูปแบบและเนื้อหาสัญญานั้น ๆ แล้ว อาจทำให้ผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่ ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ทางกฎหมายไม่เท่ากัน จึงเป็นเรื่องยากสำหรับผู้บริโภคที่จะทำความเข้าใจภาษาทางเทคนิคกฎหมาย

ขอบเขตและรูปแบบของรัฐในการแทรกแซงนิติสัมพันธ์ด้านสัญญาในกิจกรรมการบริโภค

1. การเปลี่ยนแปลงแนวคิดรัฐสวัสดิการ (Welfare State) แนวคิดในการจัดตั้งรัฐสวัสดิการที่เกิดขึ้นและได้รับการยอมรับหลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เริ่มแพร่ขยายตัวจากยุโรปและอเมริกาเข้ามาสู่ประเทศในแถบเอเชีย เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ ลดช่องว่างความยากจน ส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (Robert, Bruce, Ruud and Henk, 1999 : 22) โดยเชื่อว่ารัฐสวัสดิการจะช่วยให้สังคมเจริญก้าวหน้า สำหรับประเทศไทยเริ่มนำแนวคิดรัฐสวัสดิการมาใช้ในนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเห็นได้ชัดเจนในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 รวมถึงรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ที่รัฐใช้ระบบเศรษฐกิจเสรีแต่ยังคงควบคุมกลไกตลาด ไม่ให้มีการผูกขาด ขณะเดียวกันก็ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้วย

2. ขอบเขตในการแทรกแซงขอบเขตของกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับการแทรกแซงของรัฐ มิใช่เป็นเพียงการออกกฎหมายเท่านั้น การแทรกแซงอาจเป็นการรบกวนสิทธิหรือค้ำจุนหรือทั้งสองอย่าง ซึ่งมีลักษณะที่รัฐแทรกแซงสองลักษณะ คือ 1) การแทรกแซงที่มีลักษณะทั่วไปที่ทำในระดับมหภาคกระทบถึงระบบเศรษฐกิจทั้งหมด ส่งผลโดยตรงต่อวงจรทางเศรษฐกิจทั้งหมด เป็นเรื่องของนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐ 2) การแทรกแซงเฉพาะเรื่อง เป็นการแทรกแซงส่วนใหญ่ของรัฐและมีผลกระทบถึงการดำเนินการทางเศรษฐกิจแต่ละกรณีโดยตรง (บุญศรี มีวงศ์ไธสง, 2555 : 259) ซึ่งการแทรกแซงของรัฐนั้นหากอยู่ในระดับที่มากเกินไป อาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ผลิตหรือผู้บริโภคได้ ภาครัฐจึงควรกระทำการแทรกแซงอย่างระมัดระวัง

3. มาตรการและกลไกทางกฎหมายในการแทรกแซงสัญญาเกี่ยวกับการบริโภค เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีข้อจำกัดไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาได้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้รัฐต้องออกกฎหมายพิเศษสำหรับคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา คือ ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบและไม่ได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา และผู้ประกอบการได้ใช้กลยุทธ์ทางการตลาด และการโฆษณาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้า และบริการผู้บริโภคไม่ทราบข้อมูลข่าวสารและความจริง เกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้า รวมถึงบริการต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ผู้ประกอบการได้ถือโอกาสอาศัยหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา จัดทำสัญญาเอาเปรียบผู้บริโภคเพราะมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่า

3.1 มาตรการเชิงป้องกัน มาตรการเชิงป้องกัน คือ แนวทางที่กำหนดขึ้นมาเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดทำสัญญาบริโภค ที่เป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค ขณะเดียวกันก็เป็นการที่รัฐเข้าแทรกแซงเจตนาของเอกชนในการทำสัญญา โดยมีวัตถุประสงค์จะยกระดับอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจของผู้บริโภคที่ด้อยกว่าให้ใกล้เคียงกัน คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 โดยมาตรการป้องกันในกฎหมายนี้ ประกอบด้วยกลไกสำหรับเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานภาครัฐใช้บังคับกับเอกชน ประกอบด้วยมาตรการก่อนทำสัญญาที่รัฐนำมาใช้ (มาตรา 35) ทวิ และมาตรการแทรกแซงเนื้อหาของสัญญาที่รัฐนำมาใช้ (มาตรา 35 ตรี มาตรา 35 จัตวา)

3.2 มาตรการเชิงเยียวยา มาตรการเชิงเยียวยา คือ กระบวนการในการทำให้ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือเสียเปรียบจากสัญญาบริโภคที่ผู้ประกอบการจัดทำขึ้น ให้สามารถบรรเทาผลร้ายนั้นไปในทางที่ดีขึ้น และเป็นธรรม คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2541 เป็นมาตรการที่รัฐแทรกแซงผลของสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ผิดกติกาที่กำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้นไว้ในสัญญาบริโภค โดยกฎหมาย

ได้กำหนดกรอบสำหรับให้อำนาจศาลใช้ดุลยพินิจในการตีความข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ให้มีผลบังคับได้เท่าที่เป็นธรรม (มาตรา 6, 7, 8 และมาตรา 10)

3.3 มาตรการระงับข้อพิพาท มาตรการระงับข้อพิพาทประกอบด้วย มาตรการที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ การระงับข้อพิพาทกันเองของผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ เช่น ระบบ Call Center หรือการปรับเปลี่ยนสินค้า เป็นต้น

ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งสามด้านนั้น ถือว่ารัฐได้เข้ามาแทรกแซงเสรีภาพในการทำสัญญาของเอกชน โดยอาศัยกฎหมายมหาชนกำหนดบทบาทหน้าที่ของรัฐ ที่จะต้องควบคุมการดำเนินกิจกรรมการบริโภค เพื่อคุ้มครองประชาชนที่มีฐานะอำนาจ ต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่า เพื่อไม่ได้รับความเดือดร้อนและสร้างปัญหาทางสังคมตามมา อีกทั้งการแทรกแซงของรัฐยังเป็นการสอดคล้องกับแนวคิดรัฐสวัสดิการ แต่อย่างไรก็ตาม ระดับการแทรกแซงของภาครัฐควรอยู่ในระดับที่เหมาะสม เนื่องจากการแทรกแซงจากภาครัฐที่มากเกินไป ก็ทำให้ระบบเศรษฐกิจของภาคเอกชนเกิดความเสียหายได้เช่นเดียวกัน

บทวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชน

กลไกการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาของไทย แม้ว่ารากฐานสำคัญของหลักกฎหมายเอกชนกับหลักกฎหมายมหาชน จะมีความแตกต่างทางแนวคิด ที่มาและโครงสร้าง รวมถึงบทบาทหน้าที่ของกฎหมายทั้งสองสาขาก็ตาม อย่างไรก็ตาม ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่ากิจกรรมการบริโภคนั้น มีโครงสร้างประกอบด้วยความสัมพันธ์หลักสามด้านกล่าวคือ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับผู้ประกอบธุรกิจ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับผู้บริโภค และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภคซึ่งกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาของไทย จะต้องให้ผู้บริโภคเป็นแกนกลางความสัมพันธ์ของทั้งสามส่วน โดยมีมาตรการทางกฎหมายสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของทั้งสามส่วนเข้าด้วยกันโดยการผสมผสานหลักกฎหมายมหาชนเข้ากับหลักกฎหมายเอกชน ในลักษณะส่งเสริมเกื้อกูลหรือค้ำจุนซึ่งกันและกัน แยกขาดจากกันไม่ได้ จึงจะทำให้การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชนตามลำดับ ดังนี้

1. กฎหมายมหาชนเป็นบทบัญญัติที่ใช้เสริมจุดด้อยในกฎหมายเอกชน เนื่องจากหลักพื้นฐานกฎหมายสัญญา ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีลักษณะคงที่ (Static) ในสถานะที่เป็นกฎหมายทั่วไปซึ่งกำหนดหลักการพื้นฐานอย่างกว้าง ๆ มีความยืดหยุ่นอย่างจำกัด ในขณะที่สัญญาที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการบริโภคนั้นมีลักษณะพลวัต (Dynamic) ตามความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม ทำให้มาตรการในคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นผู้บริโภคตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ยืดหยุ่นเพียงพอต่อความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเป็นไป ประกอบกับหลักพื้นฐานกฎหมายสัญญาจึงถูกใช้เป็นช่องทางให้ผู้ประกอบธุรกิจทำสัญญาฝ่ายเดียวเอาเปรียบได้ อีกทั้งบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญา ตามบทบัญญัติในเอกเทศสัญญา เช่น ซื้อขาย เช่าซื้อ และกู้ยืมเงิน เป็นต้น ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคเท่าที่ควร ดังนั้นการที่รัฐออกกฎหมายพิเศษเพื่อแทรกแซงการทำสัญญาของเอกชน โดยอาศัยอำนาจรัฐภายใต้หลักกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยเสริมจุดด้อยของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามที่ได้กล่าวมา เนื่องจากสามารถทำได้รวดเร็วกว่าการแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งจะทำให้เกิดความยุ่งยากเสียเวลามาก และไม่ยืดหยุ่น อีกทั้งกระทบต่อโครงสร้างทางกฎหมายแพ่งที่เป็นกฎหมายทั่วไป และมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบดีอยู่แล้ว

2. กฎหมายมหาชนเป็นฐานรับรองอำนาจรัฐในการใช้บังคับกฎหมายกับเอกชน เนื่องจากการออกกฎหมายพิเศษภายใต้หลักกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจมหาชน ทำให้รัฐต้องเข้ามาแทรกแซงความสัมพันธ์ทางสัญญาของเอกชน ดังนั้น การที่จะควบคุมการทำสัญญาในกิจกรรมการบริโภคนั้น กฎหมายจะต้องกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรภาครัฐ หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐอย่างชัดเจน เพราะกฎเกณฑ์ทางกฎหมายสำหรับคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญานั้นย่อมกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพื่อไม่ให้เกิดผลข้างเคียงที่รัฐจะต้องมาพิพาทกับเอกชน ดังนั้น การที่จะต้องใช้กฎหมายมหาชนเป็นเครื่องมือเข้ามาดำเนินการ จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

3. การรับรององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรเอกชน ด้วยกิจกรรมการบริโภคในด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งผู้บริโภคอยู่ในฐานะที่มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่า และขาดการรวมกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมอำนาจต่อรองให้มีความเข้มแข็งขึ้นนั้น รัฐจำเป็นต้องสนับสนุนให้องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรเอกชนได้รวมตัวกัน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองให้เข้มแข็งขึ้น และเพื่อเป็นช่องทางการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้บริโภคที่ถูกต้องเกี่ยวกับสินค้าและผลิตภัณฑ์หรือบริการ และสภาวะของกลไกตลาด รวมถึงการเฝ้าระวังการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรภาครัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ อีกทั้งการให้คำแนะนำแก่รัฐในการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแนวคิด

รัฐสวัสดิการ (State of Welfare) ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 มาตรา 75 ซึ่งรัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

4. กฎหมายมหาชนกับระบบกลไกระงับข้อพิพาททางสัญญา แม้ว่าสัญญาเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคจะมีรากฐานความสัมพันธ์ตามหลักความศักดิ์สิทธิ์และเสรีภาพในการแสดงเจตนาก็ตาม แต่ในสภาพความเป็นจริงยังมีเงื่อนไขอย่างอื่นหรือข้อเท็จจริงอื่นเป็นองค์ประกอบให้เกิดสัญญาบริโภค ได้แก่ ผู้บริโภคมีอำนาจต่อรองน้อยกว่า การขาดข้อมูลข่าวสารและกลไกตลาดที่บกพร่อง และระดับความรู้ความเข้าใจในทางเทคนิคการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ดังนั้น รัฐจึงต้องจัดให้มีมาตรการกลไกระงับข้อพิพาทที่มีความเป็นพิเศษ และหลายช่องทางที่คำนึงถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นกลไกระงับข้อพิพาทอย่างเป็นทางการ หรืออย่างไม่เป็นทางการเคียงคู่กันไป ทั้งนี้ กลไกระงับข้อพิพาทจะประสบความสำเร็จได้ รัฐต้องมีบทบาทมากขึ้น และการจะให้รัฐเข้ามามีบทบาทมากขึ้นได้ก็แต่โดยการออกกฎหมายพิเศษ ให้อำนาจรัฐที่จะเข้ามาตลอดจนถึงการให้สิ่งจูงใจสนับสนุนการระงับข้อพิพาทโดยผู้ประกอบการเอง เพื่อสกัดและลดจำนวนคดีที่จะมีมาสู่การพิจารณาของศาลให้ได้

บทสรุป

ในเบื้องต้นสรุปได้ว่าอิทธิพลของหลักปรัชญาเสรีนิยมและปัจเจกนิยมในสมัยศตวรรษที่ 18 ได้หล่อหลอมแนวคิดทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม (Laissez Faire) ที่รัฐจะไม่เข้ามาแทรกแซงเอกชนในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และแนวคิดนี้ได้รับการรับไว้ในกฎหมายเอกชนโดยรัฐต้องเคารพหลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนาและเสรีภาพในการทำสัญญาของเอกชน ซึ่งมีรูปธรรม คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดระบบความสัมพันธ์ของเอกชน ที่มีการใช้กันมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว และด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการผลิต การจำหน่ายสินค้าและบริการที่ซับซ้อนของผู้ประกอบธุรกิจ ทำให้เกิดภาวะตลาดล้มเหลว การขาดข้อมูลข่าวสาร และการที่ผู้บริโภคอยู่ในฐานะเสียเปรียบด้านอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ และแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภคด้วยระบบกฎหมายสัญญา

ต่อมารัฐรับเอาอิทธิพลของแนวคิดรัฐสวัสดิการทำให้บทบาทหน้าที่ของรัฐมีเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการเข้ามาแทรกแซงทางเศรษฐกิจทั้งในระดับนโยบายโดยรวม และในระดับความสัมพันธ์ของเอกชน โดยเครื่องมือที่รัฐใช้ในการเข้ามาแทรกแซง คือ กฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ เพื่อจัดระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจให้เกิดความเป็นธรรม และรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สำหรับในส่วนของการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสัญญานั้น รัฐได้แทรกแซงสัญญาของเอกชนโดยการออกกฎหมายพิเศษ โดยกำหนดให้องค์กรภาครัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ เพื่อทำหน้าที่ภายใต้กรอบของกฎหมายนั้น ๆ โดยมีมาตรการสำหรับคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา ได้แก่ มาตรการป้องกัน มาตรการเยียวยา และมาตรการระงับข้อพิพาท ในทฤษฎีของผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายพิเศษดังกล่าว เป็นกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจที่รัฐเข้าแทรกแซงความสัมพันธ์ของเอกชน ซึ่งเป็นไปอย่างสอดคล้องกับแนวคิดรัฐสวัสดิการที่รัฐต้องมีการกิจในทางควบคุมและส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อให้ประชาชนได้รับความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในทางเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- ดารารพร ธีระวัฒน์. (2542). *กฎหมายสัญญาสถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2555). *กฎหมายมหาชนเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: เตือนตุลา.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. (2552). *เบื้องต้นของเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: วชิระ.
- ศันสน์กร โสถิพันธ์. (2552). *คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา* (พิมพ์ครั้งที่ 14) กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- เสรี วงศ์มณฑา. (2523). การโฆษณาคุณค่าแก่ผู้บริโภคอย่างไร. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 16(4), 93-97.
- สุกัญญา นิธิกร. (2521). ผู้บริโภคกับตลาดสินค้าที่มีการผูกขาด. *วารสารนิติศาสตร์*, 2(10), 229-244.
- สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์. (2529). ข้อจำกัดความรับผิดชอบในสัญญา. *วารสารนิติศาสตร์*, 3(16), 117-130.

Robert, B. and Martin, C. (1999). *Understanding Regulation, Theory, Strategy and Practice*.

UK: Oxford University Press.

Robert, E. G., Bruce, H., Ruud, M. and Henk-Jan, D. (1999). *The Real Worlds of Welfare Capitalism*.

UK: Cambridge.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนบทความสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์ลงวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยจะกำหนดทั้งรูปแบบและแนวทางในการพิมพ์บทความ ซึ่งจะใช้ในการจัดทำวารสารฯ ในแบบรูปเล่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบและแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 ชื่อวารสาร : วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

1.2 เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (International Standard Serial Number – ISSN)

ISSN 1905-6036 (Print)

ISSN 2673-0731 (Online)

1.3 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความทั่วไป บทความวิจารณ์หนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตศึกษา

1.4 ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วย บทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ บทความวิจัย

1.5 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย สาขาภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.6 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน พฤษภาคม-สิงหาคม และ กันยายน-ธันวาคม)

2. นโยบายการพิจารณาการส่งบทความ

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ สารบทความและแนวการเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน ขึ้นไปต่อบทความ และเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้นิพนธ์และผู้ประเมิน (Double-Blinded)

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

2.5 การยอมรับเรื่องที่ตีพิมพ์เป็นสิทธิ์ของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหาหรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

3. รูปแบบการเขียนบทความผลงานวิจัยฉบับเต็ม (Full Paper)

3.1 การเตรียมต้นฉบับ จัดพิมพ์แบบ 1 คอลัมน์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 ($8\frac{1}{4} \times 11\frac{3}{4}$ นิ้ว = 21×29.7 ซม.)
เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.18 เซนติเมตร ด้านล่าง ขวา และซ้าย 2.5 เซนติเมตร

3.1.2 คำโครงหน้ากระดาษ ระยะขอบบน ขนาด 3.18 ซม. ระยะขอบซ้าย ขวา ล่าง ขนาด 2.5 ซม.

3.1.3 ตำแหน่งของแท็บหยุด ตั้งค่าเริ่มต้นที่ 1.5 เซนติเมตร และตั้งเพิ่มขึ้นจุดละ 0.5 เซนติเมตร

3.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single Space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

3.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.3 ชื่อผู้เขียน (ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรหนา แบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้ายได้ชื่อเรื่อง เว้น 1 บรรทัด

3.2.4 หัวข้อใหญ่ในบทความ ขนาด 14 ชนิดตัวอักษรหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย ก่อนขึ้นหัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

3.2.5 หัวข้อย่อย เว้นระยะห่างตามลำดับของแท็บหยุด ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวปกติ

3.2.6 การอ้างอิงในเนื้อหา ให้จัดพิมพ์ดังนี้

1) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หน้าข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

1.1) ภาษาไทย

ชื่อ สกุล (พ.ศ. : หน้า)

1.2) ภาษาอังกฤษ

นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น, อักษรตัวแรกของชื่อกลาง, (ค.ศ. : หน้า)

2) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หลังข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

2.1) ภาษาไทย

(ชื่อ สกุล, พ.ศ. : หน้า)

2.2) ภาษาอังกฤษ

(นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น, อักษรตัวแรกของชื่อกลาง, ค.ศ. : หน้า)

3.2.7 ท้ายกระดาษ แทรกอ้างอิงท้ายเรื่อง ประกอบด้วย

ข้อมูล สังกัดผู้นิพนธ์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ครบถ้วนทุกคน

1) นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา อีเมล ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (กรณี : นิสิต หรือนักศึกษา)

2) ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (ข้อมูลที่ปรึกษาวិทยานิพนธ์)

3.3 จำนวนหน้า ต้นฉบับควรมีความยาวไม่เกิน 10 หน้า

4. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

4.1 บทความวิจัย

บทความวิจัยจัดเป็นเอกสารทางวิชาการประเภทเดียวกับรายงานการวิจัย (Research report) มีสาระและรูปแบบการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน โดยบทความวิจัยเป็นเอกสารทางวิชาการที่นักวิจัยเขียนขึ้นในรูปบทความวิชาการเพื่อนำเสนอข้อค้นพบ เชิงประจักษ์และหรือนวัตกรรมที่เป็นผลงาน บทความวิจัยมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.1.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.1.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.1.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา

4.1.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma)

4.1.5 บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการ พร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

4.1.6 วัตถุประสงค์ ใช้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

4.1.7 กรอบแนวคิดและสมมติฐาน ระบุ กรอบแนวคิดของงานวิจัย พร้อมทั้งทฤษฎี แนวคิดที่นำมาสร้างกรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี)

4.1.8 วิธีดำเนินการวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.9 สรุปผล สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตาราง แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางเป็นแบบธรรมดาไม่มีการระบายสี และขีดเส้นคู่ กรณีตารางยังไม่สิ้นสุดให้ขีดด้วยเส้นเดี่ยว และเมื่อสิ้นสุดตารางให้ขีดด้วยเส้นคู่ ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพ ขาวดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

4.1.10 อภิปรายผล การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

4.1.11 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

4.1.12 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1.13 เอกสารอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย และคณะ หรือ and others (เอกสารอ้างอิงภาษาไทยให้แปลเป็นภาษาอังกฤษ ควบคู่กัน)

4.2 บทความวิชาการ

บทความวิชาการเป็นการนำเสนอความรู้ ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในเรื่องนั้น ๆ โดยมีหลักฐานทางวิชาการอ้างอิง มีการวิเคราะห์ วิจัย ให้ผู้อ่านเห็นประเด็นสำคัญอันเป็นสารประโยชน์ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่าน ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์ส่วนตัว หรือประสบการณ์และผลงานของผู้อื่นมาใช้ มีการเรียบเรียงเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความกระจ่างในความรู้ความคิดที่นำเสนอ อ้างอิงทางวิชาการและใช้แหล่งอ้างอิงทางวิชาการอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ และจรรยาบรรณของนักวิชาการ มีการอภิปรายให้แนวคิด แนวทางในการนำความรู้ ความคิดที่นำเสนอไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือมีประเด็นใหม่ ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความต้องการสืบเสาะหาความรู้หรือพัฒนาความคิดในประเด็นนั้น ๆ ต่อไป บทความวิชาการมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.2.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.2.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี) กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา

4.2.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma)

4.2.5 บทนำ เขียนจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสามารถใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ตามแต่ผู้เขียนจะเห็นสมควร เช่น อาจใช้ภาษาที่กระตุ้น จูงใจผู้อ่านหรือยกปัญหาที่กำลังเป็นที่สนใจขณะนั้นขึ้นมาอภิปราย หรือตั้งประเด็นคำถามหรือปัญหาที่ท้าทายความคิดของผู้อ่านหรืออาจจะกล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน เป็นต้น

4.2.6 เนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหาสาระ ผู้เขียนควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอ และจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมตามธรรมชาติของเนื้อหาสาระนั้น การนำเสนอเนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย

4.2.7 สรุปผล ควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็นการย่อ คือ การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ มาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท

4.2.8 เอกสารอ้างอิง บทความทางวิชาการ เป็นงานที่เขียนขึ้นบนพื้นฐานของวิชาการที่ได้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัยกันมาแล้ว และการวิเคราะห์ วิจารณ์อาจมีการเชื่อมโยงกับผลงานของผู้อื่นจึงจำเป็นต้องมีการอ้างอิงเมื่อนำข้อความหรือ ผลงานของผู้อื่นมาใช้ โดยการระบุให้ชัดเจนว่าเป็นงานของใคร ทำเมื่อไร และนำมาจากไหน เป็นการให้เกียรติเจ้าของงาน การอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิง ภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย และคณะ หรือ and others

4.3 บทวิจารณ์หนังสือ

บทวิจารณ์หนังสือ เป็นการพิจารณาหนังสือเรื่องนั้นๆ โดยละเอียดเพื่อประเมินคุณค่า ออกมาเป็นข้อเขียน เป็นบทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่าและคุณภาพของหนังสือ บทความ โดยบทวิจารณ์หนังสือจะต้องบอก รายละเอียดของหนังสือ ได้แก่ ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ จำนวนหน้าและเลข ISBN ให้ชัดเจนด้วย โดยใช้หลักวิชาการและดุลพินิจอันเหมาะสม บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

4.3.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่องที่ เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน เช่น ตั้งชื่อตามชื่อหนังสือที่ต้องการวิจารณ์ ตั้งชื่อตามจุดมุ่งหมาย ของเรื่อง ตั้งชื่อ ด้วยการให้ประเด็นชวนคิด ชวนสงสัย

4.3.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.3.3 บทนำ เป็นการเขียนนำเกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจารณ์ เช่น ถ้าเป็นการวิจารณ์วรรณคดีต้อง บอก ชื่อวรรณคดี ผู้แต่ง ประเภท ความเป็นมาของเรื่อง และอาจเขียนอธิบายและจุดที่ทำให้ผู้วิจารณ์ สนใจวรรณคดีเรื่องนี้

4.3.4 เนื้อเรื่อง เป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอจุดเด่น และจุดบกพร่อง ของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล หากต้องการเล่าเรื่องย่อของวรรณคดี หรือ วรรณกรรม ที่นำมาวิจารณ์ควรเขียนเล่า เรื่องอย่างสั้นๆ เพราะการวิจารณ์ไม่ใช่การสรุปเรื่อง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรม เรื่องนั้น ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอะไร มายังผู้อ่านหนังสือและสื่อให้ชัดเจนหรือไม่อย่างไร ถ้าประเด็นในการวิจารณ์ มีหลายประเด็น ควรนำเสนอ ตามลำดับ เพื่อให้ผู้อ่านบทวิจารณ์เข้าใจง่ายไม่สับสน ในกรณีที่วรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้น มีจุดเด่น และจุดด้อย ควรเขียนถึงจุดเด่นก่อนแล้วจึงกล่าวถึงจุดด้อย เพื่อให้เกียรติผู้เขียน และแสดงให้เห็นว่าการ วิจารณ์ คือ การสร้างสรรค์ไม่ใช่การทำลาย

4.3.4 บทสรุป เป็นย่อหน้าสุดท้ายของบทวิจารณ์ เป็นการเขียนสรุปความคิดทั้งหมดที่วิจารณ์ และให้เกิด หรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน นอกจากนี้บทสรุปยังช่วยให้ผู้อ่านได้ทบทวนประเด็น สำคัญของเรื่องและความคิด สำคัญของผู้วิจารณ์แม้ว่าผู้อ่านอาจจะไม่ได้อ่านบทวิจารณ์ทั้งบท แต่ได้อ่าน บทสรุปก็สามารถทราบเรื่องของวรรณคดี หรือวรรณกรรมที่นำมาวิจารณ์รวมทั้งความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นได้

4.4 บทความปริทัศน์

เป็นงานทางวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์ องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อมูลวิพากษ์ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป ผู้เขียน ควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่นำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้ที่อยู่ในสาขาของบทความ เท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่มีผู้อ่านในสาขาอื่นๆ หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้ บทความปริทัศน์ เป็นการนำเสนอภาพรวมของเรื่องที่นำเสนอโดยในหน้าแรกของบทความปริทัศน์จะประกอบด้วย

4.4.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่องที่ เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน

4.4.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.4.3 คำสำคัญ ระบุความสำคัญของเรื่อง (keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ

4.4.4 ส่วนของเนื้อหาของบทความ ต้องมีบทนำ (introduction) เพื่อกล่าวถึงความน่าสนใจ ของเรื่อง ที่นำเสนอ ก่อนเข้าสู่เนื้อหาในแต่ละประเด็น

4.4.5 บทสรุป (conclusion) เพื่อเป็นการสรุปเรื่องโดยย่อให้เข้าใจว่า เรื่องที่ได้นำเสนอมีความน่าสนใจ และความเป็นมาอย่างไร พร้อมขมวดปมเรื่องที่นำเสนอ พร้อมข้อเสนอแนะจากผู้พันธ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว สำหรับให้ผู้อ่าน ได้พิจารณาประเด็นที่ น่าสนใจต่อไป ผู้พันธ์ควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่นำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอ จะต้องไม่จำเพาะเจาะจง เฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ซึ่งผู้อ่าน ในสาขาอื่นหรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูง สามารถเข้าใจได้

5. การส่งบทความ

กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผ่านระบบลงทะเบียน ออนไลน์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

6. ติดต่อสอบถามข้อมูล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ชั้น 7
113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120
เบอร์โทรศัพท์ 0 4355 6231, 0 4355 6001-8 ต่อ 1027 โทรสาร 0 4355 6231, 0 4355 6009
เว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru> Email : reru.journal101@gmail.com

ชื่อเรื่องภาษาไทย

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

ชื่อ สกุลผู้เขียน (ภาษาไทย)¹, ชื่อ สกุลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย² และ ชื่อ สกุลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย³ชื่อ สกุล ผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ)¹, ชื่อ สกุล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 1 ² and ชื่อ สกุล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 2 ³

บทคัดย่อ

ใส่เนื้อหา.....กำหนดให้จำนวนคำ ไม่เกิน 250 คำ....

คำสำคัญ : คำที่1, คำที่ 2, คำที่ 3

Abstract

ใส่เนื้อหา.....

Keywords : คำที่1, คำที่ 2, คำที่ 3

บทนำ

ใส่เนื้อหา.....

วัตถุประสงค์

1. ใส่เนื้อหา.....
2. ใส่เนื้อหา.....

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี)

ใส่เนื้อหา.....

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี.... ของ (ปี: เลขหน้า) และแนวคิดของ ... (ปี: เลขหน้า) มาประยุกต์ใช้เป็น ชื่อต้นตัวแปรต้น..... ที่ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน..... 2) ด้าน..... และชื่อต้นตัวแปรต้น..... ที่ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน..... 2) ด้าน..... โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ ...

วิธีดำเนินการวิจัย

ใส่เนื้อหา.....

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ใส่เนื้อหา.....

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ใส่เนื้อหา.....

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เริ่มเนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

¹ ข้อมูลสังกัด ผู้นิพนธ์ (หากเป็นนักศึกษา ข้อมูลประกอบด้วย นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบัน และ อีเมล (ข้อมูลภาษาไทย)² ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ และสังกัด) (ข้อมูลภาษาไทย)³ ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ และสังกัด) (ข้อมูลภาษาไทย)¹ ข้อมูลสังกัด ผู้นิพนธ์ (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)² ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)³ ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)

2.3 ใส่เนื้อหา.....

2.4 ใส่เนื้อหา.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

3.1 ใส่เนื้อหา.....

3.2 ใส่เนื้อหา.....

3.3 ใส่เนื้อหา.....

3.4 ใส่เนื้อหา.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

4.1 ใส่เนื้อหา.....

4.2 ใส่เนื้อหา.....

4.3 ใส่เนื้อหา.....

4.4 ใส่เนื้อหา.....

สรุปผล

ใส่เนื้อหา.....

1. ใส่เนื้อหา.....

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

อภิปรายผล

ใส่เนื้อหา.....

1. ใส่เนื้อหา.....

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

1.3 ใส่เนื้อหา.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

1.3 ใส่เนื้อหา.....

เอกสารอ้างอิง (ไม่ต้องระบุประเภท ให้เรียงลำดับตามพยัญชนะ)

หนังสือ

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่ ครั้งที่พิมพ์ ให้ระบุ กรณีพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)*. จังหวัด: ชื่อสำนักพิมพ์.

วารสาร

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร*, ปีที่พิมพ์(ฉบับที่), เลขหน้าที่ปรากฏบทความ.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์*. วิทยานิพนธ์ ชื่อปริญญา ชื่อเต็ม สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้งสถาบัน: ชื่อสถาบันการศึกษา.

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์*. ดุษฎีนิพนธ์ ชื่อปริญญา ชื่อเต็ม สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้งสถาบัน: ชื่อสถาบันการศึกษา.

สื่อออนไลน์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อเรื่อง*. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก URL ที่ใช้สืบค้น

รายงานการประชุม

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อหัวข้อ หรือเรื่องการประชุม*. ชื่อการประชุม สมัย ครั้งที่ ครั้งที่. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด: ชื่อสำนักพิมพ์. เลขหน้า.

สัมภาษณ์

ชื่อ สกุล. (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). สัมภาษณ์. ตำแหน่ง.

ตัวอย่างตาราง

ตาราง ลำดับของตาราง ชื่อตาราง หากมากกว่า 1 บรรทัด ให้ชื่อตารางตรงกับบรรทัดแรก

ระบบ	ชื่อ สกุล	ระดับความคิดเห็น	หมายเหตุ
1. การบริหารงาน	สิงหา อยู่สุข	มากที่สุด	
2. การรับรู้	มีนา สุขเจริญ	น้อยที่สุด	

ตัวอย่างภาพประกอบ

ตัวแปรต้น

ข้อมูลทั่วไป
1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. อาชีพ
5. รายได้

ตัวแปรตาม

แรงจูงใจ ในการทำประกันภัยรถยนต์
1) แรงจูงใจด้านอารมณ์
2) แรงจูงใจด้านเหตุผล

ภาพประกอบ ลำดับของภาพประกอบ ชื่อภาพประกอบ หากมากกว่า 1 บรรทัด ให้ชื่อภาพประกอบตรงกับบรรทัดแรก